

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτήριος Κόλλιας

π. Ζήσης Κτενίδης

Θρησκευτικά

Συνοδοιπόροι
στα μονοπάτια της Εκκλησίας

Β΄ Γυμνασίου

Θρησκευτικά

Συνοδοιπόροι στα μονοπάτια της Εκκλησίας

Β΄ Γυμνασίου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια

Αθανάσιος Παπαρνάκης

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αξιολογητής/τρια

Χρυσή Μανωλοπούλου

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής/τρια

Γεώργιος Παπασίρος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Κωνσταντίνος Ζάχαρης

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρική Εμπειρογνώμονας

Άννα Στεφάνια Βαποράκη

Πτυχιούχος Τεχνολογίας Γραφιστικών Τεχνών

**Υπεύθυνος/η του μαθήματος/γνω-
στικού αντικειμένου στο πλαίσιο της
Πράξης**

Ειρήνη Παπαδάκη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής Ομά-
δας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτήριος Κόλλιας

π. Ζήσης Κτενίδης

Θρησκευτικά

Συνοδοιπόροι στα μονοπάτια της Εκκλησίας

Β΄ Γυμνασίου

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Επιστημονικός υπεύθυνος

Δημήτριος Μόσχος, Καθηγητής Γενικής Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Τμήμα Θεολογίας,
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συγγραφείς

Σωτήριος Κόλλιας

Δρ Θεολογίας, εκπαιδευτικός στο Πρότυπο ΓΕΛ Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης

π. Ζήσης Κτενίδης

Θεολόγος στην ιδιωτική εκπαίδευση, κάτοχος MBA

Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και αισθητικής

Σωτήριος Κόλλιας

Σύμβουλος παρακολούθησης σε παιδαγωγικά θέματα

Γεώργιος Μπίκος, Σύμβουλος Εκπαίδευσης Κλάδου Κοινωνικών Επιστημών

Γλωσσική και Φιλολογική επιμέλεια

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου, Φιλόλογος

Ιφιγένεια Αθανασοπούλου, Φιλόλογος

Διόρθωση δοκιμίων

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου

Ευγενία Χαρακλιά

Εικονογράφος

Τριανταφυλλιά Βάσσου

Σελιδοποίηση - γραφιστική επιμέλεια

Νικόλαος Λιάκος

Εμμανουήλ Πάλλας

Σχεδιασμός εξωφύλλου

Νικόλαος Λιάκος

Εικόνα εξωφύλλου

Γιώργος Κόρδης, "Η Ανάσταση", Αυγοτέμπερα Σε Ξύλο, 60x90 Εκ, 2023

Δημιουργία ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Σωτήριος Κόλλιας, Π. Ζήσης Κτενίδης

Υλοποίηση ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Μάρκος Στίνης, Επιστήμων Πληροφορικής

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης

Δρ Γεώργιος Δ. Μπίκος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή

1. Η Εκκλησία ως «Σώμα Χριστού» ανοίγεται στην ιστορία	
A) Πεντηκοστή, η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας	10
B) Εκκλησία: Κοινωνία προσφοράς και αγάπης	14
2. Το κάλεσμα της Εκκλησίας σε όλον τον κόσμο	
A) Διαφορετικές απόψεις, κοινή απόφαση	17
B) Ταξιδευτής στον κόσμο για χάρη του Χριστού	19
3. Από τη θυσία στην ανεξιθρησκία	
A) Διώξεις και πίστη	23
B) Ένα διάταγμα που άλλαξε την ιστορία της Εκκλησίας	27
4. Αγία Γραφή: Αποτύπωση εμπειριών και αποκαλύψεων στη ζωή της Εκκλησίας	
A) Ο Κανόνας της Αγίας Γραφής	30
B) Οι δύο πνεύμονες της Αγίας Γραφής: Παλαιά και Καινή Διαθήκη	33
Γ) Αγία Γραφή: Κοιτίδα τέχνης και πολιτισμού	36
5. Χριστιανισμός και Ελληνισμός: Μια ιστορική συνάντηση	
A) Επιδράσεις, συναντήσεις και συσχετισμοί	39
B) Τρεις Ιεράρχες: Χριστιανικό πνεύμα και Ελληνική παιδεία	42
6. Η Εκκλησία οριοθετεί την αλήθεια του Ευαγγελίου	
A) Ζώντας στην ασφάλεια των ορίων	45
B) Ο συνοδικός θεσμός στην Ορθόδοξη Εκκλησία	48
Γ) Σύμβολα και όρια	50
7. «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα Έθνη»	
A) Ιεραποστολή τότε και σήμερα	54
B) Προβλήματα και προκλήσεις στη συνάντηση με διαφορετικούς πολιτισμούς	57
8. Η λατρευτική ζωή της Εκκλησίας	60
9. Γιορτάζουμε τη ζωή μέσα από τους εορταστικούς κύκλους της Εκκλησίας	
A) Γιορτάζοντας στην Εκκλησία	63
B) Θρησκευτικά ήθη και έθιμα στον ελληνικό πολιτισμό	67
10. Εκκλησία, Τέχνη και Πολιτισμός	
A) Η ομορφιά μάς οδηγεί	69
B) Η εικόνα στη ζωή του Χριστιανού (Α΄ Μέρος)	72
Γ) Η εικόνα στη ζωή του Χριστιανού (Β΄ Μέρος)	75
11. Η Εκκλησία για την πίστη και το Έθνος	
A) Εκκλησία και νεομάρτυρες	77
B) Η Εκκλησία ως διδάσκαλος του γένους	80
12. Η Ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο	82
Ανακεφαλαίωση Α΄ Θεματικού Πεδίου με δραστηριότητες και δημιουργικές εργασίες	85

Β΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Βασιλεία του Θεού (Μεταμόρφωση – Εσχατολογία)

13. Μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου: Ελπίδα και Όραμα	
A) Με μια ελπίδα και ένα όραμα στην καρδιά	88
B) Μεταμορφώνοντας τους ανθρώπους	91
14. Θεία Ευχαριστία – Γεύση Θεού	
A) Η θεία Ευχαριστία ενώνει τον Θεό και τους ανθρώπους	93
B) Θεία Λειτουργία – Η ζωή με τον Χριστό	96
15. Βάπτισμα: Το καλωσόρισμα σε έναν καινούργιο κόσμο	102
16. Το μυστήριο της αγάπης	108
17. Αλλαγή του νου	
A) Μετάνοια – Αλλαγή τρόπου ζωής	111
B) Συγχώρεση – Ένας Παράδεισος	113
18. Διακονία στην Εκκλησία: Ιεροσύνη	117
19. Ελπίζοντας στην αγάπη του Θεού	122
Ανακεφαλαίωση Β΄ Θεματικού Πεδίου με δραστηριότητες και δημιουργικές εργασίες	125

Γ΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Χριστιανική ζωή

20. Αξίζει να ζούμε	
A) Ο Θεός είναι χαρά	128
B) Η ομορφιά είναι στο διαφορετικό	131
Γ) Η αξία της ζωής	133
Δ) Χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος	135
21. Αξίζει να αγαπάμε	
A) Ο Θεός είναι αγάπη	137
B) Αγάπη στην πράξη	140
22. Η ζωή ως σχέση	
A) Στη θέση του άλλου	143
B) Η ευθύνη του Χριστιανού απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα	145
23. Άσκηση για την αγάπη	
A) Αθλούμαστε (και πνευματικά) για να είμαστε υγιείς	148
B) Η άσκηση μάς αλλάζει	150
24. Η Ζωή έναντι της ασθένειας και του πόνου	153
25. Νίκη επί του θανάτου	
A) Ο θάνατος ως κοίμηση στον Χριστιανισμό	157
B) Ανάσταση Χριστού – Ανάσταση ανθρώπου	159
Ανακεφαλαίωση Γ΄ Θεματικού Πεδίου με δραστηριότητες και δημιουργικές εργασίες	161
Επίλογος	162
Γλωσσάρι	163
Πηγές - Βιβλιογραφία - Δικτυογραφία	165

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Αγαπημένοι μας μαθητές και μαθήτριες,

Το βιβλίο που κρατάτε γράφτηκε με πολλή αγάπη και χαρά, για να γίνει το μάθημα των Θρησκευτικών ένας χώρος που να απευθύνεται στα ενδιαφέροντά σας. Έτσι, φροντίσαμε, ώστε να προσεγγίσετε τις θεολογικές αλήθειες με βάση τις αρχές της βιωματικής μάθησης και μέσα από ποικίλες καινοτόμες δραστηριότητες.

Μέσα από το ταξίδι στη γέννηση του θεσμού της Εκκλησίας και την Ιστορία της, καθώς και στις εορτές, τα έθιμα και τις παραδόσεις, θα μπορέσετε -συμμετέχοντας στη διαδικασία απόκτησης της Γνώσης- να κατανοήσετε το πώς και το γιατί της Εκκλησίας και να αντιληφθείτε τις αρετές και τα συναισθήματα που πηγάζουν από αυτή. Μάλιστα, θα γνωρίσετε τα Μυστήρια της Εκκλησίας και πώς αυτά τελούνται - πραγματοποιούνται, αλλά και θα έρθετε σε επαφή και με θέματα χριστιανικής και κοινωνικής ζωής που αφορούν και τους δικούς σας προβληματισμούς και τις αναζητήσεις σας.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τρία βασικά Θεματικά Πεδία: α) Εκκλησία - Λατρεία - Αγία Γραφή, β) Βασιλεία του Θεού (Μεταμόρφωση - Εσχατολογία), και γ) Χριστιανική ζωή.

Σας ευχόμαστε αυτή η πορεία προς την απόκτηση της γνώσης να είναι ευχάριστη, δημιουργική και αποδοτική, και μέσα από αυτή να ανακαλύψετε πτυχές του εαυτού σας που θα σας δώσουν το έναυσμα για γόνιμη αναζήτηση.

Αγαητοί/-ές εκπαιδευτικοί,

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας αποτελεί καρπό μιας σύγχρονης εκπαιδευτικής προσπάθειας για την ανανέωση του μαθήματος των Θρησκευτικών. Στόχος του είναι να ενισχύσει την ενεργή συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών και να ανταποκριθεί στις ανάγκες της εποχής μας.

Κάθε θεματική ενότητα ξεκινά με έναν Προοργανωτή σε μορφή ερωτήσεων, που προσδιορίζει τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα και λειτουργεί ως αφετηρία για τη μαθησιακή πορεία. Ακολουθεί μια πλούσια ποικιλία διδακτικών εργαλείων και σεναρίων διδασκαλίας, καθώς και πλήθος δράσεων και δραστηριοτήτων, γεγονός που μετατρέπει το μάθημα σε μια ευχάριστη εμπειρία βιωματικής αναζήτησης. Όλα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν διδακτικά, αυτούσια ή προσαρμοσμένα, ανάλογα με το δυναμικό και τις ιδιαιτερότητες κάθε τάξης. Τα κείμενα συνοδεύονται από ψηφιακά μέσα, προσβάσιμα μέσω QR codes. Τα ψηφιακά αυτά αντικείμενα ενισχύουν τη διαδραστικότητα, προσφέροντας επιπλέον πληροφορίες και δραστηριότητες που μπορούν να αξιοποιηθούν είτε στην τάξη (σε διαδραστικό πίνακα ή υπολογιστή) είτε στο σπίτι, ως μέρος της εργασίας των μαθητών. Σκοπός όλων των προτάσεων είναι η υποστήριξη της στοχοθεσίας του ισχύοντος Προγράμματος Σπουδών, με βασικό άξονα την καλλιέργεια της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών. Με αυτόν τον τρόπο, το βιβλίο φιλοδοξεί να συνδέσει τη θεολογική γνώση με τη βιωματική εμπειρία, καθιστώντας το μάθημα των Θρησκευτικών ένα δημιουργικό και ουσιαστικό ταξίδι για κάθε μαθητή και μαθήτρια.

Στο τέλος του βιβλίου υπάρχει Γλωσσάρι, όπου γίνεται επεξήγηση λέξεων που ορίζονται στα κείμενα με πλάγια γράμματα και αστερίσκους. Επίσης, υπάρχει παράθεση της χρησιμοποιούμενης Βιβλιογραφίας, Δικτυογραφίας και των Πηγών.

Ευχαριστούμε θερμά τους αγιογράφους: Κωνσταντίνο Γιωτάκη, Νότα Κόλλια, Παναγιώτη Κόλλια, Γιώργο Κόρδη, Ξενοφώντα Μπόκο, Μάμπη Πυλαρινό και Βλάσιο Τσοτσώνη για την παραχώρηση των έργων τους, καθώς και τους φωτογράφους Γιώργο Κουντούρη, Κωνσταντίνο Τσαπάρα και Julia Hayes για τη διάθεση των φωτογραφιών τους. Ευχαριστούμε, επίσης, όλους τους φορείς οι οποίοι με ευγένεια μας παραχώρησαν την άδεια να χρησιμοποιήσουμε το υλικό τους.

Σας ευχόμαστε καλή συνοδοιπορία!
Οι συγγραφείς

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΥΜΒΟΛΩΝ

Σε κάθε διδακτική ώρα χρησιμοποιούμε την τετραμερή διδακτική πορεία διδασκαλίας, που αποτελείται από το **Βιωματικό** στάδιο, τη θεολογική **Νοηματοδότηση**, την **Ανάλυση** του βασικού κειμένου και την **Εφαρμογή** από τους/τις μαθητές/τριες. Τέλος, η **Αξιολόγηση** αποτελείται ως επί το πλείστον από ασκήσεις εμπέδωσης της διδακτικής ώρας και την ανακεφαλαίωση της κάθε θεματικής ενότητας.

ΒΙΩΝΟΝΤΑΣ

ΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΩΝΤΑΣ

ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ

Συντμήσεις:

Μτ.: κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, **Μκ.:** κατά Μάρκον Ευαγγέλιο,

Λκ.: κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, **Ιω.:** κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο

ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

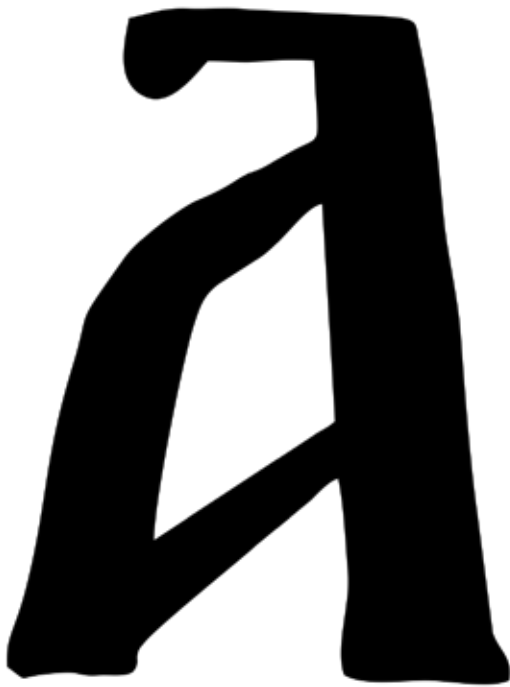

ΗΑΙ

ΠΕΛΟΣ

ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ
 ΑΝΘΡΩΠΟΥ
 ΑΛΛΑ ΤΟΥ
 ΠΑΤΕΡΟΣ
 ΤΟΥ ΘΕΟΥ
 ΚΑΙ ΤΗΣ
 ΚΑΘΑΡΗΣ
 ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
 ΑΓΙΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Εκκλησία - Λατρεία - Αγία Γραφή

Στο Α΄ Θεματικό Πεδίο θα ασχοληθούμε με την ίδρυση της Εκκλησίας και την πορεία της μέσα στον κόσμο και τον χρόνο.

Συγκεκριμένα, θα γνωρίσουμε τον τρόπο ζωής των πρώτων Χριστιανών, την εμβληματική προσωπικότητα του Αποστόλου Παύλου, τις δοκιμασίες που υπέστη η Εκκλησία λόγω των διωγμών, την εξέλιξη της μετά το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας, την οργάνωσή της και τη λατρευτική της παράδοση.

Θα παρακολουθήσουμε τη συνάντησή της με τον ελληνικό πολιτισμό και θα εντοπίσουμε την παρουσία του χριστιανικού πνεύματος στην τέχνη, στα γράμματα και γενικότερα στον πολιτισμό.

1. Η Εκκλησία ως «Σώμα Χριστού» ανοίγεται στην ιστορία

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πώς ο Χριστός φροντίζει για τη σωτηρία των ανθρώπων μέσα από τη συγκρότηση της Εκκλησίας;
- Γιατί το γεγονός της Πεντηκοστής θεωρείται η γενέθλια ημέρα της Εκκλησίας;
- Υπάρχουν παραδείγματα έμπρακτης αγάπης και αδελφούσης των ανθρώπων στη ζωή και στην κοινωνική οργάνωση της πρώτης χριστιανικής κοινότητας;

Α) Πεντηκοστή, η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας

«Σώμα Χριστού», Θεία Ευχαριστία, κοινότητα, ενότητα

Σε ποιες ομάδες είστε μέλη και ποια είναι τα χαρακτηριστικά των ομάδων αυτών;

.....

Σε ποιες άλλες ομάδες/κοινότητες πιστεύετε ότι μπορεί να συμμετέχει ο άνθρωπος;

.....

Ας παρατηρήσουμε τον πίνακα:

A. Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;

B. Τι σας κάνει να το πιστεύετε αυτό;

Πίνακας του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (1596)
Μουσείο Πράδο, Μαδρίτη

Την ημέρα της Πεντηκοστής ιδρύθηκε η Εκκλησία

Στο 5ο βιβλίο της Καινής Διαθήκης, με τίτλο «Πράξεις των Αποστόλων», περιγράφεται παραστατικά η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος στους μαθητές του Χριστού, σύμφωνα με την υπόσχεση που τους είχε δώσει στο τελευταίο δείπνο μαζί τους πριν από το Πάθος και την Ανάστασή Του (Ιω. 14, 16).

Δέκα ημέρες μετά την Ανάληψη του Χριστού στους Ουρανοί, οι μαθητές Του ήταν συγκεντρωμένοι σε ένα σπίτι, όταν ξαφνικά ακούστηκε δυνατή βουή απ' τον ουρανό και μικρές φωτιές σαν πύρινες γλώσσες στάθηκαν στα κεφάλια των παρευρισκόμενων (Πράξεις των Αποστόλων 2, 1-13). Τότε, όλοι φωτίστηκαν από το Άγιο Πνεύμα, το οποίο ο Χριστός είχε υποσχεθεί ότι θα στείλει στον κόσμο. Αυτό το γεγονός ονομάστηκε Πεντηκοστή, καθώς συνέβη πενήντα ημέρες μετά την Ανάσταση του Χριστού. Με την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος, οι μαθητές ενισχύθηκαν και άρχισαν το ιεραποστολικό τους έργο σε όλο τον κόσμο.

Εκείνες τις ημέρες είχε συγκεντρωθεί στα Ιεροσόλυμα μεγάλο πλήθος, για να εορτάσει την εβραϊκή γιορτή της Πεντηκοστής*. Βρίσκονταν εκεί Πάρθοι, Μήδοι και Ελαμίτες, κάτοικοι της Μεσοποταμίας, της Ιουδαίας, της Καππαδοκίας, του Πόντου, της Ασίας, της Φρυγίας, της Παμφυλίας, της Αιγύπτου, της Κυρήνης, Ρωμαίοι, Κρητικοί και Άραβες. Μερικοί απ' αυτούς ήταν ιουδαϊκής καταγωγής και άλλοι *προσήλυτοι**, όλοι όμως άκουγαν με απορία, ο καθένας στη μητρική του γλώσσα, τους μαθητές του Χριστού να μιλούν για τα θαυμαστά έργα του Θεού. Κάποιοι άκουγαν εντυπωσιασμένοι, ενώ κάποιοι άλλοι χλεύαζαν, λέγοντας ότι οι μαθητές ήταν μεθυσμένοι.

Ο Απόστολος Πέτρος μίλησε με θάρρος για τον Ιησού Χριστό, τον αληθινό *Μεσσία**, τον σταυρωμένο και αναστημένο. Κάλεσε τους παρευρισκόμενους να μετανοήσουν και να βαπτιστούν στο όνομα του Χριστού, ώστε να λάβουν κι εκείνοι τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Τελικά, μετά από αυτήν την ομιλία, εκείνη την ημέρα βαπτίστηκαν περίπου τρεις χιλιάδες άνθρωποι, οι οποίοι αποτέλεσαν και την πρώτη Εκκλησία (κοινότητα), καθώς τότε ιδρύθηκε αυτή ως **Σώμα Χριστού**.

Βλέπουμε την εικόνα της Πεντηκοστής:

Ας εντοπίσουμε κι ας σημειώσουμε στο παραπάνω κείμενο τα αποτελέσματα του φωτισμού των Αποστόλων από το Άγιο Πνεύμα.

Το Απολυτίκιο του Αγ. Πνεύματος:

Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε,
τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
ὁ πανταχοῦ παρών, καὶ τὰ πάντα πληρῶν,
ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν, καὶ ζωῆς χορηγός,
ἔλθε καὶ σκήνωσον ἐν ἡμῖν,
καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος,
καὶ σῶσον, Ἄγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ο όρος Εκκλησία (εκ + καλώ), αρχικά, είχε την έννοια της συνέλευσης. Στην αρχαία Αθήνα υπήρχε η Εκκλησία του Δήμου, αντίστοιχη με τη σπαρτιατική Απέλλα. Σε αυτή συμμετείχαν οι κάτοικοι της πόλης που είχαν πολιτικά δικαιώματα, οι οποίοι συγκεντρώνονταν και συνεδρίαζαν, για να πάρουν σημαντικές αποφάσεις για την πόλη τους. Τον όρο Εκκλησία χρησιμοποίησαν και οι πρώτοι Χριστιανοί, για να δημιουργήσουν την κοινότητά τους.

Η Εκκλησία ιδρύεται με τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, την ημέρα της Πεντηκοστής. Έργο του Αγίου Πνεύματος είναι να συνδέσει απόλυτα σε κάθε τόπο και χρόνο όλα τα μέλη της Εκκλησίας μεταξύ τους και με την κεφαλή τους, τον Χριστό, ώστε να αποτελέσουν μια αδιαίρετη ενότητα, όπως συμβαίνει με τα μέλη του σώματός μας. Έτσι, η Εκκλησία είναι εικόνα της Βασιλείας του Θεού που θεμελίωσε ο Ιησούς Χριστός στη Γη και προϋποθέτει μια κοινωνία ανθρώπων, οι οποίοι πορεύονται στην ιστορία έχοντας κοινή πίστη, αλληλοσεβασμό, αγάπη και αλληλεγγύη.

Η εικόνα του «σώματος» είναι η πιο χαρακτηριστική, για να εκφράσει τη βαθύτερη έννοια της Εκκλησίας. Όταν ο Χριστός δίδασκε τους μαθητές Του, προτρέποντάς τους «να μείνουν ενωμένοι μαζί Του, όπως κι Αυτός ενώθηκε μαζί τους», φανέρωνε με τα λόγια αυτά την αλήθεια για την Εκκλησία ως σώμα Του. Αυτή η απόλυτη ενότητα, που χαρακτηρίζει το εκκλησιαστικό σώμα, αποτελεί τη βάση για να αναπτυχθεί, μέσω των Μυστηρίων, η λειτουργική ζωή της Εκκλησίας, η οποία έχει σκοπό τον αγιασμό και τη σωτηρία των μελών της. Και αυτή η ενότητα εκφράζεται πιο έντονα στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας (Θείας Κοινωνίας), το οποίο αποτελεί το κέντρο κάθε λατρευτικής σύναξης των πιστών μέχρι σήμερα.

Αυτός (ο Χριστός) είναι η κεφαλή του σώματος που είναι η εκκλησία (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Κολοσσαείς, 1, 18).

Πώς εξηγείτε την παρομοίωση της Εκκλησίας με σώμα;

Ο Χριστός μοιάζει με το σώμα, που ενώ είναι ένα, έχει πολλά μέλη και όλα τα μέλη του ενός σώματος, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα σώμα. Κι εμείς όλοι, είτε Ιουδαίοι είτε μη Ιουδαίοι, είτε δούλοι είτε ελεύθεροι, γίναμε με το βάπτισμα διά του ενός Πνεύματος ένα σώμα, και όλοι ποτιστήκαμε από ένα και το αυτό Πνεύμα (Επιστολή Αποστόλου Παύλου Α΄ προς Κορινθίους 12-12 και 12-13).

Η Εκκλησία μοιάζει με σώμα γιατί:

.....
.....
.....

Ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων στην 18η Κατήχησή του εξηγεί τον λόγο για τον οποίο η Εκκλησία ονομάζεται καθολική (καθ+όλη):

- γιατί απλώνεται σε όλη την Οικουμένη
- γιατί διδάσκει ορθόδοξα και ασταμάτητα όλα τα δόγματα που πρέπει να γνωρίσουν οι άνθρωποι
- γιατί επιδιώκει να οδηγήσει στην ευσέβεια ολόκληρο το γένος των ανθρώπων
- γιατί γιατρεύει και θεραπεύει όλα τα είδη των αμαρτιών που γίνονται με την ψυχή και το σώμα
- Εκκλησία, τέλος, ονομάζεται, γιατί τους καλεί όλους και τους συγκεντρώνει.

1. Σκεφτόμαστε μια ομάδα στην οποία ανήκουμε. Έχοντας παράδειγμα την Εκκλησία ως κοινότητα, ας γράψουμε τρεις συμβουλές που θα δίνουμε προς τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μας, για να βελτιωθεί ο τρόπος λειτουργίας της:

1.
2.
3.

2. Ιδεοθύελλα: Τι εννοούμε με τον όρο «Εκκλησία»;
Ας συμπληρώσουμε στις ακτίνες λέξεις που μας έρχονται στον νου.

3. Ιστο-εξερεύνηση: Ας αναζητήσουμε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- την εικόνα της Πεντηκοστής σε εικαστικά έργα διαφορετικών τεχνοτροπιών και ας τα παρουσιάσουμε στην τάξη.

Ας δούμε τη συλλογή εικόνων «Πεντηκοστή»:

Συμπληρώνουμε τα κενά
με θέμα την Πεντηκοστή:

Θεοφάνης ο Κρης, Ι.Μ. Σταυρονικήτα, Άγιον Όρος

Β) Εκκλησία: Κοινωνία προσφοράς και αγάπης

Σύμβολα, φιλανθρωπία, «αγάπες», κοινοχρησία

- Αναγνωρίζετε τα παρακάτω σύμβολα;
- Με ποιους τρόπους συνδέονται οι άνθρωποι μέσω αυτών των συμβόλων;

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη τι απεικονίζουν τα παρακάτω θρησκευτικά σύμβολα που βλέπουμε σε κατακόμβες της Ρώμης:

Η άγκυρα

ΙΧΘΥΣ

Ο Καλός Ποιμήν

Το Α και το Ω

Δείτε την εικόνα της Αμπέλου

Α) Αναγνωρίζετε τα πρόσωπα που εικονίζονται;

Β) Ποια σχέση νομίζετε ότι τα συνδέει;

Γ) Πώς και γιατί συμβολίζεται αυτή η σχέση;

Εδώ μπορείς να βρεις μια εκτενή ανάλυση της εικόνας της «Αμπέλου»

Παιχνίδι μνήμης «Πρωτοχριστιανικά σύμβολα»:

Η Άμπελος, Θεοφάνης ο Κρης (1550)

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθήνας

Οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες

Οι πρώτοι Χριστιανοί ζωγράφιζαν και διακοσμούσαν τους χώρους λατρείας τους με σύμβολα με θέματα από τις ιερές Γραφές τους, εκφράζοντας έτσι την πίστη τους. Τέτοια σύμβολα ήταν ο ΙΧΘΥΣ (Ιησούς Χριστός, Θεού Υιός, Σωτήρας), ο καλός ποιμένας, το Α και Ω, το περιστέρι, η ναυς, η άγκυρα, το μονόγραμμα του Χριστού (ΧΡ) και πολλά άλλα. Τα σύμβολα αυτά ήταν δηλωτικά της κοινής τους πίστης.

Στο βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων (2, 42-47) διαβάζουμε ότι όλοι οι πιστοί ζούσαν με αγάπη και ομόνοια μεταξύ τους. Βοηθούσαν ο ένας τον άλλο, πουλούσαν τα κτήματά τους και μοίραζαν τα χρήματά σε όλους ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. Είχαν, δηλαδή, τα πάντα κοινά (κοινοκτημοσύνη*) και τα χρησιμοποιούσαν από κοινού (κοινοχρησία). Έτσι κανένας δε στερούνταν τα απαραίτητα. Κάθε βράδυ συγκεντρώνονταν σε διάφορα σπίτια, άκουγαν τη διδασκαλία των Αποστόλων, προσεύχονταν, τελούσαν τη Θεία Ευχαριστία και έπειτα έτρωγαν με χαρά, απλότητα και αγάπη, δοξολογώντας τον Θεό για τα αγαθά που τους προσέφερε. Γι' αυτόν τον λόγο αυτά τα δείπνα ονομάστηκαν «**Αγάπες**». Μάλιστα, η πρώτη ονομασία που είχαν οι πιστοί αυτοί -πριν ονομαστούν Χριστιανοί αργότερα στην Αντιόχεια- ήταν «Οδίτες», από τη λέξη οδός (δηλαδή δρόμος), που σημαίνει ότι ακολουθούσαν τον δρόμο που οδηγεί στην αγάπη του Θεού. Αυτόν τον δρόμο δεν τον πορεύονταν ατομικά, αλλά μαζί με τους άλλους.

Η ζωή των πρώτων Χριστιανών έκανε πολύ μεγάλη εντύπωση στους ανθρώπους εκείνης της εποχής. Εμπνεόμενοι, λοιπόν, από το παράδειγμα της αγάπης και της κοινοκτημοσύνης, βαπτίζονταν κι εκείνοι και γίνονταν μέλη της Εκκλησίας.

Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα: Αρχή - Μέση - Τέλος:

Ποια στιγμή από τη ζωή των πρώτων Χριστιανών πιστεύετε ότι εικονίζεται; Αν το συγκεκριμένο έργο είναι το μέσον μιας ιστορίας, τι θα μπορούσε να έχει συμβεί προηγουμένως; Τι θα μπορούσε να συμβεί μετά;

Αγάπες
Τοιχογραφία σε κατακόμβη της Ρώμης

Ξεφυλλίζοντας τη Βίβλο: Το παρακάτω κείμενο αναφέρεται στην κοινοκτημοσύνη και στο φιλανθρωπικό έργο της πρώτης Εκκλησίας. Ας καταγράψουμε τα στοιχεία της καθημερινότητας των πρώτων Χριστιανών:

.....
.....
.....
.....

Όλοι όσοι πίστεψαν είχαν μία καρδιά και μία ψυχή. Κανείς δε θεωρούσε ότι κάτι από τα υπάρχοντά του ήταν δικό του, αλλά όλα τα είχαν κοινά. Οι Απόστολοι κήρυτταν και βεβαίωναν με μεγάλη πειστικότητα ότι ο Κύριος Ιησούς αναστήθηκε. Κι ο Θεός έδινε σε όλους πλούσια τη χάρη του. Δεν υπήρχε κανείς ανάμεσά τους που να στερείται τα απαραίτητα. Γιατί όσοι είχαν χωράφια ή σπίτια τα πουλούσαν, κι έφερναν το αντίτιμο αυτών που πουλούσαν, και το έθεταν στη διάθεση των Αποστόλων. Απ' αυτό δινόταν στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του. Έτσι έκανε κι ο Ιωσήφ, ένας λευίτης από την Κύπρο, που οι Απόστολοι τον ονόμασαν Βαρνάβα, όνομα που μεταφράζεται «ο άνθρωπος της παρηγοριάς». Αυτός είχε ένα χωράφι, το πούλησε, έφερε τα χρήματα και τα έθεσε στη διάθεση των Αποστόλων (Πράξεις Αποστόλων, 4, 32-37).

1. Διάδρομος συνείδησης: Ένας μαθητής αναλαμβάνει να μπει στον ρόλο του Βαρνάβα. Οι μαθητές/τριες σχηματίζουν δύο σειρές που αντικρίζει η μία την άλλη, αφήνοντας αρκετό χώρο μεταξύ τους, ώστε να μπορεί να διασχίζει τον διάδρομο ο χαρακτήρας που βρίσκεται στο δίλημμα: «Πρέπει να πουλήσω το χωράφι μου, για να βοηθήσω το έργο των Αποστόλων, ή να το κρατήσω για μένα και την οικογένειά μου;». Καθώς ο χαρακτήρας περπατάει αργά μέσα στον διάδρομο, οι άλλοι/ες του ψιθυρίζουν στο αυτί τη μία ή την άλλη επιλογή. Ο χαρακτήρας μετά από αυτήν τη διαδικασία περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του και καλείται να πάρει μια απόφαση.

2. Καρέκλα των αποκαλύψεων: Ένας Χριστιανός της πρώτης Εκκλησίας διηγείται την καθημερινότητά του. Ένας/μία μαθητής/-τρια κάθεται στην καρέκλα και οι άλλοι/ες μαθητές/-τριες τού/τής υποβάλουν σχετικά ερωτήματα.

Βλέπουμε το Γλωσσάρι «Η Εκκλησία ως “Σώμα Χριστού” ανοίγεται στην ιστορία»:

Οι εκκλησιαστικές κοινότητες σήμερα

Το ιδανικό της πρώτης χριστιανικής κοινότητας διατηρείται μέχρι τις ημέρες μας τόσο από την κεντρική εκκλησιαστική διοίκηση όσο και από τις ενορίες, οι οποίες επιδεικνύουν αξιοσημείωτο φιλανθρωπικό έργο. Η φιλανθρωπία είναι μια από τις σημαντικότερες δράσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας ανά τον κόσμο. Στη χώρα μας περισσότεροι από ένα εκατομμύριο άνθρωποι υποστηρίζονται σήμερα από το φιλανθρωπικό δίκτυο που έχει αναπτύξει η Εκκλησία της Ελλάδας. Αυτό το δίκτυο περιλαμβάνει περισσότερες από 98.000 κοινωνικές δομές, όπως ενοριακά φιλόπρωχα ταμεία, συσσίτια, κοινωνικά παντοπωλεία κ.ά. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει δώσει στη δημοσιότητα η Συνοδική Επιτροπή Κοινωνικής Προνοίας και Ευποιίας της Εκκλησίας της Ελλάδας, κατά το έτος 2018 δαπανήθηκαν για φιλανθρωπικό έργο 121.530.510,27 €, οι φιλανθρωπικές δομές ήταν 4.483 και οι εθελοντές 14.945 (Εκκλησία της Ελλάδος, 4/7/2019).

Στην περιοχή μας έχουν εγκατασταθεί τον τελευταίο καιρό κάποιοι πρόσφυγες από χώρες της Ασίας. Ας καταγράψουμε δράσεις που θα μπορούσαμε να προτείνουμε στο φιλόπρωχο ταμείο της Εκκλησίας.

.....
.....
.....
.....
.....

1. Σωστό - Λάθος:

1. Οι πρώτοι Χριστιανοί είχαν τα πάντα κοινά.
2. Η φιλανθρωπία είναι μια από τις σημαντικότερες δράσεις της Εκκλησίας.
3. Τα δείπνα των πρώτων Χριστιανών ονομάστηκαν «Αγάπες».
4. Οι Χριστιανοί δε χρειάζεται να είναι φιλάνθρωποι.

Σ	Λ
Σ	Λ
Σ	Λ
Σ	Λ

2. Συμπληρώνουμε τα κενά με θέμα την Κοινότητα:

3. Ας εντοπίσουμε τις λέξεις με θέμα την Πεντηκοστή:

4. Συμπλήρωση κενών: κοινωνία, ζωή, ενωμένοι, απόδειξη, Χριστό

Οι Χριστιανοί δεν είναι μόνον _____ μεταξύ τους, αλλά είναι προπαντός «ένα εν Χριστώ», και μόνο αυτή η ένωση, η κοινωνία με τον _____ κάνει δυνατή την αληθινή _____ μεταξύ των ανθρώπων. Ο Χριστιανισμός προϋποθέτει κοινή _____ (π. Γ. Φλωρόφσκυ, *Το σώμα του ζώντος Χριστού*).

Βλέπουμε τις διαφάνειες. Η Εκκλησία ως «Σώμα Χριστού» ανοίγεται στην ιστορία:

2. Το κάλεσμα της Εκκλησίας σε όλον τον κόσμο

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Ποια υπήρξε η πορεία της πρώτης Εκκλησίας και πώς ανοίχτηκε στην οικουμένη;
- Ποιος ήταν ο Απόστολος Παύλος και ποια η συμβολή του στη διάδοση του χριστιανικού μηνύματος;
- Ποια ήταν η σχέση του με τον ελληνικό κόσμο και πώς τον διαποίμανε;

Α) Διαφορετικές απόψεις, κοινή απόφαση

Αποστολική Σύνοδος, Πατέρες της Εκκλησίας, Απόστολος, Πέτρος, Εθνικοί

Ας απαντήσουμε τις ερωτήσεις:

Για ποια θέματα συζητάτε στις συνελεύσεις του τμήματός σας;

.....

Με ποιον τρόπο παίρνετε τις αποφάσεις σας;

.....

Μπορείτε να υποθέσετε ποιοι εικονίζονται στη παραπάνω φωτογραφία και για ποιον λόγο έχουν συγκεντρωθεί;

.....

Η καθηγήτρια των Θρησκευτικών μάς έδωσε μια εικόνα. Μας είπε ότι η εικόνα αυτή θα μπορούσε να εμπνέει τις συνελεύσεις μας.

Βλέπω - Ισχυρίζομαι - Αναρωτιέμαι:

- A. Τι βλέπουμε στην εικόνα;
- B. Τι πιστεύουμε ότι αναπαριστά;
- Γ. Τι θέλουμε να μάθουμε για την εικόνα;

Μουσείο Πούσκιν, Ρωσία

Η Αποστολική Σύνοδος του 49 μ.Χ.

Με τη γέννηση της νέας πίστης δημιουργήθηκαν και τα πρώτα προβλήματα, καθώς κάποιοι Χριστιανοί δεν μπορούσαν να κατανοήσουν το ευρύτερο πνεύμα του μηνύματος του Χριστού. Κατ' αυτόν τον τρόπο έμεναν εγκλωβισμένοι στις ιουδαϊκές παραδόσεις της Παλαιάς Διαθήκης, πιστεύοντας ότι, μόνο εάν τηρεί κάποιος τον *Μωσαϊκό Νόμο**, μπορεί να σωθεί. Από την άλλη, υπήρχαν πιστοί που υποστήριζαν τη διάδοση του μηνύματος του Χριστού σε όλο τον κόσμο, χωρίς την υποχρέωση τήρησης του Μωσαϊκού Νόμου.

Για να μη δημιουργηθεί ρήξη στην Εκκλησία, οι Απόστολοι και ο Απόστολος Παύλος συγκάλεσαν Σύνοδο στα Ιεροσόλυμα το έτος 49 μ.Χ., προκειμένου να ακουστούν όλες οι γνώμες και δημοκρατικά να αποφασίσουν για το καλό της Εκκλησίας. Η σημαντικότερη άποψη που ακούστηκε στην Αποστολική Σύνοδο ήταν αυτή του Αποστόλου Πέτρου, ο οποίος ανέφερε πως η αγάπη του Χριστού και η θυσία Του για τη σωτηρία του ανθρώπου κατέργησε οριστικά τον Μωσαϊκό Νόμο και κάθε υποχρέωση τήρησης των διατάξεών του, εκτός εκείνης εναντίον της ειδωλολατρίας.

Η σύνοδος αποφάσισε την απαλλαγή των Χριστιανών που προέρχονταν από άλλα έθνη και δεν ήταν Ιουδαίοι από την υποχρέωση τήρησης των διατάξεων του Μωσαϊκού Νόμου και τόνισε ως μόνη υποχρέωσή τους να απέχουν από τα κρέατα που είχαν προσφερθεί θυσία σε είδωλα και να αποφεύγουν την πορνεία. Η απόφαση αυτή έγινε κανόνας για τη ζωή όλων των Χριστιανών.

Η σημασία της Αποστολικής Συνόδου είναι μεγάλη, καθώς εκεί φανερώθηκε ο δημοκρατικός χαρακτήρας της Εκκλησίας και η πανανθρώπινή της διάσταση. Σε αυτήν εκφράστηκε με σαφήνεια η βαθιά εσωτερική κατάσταση της συμφωνίας και ομοφωνίας του σώματος της Εκκλησίας. Υπήρξε το πρότυπο για όλες τις επερχόμενες Συνόδους τους επόμενους αιώνες, όταν οι *Πατέρες της Εκκλησίας** προσπαθούσαν, πάντα με συλλογικό πνεύμα, να αντιμετωπίσουν τα διάφορα προβλήματα που προέκυπταν. Βεβαίως, ήταν κοινή συνείδηση ότι οι αποφάσεις των Συνόδων λαμβάνονταν με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος και όχι μόνο με ανθρώπινες προσπάθειες.

Συμπληρώνουμε την «Ταυτότητα της Συνόδου»:

Πού έγινε η Αποστολική Σύνοδος;

Πότε έγινε η Αποστολική Σύνοδος;

Ποιο ήταν το θέμα της;.....

Ποιοι συμμετείχαν;

Ποια απόφαση έλαβε;

Γιατί είναι σημαντική;

Κατά τη γνώμη σας, ποια θεωρείτε μεγάλα προβλήματα του σχολείου σας;

Προβλήματα του σχολείου μας	Τι προτείνουμε, ώστε να επιλυθούν

Συμφωνώ - Διαφωνώ:

1. Η Αποστολική Σύνοδος λειτούργησε με δημοκρατικό τρόπο.
2. Το θέμα που συζητήθηκε στη Σύνοδο δεν ήταν πολύ σημαντικό.
3. Στην Εκκλησία δεν πρέπει να εκφράζονται διαφορετικές απόψεις.
4. Η Αποστολική Σύνοδος φανέρωσε την οικουμενική διάσταση της Εκκλησίας.

Β) Ταξιδευτής στον κόσμο για χάρη του Χριστού

Απόστολος Παύλος, Βαρνάβας, περιοδείες, επιστολές

Ας απαντήσουμε τις παρακάτω ερωτήσεις:

Ποιο μήνυμα πιστεύετε ότι θα άξιζε να διαδοθεί σε όλη τη Γη;

Ποιο κίνητρο θα μπορούσε να έχει κάποιος, για να αναλάβει τη διάδοση αυτού του μηνύματος;

Πορτραίτο: Βρισκόμαστε στον Άρειο Πάγο της αρχαίας Αθήνας μια όμορφη μέρα. Ακούμε έναν άγνωστο να μιλά σε κάποιους ανθρώπους που έχουν συγκεντρωθεί γύρω του. Ας κλείσουμε τα μάτια μας και ας φανταστούμε: Τι ηλικία έχει; Τι φορά; Τι ύφος έχει; Τι αισθάνεται; Ας σκιαγραφήσουμε ή ας ζωγραφίσουμε το πορτραίτο αυτού του ανθρώπου. Στη συνέχεια, ας παρουσιάσουμε τα πορτραίτα στην τάξη.

Ο Απόστολος Παύλος κηρύσσει στην Αθήνα
Sanzio Raffaello (1515), Victoria - Albert Museum, Λονδίνο

Μετασχηματισμός κειμένου:

Ας χωριστούμε σε ομάδες 3-4 ατόμων. Η κάθε ομάδα ας αναλάβει ένα από τα παρακάτω κείμενα. Επιλέγουμε από την ομάδα έναν ανταποκριτή, ο οποίος θα πρέπει να παρουσιάσει στην τάξη, σε ρεπορτάζ, το περιεχόμενο του κειμένου, όπως διαμορφώθηκε από την ομάδα μας (σαν να βλέπουμε τις «ειδήσεις» εκείνης της εποχής). Θα μπορούσε να παίρνει συνέντευξη και από ένα άλλο μέλος της ομάδας, το οποίο θα υποδύεται κάποιο πρόσωπο της ιστορίας, ζητώντας του να περιγράψει πώς ήταν ο Απόστολος Παύλος εκείνη την εποχή και πώς γνωρίστηκε μαζί του.

Κείμενο Α΄: Ποιος ήταν ο Σαούλ;

Γεννημένος στην Ταρσό της Κιλικίας, κάπου ανάμεσα στο 5 και το 15 μ.Χ., ο Σαούλ μεγάλωσε σύμφωνα με τις ιουδαϊκές θρησκευτικές παραδόσεις και σπούδασε κοντά στον φημισμένο δάσκαλο Γαμαλιήλ τον Μωσαϊκό Νόμο και τις παραδόσεις του Ιουδαϊσμού. Γνώριζε, επίσης, την ελληνική γλώσσα και φιλοσοφία. Ο Σαούλ υπήρξε φανατικός διώκτης των πρώτων Χριστιανών. Πήγε, μάλιστα, στη Δαμασκό, για να συλλάβει τους Ιουδαίους που είχαν μεταστραφεί στον Χριστιανισμό και να τους οδηγήσει στα Ιεροσόλυμα, ώστε να δικαστούν και να τιμωρηθούν. Στο ταξίδι του αυτό συνέβη ένα εκπληκτικό γεγονός που άλλαξε την πορεία της ζωής του: Καθώς πλησίαζε στη Δαμασκό, ξαφνικά άστραψε γύρω του φως από τον ουρανό. Τυφλώθηκε! Έπεσε στη γη και άκουσε μια φωνή να του λέει: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;». Ο Σαούλ ρώτησε: «Ποιος είσαι, Κύριε;» και η φωνή απάντησε: «Είμαι ο Ιησούς, τον οποίο εσύ καταδιώκεις». Μετά από αυτό το θαυμαστό περιστατικό, ο Σαούλ βαπτίστηκε Χριστιανός, ξαναβρήκε

το φως του και, από διώκτης, έγινε ένθερμος κήρυκας της χριστιανικής διδασκαλίας, μένοντας γνωστός στην ιστορία με το όνομα Παύλος, ο Απόστολος των Εθνών (βλ. Πράξεις 9, 1-31).

Βλέπουμε την εικόνα του οράματος του Αποστόλου Παύλου:

Απόστολος Παύλος
Έργο Νότας Κόλλια

Κείμενο Β΄: Τα πρώτα ταξίδια του Αποστόλου Παύλου

Ο Απόστολος Παύλος άρχισε την πρώτη του ιεραποστολική δράση μαζί με τον φίλο του Βαρνάβα στην Κύπρο, όπου κήρυξαν σε συναγωγές των Ιουδαίων με μεγάλη επιτυχία. Εν συνεχεία, ταξίδεψαν στην Πέργη της Παμφιλίας και στην Αντιόχεια της Πισιδίας, αργότερα στα Λύστρα και τέλος στην Αντιόχεια της Συρίας.

Μετά από ένα μικρό διάλειμμα, ο Παύλος ξεκίνησε για τη δεύτερη περιοδεία του με προορισμό την Ελλάδα. Η πρώτη χριστιανική κοινότητα που ίδρυσε ήταν στους Φιλίππους, κοντά στην Καβάλα. Εκεί, η πρώτη γυναίκα που, μαζί με την οικογένειά της, βαπτίστηκε χριστιανή λεγόταν Λυδία, η οποία και θεωρείται η πρώτη Ευρωπαία Χριστιανή (βλ. Πράξεις Αποστόλων 13, 14, 16).

Κείμενο Γ΄: Ο Απόστολος Παύλος στην Αθήνα

Το ταξίδι του Αποστόλου Παύλου συνεχίστηκε στη Θεσσαλονίκη και λίγο αργότερα στη Βέροια. Από τη Βέροια πήγε στην Αθήνα με πλοίο κι έφτασε στο κέντρο της πόλης όπου, περιδιαβαίνοντάς την, βρήκε έναν βωμό με την επιγραφή «Στον Άγνωστο Θεό». Ανεβαίνοντας στο βήμα του Αρείου Πάγου, πήρε αφορμή από αυτήν την επιγραφή και μίλησε στους Αθηναίους για αυτόν τον άγνωστο Θεό, ο Οποίος δεν είναι άλλος από τον Ιησού Χριστό που ήρθε στον κόσμο, δίδαξε για την αγάπη, σταυρώθηκε και αναστήθηκε από τους νεκρούς. Η ιδέα της Ανάστασης ενόχλησε τους Αθηναίους και η πλειονότητά τους απέρριψε τη διδασκαλία του. Παρ' όλα αυτά, μια μικρή ομάδα -ανάμεσά τους ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης και η Δάμαρις- πίστεψε στον Χριστό, δημιουργώντας έτσι την πρώτη χριστιανική κοινότητα στην Αθήνα (βλ. Πράξεις Αποστόλων 17, 1-34).

Μιμηθείτε λοιπόν τον Θεό, αφού είστε αγαπητά του παιδιά· να συμπεριφέρεστε με αγάπη κατά το πρότυπο του Χριστού, που μας αγάπησε κι έδωσε τη ζωή του για μας, προσφορά και θυσία που τη δέχεται ευχάριστα ο Θεός (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Εφεσίους 5, 1-2).

Κείμενο Δ΄: Ο Απόστολος Παύλος στην Κόρινθο - Επιστολές

Λίγο αργότερα, συνεχίζοντας τη δεύτερη περιοδεία του, ο Απόστολος Παύλος έφτασε στην Κόρινθο, στην οποία έμεινε για ενάμιση χρόνο κηρύσσοντας σε εβραϊκές συναγωγές αλλά και στους Έλληνες. Στην Κόρινθο συνδέθηκε με τον Ακύλα και την Πρίσκιλλα, οι οποίοι ασκούσαν το ίδιο επάγγελμα με αυτόν. Ήταν σκηνοποιοί, δηλαδή κατασκεύαζαν σκηνές.

Στην τρίτη του περιοδεία ο Παύλος πέρασε από την Μ. Ασία, ήρθε πάλι στην Ελλάδα, και βρέθηκε στην Ρώμη ως κρατούμενος (βλ. Πράξεις Αποστόλων 18-20).

Μετά από μακρινές περιπλανήσεις και περιπέτειες, ο Παύλος ίδρυσε πολλές χριστιανικές κοινότητες, με τις οποίες επικοινωνούσε μέσω αλληλογραφίας. Οι 14 Επιστολές του που μας έχουν διασωθεί και υπάρχουν στην Καινή Διαθήκη είναι οι εξής: **προς Ρωμαίους, Α΄ και Β΄ προς Κορινθίους, προς Γαλάτας, προς Εφεσίους, προς Φιλιπησίους, προς Κολοσσαείς, Α΄ και Β΄ προς Θεσσαλονικείς, Α΄ και Β΄ προς Τιμόθεον, προς Τίτον, προς Φιλήμονα, προς Εβραίους.**

Βρίσκω στον χάρτη: Μπορείτε να εντοπίσετε τις χριστιανικές κοινότητες που έλαβαν επιστολές από τον Απόστολο Παύλο;

Διαδραστικός χάρτης με τις ιεραποστολικές περιόδους του Αποστόλου Παύλου εδώ.

Δυναμική διαδραστική χρονογραμμή: «Απόστολος Παύλος»:

Ας χωριστούμε σε ομάδες και, με βάση τον χάρτη, ας βάλουμε σε σειρά τις πόλεις από τις οποίες πέρασε ο Απόστολος Παύλος στις τρεις ιεραποστολικές περιόδους του:

1 ^η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ	2 ^η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ	3 ^η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ

1. Σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μου, σκεφτόμαστε ανθρώπους που επηρέασαν πολύ την περιοχή που ζούμε και τους γράφουμε στον πίνακα. Ψηφίζουμε στην τάξη, αποφασίζουμε τα δύο πιο σημαντικά πρόσωπα και συζητάμε ποια από αυτά είναι πιο κοντά:
 - A) στην προσωπικότητα του Αποστόλου Παύλου (ταξιδευτής, με θάρρος, μορφωμένος, ευφυής και ευρηματικός, όπως φαίνεται από τη χρήση του επιχειρήματος για τον Άγνωστο Θεό).
 - B) στο νόημα του κηρύγματος του Αποστόλου Παύλου (μιλούσε για αγάπη, πίστη, ελπίδα και άλλα θεμελιώδη στοιχεία της χριστιανικής ζωής).

2. Καρέκλα των αποκαλύψεων:

Μια μαθήτριά στον ρόλο της Λυδίας αφηγείται την επίσκεψη του Αποστόλου Παύλου στους Φιλίππους και τη βάπτισή της.

3. Ας ακούσουμε το τραγούδι και ας γράψουμε πέντε λέξεις που πιστεύουμε ότι χαρακτηρίζουν τον Σαούλ

.....
.....
.....
.....
.....

**Φτιάχνουμε το παζλ του
Αποστόλου Παύλου:**

Σαούλ (Παιδί μου ακριβό)

Στίχοι - μουσική: Αναστασία Χατζηπαύλου

Ποιος είπε τ' όνομά σου, μέσ' απ' το ουράνιο φως,
τόσο καλά σε ξέρει δεν είχες δισταγμό,
Σαούλ, Σαούλ, παιδί μου ακριβό.

Αυτόν που αναζητούσες, χρόνια με το μυαλό,
σε νόμους και σε πρέπει, με τρόπο αυστηρό,
συνάντησες μια μέρα έξω απ' τη Δαμασκό,
που η καρδιά σου ανοίχθη με τρόπο θαυμαστό.
Κι είδες πως είναι Αγάπη, Συγχώρεση ο Θεός.
Ποιος είπε τ' όνομά σου, μέσ' απ' το ουράνιο φως,
τόσο καλά σε ξέρει, δεν είχες δισταγμό.
Σαούλ, Σαούλ, παιδί μου ακριβό.

**Βλέπουμε το βίντεο
του τραγουδιού:**

Πρότζεκτ: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας δημιουργήσουμε το δικό μας βίντεο σχετικά με το έργο και τα ταξίδια του Απ. Παύλου. Θα το παρουσιάσουμε στην τάξη.

Σωστό - Λάθος:

1. Η Αποστολική Σύνοδος έγινε στην Αντιόχεια.	Σ	Λ
2. Ο Απόστολος Παύλος διέδωσε το Ευαγγέλιο στην Ελλάδα.	Σ	Λ
3. Στην Αποστολική Σύνοδο φανερώθηκε ο δημοκρατικός χαρακτήρας της Εκκλησίας.	Σ	Λ
4. Ο Βαρνάβας συνόδευε τον Απόστολο Παύλο στην πρώτη του περιοδεία.	Σ	Λ

3. Από τη θυσία στην ανεξιθρησκία

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Ποιες ήταν οι δυσκολίες και τα διλήμματα των Χριστιανών απέναντι στις διώξεις που υπέστησαν κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες;
- Ποια η σημασία του διατάγματος της ανεξιθρησκίας;
- Είναι βασικό δικαίωμα των ανθρώπων η θρησκευτική ελευθερία;

Α) Διώξεις και πίστη

Άγιος Στέφανος, Διοκλητιανός, μάρτυρες, κατακόμβες

Ντέρμπι αιώνων

Ο Παναγιώτης είναι παθιασμένος οπαδός της αγαπημένης του ομάδας. Στο νέο του Γυμνάσιο, όμως, όλοι οι φίλοι του είναι οπαδοί της αντίπαλης ομάδας. Με τον τρόπο τους τον πιέζουν ν' αλλάξει ομάδα. Τι θα κάνετε στη θέση του Παναγιώτη; Θα αλλάζατε άποψη, επειδή σας πιέζουν οι φίλοι σας, ή θα παραμένετε πιστοί στην ομάδα που αγαπάτε με κίνδυνο να χάσετε τους φίλους σας;

.....

.....

.....

Στην πρώτη εκκλησιαστική κοινότητα, *επτά Διάκονοι** είχαν επιφορτιστεί με το έργο της φιλανθρωπίας και της προσφοράς στους ανθρώπους που βρίσκονταν σε ανάγκη. Ένας από τους επτά Διακόνους ήταν και ο Στέφανος, ένας άντρας με μεγάλη πίστη και αγάπη για τον Θεό και τους ανθρώπους. Γεμάτος από πνευματικά χαρίσματα και ζήλο, άρχισε να μιλάει για τον Ιησού Χριστό, τον Μεσσία. Οι Ιουδαίοι, όμως, που δεν πίστευαν ότι ο Ιησούς ήταν ο Μεσσίας, τον συνέλαβαν και τον οδήγησαν στο Συνέδριο για να δικάσθει. Καταδικάστηκε σε θάνατο διά λιθοβολισμού. Λίγο πριν ξεψυχήσει, συγχώρησε τους εκτελεστές του, όπως έκανε ο Χριστός επάνω στον σταυρό. Ο Στέφανος υπήρξε ο πρώτος μάρτυρας του Χριστιανισμού, γι' αυτό ονομάστηκε και Πρωτομάρτυρας.

Η μνήμη του τιμάται στις 27 Δεκεμβρίου

Ο άγιος Στέφανος, έργο Νότας Κόλλια
Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου Βέλου Κορινθίας (2010)

Ρόλος στον τοίχο: Ας σημειώσουμε μέσα στο περίγραμμα σκέψεις ή συναισθήματα του Πρωτομάρτυρα Στεφάνου την ώρα του λιθοβολισμού του κι έξω από το περίγραμμα σκέψεις ή συναισθήματα αυτών που τον θανατώνουν.

*Ο λιθοβολισμός του αγίου Στεφάνου
Ρέμπραντ Χάρμενς βαν Ρέιν, 1635
Γκαλερί Ελμπορν, Λονδίνο*

Οι πρώτοι διωγμοί εναντίον των Χριστιανών

Στην αρχή το ρωμαϊκό κράτος έδειξε αδιαφορία για τη νέα θρησκεία που πρέσβευαν οι Χριστιανοί, καθώς τη θεωρούσε μια ιουδαϊκή αίρεση. Στη συνέχεια, όμως, άρχισε να ανησυχεί, όταν έβλεπε ότι ανώτεροι Ρωμαίοι αξιωματούχοι βαπτίζονταν Χριστιανοί. Παράλληλα, η επέκταση του Χριστιανισμού προκαλούσε τη δυσαρέσκεια των εκπροσώπων του ειδωλολατρικού ιερατείου, που πίστευαν ότι έχαναν το κύρος τους στη ρωμαϊκή κοινωνία. Επίσης, θορυβήθηκε και ένα μεγάλο μέρος επαγγελματιών -αγαματοποιοί, οικοδόμοι ειδωλολατρικών ναών, αργυροχόοι και άλλοι- οι οποίοι είχαν οικονομικά συμφέροντα από τη διατήρηση της ειδωλολατρικής θρησκείας.

Όταν ο αυτοκράτορας της Ρώμης Δομιτιανός απαίτησε να λατρεύεται από όλους τους υπηκόους της αυτοκρατορίας ως θεός, πολλοί Χριστιανοί οδηγήθηκαν στο μαρτύριο, για να μην απιστήσουν στον Χριστό. Από την εποχή του αυτοκράτορα Δεκίου (249-251 μ.Χ.), κατά την οποία ο Χριστιανισμός καταδικάστηκε ως παράνομη θρησκεία, έχουμε συστηματικούς διωγμούς με έκδοση ειδικών διαταγμάτων που ίσχυαν σε όλη την αυτοκρατορία.

Οι διώξεις κορυφώθηκαν επί της βασιλείας των αυτοκρατόρων Διοκλητιανού και Γαλέριου (3ος και 4ος αιώνες), οι οποίοι εξέδιδαν διατάγματα που απαγόρευαν τις χριστιανικές λατρευτικές πρακτικές και διέτασσαν τη φυλάκιση των Χριστιανών, κληρικών και λαϊκών. Συνέπειες των διαταγμάτων αυτών ήταν:

- καταστροφές χώρων λατρείας
- κάψιμο των Αγίων Γραφών με σκοπό να εξαλειφθεί κάθε τρόπος διάδοσης του Χριστιανισμού
- κατάσχεση ιδιωτικών και εκκλησιαστικών περιουσιών
- υποχρεωτική θυσία στους ειδωλολατρικούς θεούς ως προϋπόθεση για προσφυγή στις δικαστικές αρχές.

Η περίοδος της βασιλείας του Διοκλητιανού ήταν η πιο δύσκολη για τον Χριστιανισμό. Τότε, πολλές χιλιάδες Χριστιανοί υπέστησαν μαρτύρια και φυλακίσεις. Μάλιστα, πάνω από 20.000 βρέθηκαν αντιμέτωποι με άγρια θηρία στις αρένες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Από τους πιο γνωστούς μάρτυρες εκείνης της περιόδου ήταν οι άγιοι Γεώργιος και Δημήτριος, οι οποίοι υπήρξαν Ρωμαίοι αξιωματικοί που αποκήρυξαν τα αυτοκρατορικά διατάγματα. Μπροστά σε στρατιώτες και αξιωματούχους δήλωσαν ότι είναι Χριστιανοί, με αποτέλεσμα να μαρτυρήσουν για την πίστη τους στον Χριστό.

Άγιος Δημήτριος,
έργο Παναγιώτη Κόλλια

**Βλέπουμε την εικόνα
του αγίου Δημητρίου**

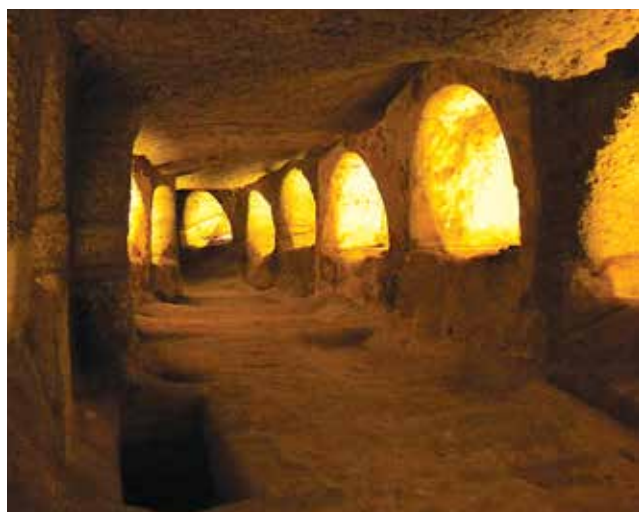

Άγιος Γεώργιος,
έργο Παναγιώτη Κόλλια

**Βλέπουμε την εικόνα
του αγίου Γεωργίου**

Ο άγιος Γεώργιος έζησε την εποχή του αυτοκράτορα Διοκλητιανού στα τέλη του 3ου αιώνα και ήταν γόνος αριστοκρατικής οικογένειας και αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού. Όταν άρχισαν οι διωγμοί, ο Γεώργιος δε δίστασε να ομολογήσει τη χριστιανική του πίστη, προκαλώντας την οργή του Διοκλητιανού, επειδή κατείχε μεγάλο αξίωμα και ήταν ένας από τους αξιωματικούς που εκτιμούσε πολύ. Αρχικά, του έταξε πλούτη, γη και δούλους για να αλλαξοπιστήσει. Στη συνέχεια, όταν ο Γεώργιος αρνήθηκε, ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας τον υπέβαλε σε φρικτά βασανιστήρια. Ο Γεώργιος, τελικά, μαρτύρησε με αποκεφαλισμό, την Παρασκευή 23 Απριλίου του έτους 303 μ.Χ.

Κατακόμβες της Μήλου

Οι κατακόμβες: Τα καταφύγια των Χριστιανών

Για να μπορούν οι Χριστιανοί να προστατευτούν και να λατρεύουν ακώλυτα τον Θεό, αναγκάστηκαν να κρύβονται στις **κατακόμβες***, οι οποίες -ως τόποι ταφής των νεκρών- θεωρούνταν ιερές και απαραβίαστες από τους εχθρούς της πίστης. Εκεί συγκεντρώνονταν για να θάψουν τους νεκρούς τους, να ακούσουν τη διδασκαλία των Γραφών και να συμμετάσχουν στη Θεία Ευχαριστία, την οποία τελούσαν επάνω στους τάφους των μαρτύρων τους, που τους χρησιμοποιούσαν ως Αγία Τράπεζα. Γι' αυτόν τον λόγο διακοσμούσαν τις κατακόμβες με θρησκευτικά σύμβολα.

Βλέπουμε κατακόμβες της Μήλου:

1. Ιστο-εξερεύνηση: Κατακόμβες της Μήλου και της Ρώμης. Ας χωριστούμε σε ομάδες και -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- ας αναζητήσουμε πληροφορίες για τις κατακόμβες και την ιστορία τους. Έπειτα, ας παρουσιάσουμε τις εργασίες μας στην τάξη μας.

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Ποιες πιστεύουμε ότι ήταν οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι Χριστιανοί στις κατακόμβες;

Οι θαρραλέοι Έλληνες της Μοζαμβίκης που έσωσαν δύο εκκλησίες

Στη Μοζαμβίκη, τη μακρινή αυτή χώρα της υποσαχάριας Αφρικής, είχαν απομείνει μόλις λίγοι Έλληνες – από τις 2.500 ψυχές που κάποτε ζούσαν εκεί αρμονικά με τους ντόπιους, πριν από την ανεξαρτησία. Η συντριπτική πλειονότητα είχε αναγκαστεί να φύγει, φοβούμενη το ξέσπασμα εμφυλίου πολέμου. Οι ελάχιστοι που έμειναν συνέχιζαν να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα σε μόλις δύο εκκλησίες που είχαν απομείνει. Η 78χρονη σήμερα Μαρία Τσιχλάκη και ο σύζυγός της Γιώργος, τότε επίτιμος Πρόξενος της Ελλάδας, υπερασπίστηκαν με αυταπάρνηση αυτές τις δύο εκκλησίες, όταν το καθεστώς επιχειρήσε να τις κλείσει. Χάρη στην αποφασιστικότητά τους, κατάφεραν τελικά να τις διασώσουν. «Είχαμε δύο εκκλησίες, των Ταξιαρχών στην πρωτεύουσα Μαπούτο, και της Αγίας Τριάδος, που είναι και η πιο παλιά ελληνορθόδοξη στην υποσαχάρια Αφρική, στην πόλη Μπαΐρα. Τις είχαν χτίσει Έλληνες και κινδυνέψαμε να μας τις πάρουν [...] Στο Μαπούτο ήθελαν να την κάνουν σινεμά [...] Μια μέρα ήρθε η αστυνομία κι επιχειρήσε να σπάσει τις πόρτες της εκκλησίας. Τρέξαμε με τον σύζυγό μου να τους εμποδίσουμε. Εκείνος μπήκε μπροστά και τους είπε ότι θα σπάσουν την πόρτα μόνο εάν τον σκοτώσουν. Δεν τόλμησαν λόγω της διπλωματικής του ιδιότητας. Έκοψαν όμως το ηλεκτρικό ρεύμα και το νερό. Σφράγισαν την κεντρική πόρτα και δε μας επέτρεπαν να εκκλησιαστούμε κι έτσι αναγκαζόμασταν να μπαίνουμε από μια μικρή άλλη πόρτα από τα πλάγια, για ν' ανάψουμε ένα κερί. Η κατάσταση ήταν δύσκολη. Στην Μπαΐρα, την εκκλησία υπερασπίστηκε ένας άλλος σπουδαίος άνθρωπος, ο κ. Μαυρής, ο οποίος -παρότι είχε ένα πόδι- πήγαινε καθημερινά εκεί, στηριζόμενος σε δεκανίκια, και τη φρουρούσε. Τελικά, τις σώσαμε και είμαστε περήφανοι ως Χριστιανοί γι' αυτό» (Τζίμας, 23/12/2019, Η μεγάλη δοκιμασία των Χριστιανών).

Εφημερίδα τοίχου: Αφού χωριστούμε σε ομάδες, ας προσπαθήσουμε να βρούμε κοινά στοιχεία των διωγμών των πρώτων Χριστιανών με σύγχρονους διωγμούς. Σε μεγάλο χαρτόνι τυπώνουμε σε μορφή και ύφος εφημερίδας περιγραφές γεγονότων και σχολιασμούς γύρω από σύγχρονους διωγμούς πιστών σε όλο τον κόσμο. Ερευνούμε με τις ομάδες μας σε ποια μέρη του κόσμου οι Χριστιανοί μέχρι και σήμερα υφίστανται διώξεις λόγω της πίστης τους στον Θεό. Πλαισιώνουμε με φωτογραφίες / εικόνες. Εναλλακτικά, η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και σε μορφή ηλεκτρονικής ειδησεογραφικής ιστοσελίδας.

Διαβάζουμε την ιστορία των Τεσσαράκοντα Μαρτύρων:

Σωστό - Λάθος:

1. Οι περισσότεροι Χριστιανοί υπέστησαν μαρτύρια και φυλακίσεις κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Διοκλητιανού.	Σ	Λ
2. Στις κατακόμβες προστατεύονταν οι Χριστιανοί.	Σ	Λ
3. Ο Πρωτομάρτυρας Στέφανος προσπάθησε αλλά δεν μπόρεσε, τελικά, να συγχωρέσει τους εκτελεστές του.	Σ	Λ
4. Ο αυτοκράτορας Δέκιος εξέδωσε διάταγμα για την απελευθέρωση του Χριστιανισμού.	Σ	Λ

Σωστό - Λάθος με θέμα τους διωγμούς:

B) Ένα διάταγμα που άλλαξε την ιστορία της Εκκλησίας

Μ. Κωνσταντίνος, Λικίνιος, Διάταγμα Μεδιολάνων, ανεξιθρησκία

Ιδεοθύελλα: Καταγράφουμε λέξεις που μας έρχονται στο μυαλό, όταν ακούμε τον όρο «Ανεξιθρησκία».

Ας παρατηρήσουμε τον πίνακα:

- A. Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;
- B. Τι σκέψεις κάνετε για το γεγονός που απεικονίζεται;

Βλέπουμε «Το Όραμα του Σταυρού»:

Λεπτομέρεια από τοιχογραφία του Ραφαήλ
Το Όραμα του Σταυρού (1519), Βατικανή Βιβλιοθήκη

Ο Μ. Κωνσταντίνος και το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας (313 μ.Χ.)

«Οι Ρωμαίοι διαπίστωναν ότι όπου χτυπούσαν έναν Χριστιανό γεννιούνταν εκατό κι όπου εκατό χίλιοι, και το πιο δυσάρεστο γι' αυτούς ήταν ότι πλήθαιναν οι Χριστιανοί ακόμη και μέσα στις κυρίαρχες τάξεις τους» (Παπαδόπουλου, 1990, σ. 29). Πράγματι, η αγάπη και η αυτοθυσία των Χριστιανών έκαναν μεγάλη εντύπωση στους εθνικούς, οι οποίοι κουρασμένοι από την απανθρωπιά της κοινωνίας τους έβλεπαν στον Χριστιανισμό παραδείγματα αλτρουισμού και καλοσύνης που μπορούσαν να τους βελτιώσουν τη ζωή.

Ανατολική και Δυτική Αυτοκρατορία

Οι διωγμοί εναντίον των Χριστιανών κράτησαν περίπου τρεις αιώνες, μέχρι την άνοδο του Μ. Κωνσταντίνου στον θρόνο της αυτοκρατορίας της Δύσης, ο οποίος δεν ήταν αρνητικός προς τη χριστιανική πίστη. Η μητέρα του, η αγία Ελένη, ήταν Χριστιανή και είχε επηρεάσει τον νεαρό Κωνσταντίνο. Εξάλλου, πάρα πολλοί υπήκοοι ήταν ήδη βαπτισμένοι Χριστιανοί, από τους οποίους πολλοί κατείχαν υψηλά αξιώματα.

Έτσι, στις αρχές του 4ου αιώνα ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος (ο αυτοκράτορας της Ανατολής) θεώρησαν ότι, εάν ενισχύσουν την ανεξιθρησκία και τον σεβασμό στην πίστη του κάθε ανθρώπου, θα εξασφαλίσουν και την πολυπόθητη ειρήνη στην αυτοκρατορία που τόσο είχε πληγεί από τους αλληπάλληλους εμφύλιους πολέμους. Τον Φεβρουάριο του 313 μ.Χ., λοιπόν, σε μια ιστορική συνάντηση στα Μεδιόλανα (Μιλάνο της Ιταλίας) υπέγραψαν το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας, που σήμαινε πλήρη θρησκευτική ελευθερία για όλους τους Ρωμαίους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων και των Χριστιανών. Έτσι, για πρώτη φορά οι Χριστιανοί ένιωσαν ελεύθεροι να λατρεύουν τον Θεό, χωρίς να φοβούνται ότι θα συλληφθούν ή θα μαρτυρήσουν. Αναγνωρίζονταν πλέον ως ισότιμοι πολίτες, δίχως να στερούνται κανένα πολιτικό δικαίωμα, ενώ η Εκκλησία αναγνωρίστηκε νομικά ως κοινωνικός θεσμός.

Λίγο αργότερα, ο Κωνσταντίνος έγινε μονοκράτορας σε Δύση και Ανατολή και μετέφερε την πρωτεύουσα του κράτους στην Ανατολή, ιδρύοντας την Κωνσταντινούπολη. Στη συνέχεια, ο Κωνσταντίνος βοήθησε με ποικίλους τρόπους την Εκκλησία, δείχνοντας τη διάθεσή του να ακολουθήσει τον τρόπο ζωής που προτείνεται από τη διδασκαλία της.

Έτσι, στην εποχή του

- καθιερώθηκε η Κυριακή ως ημέρα αργίας
- ορίστηκε ο Σταυρός του Χριστού ως έμβλημα της αυτοκρατορίας του, σύμφωνα με ένα όραμα που είχε δει στον ουρανό πριν την καθοριστική μάχη με τον Μαξέντιο
- καταργήθηκε ο θάνατος με σταύρωση
- επιστράφηκαν στους φυσικούς κατόχους τους οι περιουσίες, οι οποίες είχαν κατασχεθεί κατά την περίοδο των διωγμών
- ανεγέρθηκαν πολλοί χριστιανικοί ναοί σε ολόκληρη την αυτοκρατορία.

Χάλκινο άγαλμα του Μ. Κωνσταντίνου στο Γιορκ της Αγγλίας

Βλέπουμε την εικόνα του Μ. Κωνσταντίνου:

Το Διάταγμα των Μεδιολάνων:

1. 5η και 1η:

Πότε υπογράφηκε το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας

Πού υπογράφηκε;

Ποιοι υπέγραψαν;

Ποιο δικαίωμα αναγνωρίζεται;

Πώς ευνόησε τους Χριστιανούς;

Γιατί οι δύο αυτοκράτορες προχώρησαν στην υπογραφή του Διατάγματος;

.....

2. Διήγηση κειμένου από άλλη προοπτική:

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας καταγράψουμε έναν φανταστικό διάλογο του Μ. Κωνσταντίνου με τον Λικίνιο λίγες ημέρες πριν από την υπογραφή του Διατάγματος των Μεδιολάνων.

3. Ας συμπληρώσουμε τον εννοιολογικό χάρτη

4. Σκέψου, συζήτησε ανά 2 και ανά 4, μοιράσου:

Ας παραθέσουμε επιχειρήματα υπεράσπισης του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας, σε περιπτώσεις που κάποιος διώκεται για την πίστη του.

Κείμενα:

«Όταν εγώ ο Αύγουστος Κωνσταντίνος κι εγώ ο Αύγουστος Λικίνιος είχαμε την ευτυχία να συναντηθούμε στα Μεδιόλανα, συζητήσαμε όλα όσα συντελούν στο συμφέρον και την ωφέλεια του δημοσίου ... αποφασίσαμε κατά πρώτο και κύριο λόγο να διατάξουμε να εξασφαλιστεί η τιμή και ο σεβασμός προς το θείο, δηλαδή να δώσουμε και στους Χριστιανούς και σε όλους την ελεύθερη προτίμηση να ακολουθήσουν τη θρησκεία που θέλουν, ώστε, όποια και αν είναι η θεότητα και η ουράνια δύναμη, να μπορέσει αυτή να προστατεύει και εμάς και τους υπηκόους μας. Αυτήν τη βούληση κρίναμε με υγιή και ορθότατο λογισμό, ώστε να μην αφαιρείται από κανέναν η εξουσία να ακολουθεί και να προτιμά τη λατρεία ή τη θρησκεία των Χριστιανών ... ή οποιαδήποτε άλλη θρησκεία που νομίζει ο ίδιος ότι του ταιριάζει καλύτερα ...» (Απόσπασμα από το Διάταγμα των Μεδιολάνων, Ευσέβιου Καισαρείας, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Χ, 5, 4-5).

Σύνταγμα της Ελλάδας, Άρθρο 3:

Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, που γνωρίζει κεφαλή της τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, υπάρχει αναπόσπαστα ενωμένη δογματικά με τη Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης και με κάθε άλλη ομόδοξη Εκκλησία του Χριστού· τηρεί απαρασάλευτα, όπως εκείνες, τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τις ιερές παραδόσεις.

Σύνταγμα της Ελλάδας, Άρθρο 13:

1. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός.
2. Κάθε γνωστή θρησκεία είναι ελεύθερη και τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδιστα υπό την προστασία των νόμων. Η άσκηση της λατρείας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται (*Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*, Τεύχος Α΄ 211/24.12.2019).

Αφού διαβάσουμε τα αποσπάσματα από το Διάταγμα των Μεδιολάνων και από τα Άρθρα 3 και 13 του Συντάγματος, σημειώνουμε παρακάτω τις ομοιότητες που έχουν τα δύο κείμενα:

.....
.....

Σωστό - Λάθος:

1. Ο αυτοκράτορας Δομιτιανός απαίτησε να λατρεύεται από όλους ως θεός.	Σ	Λ
2. Ο Μ. Κων/νος δε βοήθησε καθόλου τους Χριστιανούς.	Σ	Λ
3. Από την εποχή του Δεκίου, ο Χριστιανισμός καταδικάστηκε ως παράνομη θρησκεία.	Σ	Λ
4. Ο Μ. Κων/νος καθιέρωσε την Κυριακή ως ημέρα αργίας.	Σ	Λ

4. Αγία Γραφή: Αποτύπωση εμπειριών και αποκαλύψεων στη ζωή της Εκκλησίας

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Ποιο είναι το πλαίσιο συγγραφής των βιβλίων και της κατάρτισης του Κανόνα της Αγίας Γραφής;
- Υπάρχει ενότητα μεταξύ Παλαιάς και Καινής Διαθήκης;
- Πώς επηρέασε η Αγία Γραφή την τέχνη και τον πολιτισμό;

Α) Ο Κανόνας της Αγία Γραφής

Βίβλος, Παλαιά Διαθήκη, Καινή Διαθήκη, Ευαγγέλιο

Ποιος είναι ο τίτλος του αγαπημένου σας βιβλίου;
Για ποιον λόγο σας αρέσει αυτό το βιβλίο;

Αναγνωρίζετε το βιβλίο στη φωτογραφία;
Τι γνωρίζετε γι' αυτό; Τι θα θέλατε να μάθετε περισσότερο;

Η Αγία Γραφή, ή Βίβλος, αποτελείται συνολικά από 76 βιβλία, στα οποία περιγράφεται η σχέση των ανθρώπων με έναν προσωπικό Θεό, που φανερώνεται και συνομιλεί μαζί τους. Η Αγία Γραφή χωρίζεται στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη.

Πριν καταγραφούν οι ιστορίες της **Παλαιάς Διαθήκης**, υπήρχαν οι προφορικές παραδόσεις, οι οποίες επαναλαμβάνονταν και μεταδίδονταν από γενιά σε γενιά. Στο κέντρο όλων αυτών των αφηγήσεων βρισκόταν ο Θεός, ο Οποίος καθόριζε τη ζωή των ανθρώπων, όπως εκείνοι Τον κατανοούσαν. Με το πέρασμα των αιώνων άρχισαν, σταδιακά, αυτές οι αφηγήσεις να καταγράφονται, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια συλλογή κειμένων. Από αυτές τις αφηγήσεις προέκυψαν οι ιερές γραφές του ισραηλιτικού λαού. Μετά την έλευση του Ιησού Χριστού, οι Χριστιανοί συνυπολόγισαν αυτές τις συλλογές ως το πρώτο τμήμα της Αγίας Γραφής, που ονομάστηκε Παλαιά Διαθήκη. Τα κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης γράφτηκαν από ανθρώπους σημιτικής καταγωγής (Ισραηλίτες, Ιουδαίους) διαφορετικής κοινωνικής θέσης, με βαθιά πίστη στον Θεό και με την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος. Το πρώτο της βιβλίο, η Γένεση, χρονολογείται περίπου το 1400 π.Χ. και το τελευταίο, το Γ΄ Μακκαβαίων, τον 1ο αιώνα π. Χ.

Η Παλαιά Διαθήκη αποτελείται από 49 βιβλία. Τα 39 είναι γραμμένα πρωτότυπα στα εβραϊκά, με μερικές ενότητες στα *αραμαϊκά** και τα υπόλοιπα 10 στα ελληνικά. Τα βιβλία γράφτηκαν στον χώρο γύρω από την Παλαιστίνη. Η ελληνική γλώσσα μετά τις κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου είχε γίνει η κοινή γλώσσα όλων σχεδόν των λαών της Μεσογείου και γι' αυτό χρειάστηκε να γίνει μετάφραση των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης στα ελληνικά από 72 *Ιουδαίους λόγιους** τον 3ο αιώνα π. Χ.

Πυρήνας της Παλαιάς Διαθήκης είναι οι προφητείες για την έλευση του Μεσσία Ιησού Χριστού και η προετοιμασία του κόσμου για την υποδοχή Του.

Παλαιά Διαθήκη = 49 Βιβλία Καινή Διαθήκη = 27 Βιβλία

5η και 1η:

Πότε γράφτηκε η Παλαιά Διαθήκη;

Πού γράφτηκε;

Πώς δημιουργήθηκε η συλλογή κειμένων της Παλαιάς Διαθήκης;

Ποιοι την έγραψαν;

Σε ποια γλώσσα είναι γραμμένα τα βιβλία της;

Γιατί γράφτηκε;

Πολλές ιστορίες της Παλαιάς Διαθήκης είναι γνωστές. **Ας γράψουμε τους τίτλους τριών ιστοριών που γνωρίζουμε** (οι εικόνες μπορεί να σας βοηθήσουν):

1.
2.
3.

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΝΕΚΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Τα πιο παλιά χειρόγραφα των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης βρέθηκαν τυχαία στα σπήλαια του Κουμράν, κοντά στη Νεκρά Θάλασσα, την άνοιξη του 1947. Εκεί κάποιοι νεαροί βεδουίνοι βοσκοί, ψάχνοντας να βρουν μια κασίκα που είχαν χάσει, βρήκαν πιθάρια με χειρόγραφα. Τα «χειρόγραφα της Νεκράς Θαλάσσης», όπως είναι γνωστά, περιέχουν ολόκληρα βιβλία ή αποσπάσματα κειμένων της Παλαιάς Διαθήκης. Η επιστημονική έρευνα απέδειξε ότι χρονολογούνται στην περίοδο μεταξύ του 2ου π.Χ. και του 2ου μ.Χ. αιώνα.

Η **Καινή Διαθήκη** είναι η συλλογή βιβλίων που αναφέρονται στην εκπλήρωση των υποσχέσεων της Παλαιάς και τη σύναψη της Νέας Διαθήκης μέσω του Ιησού Χριστού, μιας συμφωνίας μεταξύ του Θεού και ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Η Καινή Διαθήκη αποτελείται από 27 βιβλία τα οποία γράφτηκαν στην *ελληνιστική γλώσσα**. Ονομάζεται και Ευαγγέλιο (ευ+αγγελία = χαρμόσυνο μήνυμα). **Το κεντρικό σημείο αναφοράς στην Καινή Διαθήκη είναι η παρουσία του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού στη Γη.** Η Καινή Διαθήκη γράφτηκε μετά τον θάνατο και την Ανάσταση του Ιησού. Αποτελείται από τα τέσσερα Ευαγγέλια, δηλαδή τα κείμενα των Ευαγγελιστών Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά και Ιωάννη για τη ζωή και το κήρυγμα του Χριστού, τις Πράξεις των Αποστόλων, τις Επιστολές του Αποστόλου Παύλου και άλλων μαθητών του Χριστού, καθώς και την Αποκάλυψη του Ιωάννη, με την οποία ολοκληρώνεται. Το πρώτο χρονολογικά βιβλίο της

Καίνης Διαθήκης (Α΄ Επιστολή του Αποστόλου Παύλου προς Θεσσαλονικείς) γράφτηκε περίπου το 50 μ.Χ., ενώ το τελευταίο (η Αποκάλυψη) στα τέλη του 1ου αιώνα.

Η συγκρότηση της συλλογής και των 76 βιβλίων (Παλαιάς και Καίνης Διαθήκης) της Αγίας Γραφής ονομάζεται «Κανόνας». Ήταν επιτακτικό να συγκροτηθεί ένα σύνολο των βιβλίων της Αγίας Γραφής, για να προσδιοριστούν ποια βιβλία ήταν εκείνα που εκφράζουν αυθεντικά την πίστη της Εκκλησίας και ποια έπρεπε να αποκλειστούν, διότι περιείχαν απόψεις που δε γίνονταν αποδεκτές από όλη την Εκκλησία.

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ	ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α΄
ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ	ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β΄
ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ	ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ
ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ	ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ
ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ	ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ	ΙΑΚΩΒΟΥ
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α΄	ΠΕΤΡΟΥ Α΄
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β΄	ΠΕΤΡΟΥ Β΄
ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ	ΙΩΑΝΝΟΥ Α΄
ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ	ΙΩΑΝΝΟΥ Β΄
ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ	ΙΩΑΝΝΟΥ Γ΄
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ	ΙΟΥΔΑ
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α΄	ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β΄	

Χάρτης στον τοίχο: Με βάση όσα μάθαμε πέρσι στα Θρησκευτικά και σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, ας τοποθετήσουμε τα παρακάτω βιβλικά πρόσωπα και γεγονότα στη χρονογραμμή με κέντρο τη γέννηση του Χριστού (Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες και στην επόμενη ενότητα): **Μωυσής, Απόστολος Παύλος, Αβραάμ, Αποκάλυψη Ιωάννη, Ευαγγελισμός Θεοτόκου, Κριτές, Σταύρωση Χριστού, Δαβίδ, Πεντηκοστή.**

Υπολογίζεται ότι σήμερα η Αγία Γραφή, ολόκληρη ή τμήματά της, έχει μεταφραστεί σε πάνω από 1.800 γλώσσες στον κόσμο. Στη σημερινή εποχή 6 περίπου δισεκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο διαβάζουν την Αγία Γραφή στη γλώσσα τους. Τα επόμενα χρόνια αναμένεται να ολοκληρωθούν 1200 νέες μεταφράσεις που θα διαβαστούν από 600.000 ανθρώπους.

Στην Ερυθραία (στη βορειοανατολική Αφρική) η Letensea γιόρτασε το 2016 μαζί με χιλιάδες άλλους την κυκλοφορία για πρώτη φορά της Καινής Διαθήκης στη γλώσσα τους, Blin. «Σήμερα έλαβα τροφή που μπορεί να μας χορτάσει περισσότερο από οτιδήποτε στον κόσμο: Αυτή η νέα Γραφή μιλάει στις καρδιές μας!» αναφώνησε (Samasumo, 16/10/2022)

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

1. Τι θα ρωτούσατε τη Letensea, σχετικά με τη δήλωσή της για την Καινή Διαθήκη;
2. Να γράψετε μια σύντομη βιβλιοπαρουσίαση για την Αγία Γραφή που θα δημοσιευτεί στη σχολική σας εφημερίδα.
3. Ποιον άλλον τίτλο θα δίνατε στην Αγία Γραφή;

Το πολυτιμότερο βιβλίο του κόσμου:

Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου είναι το πιο πολύτιμο βιβλίο στον κόσμο, διότι ήταν το πρώτο βιβλίο που τυπώθηκε (το 1455 μ.Χ. περίπου) με τη χρήση σύγχρονων μηχανών. Μόνο 180 αντίτυπα είχαν τυπωθεί αρχικά, από τα οποία σώζονται σήμερα 49. Σχεδόν όλα ανήκουν σε μουσεία, βιβλιοθήκες ή ιδρύματα.

Το πιο ευπώλητο βιβλίο όλων των εποχών:

Η Αγία Γραφή είναι το «best seller» βιβλίο όλων των εποχών, καθώς εκτιμάται ότι έχουν πουληθεί πάνω από 5 δισεκατομμύρια αντίτυπα.

Μετά από όσα συζητήσαμε στο σημερινό μάθημα, γιατί νομίζετε ότι η Αγία Γραφή κατέχει τα ρεκόρ του πιο πολύτιμου και του πιο ευπώλητου βιβλίου;

Εννοιολογικός χάρτης:

Ας δημιουργήσουμε συνεργατικά έναν εννοιολογικό χάρτη της Αγίας Γραφής με τα βασικότερα στοιχεία της.

Ο Βατικανός Κώδικας (χειρόγραφο βιβλίο) που περιέχει την Καινή Διαθήκη (4ος αιώνας)

Β) Οι δύο πνεύμονες της Αγία Γραφής: Παλαιά και Καινή Διαθήκη

Προφητείες, προεικονίσεις, Μωυσής, Αβραάμ

Ποια τρία εφόδια πιστεύετε ότι σας έχει προσφέρει το Δημοτικό σχολείο;

1.
2.
3.

Με τι θα παρομοιάζατε τη σχέση Δημοτικού – Γυμνασίου;

.....

Α) Τι βλέπετε στην εικόνα;

Β) Τι σκέφτεστε γι' αυτό που βλέπετε;

Γ) Ο άνδρας που εικονίζεται είναι ο Μωυσής (που έζησε στα χρόνια της Παλαιάς Διαθήκης), ενώ η Παναγία που εικονίζεται έζησε στα χρόνια της Καινής Διαθήκης. Τι αναρωτιέστε για τη σχέση Παλαιάς και Καινής Διαθήκης;

Προφητείες είναι:

Το κήρυγμα ανθρώπων του Θεού σχετικά με τον ερχομό του Μεσσία

Προεικονίσεις είναι:

Γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης που προαναγγέλλουν γεγονότα της Καινής Διαθήκης

Ο Θεός φανερώθηκε στους ανθρώπους από αγάπη...

... για να τους δώσει ελπίδα και να τους αποκαλύψει την αλήθεια. Με τον ισραηλιτικό λαό (έναν λαό μονοθεϊστικό, σε αντίθεση με τους ειδωλολατρικούς λαούς της εποχής), ο Θεός προετοίμασε τους ανθρώπους για να υποδεχτούν τον Ιησού Χριστό. Η πρώτη αποκάλυψη του Θεού έγινε στον Αβραάμ, με τον οποίο έγινε η πρώτη διαθήκη (συμφωνία) και στη συνέχεια με τους απογόνους του, Ισαάκ, Ιακώβ, Ιωσήφ, Μωυσή. Ακολούθησαν οι Κριτές, οι ευσεβείς βασιλείς (Δαβίδ, Σολομώντας) και οι Προφήτες. Η θεία αποκάλυψη δόθηκε προοδευτικά στον άνθρωπο. Έτσι, πρέπει πρώτα να γνωρίζουμε το υπόβαθρο (τις ρίζες), για να προχωρήσουμε σταδιακά στην Καινή Διαθήκη. Με τον ερχομό της Καινής Διαθήκης δεν καταργείται η Παλαιά, αλλά συμπληρώνεται.

Η ζωή και η διδασκαλία του Ιησού Χριστού βρίσκονται στο κέντρο της Καινής Διαθήκης, η οποία αρχίζει με το κήρυγμα του **αγίου Ιωάννη του Προδρόμου και συνεχίζει με τα σημαντικά πρόσωπα: την Παναγία, τους μαθητές του Χριστού, τον Απόστολο Παύλο** κ.ά.

Στην εικόνα εμφανίζονται αριστερά πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης και δεξιά πρόσωπα της Καινής Διαθήκης.

- Τι νομίζετε ότι συμβαίνει και αγιογραφούνται όλοι μαζί;
- Γιατί το πιστεύετε αυτό;

Ανάσταση
Έργο Παναγιώτη Κόλλια

Ας αντιστοιχίσουμε τις προφητείες - προεικονίσεις της αριστερής στήλης με τα γεγονότα της δεξιάς στήλης:

Α) Γι' αυτό, ο ίδιος ο Κύριος θα σας δώσει σημάδι. Δείτε, η Παρθένος θα συλλάβει και θα γεννήσει γιο, και θα ονομαστεί Εμμανουήλ (Ησαΐας 7, 14).

Β) Κι εσύ Βηθλεέμ, περιοχή του Ιούδα, δεν είσαι καθόλου ασήμαντη ανάμεσα στις επιφανέστερες πόλεις του Ιούδα, γιατί από σένα θα βγει αρχηγός, που θα καθοδηγήσει τον λαό μου, τον Ισραήλ (Μιχαΐας 5, 12).

Γ) Και είπα σ' αυτούς: «Αν συμφωνείτε, δώστε μου αμοιβή. Διαφορετικά αρνηθείτε την». Κι εκείνοι έσπασαν την αμοιβή μου: τριάντα αργύρια (Ζαχαρίας 11, 12).

Δ) Είπε ο Κύριος ο Θεός στο φίδι: Θα θέσω άσβεστη εχθρότητα ανάμεσα σε σένα και τη γυναίκα και ανάμεσα στους απογόνους σου και τους απογόνους της. Ένας δε απόγονος της γυναίκας μόνης, αυτός θα σου συντρίψει το κεφάλι και συ θα κεντήσεις τη φτέρνα του (Γένεση 3, 15).

Ε) Τότε ο Κύριος είπε στον Μωυσή: «Εγώ θα κάνω να πέσει από τον ουρανό ψωμί για σας» (Έξοδος 16, 4).

ΣΤ) Ο Κύριος είπε στον Μωυσή: «Προχώρα μπροστά από τον λαό, πάρε μαζί σου τους πρεσβυτέρους του Ισραήλ, πάρε στο χέρι και το ραβδί σου με το οποίο χτύπησες τον Νείλο, και πήγαινε. Εγώ θα βρίσκομαι εκεί πριν από σένα, πάνω στον βράχο, στο όρος Χωρηβ. Χτύπα τον βράχο, και θα βγει από 'κει νερό, για να πιει ο λαός» (Έξοδος 17, 5-6).

1) Η προδοσία του Ιούδα

2) Η γέννηση του Υιού του Θεού από την Παρθένο Μαρία

3) Ο οίνος της Θείας Ευχαριστίας

4) Η γέννηση του αναμενόμενου Σωτήρα από τη Θεοτόκο Μαρία. Ο οποίος Σωτήρας θα συντρίψει την εξουσία του πονηρού διαβόλου (με την Ανάστασή Του), ενώ εκείνος (δηλαδή ο διάβολος) θα καταφέρει απλώς να τον τραυματίσει στη φτέρνα, εννοώντας τον προσωρινό τριήμερο θάνατό Του.

5) Ο άρτος της Θείας Ευχαριστίας

6) Η γέννηση του Ιησού στη Βηθλεέμ

Κάνουμε την αντιστοίχιση
«Αγία Γραφή»:

Η Παλαιά Διαθήκη είναι η βάση της Καινής. Η Εκκλησία μας στηρίζεται στη διδασκαλία των Προφητών και των Αποστόλων, στην Παλαιά, δηλαδή, και στην Καινή Διαθήκη. Η Καινή Διαθήκη δεν κατήργησε την Παλαιά, αλλά τη συμπλήρωσε (Μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως Ιερεμίας, *Η Παλαιά Διαθήκη, περιεχόμενο και θεολογία της*, σ. 12).

1. Σιωπηρό ερέθισμα: Η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη είναι δύο κουπιά που πρέπει να χειρίζεσαι, για να οδηγήσεις τη λέμβο της υπάρξεώς σου στο Ουράνιο λιμάνι, γράφει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Με τι θα παρομοιάζατε εσείς τη σχέση αυτή;

.....

.....

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Με βάση την παρακάτω επιστολή του Αποστόλου Παύλου, πιστεύετε ότι η σχέση Θεού και ανθρώπου αφορά μόνο το παρόν ή επεκτείνεται και στο μέλλον;

Προς όλα τα μέλη του λαού του Θεού που πιστεύουν στον Ιησού Χριστό και ζουν στους Φιλιππούς, και προς τους επισκόπους και τους διακόνους. Ευχόμαστε ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη χάρη και την ειρήνη. Ευχαριστώ τον Θεό μου κάθε φορά που σας θυμάμαι· πάντοτε, σε κάθε προσευχή μου, με χαρά προσεύχομαι για όλους σας κι ευχαριστώ τον Θεό για τη συμμετοχή σας στο ευαγγέλιο από την πρώτη μέρα ως σήμερα. Έχω την πεποίθηση πως ο Θεός που άρχισε αυτό το αγαθό έργο σ' εσάς, θα το ολοκληρώσει ως την ημέρα του ερχομού του Ιησού Χριστού. Αυτή η σκέψη μου για όλους σας είναι δικαιολογημένη, αφού σας έχω μέσα στην καρδιά μου. Γιατί όλοι σας μετέχετε στη χάρη που μου δόθηκε, τόσο τώρα που είμαι φυλακισμένος, όσο κι όταν, ελεύθερος, με το κήρυγμά μου υπερασπίζομαι και βεβαιώνω την αλήθεια του ευαγγελίου. Μάρτυράς μου είναι ο Θεός πόσο σας λαχταρώ όλους σας με την αγάπη του Ιησού Χριστού. Η προσευχή μου είναι αυτή: να μεγαλώνει η αγάπη σας όλο και περισσότερο και να συνοδεύεται από αληθινή γνώση και σωστή κρίση, για να διακρίνετε τι είναι καλό για σας. Έτσι θα είστε καθαροί και χωρίς κατηγορία την ημέρα που θα μας κρίνει ο Χριστός, πλούσιοι σε καλά έργα, που προέρχονται από την πίστη στον Ιησού Χριστό, για να δοξάζεται και να υμνείται ο Θεός (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Φιλιππησίους 1, 1-11).

1. Σωστό - Λάθος:

1. Η Παλαιά Διαθήκη είναι η βάση της Καινής Διαθήκης.	Σ	Λ
2. Η πρώτη αποκάλυψη του Θεού έγινε στον Αβραάμ.	Σ	Λ
3. Η Παλαιά Διαθήκη αρχίζει με το κήρυγμα του Ιωάννη του Προδρόμου.	Σ	Λ
4. Η θεία αποκάλυψη δόθηκε προοδευτικά στον άνθρωπο.	Σ	Λ
5. Ο ισραηλιτικός λαός ήταν πολυθεϊστικός.	Σ	Λ

2. Σωστό - Λάθος με θέμα την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη:

Γ) Αγία Γραφή: Κοιτίδα τέχνης και πολιτισμού

Πολιτιστική Κληρονομιά, βυζαντινή μουσική, αγιογραφία, υμνογραφία

Μια νύχτα στο Παλέρμο: Η κλοπή του πίνακα της Γέννησης

Η τύχη του πίνακα της Γέννησης του Καραβάτζιο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια στην παγκόσμια ιστορία της τέχνης, με τις φήμες για την κλοπή του να παίρνουν διαστάσεις θρύλου. Εξαφανίστηκε μια νύχτα του Οκτωβρίου του 1969 από το παρεκκλήσι του Αγίου Λαυρεντίου στο Παλέρμο της Σικελίας. Όσο περνούν τα χρόνια, οι ειδικοί εκτιμούν ότι τόσο πιο δύσκολο είναι να κλείσει αυτή η βαριά πληγή που έχει ανοίξει στην Ιστορία της Τέχνης η κλοπή της Γέννησης του Καραβάτζιο. Για τρεις αιώνες το έργο ύψους 2,5 μ. και πλάτους 2 μ., που απεικονίζει τον νεογέννητο Ιησού αποκαμωμένο σε ένα αχυρένιο στρώμα και τη μητέρα του εξαντλημένη και ατημέλητη, παρέμενε αμετακίνητο. Μια τηλεοπτική εκπομπή, όμως, που παρουσίαζε τους κρυμμένους πολιτιστικούς θησαυρούς της Ιταλίας φαίνεται ότι παρακίνησε τους δράστες να προχωρήσουν στην κλοπή. Λίγο αργότερα, μια νύχτα με καταιγίδα, οι ληστές αφαίρεσαν τον πίνακα. Έκτοτε, το έργο – η αξία του οποίου εκτιμάται στα 20 εκατ. δολάρια – βρίσκεται στον κατάλογο του FBI με τα δέκα σημαντικότερα ανεξιχνίαστα εγκλήματα που αφορούν την τέχνη (Protagon Team, 23/12/2015).

Γιατί πιστεύετε ότι αυτός ο πίνακας έχει τόσο μεγάλη αξία;

Με βάση τις δύο εικόνες ας σκεφτούμε:

- Ποια είναι τα στοιχεία που παίρνουμε από αυτές;
- Τι θεωρείτε ότι φρόντιζαν να πετύχουν οι δημιουργοί μέσω των έργων τους;

*Γέννηση του Χριστού, Παναγιώτη Κόλλια (2021)
(αριστερά)*

*Γέννηση του Χριστού, Καραβάτζιο (1608)
(δεξιά)*

Ήδη από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια, ο τρόπος ζωής της Εκκλησίας είχε αρχίσει να επηρεάζει κάθε εκδήλωση της ζωής των ανθρώπων. Αποτέλεσμα ήταν κατά τη διάρκεια των αιώνων το ιερό βιβλίο των Χριστιανών, η Αγία Γραφή, να επιδράσει σε πολλές εκφάνσεις της τέχνης και του πολιτισμού σε Ανατολή και Δύση. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τους λαούς της Ευρώπης, αλλά και για όλους τους χριστιανικούς λαούς του κόσμου. Συνεπώς, είναι σαφές ότι η Αγία Γραφή αποτελεί κοινή πολιτιστική κληρονομιά και πηγή της κουλτούρας τους. Οποιοδήποτε μουσείο κι αν επισκεφτούμε, καταλαβαίνουμε ότι πολλοί καλλιτέχνες έχουν αντλήσει τα θέματά τους από τις ιστορίες για τα πρόσωπα της Αγίας Γραφής. Το ίδιο ισχύει και για

όλα τα άλλα είδη τέχνης: την αρχιτεκτονική, τη λογοτεχνία, την ποίηση, τη μουσική, τον κινηματογράφο, το θέατρο. Η τεράστια επιρροή της Βίβλου στην τέχνη συνεχίζεται και στη σύγχρονη εποχή. Επιπλέον, η Αγία Γραφή επηρεάζει και την καθημερινή ζωή και τον τρόπο συμπεριφοράς των ανθρώπων (κυρίως των Χριστιανών) με τις εορτές και τα έθιμά τους, το πώς λατρεύουν τον Θεό, πώς αντιμετωπίζουν τους άλλους και τον κόσμο κ.ά.

Από την ταινία «The Passion of the Christ» (2004) του Mel Gibson

Παρακάτω, ας δούμε ενδεικτικά ορισμένες μορφές τέχνης και πολιτισμού που επηρεάστηκαν από την Αγία Γραφή:

Χριστιανική Ζωγραφική ή Αγιογραφία είναι η τέχνη της απεικόνισης ιερών προσώπων ή θρησκευτικών σκηνών. Σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση, η εικόνα δημιουργεί μια αίσθηση ζωντανής παρουσίας και φέρνει τον πιστό σε προσωπική σχέση και επαφή με το εικονιζόμενο πρόσωπο. Το βιβλίο της Αγίας Γραφής επηρέασε ανά τους αιώνες πλήθος καλλιτεχνών σε Ανατολή και Δύση, προσφέροντας στον κόσμο αριστουργήματα παγκόσμιας καλλιτεχνικής αξίας. Κύριοι εκπρόσωποι της ανατολικής ορθόδοξης αγιογραφίας υπήρξαν οι Φώτης Κόντογλου, Θεοφάνης ο Κρης, Μανουήλ Πανσέληνος, Αντρέι Ρουμπλιώφ κ.ά.

Η Πιετά του Μιχαήλ Αγγέλου Άγιος Πέτρος, Βατικανό (1499)

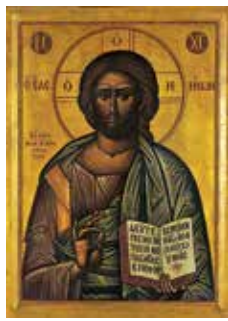
Στις παρακάτω εικόνες δίπλα στο όνομα του καλλιτέχνη ή αγιογράφου γράφουμε τι απεικονίζεται:

Βερονέζε:

Δ. Θεοτοκόπουλος:

Φώτης Κόντογλου:

Βερόκιο:

Λεονάρντο ντα Βίντσι:

Μανουήλ Πανσέληνος:

Αφρικανικός Χριστός σε βιτρό:

Τι κοινό έχουν οι εικόνες αυτές;

.....

.....

Βυζαντινή υμνογραφία: Η ανάγκη των ανθρώπων για επικοινωνία με τον Θεό τούς παρακίνησε να συνθέσουν ύμνους, για να εκφράσουν τη σύνδεσή τους με Εκείνον. Μάλιστα, οι πρώτοι ύμνοι, οι Ψαλμοί του Δαβίδ, είναι ένα από τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης.

Τα θέματα της υμνογραφίας προέρχονται από την Αγία Γραφή, από τα Συναξάρια των Αγίων, από τη διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας κ.ά. Από τους σημαντικότερους υμνογράφους της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι οι: Ανδρέας Κρήτης, Ιωάννης ο Δαμασκηνός, Ιωάννης Κουκουζέλης, Ρωμανός ο Μελωδός.

Η εκκλησιαστική μουσική της Δύσης χρησιμοποιεί, παράλληλα με την ανθρώπινη φωνή, και τη συνοδεία του εκκλησιαστικού οργάνου. Πληθώρα σημαντικών κλασικών συνθετών της Δύσης -όπως οι Μπαχ, Χάυντν, Σούμαν, Λιστ- εμπνεύστηκαν πολλά έργα τους από το Ευαγγέλιο και τη ζωή του Χριστού.

1. Ένα σημαντικό έργο εκκλησιαστικής τέχνης θα εκτεθεί το προσεχές διάστημα στο πολιτιστικό κέντρο του Δήμου μας. Ας δημιουργήσουμε μια πρόσκληση στην οποία θα περιγράψουμε τη μεγάλη αξία του έργου και θα καλούμε τους συμπολίτες μας να προσέλθουν για να το θαυμάσουν.
2. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας ας περιηγηθούμε εικονικά (μέσα από την ιστοσελίδα του) ή επί τόπου στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, εντοπίζοντας τα εκθέματα που απεικονίζουν θέματα της Αγίας Γραφής:
3. Το έργο τέχνης με θέμα από την Αγία Γραφή που μου αρέσει περισσότερο είναι:

.....

Συμφωνώ - Διαφωνώ:

1. Η Αγία Γραφή είναι ένα βιβλίο που αφορά μόνο το παρελθόν μας.
2. Η βυζαντινή μουσική αποτελεί πολιτιστικό θησαυρό προερχόμενο από τη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας.
3. Η Αγία Γραφή είναι σημαντική μόνο για τον εκκλησιαστικό χώρο.
4. Το ενδιαφέρον για έργα εμπνευσμένα από την Αγία Γραφή εκτείνεται σε παγκόσμια κλίμακα.

Συμπλήρωση κενών: 27, Γραφής, Αποκάλυψης, 76, Προδρόμου, «Κανόνα»

Η Καινή Διαθήκη αποτελείται από _____ βιβλία, αρχίζει με το κήρυγμα του Ιωάννη του _____ και ολοκληρώνεται με το βιβλίο της _____. Μαζί με την Παλαιά Διαθήκη συγκροτούν τον _____ της Αγίας _____ η οποία αποτελείται από _____ βιβλία.

Βλέπουμε το Γλωσσάρι «Αγία Γραφή»:

5. Χριστιανισμός και Ελληνισμός: Μια ιστορική συνάντηση

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Ποια είναι τα σημεία συνάντησης του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό;
- Πώς επέδρασε η ελληνική παιδεία στη ζωή και το έργο των Τριών Ιεραρχών;

Α) Επιδράσεις, συναντήσεις και συσχετισμοί

Ελληνιστική εποχή, ελληνική γλώσσα, φιλοσοφία, πολιτισμός

Ιδιοθύελλα: Ας καταγράψουμε στον πίνακα της τάξης μας λέξεις που μας έρχονται στο μυαλό όταν ακούμε τον όρο «Ελληνισμός».

Κοιτάζω / βρίσκω πέντε λέξεις: Ας παρατηρήσουμε την παρακάτω φωτογραφία και ας προσπαθήσουμε να γράψουμε πέντε λέξεις σχετικές με την παρατήρηση αυτή. Τέλος, ας δώσουμε έναν κατάλληλο τίτλο στη φωτογραφία αυτή.

1.
2.
3.
4.
5.

ΤΙΤΛΟΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ:

.....
.....

Η συνάντηση δύο πολιτισμών

Ήδη από την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου, τη λεγόμενη ελληνιστική, είχαν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις για τη διάδοση του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, που θα επηρέαζε όλους τους άλλους πολιτισμούς για τους επερχόμενους αιώνες. Η ελληνική γλώσσα είχε καταστεί, από τους διαδόχους του Μ. Αλεξάνδρου, η επίσημη (διεθνής) γλώσσα εκείνου του τεράστιου πολιτισμού. Αποτέλεσμα ήταν και το ιουδαϊκό κράτος να έχει δεχτεί επιρροές από το ελληνικό πνεύμα στα γράμματα και την παιδεία. Το ίδιο συνέβαινε και με τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία, που σεβόταν και διατηρούσε την πολιτιστική ενότητα του ελληνισμού. Μέσα σε αυτό το πολιτισμικό περιβάλλον γεννήθηκε ο Χριστιανισμός.

Η ελληνική γλώσσα έγινε το μέσο με το οποίο εξαπλώθηκε σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο η διδασκαλία του Ευαγγελίου, καθώς τα κείμενα της Καινής Διαθήκης γράφτηκαν στην ελληνική. Ο Απόστολος Παύλος (1ος αιώνας), ο οποίος είχε σπουδάσει την ελληνική γλώσσα και φιλοσοφία (η Ταρσός,

όπου γεννήθηκε, υπήρξε έδρα πολλών στωικών φιλοσόφων), έγραψε και κήρυξε στα ελληνικά, δηλαδή σε μια οικουμενική γλώσσα, για να μπορεί να έχει μεγαλύτερη αποδοχή η διδασκαλία του. Τα κείμενα των Πατέρων της Εκκλησίας, των εκκλησιαστικών συγγραφέων και οι αποφάσεις των Οικουμενικών Συνόδων ήταν, επίσης, όλα γραμμένα στα ελληνικά. Ο Χριστιανισμός, λοιπόν, αξιοποίησε στο έπακρο τον ελληνικό πολιτισμό, παίρνοντας από αυτόν τη γλώσσα και τις μορφές έκφρασης.

Ηθικές και ανθρωπιστικές αξίες του κλασικού ελληνικού πολιτισμού, όπως η δικαιοσύνη και η αγάπη, καλλιεργήθηκαν και συνδέθηκαν αρμονικά με τη χριστιανική πίστη. Το ίδιο συνέβη και με τις τέχνες του Ελληνισμού – την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη ζωγραφική, τη λογοτεχνία και την ποίηση – οι οποίες προσέφεραν στον Χριστιανισμό τα εκφραστικά μέσα για να αποδώσει τη θεολογία του μέσα από εικαστικές μορφές, όπως τα ψηφιδωτά, οι αγιογραφίες και οι αρχιτεκτονικές δημιουργίες ναών διαφόρων ρυθμών, αλλά και με εκκλησιαστικούς ύμνους βυζαντινού μέλους.

Τα παραπάνω, βεβαίως, δε δηλώνουν μια διαρκή αρμονική συνύπαρξη: Ο εθνικός* κόσμος πολέμησε τον Χριστιανισμό με όπλα του τη φιλοσοφία και τις διώξεις. Από την άλλη, μετά το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας παρουσιάστηκαν φαινόμενα φανατικών χριστιανικών ομάδων που κατέστρεφαν ειδωλολατρικά ιερά και βωμούς. Αυτές οι πράξεις καταδικάστηκαν από την Εκκλησία. Μάλιστα, ο Χριστιανισμός έδειξε σεβασμό στα διδάγματα και τη σοφία (μη χριστιανικά κείμενα της αρχαιότητας) του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, καθώς ο Ελληνισμός ήταν η πολιτισμική κοιτίδα μέσα στην οποία εκφράστηκε το μήνυμα του Ευαγγελίου.

1. Στα παρακάτω κείμενα, ας διακρίνουμε πού διαφαίνονται τα σημεία συνάντησης Χριστιανισμού και ελληνικής παιδείας:

«Να μελετούμε τα έργα των ποιητών, των πεζογράφων και των ρητόρων, και να συναναστρεφόμεστε με όλους τους ανθρώπους, απ' όπου μπορεί να υπάρξει κάποια ωφέλεια για τη φροντίδα της ψυχής. Λοιπόν, όπως οι βαφείς, αφού προηγουμένως φροντίσουν να ετοιμάσουν καθετί που θα βάψουν, τότε ρίχνουν το χρώμα, έτσι κι εμείς, αν θέλουμε να διατηρήσουμε ανεξίτηλη τη δόξα του καλού για πάντα, πρέπει να προετοιμαστούμε πρώτα με τη μελέτη των έργων της εξωχριστιανικής παιδείας, και κατόπιν να ακούσουμε τις ιερές και μυστικές αλήθειες του Ευαγγελίου. Οφείλουμε να εξασκήσουμε το μάτι της ψυχής μας πάνω σε άλλα βιβλία, που δε διαφέρουν ριζικά από τις Θείες Γραφές... Στον αγώνα μας να κερδίσουμε την ουράνια βασιλεία, μας χρειάζεται μια μεγάλη προετοιμασία για την οποία έχουμε την ανάγκη όλων των ανθρώπων, ανάγκη κοινωνίας με όλους τους ανθρώπους του πνεύματος: τους λογοποιούς, τους ρήτορες, τους ποιητές. Η θύραθεν γραμματεία και σοφία (δηλαδή τα μη χριστιανικά κείμενα της αρχαιότητας) θα μας προσφέρουν την προετοιμασία που χρειαζόμαστε για να κατανοήσουμε τη διδασκαλία των θείων Μυστηρίων» (Μ. Βασίλειος, Προς τους νέους..., PG 31, 568AB).

«Νομίζω πως έχει γίνει παραδεκτό απ' όλους τους συνετούς ανθρώπους ότι η παιδεία είναι το πρώτο από τα αγαθά που έχουμε. Και όχι μόνο η χριστιανική μας παιδεία, που είναι η εκλεκτότερη και επιδιώκει τη σωτηρία και το κάλλος των θείων πραγμάτων, τα οποία μόνο με τον νου συλλαμβάνονται. Αλλά και η εξωχριστιανική παιδεία, την οποία πολλοί Χριστιανοί, έχοντας σχηματίσει λανθασμένη αντίληψη γι' αυτήν, περιφρονούν, επειδή -λέγουν- κρύβει δόλιους σκοπούς, είναι επικίνδυνη και απομακρύνει από τον Θεό. Γιατί, όπως ακριβώς δεν πρέπει να περιφρονούμε τον ουρανό, τη γη και τον αέρα, και όσα υπάρχουν σ' αυτά, επειδή μερικοί έχουν σχηματίσει λανθασμένη αντίληψη και, αντί να λατρεύουν τον Θεό, λατρεύουν τα δημιουργήματά Του, αλλά αφού παίρνουμε απ' αυτά ό,τι είναι χρήσιμο για τη ζωή και την απόλαυσή μας, αποφεύγουμε ό,τι είναι επικίνδυνο... Κατά τον ίδιο τρόπο, και από αυτά που μας προσφέρει η εξωχριστιανική παιδεία παραδεχτήκαμε ό,τι είναι χρήσιμο στην έρευνα και στις θεωρητικές αναζητήσεις, ενώ αποκρούσαμε καθετί που οδηγεί στην ειδωλολατρία, στην πλάνη και στο βάθος της καταστροφής. Μάλιστα, από την εξωχριστιανική παιδεία έχουμε και ωφεληθεί στην ευσέβεια και στη λατρεία του Θεού, γιατί γνωρίσαμε καλά το ανώτερο από το χειρότερο και έχουμε κάμει δύναμη της διδασκαλίας μας τις αδυναμίες εκείνης» (Γρηγόριος Θεολόγος, Επιτάφιος εις Μ. Βασίλειον, PG 36, 508BC).

2. Καρέκλα των αποκαλύψεων: Ένας μαθητής ή μια μαθήτρια παίρνει τον ρόλο ενός εφήβου του 4ου αιώνα, που του/της αρέσει να διαβάξει αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, παρά τις αντιρρήσεις που έχουν

οι Χριστιανοί γονείς του, οι οποίοι ανησυχούν μήπως επηρεαστεί αρνητικά η πίστη του. Οι άλλοι μαθητές/τριες τού/της υποβάλουν σχετικά ερωτήματα. Συμβουλευτείτε τα παραπάνω κείμενα.

3. Επιστολές: Ας χωριστούμε σε δύο ομάδες και ας συντάξουμε: α) μια επιστολή προς τον Επίσκοπο της περιοχής μας στην οποία, ως γονείς του 4ου αιώνα, εκφράζουμε τις ανησυχίες μας επειδή το παιδί μας διαβάζει αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, και β) την απαντητική επιστολή του Επισκόπου προς τους γονείς. Συμβουλευτείτε τα παραπάνω κείμενα:

Ας συμπληρώσουμε τον εννοιολογικό χάρτη με θέμα τον Ελληνισμό:

Έργα Βλασίου Τσοτσώνη στην Ι.Μ. Μεγάλου Μετεώρου

Ένας φίλος σας μόλις γύρισε από τα Μετέωρα και σας δείχνει φωτογραφίες από τα μοναστήρια. Μερικές από αυτές είναι οι ανωτέρω:

Ένας συμμαθητής σας λέει: «Εδώ βλέπω αρχαίους Έλληνες..., αυτές οι ζωγραφιές αποκλείεται να είναι από μοναστήρι».

Τι θα του απαντούσατε; Ας το συζητήσουμε σε ομάδες και ας καταγράψουμε μερικά επιχειρήματα που στηρίζουν την άποψή μας:

Ας βρούμε τα ζευγάρια εικόνων Προφητών και Ελλήνων φιλοσόφων:

1. Σωστό - Λάθος:

1. Ο Απ. Παύλος έγραψε τις Επιστολές του στην εβραϊκή γλώσσα.	Σ	Λ
2. Η διδασκαλία του Ευαγγελίου εξαπλώθηκε μέσω της λατινικής γλώσσας.	Σ	Λ
3. Οι Πατέρες της Εκκλησίας αποδέχονταν την αξία της ελληνικής φιλοσοφίας.	Σ	Λ
4. Ο Χριστιανισμός αξιοποίησε τον ελληνικό πολιτισμό.	Σ	Λ
5. Η γλώσσα συγγραφής των αποφάσεων των Οικουμενικών Συνόδων ήταν η εβραϊκή.	Σ	Λ
6. Η ελληνική γλώσσα είχε καταστεί η επίσημη γλώσσα του πολιτισμού από τους διαδόχους του Μ. Αλεξάνδρου.	Σ	Λ

2. Σωστό - Λάθος με θέμα τον Χριστιανισμό και τον Ελληνισμό:

Β) Τρεις Ιεράρχες: Χριστιανικό πνεύμα και Ελληνική παιδεία

Σπουδές, γράμματα, ρητορική, Βασιλειάδα

- Τι εννοούμε με τη φράση «αστέρες του κινηματογράφου»;
- Τι εννοούμε με τη φράση «αστέρες του ποδοσφαίρου»;
- Με ποιον τρόπο αυτοί οι «αστέρες» φωτίζουν τη ζωή μας;
- Ποιους άλλους «αστέρες» γνωρίζετε;

Γιατί πιστεύετε ότι οι Τρεις Ιεράρχες ονομάζονται «φωτεινοί αστέρες» στο απολυτικό τους;

Κείμενο

Τούς Τρεῖς Μεγίστους Φωστῆρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος, τούς τήν οἰκουμένην ἀκτίσει δογματικῶν δειῶν πυρσεύσαντας, τούς μελιρρότους ποταμούς τῆς σοφίας, τούς τήν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τόν Μέγαν, καί τόν Θεολόγον Γρηγόριον, σύν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τήν γλῶτταν Χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἔρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν* αὐτοί γάρ τῇ Τριάδι, ὑπέρ ὑμῶν αἰεὶ πρεσβεύουσιν.

Μετάφραση

Αυτούς τους τρεις φωτεινούς αστέρες που παίρνουν λάμψη από τον Θεό, αυτούς που φωτίσαν την οικουμένη με τη θεϊκή διδασκαλία, αυτά τα ποτάμια της σοφίας, που ξεδίψασαν όλη την πλάση με τη γνώση του Θεού, τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο τον Θεολόγο και τον ξακουστό Ιωάννη που τα λόγια του ήταν χρυσάφι, όλοι εμείς που θαυμάζουμε τη σοφία τους, ας μαζευτούμε να τους τιμήσουμε με ύμνους, γιατί αυτοί πάντοτε παρακαλούν τον Θεό για μας.

Οι Τρεις Ιεράρχες, ο Μ. Βασίλειος, ο Γρηγόριος Θεολόγος και ο Ιωάννης Χρυσόστομος, αποτελούν λαμπρά παραδείγματα ανθρώπων, που αξιοποίησαν το ελληνικό πνεύμα και την ελληνική γλώσσα, ορολογία και φιλοσοφία, για να κηρύξουν το Ευαγγέλιο στα πέρατα του τότε γνωστού κόσμου. Χρησιμοποίησαν, δηλαδή, την ελληνική τους παιδεία, για να απευθυνθούν στους ανθρώπους της εποχής τους, εκφράζοντας έτσι τις χριστιανικές αλήθειες.

Ο **Μ. Βασίλειος** γεννήθηκε το 330 μ.Χ. και μεγάλωσε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας. Σπούδασε στην Καισάρεια και κατόπιν στην Κων/πολη, στην Αλεξάνδρεια και στην Αθήνα φιλοσοφία, ιατρική, μουσική, ρητορική, γεωμετρία, αστρονομία, νομική. Ύστερα γύρισε στην Καισάρεια. Εκεί άσκησε το επάγγελμα του ρήτορα και, αφού βαπτίστηκε σε μεγάλη ηλικία, όπως συνηθιζόταν τότε, αποφάσισε να γίνει μοναχός. Μοίρασε, λοιπόν, τα υπάρχοντά του στους φτωχούς και μόνασε σε ένα ερημικό μέρος του Πόντου. Όταν είδε ότι οι αιρετικοί τάραζαν την Εκκλησία, δέχτηκε να γίνει Επίσκοπος Καισάρειας. Ο Βασίλειος θεμελίωσε τη θεολογία του, αντλώντας επιλεκτικά από την αρχαιοελληνική και κυρίως από την πλατωνική φιλοσοφία. Συμβούλευε τη νεολαία να διαβάξει την ελληνική ιστορία, μυθολογία, ποίηση και φιλοσοφία. Ίδρυσε ολόκληρη πόλη, την περίφημη Βασιλειάδα, με φιλανθρωπικά ιδρύματα: νοσοκομεία, ορφανοτροφεία, ξενώνες, εργαστήρια, σχολεία κ.ά., για τα οποία διέθεσε όλα του τα υπάρχοντα. Απεβίωσε το 379, σε ηλικία 49 χρονών. Η Εκκλησία τον τιμεί την 1η Ιανουαρίου.

Ο **Γρηγόριος ο Θεολόγος** γεννήθηκε περίπου το 329 στην Αριανζό, κωμόπολη κοντά στη Ναζιανζό της Καππαδοκίας. Σπούδασε ρητορική και φιλοσοφία στη Ναζιανζό, στην Καισάρεια, στην Αλεξάνδρεια και στην Αθήνα, όπου συναντήθηκε με τον φίλο του Βασίλειο. Έπειτα, το 361, ο Γρηγόριος επέστρεψε στη Ναζιανζό και για μικρό χρονικό διάστημα δικηγόρησε και δίδαξε ρητορική. Επειδή όμως αγαπούσε τη μοναχική ζωή, συνάντησε τον Βασίλειο και έζησαν μαζί ως ασκητές. Όταν έγινε αυτοκράτορας ο Μ. Θεοδόσιος (380), ο Γρηγόριος χειροτονήθηκε Πατριάρχης Κων/πολης. Στη διάρκεια των εργασιών της Β΄ Οικουμενικής Συνόδου που συγκάλεσε ο Μ. Θεοδόσιος στην Κων/πολη, ο Γρηγόριος, αν και πρόεδρος της Συνόδου, πικραμένος από την αντιπολίτευση μερίδας Επισκόπων και φοβούμενος πως θα γινόταν αφορμή για περαιτέρω διαμάχες, αποφάσισε να παραιτηθεί. Απεβίωσε στις 25 Ιανουαρίου 390. Ο Γρηγόριος δεν είναι μόνο ένας από τους σπουδαιότερους θεολόγους, αλλά και ένας μεγάλος ποιητής. Έγραψε πολλά έργα: 45 λόγους, 246 επιστολές και 407 ποιήματα. Στα θεολογικά του κείμενα μπορεί κανείς να διαπιστώσει πόσο συνδυάζει την ελληνική φιλοσοφική του παιδεία με τον Χριστιανισμό. Το ακόλουθο δίστιχο εκφράζει παραστατικά τη στάση του Γρηγορίου απέναντι στον Ελληνισμό: «Ελλάδα μου, αγαπημένη, όπου πέρασα τη νεότητά μου και όσα με συγκροτούν, και σώμα μου, σας αγαπώ, διότι προθύμως δοθήκατε στον Χριστό!» (PG 37, 1449).

Ο **Ιωάννης Χρυσόστομος** (πιθανόν 349 - 407) γεννήθηκε στην Αντιόχεια της Συρίας. Δάσκαλός του ήταν ο φημισμένος εθνικός διδάσκαλος της ρητορικής, Λιβάνιος. Αφού συμπλήρωσε τις φιλολογικές, νομικές και θεολογικές του σπουδές, εξάσκησε για λίγο το επάγγελμα του δικηγόρου. Αναζητώντας κάτι ουσιαστικότερο από μια πετυχημένη καριέρα, εγκατέλειψε τη δικηγορία, βαπτίστηκε Χριστιανός και έγινε μοναχός. Τα κηρύγματά του σαγήνευαν όλο τον κόσμο. Συγκλονιζόταν από το δράμα των φτωχών ανθρώπων που στην κυριολεξία πέθαιναν από την πείνα, ενώ άλλοι ξόδευαν τεράστια ποσά για απολαύσεις. Στις μέρες του, η Εκκλησία της Αντιόχειας έτρεφε τρεις χιλιάδες φτωχούς. Όταν το 397 πεθαίνει ο Αρχιεπίσκοπος Κων/πολης, τον φέρνουν στην πρωτεύουσα, για να τον διαδεχθεί. Και εδώ ο Χρυσόστομος εξακολούθησε να είναι μαχητικός. Διατάζει αυστηρές οικονομίες στα έξοδα της Αρχιεπισκοπής, ώστε να εξοικονομηθούν χρήματα για το φιλανθρωπικό έργο. Ωστόσο, τα μέτρα που πήρε και η σκληρή του στάση εναντίον της αδικίας, της σπατάλης και του παράνομου πλούτου, ακόμη και προς το παλάτι, δυσaráστησαν πολλούς ισχυρούς, ανάμεσά τους και την αυτοκράτειρα Ευδοξία. Το αποτέλεσμα ήταν να εξοριστεί στα βάθη της Αρμενίας. Τελικά, ο Χρυσόστομος απεβίωσε από εξάντληση που προήλθε από τις κακουχίες. Τα τελευταία του λόγια ήταν «Δόξα τω Θεώ πάντων ένεκεν»!

Ο Χρυσόστομος θεωρείται ο εξοχότερος εκκλησιαστικός ρήτορας όλων των αιώνων. Υπήρξε θαυμαστής του αρχαίου ελληνικού λόγου: του Πλάτωνα, του Δημοσθένη, του Ισοκράτη, του Θουκυδίδη. Ο λόγος του είχε σπουδαία μορφή και τεχνική και γινόταν κατανοητός από τους ανθρώπους κάθε κοινωνικού ή μορφωτικού επιπέδου. Γι' αυτό ονομάστηκε «Χρυσόστομος».

Υπογράμμιση κειμένου: Ας σημειώσουμε στα παραπάνω κείμενα την επίδραση της ελληνικής παιδείας στη ζωή των Τριών Ιεραρχών.

Αγνώστου, Τρεις Ιεράρχες, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα, 14ος αιώνας

Τη γιορτή των Τριών Ιεραρχών καθιέρωσε ο Μητροπολίτης Ευχαΐτων Ιωάννης Μαυρόποδας στα μέσα του 11ου αιώνα, επί βασιλείας Αλεξίου Κομνηνού, αφενός για να τιμηθούν οι τρεις μεγάλοι Άγιοι της Εκκλησίας και αφετέρου για να σταματήσουν οι διαμάχες μεταξύ των πιστών, σχετικά με το ποιος από τους τρεις είναι ο πιο σπουδαίος. Το 1842 το Πανεπιστήμιο Αθηνών καθιέρωσε για όλη την ελεύθερη Ελλάδα την εορτή των Τριών Ιεραρχών ως ημέρα αφιερωμένη στην Παιδεία και στα Γράμματα.

Επιστολές: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας επιλέξουμε έναν από τους Τρεις Ιεράρχες. Θα του στείλουμε ένα γράμμα, για να του εκφράσουμε τα συναισθήματά μας, σχετικά με το έργο του, τη ζωή του ή τις σπουδές του.

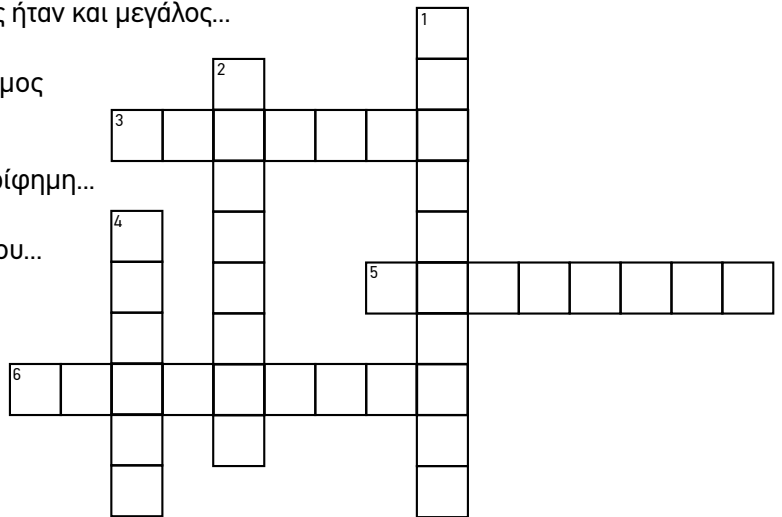
Ας λύσουμε το σταυρόλεξο

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

3. Ο Γρηγόριος εκτός από σπουδαίος θεολόγος ήταν και μεγάλος...
5. Γρηγόριος ο ...
6. Σε αυτήν την πόλη γεννήθηκε ο Χρυσόστομος

ΚΑΘΕΤΑ

1. Ο Βασίλειος ίδρυσε ολόκληρη πόλη, την περίφημη...
2. Δάσκαλος του Χρυσοστόμου
4. Ο Μ. Βασίλειος μόνασε σε ερημικό μέρος του...

Αντιστοίχιση:

1. Ο εθνικός κόσμος πολέμησε τον	A. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος
2. Ο Μ. Βασίλειος έχτισε τη	B. Χριστιανισμό
3. Θεωρείται ο εξοχότερος εκκλησιαστικός ρήτορας όλων των αιώνων	Γ. Γράφτηκαν στην ελληνική γλώσσα
4. Τα κείμενα της Καινής Διαθήκης	Δ. Βασιλειάδα

6. Η Εκκλησία οριοθετεί την αλήθεια του Ευαγγελίου

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Τι είναι οι «κανόνες» και οι «όροι» στην Εκκλησία;
- Τι εννοούμε, όταν λέμε «δόγμα» και «αίρεση»;
- Ποιος είναι ο τρόπος λήψης των αποφάσεων στην Εκκλησία και πώς λειτουργεί ο συνοδικός θεσμός στην Ορθόδοξη Εκκλησία διαχρονικά;
- Πώς εκφράστηκαν οι θεμελιώδεις αλήθειες της εμπειρίας και της διδασκαλίας της Εκκλησίας μέσω του Συμβόλου της Πίστεως;

Α) Ζώντας στην ασφάλεια των ορίων

Δόγμα, όροι, αίρεση, Οικουμενικές Σύνοδοι

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Μπορείτε να γράψετε παρακάτω τρεις κανόνες που ισχύουν στην οικογένειά σας και τρεις στο σχολείο σας; Παρουσιάστε τους στην τάξη.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Πώς φαντάζεστε ότι θα ήταν το σχολείο σας, εάν δεν υπήρχαν καθόλου κανόνες;

.....
.....

Βλέπω - Ισχυρίζομαι - Αναρωτιέμαι:

- Τι παρατηρούμε στην εικόνα;
- Ποιο νομίζουμε ότι είναι το περιεχόμενο του βιβλίου;
- Τι θέλουμε να μάθουμε περισσότερο για αυτό;

Αίρεση και αιρετικοί

Στη ζωή του κάθε οργανισμού υπάρχουν **κανόνες** και **προϋποθέσεις που οριοθετούν το σωστό από το λάθος**, για να υπάρχει δικαιοσύνη και ισότητα μεταξύ των μελών. Όταν τηρούνται οι προαποφασισμένοι κανόνες, όλα λειτουργούν ισορροπημένα.

Ήδη από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια υπήρχαν άνθρωποι που παρερμήνευαν τα κείμενα των Ευαγγελίων και επιλεκτικά απομόνωναν κομμάτια από αυτά. Από το ρήμα **αιρούμαι, που σημαίνει επιλέγω, η παραχάραξη της ορθής πίστης ονομάστηκε αίρεση**. Ονομάστηκαν, λοιπόν, αιρετικοί οι άνθρωποι που ακολούθησαν μια λανθασμένη άποψη για το πρόσωπο του Χριστού και αμφισβήτησαν τις αλήθειες της πίστης ή προσπάθησαν με τη λογική να ερμηνεύσουν τον Θεό, προκάλεσαν πολλές διαμάχες στον χώρο της Εκκλησίας.

Για να διασωθεί η αλήθεια και η ενότητα, έπρεπε η Εκκλησία να οριοθετηθεί με **κανόνες*** το σωστό από το λανθασμένο. Έτσι, για την αντιμετώπιση των αιρέσεων, συγκλήθηκαν Σύνοδοι κατά το πρότυπο της Αποστολικής Συνόδου του 49 μ.Χ. Επτά από αυτές τις Συνόδους ονομάστηκαν **Οικουμενικές***, όχι μόνο επειδή σε αυτές έλαβαν μέρος Επίσκοποι από όλη την οικουμένη, αλλά -κυρίως- διότι οι αποφάσεις που έλαβαν είχαν μεγάλη αποδοχή από το σώμα της Εκκλησίας. Όσες αποφάσεις Οικουμενικών Συνόδων ήταν σχετικές με το πρόσωπο ή τη φύση του Χριστού, είχαν δηλαδή δογματικό χαρακτήρα, ονομάστηκαν «**Όροι**» και «**Δόγματα**», ενώ όσες αποφάσεις αφορούσαν θέματα διοίκησης, λατρείας ή καθημερινών προβλημάτων, είχαν δηλαδή λειτουργικό χαρακτήρα, ονομάστηκαν «**Ιεροί Κανόνες**».

Τα σημαντικότερα αίτια των αιρέσεων ήταν τα εξής:

- Ο εγωισμός και η αλαζονεία των αιρετικών που οδηγούσαν στην προσήλωση σε προσωπικές απόψεις και όχι στη διαμόρφωση μιας συλλογικής στάσης.
- Η αποκλειστική χρήση της λογικής και της φιλοσοφίας στην προσέγγιση της αποκάλυψης του Θεού.

Ρόλος στον τοίχο: Ας δημιουργήσουμε το περίγραμμα ενός αιρετικού στον πίνακα. Ας γράψουμε εντός του περιγράμματος σκέψεις ή συναισθήματα του ρόλου και εκτός του περιγράμματος σκέψεις και συναισθήματα δικά μας για τον ρόλο.

Επιπτώσεις των αιρέσεων: «Οι αιρέσεις διαίρεσαν την Εκκλησία. Δημιούργησαν εντάσεις και συγκρούσεις, που άφηναν πληγές και προκαλούσαν εχθρότητες και ψυχικό διχασμό μεταξύ των Χριστιανών... Κατόπιν, η αγάπη αντικαταστάθηκε από την εμπάθεια και το μίσος, η αδελφσύνη από την καχυποψία. Χριστιανοί συγκρούονται μεταξύ τους και διαπληκτίζονται. Η Εκκλησία δεν κλονίζεται, αλλά σπαράσσεται από εσωτερικές διαμάχες που επιτρέπουν στην πολιτεία και στον αυτοκράτορα να παρέμβει και να αναμειχθεί στα θεολογικά ζητήματα» (Καραχάλιος κ.ά., 2006, σ. 54).

1. Συμφωνώ - Διαφωνώ:

1. Στην Εκκλησία δεν πρέπει να υπάρχουν κανόνες, γιατί είναι χώρος ελευθερίας.
2. Οι λανθασμένες θεολογικές αντιλήψεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται από την Εκκλησία, αλλά να διαδίδονται ελεύθερα.

3. Αν η διαστρέβλωση της εκκλησιαστικής διδασκαλίας είναι μικρή, δε δημιουργείται κανένα πρόβλημα.
4. Η πίστη δε βασίζεται μόνο στη λογική.

2. Οπτικοποίηση: Ας καταγράψουμε πέντε κανόνες που θέλουμε να ισχύουν στην τάξη μας και ας τους αναρτήσουμε στον πίνακα ανακοινώσεων:

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΑΣ

1. Σωστό - Λάθος:

1. Η Εκκλησία χρειάστηκε να οριοθετήσει με κανόνες το σωστό από το λανθασμένο.	Σ	Λ
2. «Όροι» και «δόγματα» ονομάστηκαν οι αποφάσεις των Συνόδων που είχαν λειτουργικό χαρακτήρα.	Σ	Λ
3. Η παραχάραξη της ορθής πίστης ονομάστηκε αντίθεση.	Σ	Λ
4. Οι «Ιεροί κανόνες» επέλυσαν θέματα διοίκησης, λατρείας ή καθημερινών προβλημάτων.	Σ	Λ
5. Οι αιρέσεις διαίρεσαν την Εκκλησία.	Σ	Λ
6. «Δόγματα» είναι οι αποφάσεις Οικουμενικών Συνόδων που εξηγούσαν σχετικά με το πρόσωπο ή τη φύση του Χριστού.	Σ	Λ

2. Σωστό - Λάθος με θέμα τους Όρους και Κανόνες:

Β) Ο συνοδικός θεσμός στην Ορθόδοξη Εκκλησία

Ζ' Οικουμενική Σύνοδος, Κυριακή της Ορθοδοξίας, ιερές εικόνες, Ειρήνη Αθηναία

Ιδεοθύελλα: Ας καταγράψουμε στον πίνακα της τάξης μας λέξεις που μας έρχονται στο μυαλό, όταν ακούμε τη λέξη «εικόνα».

Αφού παρατηρήσουμε τις παρακάτω εικόνες:

Τι πιστεύετε ότι συμβαίνει; Τι σας κάνει να το πιστεύετε;

Πανορθόδοξη Σύνοδος (Κρήτη, 2016)

Η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος (787)

Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας

Αντιμετωπίζοντας συνοδικά τα προβλήματα στην Εκκλησία

Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις στον χώρο της Εκκλησίας, όταν προκύπτει μια δυσκολία; Ας δούμε ένα παράδειγμα από την εκκλησιαστική ιστορία:

Τον 8ο αιώνα μ.Χ. προέκυψε στην αυτοκρατορία του Βυζαντίου το μεγάλο πρόβλημα της εικονομαχίας. Τα αίτια ήταν πολλά: Αφενός οι επιρροές από την ισλαμική θρησκεία, η οποία απαγόρευε την απεικόνιση του Θεού αλλά και όλων των θρησκευτικών προσώπων, και αφετέρου το ότι διάφορες αιρετικές ομάδες απέρριπταν την απεικόνιση των θείων προσώπων. Από την άλλη, δεν έλειψαν και οι ακρότητες και υπερβολές εκ μέρους μερίδας των πιστών, οι οποίοι έφταναν στο σημείο ειδωλοποίησης των εικόνων σε τέτοιο βαθμό, ώστε να λατρεύουν το ξύλο ή το χρώμα, με τα οποία ήταν κατασκευασμένες. Ο αυτοκράτορας **Λέων Γ΄ ο Ίσαυρος**, ο οποίος είχε εικονομαχικές αντιλήψεις, επέβαλε την καταστροφή των ιερών εικόνων. Έτσι, άρχισε μια μεγάλη περίοδος έντασης, που διήρκεσε περισσότερο από ενάμιση αιώνα. Λίγα χρόνια αργότερα, το 787, η αυτοκράτειρα **Ειρήνη η Αθηναία** συγκάλεσε τη Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο, για να συζητηθεί το σημαντικό αυτό θέμα. Η απόφαση που έλαβε η Σύνοδος ήταν η εξής: **Οι ιερές εικόνες είναι απαραίτητες για τη λατρεία της Εκκλησίας μας, αλλά δεν είναι είδωλα. Όταν προσκυνούμε μια εικόνα δεν προσκυνούμε το ξύλο, από το οποίο είναι κατασκευασμένη, αλλά μόνο το εικονιζόμενο πρόσωπο και η τιμή μας πηγαίνει μόνο στο πρόσωπο και όχι στο άψυχο υλικό.** Σε επόμενη Σύνοδο, το έτος 843 στην Κωνσταντινούπολη, καθιερώθηκε η **Κυριακή της Ορθοδοξίας** ως η επίσημη εορτή της αναστήλωσης των ιερών εικόνων και της νίκης της Ορθοδοξίας απέναντι σε όλες τις κακοδοξίες στην ιστορία της.

Καρέκλα των αποκαλύψεων: Ένας/μία μαθητής/-τρια επιλέγεται για τον ρόλο του αυτόπτη μάρτυρα της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου. Κάθεται στην καρέκλα και οι άλλοι μαθητές/-τριες τού/τής υποβάλουν ερωτήματα για όσα είδε κι έζησε στη Σύνοδο.

1. Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης: Συγκαλείτε στην τάξη σας συνέλευση με θέμα: «Το σχολείο του μέλλοντος». Χωριστείτε σε ομάδες, επιλέξτε τους εκπροσώπους σας και επεξεργαστείτε τα θέματα, τις απόψεις και τις ιδέες σας. Στη συνέχεια, οι εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν τις προτάσεις τους. Ακολουθεί συζήτηση με τους υπόλοιπους μαθητές/-τριες που λειτουργούν ως κοινό, έχοντας τη δυνατότητα να θέσουν ερωτήματα και να εκφράσουν απόψεις. Πληροφορίες για το θέμα μπορείτε να αναζητήσετε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας- στο διαδίκτυο.

2. Εννοιολογικός χάρτης: Αφού χωριστείτε σε ομάδες, δημιουργήστε έναν εννοιολογικό χάρτη με συσχετισμούς ανάμεσα σε Οικουμενικές Συνόδους και στις αιρέσεις που καταπολέμησαν. Πληροφορίες μπορείτε αναζητήσετε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας- στο διαδίκτυο.. Παρουσιάστε την εργασία σας στην τάξη.

Συζητάμε: Πόσο σημαντικό είναι, ως μαθητές και μαθήτριες, να συμμετέχουμε ενεργά στην επίλυση των προβλημάτων του σχολείου μας;

Γ) Σύμβολα και όρια

Σύμβολο Πίστεως, Α΄ Οικουμενική Σύνοδος, Μ. Αθανάσιος, Άρειος

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας σχεδιάσουμε ένα σύμβολο που να έχει σχέση με την τάξη μας. Εξηγούμε γιατί θα μπορούσε να είναι το σήμα κατατεθέν της.

Ας δούμε παρακάτω ένα ιδιαίτερο Σύμβολο:

1. Πιστεύω εις ἕνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.
 2. Καὶ εις ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
 3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
 4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
 5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
 6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
 7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
 8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.
 9. Εἰς μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
 10. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
 11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
 12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
- Ἀμήν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

1. Πιστεύω σε ἕναν Θεό που εἶναι Πατέρας και Παντοκράτορας, που δημιούργησε τον ουρανό και τη γη, όλα ὅσα βλέπουμε κι ὅσα εἶναι ἀόρατα σε μας.
2. (Πιστεύω) Και σε ἕναν Κύριο, τον Ιησοῦ Χριστό, τον μονάκριβο Υἱό του Θεοῦ, που γεννήθηκε ἀπὸ τον Πατέρα πριν ἀπὸ ὅλους τους αἰῶνες. Εἶναι φως που προήλθε ἀπὸ φως, εἶναι Θεός ἀληθινός (γεννημένος) ἀπὸ Θεό ἀληθινό, που γεννήθηκε και δε δημιουργήθηκε, εἶναι ἀπὸ την ἴδια οὐσία με τον Πατέρα, και μέσω του οποιῦ ἐγίναν τα πάντα.
3. Για μας τους ἀνθρώπους και για τη σωτηρία μας κατέβηκε ἀπὸ τους οὐρανοὺς και πήρε σάρκα (σαν και τη δική μας) ἀπὸ το Ἅγιο Πνεῦμα και την Παρθένο Μαρία, και ἐγινε ἀνθρώπος.
4. Σταυρώθηκε για μας, ὅταν ἦταν ηγεμόνας ο Πόντιος Πιλάτος, και ἔπαθε, και τάφηκε.
5. Την τρίτη ἡμέρα μετὰ τον θάνατό Του ἀναστήθηκε ἀπὸ τους νεκρούς σύμφωνα με τις (προφητείες στις) Γραφές.
6. Και ἀνέβηκε στον ουρανό και κάθισε στα δεξιὰ του Πατέρα.
7. Και θα ἐρθει πάλι με δόξα να κρίνει ζωντανούς και νεκρούς, και δε θα υπάρξει τέλος στη βασιλεία Του.
8. (Πιστεύω) Και στο Πνεῦμα το Ἅγιο, το Κύριο, το ζωοποιό, που ἐκπορεύεται ἀπὸ τον Πατέρα, που προσκυνεῖται και δοξάζεται μαζί με τον Πατέρα και τον Υἱό, το οποιῦ μίλησε μέσω των προφητῶν.
9. (Πιστεύω και) Σε μία, ἅγια, καθολική και ἀποστολική Ἐκκλησία.
10. Ὁμολογῶ ἕνα βάπτισμα για ἄφεση των ἁμαρτιῶν.
11. Προσδοκῶ την ἀνάσταση των νεκρῶν.
12. Και τη ζωή στη μέλλουσα αἰωνιότητα.

Σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, ας σημειώσουμε ποια άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως αναφέρονται:

1. Στο πρόσωπο του Πατέρα
2. Στο πρόσωπο του Υιού
3. Στο πρόσωπο του Αγίου Πνεύματος

Το Σύμβολο της Πίστεως ως χάρτης της ζωής της Εκκλησίας

Το έτος 325 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Μ. Κωνσταντίνος συγκάλεσε στη Νίκαια της Βιθυνίας (κοντά στην Κωνσταντινούπολη) την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο, για να αντιμετωπίσει την αίρεση του Αρειανισμού που είχε προκαλέσει μεγάλη διάσπαση στο σώμα της Εκκλησίας. Ο Άρειος -ιερέας της Αλεξάνδρειας και ιδρυτής της αίρεσης- υποστήριζε ότι ο Χριστός δεν είναι Θεός αλλά ένα κτίσμα του Θεού. Στη Σύνοδο αυτή μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας μας -όπως ο Μέγας Αθανάσιος, ο κύριος υπέρμαχος της ορθόδοξης άποψης- τόνισαν ότι ο Χριστός είναι Υιός του Θεού, αληθινός Θεός και ομοούσιος με τον Πατέρα. Αφού ακούστηκαν όλες οι απόψεις και και τα επιχειρήματα των συμμετεχόντων, η Σύνοδος κλήθηκε να λάβει τις απαραίτητες αποφάσεις. Τελικά, απέρριψε τη γνώμη του Αρείου και επικύρωσε τη διδασκαλία του Μ. Αθανασίου.

Νωπογραφία της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, Sistine Salon, στο Βατικανό (1590)

Βλέπουμε το Γλωσσάρι
«Σύνοδοι της Εκκλησίας»:

5η και 1η:

Ποιος συγκάλεσε την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο;

Ποιους κάλεσε στη Σύνοδο;

Πού έγινε η παραπάνω Σύνοδος;

Πότε πραγματοποιήθηκε η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος;

Ποιο ζήτημα αντιμετώπισε η Σύνοδος;

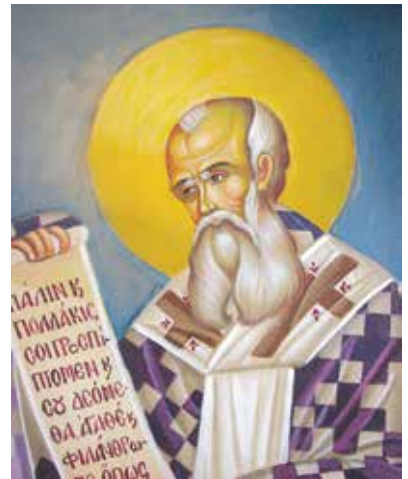
Γιατί νομίζετε πως ήταν αναγκαίο να λυθεί το σχετικό πρόβλημα;

Για να επισημοποιηθεί η απόφαση της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, ορίστηκε να γραφτεί ένα κείμενο το οποίο να περιέχει όλα τα βασικά άρθρα της χριστιανικής πίστης. Αφού έγιναν πολλές συζητήσεις και διαβάστηκαν σχετικά κείμενα, μια επιτροπή συνέταξε το **Σύμβολο της Πίστεως**, το γνωστό μας «Πιστεύω». Μέσα σε αυτό περιγράφονται τα σημαντικότερα γεγονότα της σχέσης του Θεού με τον άνθρωπο.

Τα πρώτα 7 άρθρα γράφτηκαν μετά από τις αποφάσεις της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου. Τα υπόλοιπα 5 άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως ορίστηκαν μετά τις αποφάσεις της Β΄ Οικουμενικής Συνόδου, η οποία συγκλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 381 μ.Χ., για να αντικρούσει τους αιρετικούς που παρερμήνευαν τη διδασκαλία για το Άγιο Πνεύμα. Τέλος, στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο αποφασίστηκε και ποια είναι τα ιερά βιβλία των Χριστιανών, ενώ καθορίστηκε και η ημέρα εορτασμού του Πάσχα.

Δάσκαλος σε ρόλο: Ο/Η εκπαιδευτικός αυτοσχεδιάζει, υποδυόμενος/η τον Μ. Αθανάσιο, ώστε να έχει τη δυνατότητα να αφηγηθεί τη ζωή και τη δράση του στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο.

Μ. Αθανάσιος: Γεννήθηκε το 295 μ.Χ. στην Αλεξάνδρεια και σε ηλικία 24 ετών χειροτονήθηκε διάκονος. Ο Αθανάσιος έγινε το σύμβολο για τους Ορθοδόξους στον αγώνα τους ενάντια στις αιρετικές απόψεις του Αρείου. Σύμφωνα με τη διδασκαλία του συντάχθηκαν τα πρώτα 7 άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως. Κλήρος και λαός τον αναγόρευσαν Αρχιεπίσκοπο Αλεξανδρείας το 328. Παρέμεινε Αρχιεπίσκοπος Αλεξανδρείας επί 46 έτη, 16 από τα οποία τα πέρασε στην εξορία. Οι εξορίες του ήταν αποτέλεσμα της αντίθεσής του στον αρειανισμό, των πολιτικών πιέσεων και των εκκλησιαστικών διαφωνιών. Όμως, ακόμα και όταν βρισκόταν στην εξορία, ο άγιος Αθανάσιος συνέχιζε να ασκεί τα καθήκοντα του Αρχιεπισκόπου.

Μ. Αθανάσιος, έργο Παναγιώτη Κόλλια

Ας δημιουργήσουμε ένα ηλεκτρονικό «εικονόλεξο» του Συμβόλου της Πίστεως (για κάθε φράση του Συμβόλου βρίσκουμε την αντίστοιχη εικόνα / φωτογραφία) και το παρουσιάζουμε στην τάξη ως ομαδική ή ατομική εργασία.

Βρίσκουμε τα ζευγάρια εικόνων που αφορούν τις Οικουμενικές Συνόδους:

1. Βρες τα κομμάτια: Το Σύμβολο της Πίστεως ανακατεύτηκε. Ας προσπαθήσουμε να βρούμε τη σωστή σειρά, βάζοντας μπροστά από το κάθε άρθρο τον κατάλληλο αριθμό.

	Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
	Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
	Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.
	Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.
	Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
	Εἰς μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
	Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
	Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
	Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
	Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
	Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
	Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων* φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

2. Συμφωνώ - Διαφωνώ:

1. Η Εκκλησία δεν καταδικάζει κανέναν ως αιρετικό, αν προηγουμένως δεν του δώσει τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του.
2. Οι λανθασμένες θεολογικές αντιλήψεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται από την Εκκλησία, αντίθετα επιτρέπεται να διαδίδονται.
3. Το Σύμβολο της Πίστεως δεν είναι απαραίτητο στην Εκκλησία.
4. Οι Οικουμενικές Σύνοδοι λειτούργησαν με δημοκρατικό τρόπο.

Α΄ Οικουμενική Σύνοδος, έργο Βλασίου Τσοτσώνη, Ι.Μ. Μεγάλου Μετεώρου

3. Σωστό - Λάθος:

1. Τα πρώτα 7 άρθρα του Συμβόλου γράφτηκαν μετά από τις αποφάσεις της Γ΄ Οικουμενικής Συνόδου.
2. Η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε για να αντιμετωπίσει τον Αρειανισμό.
3. Η παραχάραξη της ορθής πίστης ονομάστηκε αίρεση.
4. Το 787 μ.Χ. συγκλήθηκε η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος.

Σ	Λ
Σ	Λ
Σ	Λ
Σ	Λ

Βλέπουμε κι αυτό: Διαδραστική παρουσίαση των επτά Οικουμενικών Συνόδων:

7. «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα Έθνη»

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Γιατί η κύρια αποστολή της Εκκλησίας, από την ιστορική φανέρωσή της μέχρι και σήμερα, είναι η διάδοση του ευαγγελικού μηνύματος;
- Ποια ζητήματα αντιμετωπίζει η χριστιανική πίστη στη συνάντησή της με τους διαφορετικούς πολιτισμούς;

A) Ιεραποστολή τότε και σήμερα

Ανάληψη, χαρά, Ευαγγέλιο, κατήχηση

Εάν μαθαίνατε ένα πολύ ευχάριστο νέο, θα θέλατε να το μοιραστείτε με τους/τις φίλους/φίλες σας; Ποιον τρόπο θα επιλέγατε για να το μεταδώσετε;

Βλέπω - Ισχυρίζομαι - Αναρωτιέμαι:

- Τι βλέπουμε στις εικόνες;
- Τι πιστεύουμε ότι αναπαριστούν;
- Τι θέλουμε να μάθουμε για τις εικόνες;

Εικόνες από τη δράση της Ιεραποστολικής Στέγης Αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω που έχουν αντληθεί από τον ιστότοπό της

Η αποστολή των Αποστόλων

Στους τελευταίους στίχους του Ευαγγελίου του Ματθαίου, διαβάζουμε για την παρακαταθήκη που άφησε ο Ιησούς στους μαθητές Του. Έτσι, λίγο πριν από την Ανάληψή* Του στους Ουρανοί, δηλαδή σαράντα ημέρες μετά την Ανάστασή Του, ο Ιησούς συνάντησε τους μαθητές Του στο βουνό, όπου τους είχε παραγγείλει να πάνε. Εκεί τους έδωσε το τελευταίο Του μήνυμα. Τους είπε: «Πηγαίνατε και κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος και διδάξτε τους να τηρούν όλες τις εντολές που σας έδωσα» (Μτ. 28, 19-20). Από εκείνη τη

στιγμή οι μαθητές Του εξαπλώθηκαν στα πέρατα της Γης, για να διαδώσουν το μήνυμα της αγάπης και της Ανάστασης του Ιησού Χριστού σε όλο τον κόσμο. Και ήταν τόσο μεγάλος ο ζήλος και η χαρά τους, ώστε μπροστά σε αυτήν την προοπτική δε σκέφτονταν τους κινδύνους, τις δοκιμασίες, τις αποτυχίες, αλλά με δύναμη και πίστη και πάντα εμπνεόμενοι από τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, διέδιδαν το μήνυμα της χαράς, την καλή αγγελία (ευ + αγγελία) σε όλο τον κόσμο. Αυτή κατέστη η σημαντικότερη αποστολή τους και γι' αυτό ονομάστηκαν Απόστολοι. Αυτή είναι και η ουσιαστικότερη αποστολή της Εκκλησίας, που παραμένει ίδια μέχρι και σήμερα: **η διάδοση του Ευαγγελίου στον κόσμο!**

Αγνώστου - Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, Β' μισό 15ου αι.
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα

5η και 1γ:

Πού συνάντησε ο Χριστός τους μαθητές Του για τελευταία φορά;.....

Πότε έγινε η Ανάληψη του Ιησού;.....

Ποιο ήταν το τελευταίο μήνυμα του Χριστού στους μαθητές Του;.....

Πώς κατέστη η ιεραποστολή η ουσιαστικότερη αποστολή της Εκκλησίας;.....

Ποιοι ανέλαβαν το έργο της ιεραποστολής;

Γιατί είναι σημαντική η ιεραποστολή στην Εκκλησία;

Κάθε Κυριακή, έρχονταν σχεδόν από τους πρώτους και έφευγαν τελευταίοι. Άρχισαν μετά να έρχονται και τις Τετάρτες με τα παιδιά τους. Οι ερωτήσεις τους διευρύνθηκαν. Άκουγαν για πρώτη φορά εκκλησιαστική ιστορία, για τη ζωή και το κήρυγμα των Αγίων Αποστόλων, για τα Μυστήρια της Εκκλησίας και για πολλά άλλα θέματα Δογματικής*. Όσο περνούσε ο καιρός ζήτησαν να μάθουν περισσότερα. Ένωσαν κοντά μας ελεύθεροι. Ποτέ δεν τους παροτρύναμε να ασπαστούν την Ορθοδοξία. Μόνοι τους, μετά από ένα χρόνο κατηχήσεων*, ζήτησαν να γίνουν Ορθόδοξοι. Τα δύο Μυστήρια, της Βάπτισης και του Γάμου του ζευγαριού, τελέστηκαν μέσα στη Θεία Λειτουργία. Εντύπωση μας προκάλεσε η στάση των μικρών παιδιών τους. Τους μίλησαν πως θα πρέπει να σταθούν την ώρα της βάπτισης, πως θα καθίσουν ήσυχα κ.λπ. Χαιρόσουν να βλέπεις τα κινέζικα προσωπάκια τους. Πιστέψτε με, δεν περιγράφεται η χαρά που νιώσαμε την ημέρα της βάπτισης. Από τότε μέχρι και σήμερα, συνεχίζουν να έρχονται ανελλιπώς τις Κυριακές και τις Τετάρτες με τα παιδιά τους. Σας παρακαλώ, να εύχεστε πάντοτε γι' αυτή την οικογένεια, για την Ιεραποστολή μας, για την Ορθόδοξη Εκκλησία που ο Θεός φύτεψε στο κράτος της Ταϊβάν (απόσπασμα από επιστολή του π. Ιωνά Μούρτου, υπεύθυνου της Ιεραποστολής στην Ταϊβάν, από το άρθρο: Στην Ταϊβάν Κινέζοι ασπάζονται την ορθόδοξη πίστη, 11/5/2021).

Καρέκλα των αποκαλύψεων:

Με βάση το παραπάνω κείμενο ένας/μία μαθητής/-τρια μάς διηγείται τις εμπειρίες που αποκόμισε ως μέλος μιας ιεραποστολής.

1. Ιστο-εξερεύνηση: Ας χωριστούμε σε ομάδες και -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- ας αναζητήσουμε πληροφορίες για τη σύγχρονη ορθόδοξη ιεραποστολή ανά τον κόσμο. Έπειτα, ας παρουσιάσουμε τις εργασίες μας στην τάξη μας.

Βλέπουμε το κείμενο για την Ιεραποστολή:

Για περισσότερες πληροφορίες δείτε στους ιστότοπους της Αδελφότητας Ορθόδοξου Εξωτερικής Ιεραποστολής και του Ιεραποστολικού Συνδέσμου «Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός».

2. Κάρτες: Γράφουμε μηνύματα και ευχές σε χαρτόνι ή χαρτί για ανθρώπους που εργάζονται σε μια ιεραποστολή και τις στολίζουμε καλλιτεχνικά. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας φωτογραφίζουμε τις δημιουργίες μας και τις στέλνουμε με e-mail σε μια ιεραποστολική κοινότητα (ή δημιουργούμε ένα ηλεκτρονικό βιβλίο με τις φωτογραφίες μας).

3. Επιστολές: Συντάσσουμε ένα γράμμα προς τον σύγχρονο ιεραπόστολο π. Ιωνά Μούρτο, για να του εκφράσουμε σκέψεις και συναισθήματα που μας προκλήθηκαν, μαθαίνοντας για το έργο του στην Ταϊβάν.

Γιατί, κατά τη γνώμη σας, η διάδοση του μηνύματος του Ευαγγελίου είναι σημαντική;

Β) Προβλήματα και προκλήσεις στη συνάντηση με διαφορετικούς πολιτισμούς

Σλάβοι, Κύριλλος και Μεθόδιος, διάδοση Ευαγγελίου, Γλαγολιτικό αλφάβητο

Προετοιμασία ενός ιεραποστολικού ταξιδιού: Τι παίρνουμε μαζί μας;

Κουτί Εξερεύνησης: Σε ένα κουτί ο/η εκπαιδευτικός τοποθετεί τα εξής αντικείμενα: α) μια Καινή Διαθήκη, β) έναν σταυρό, γ) έναν παλιό χάρτη της Μοραβίας, δ) μια φωτογραφία από αγάλματα των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου. Σκοπός των μαθητών είναι να ανακαλύψουν ποια ιστορία κρύβεται πίσω από αυτά τα αντικείμενα.

Οι άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος διαδίδουν το Ευαγγέλιο στη Μοραβία
Ζωγραφικό αντίγραφο Τριανταφυλλιάς Βάσσου

Οι Φωτιστές των Σλάβων

Με σκοπό την ενότητα της τεράστιας αυτοκρατορίας που θα επιτυχανόταν με την κοινή πίστη του Χριστιανισμού, οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου προσπάθησαν να εκχριστιανίσουν τα σλαβικά φύλα που βρίσκονταν στα βόρεια σύνορά τους. Το σλαβικό φύλο των Μοραβών το έτος 862 μ.Χ. ζήτησε από τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ' και τον Πατριάρχη Κων/πολης Φώτιο να στείλουν μια αντιπροσωπεία, για να τους διδάξει τη νέα πίστη. Για αυτόν τον σκοπό, επιλέχθηκαν ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος, δύο αδελφοί με καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη, οι οποίοι μιλούσαν τη σλαβική, εβραϊκή, συριακή και αραβική γλώσσα. Οι Μοραβοί, όμως, δεν είχαν αλφάβητο, για να διαβάσουν και να καταλάβουν και

μόνοι τους τη διδασκαλία του Χριστιανισμού. Έτσι, ο Κύριλλος επινόησε το Γλαγολιτικό (ή Κυριλλικό) αλφάβητο, το πρώτο αλφάβητο που προσαρμόστηκε στις ιδιαιτερότητες της σλαβικής γλώσσας. Στο νέο αυτό αλφάβητο μετέφρασαν αργότερα την Αγία Γραφή και τη Θεία Λειτουργία.

Παρά τη σημαντική προσφορά τους, ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος αντιμετώπισαν πολλές δυσκολίες. Κατηγορήθηκαν από κληρικούς στον Πάπα Ρώμης Αδριανό Β΄ ότι παραβίαζαν την απόφασή του, σύμφωνα με την οποία στη χριστιανική λατρεία επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο οι τρεις «ιερές γλώσσες» (εβραϊκά, ελληνικά και λατινικά). Ο Κύριλλος μπροστά στον Πάπα υποστήριξε ότι δεν υπάρχουν «ιερές γλώσσες» και ότι όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα να τελούν τη Θεία Λειτουργία και να διαβάζουν τα ιερά κείμενα του Χριστιανισμού στη μητρική τους γλώσσα.

Έτσι, μέσα από το βαρυσήμαντο έργο των δύο ιεραποστόλων, έγινε σαφές ότι το μήνυμα του Χριστιανισμού ήταν ανεξάρτητο από εθνικότητες και ιδιαίτερες γλώσσες, αλλά ανοικτό σε όλους με πλήρη σεβασμό στα διακριτά χαρακτηριστικά του κάθε λαού.

Ταξίδι στον χρόνο:

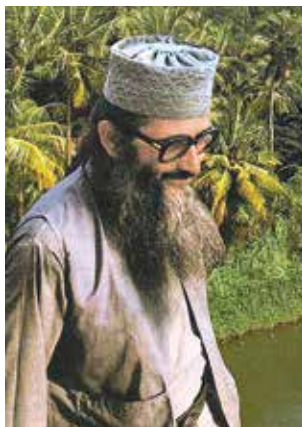
Ας χωριστούμε σε ομάδες, ας φανταστούμε και ας επιλέξουμε δέκα αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν την καθημερινή ζωή και τα ενδιαφέροντα των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου, για να τα βάλουμε σε μια εικονική κάψουλα χρόνου. Τι θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε μέσα; Αιτιολογούμε την επιλογή μας.

*Κύριλλος και Μεθόδιος
Πίνακας του Γιαν Ματέικο, 1885
Εθνικό Μουσείο, Βαρσοβία, Πολωνία (αριστερά)*

*Κύριλλος και Μεθόδιος
στο Radhošt (Τσεχία) (δεξιά)*

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με θέμα τους αγίους Κύριλλο και Μεθόδιο:

Τον Νοέμβριο του 1978 ξεκίνησε από την Ιερά Μονή του Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους, ο ιερομόναχος π. Κοσμάς Ασλανίδης, ο οποίος και εργάστηκε στην ιεραποστολή στο Κολουέζι μέχρι τον Ιανουάριο του 1989. Στα έντεκα αυτά χρόνια βάπτισε περίπου 15.000 Αφρικανούς και ίδρυσε 55 ενορίες. Όταν ξεκίνησε -σε ηλικία 37 ετών- για την ιεραποστολή, ποτέ δεν είχε φαντασθεί πόσα και ποια τεράστια εμπόδια και προβλήματα θα ορθώνονταν μπροστά του. Στην επιτέλεση, όμως, του ιεραποστολικού έργου είδε ότι χωρίς γλώσσα, εκκλησιαστικά βιβλία, σχολεία, φαρμακείο, εκκλησίες, δε γίνεται τίποτε. Πήρε, λοιπόν, ένα σημειωματάριο και έγραψε τη φράση στα σουαχίλι: «Τι είναι αυτό;» Με τη φράση αυτή ξεκίνησε και, ρωτώντας καθημερινά τους ιθαγενείς, έμαθε τη γλώσσα τους. Έγραφε κάθε λέξη που άκουγε και σε λίγους μήνες μιλούσε αρκετά καλά. Προό-

δευσε στην εκμάθηση και κατόρθωσε με τη βοήθεια των δύο γραμματέων του να ασχοληθεί και με τη μετάφραση εκκλησιαστικών βιβλίων. Έτσι, βοήθησε στη μετάφραση της θείας Λειτουργίας και των Μυστηρίων της Εκκλησίας μας. Ο π. Κοσμάς πίστευε ότι ο Θεός τον έστειλε στην Αφρική όχι μόνο σαν ιεραπόστολο της Ορθοδόξου Εκκλησίας, αλλά και σαν άνθρωπο της αγάπης που θα θυσιάζεται για κάθε άνθρωπο, ανεξαρτήτως θρησκευματος, εθνικότητας, φυλής και χρώματος. Έτσι, απ' όπου περνούσε κι έβλεπε ανθρώπους να έχουν την ανάγκη του, τους εξυπηρετούσε χωρίς να εξετάζει τίποτε. Ο π. Κοσμάς σταματούσε τ' αυτοκίνητό του και με το συρματόσχοινο, που είχε πάντα μαζί του, έδενε τα καρότσια των φτωχών Αφρικανών χωρικών και τα τραβούσε, ιδίως στις ανηφόρες, για να τους βοηθήσει. Αν έβλεπε σταματημένα στους δρόμους αυτοκίνητα, σταματούσε. Ρωτούσε για τη βλάβη. Φορούσε τη φόρμα του κι έπεφτε ο ίδιος κάτω από το ξένο αυτοκίνητο, για να το επισκευάσει. Αν είχε τελειώσει το πετρέλαιο, πήγαινε ο ίδιος με τ' αυτοκίνητό του στην ιεραποστολική βάση, γέμιζε ένα μπιτόνι κι επέστρεφε, για να προσφέρει βοήθεια στους συνανθρώπους του, των οποίων τα αυτοκίνητα είχαν ακινητοποιηθεί. Επίσης, ιδιαίτερη ήταν η μέριμνά του για τους φυλακισμένους του Κολουέζι. Στις φυλακές Ντιλάλα διέμεναν πάνω από 200 άτομα. Η διαβίωσή τους ήταν κάθε άλλο παρά ανθρώπινη. Ο π. Κοσμάς τους έφτιαξε ξύλινα κρεβάτια, διότι μέχρι τότε κοιμούνταν κάτω στο τσιμεντένιο δάπεδο. Τους έφερε μεγάλα βαρέλια, τα έβαψε και τους έδωσε νερό να πίνουν. Τουλάχιστον μία φορά τον μήνα τους πήγαινε φαγητά: μπουκάρι (ζυμάρι από καλαμποκάλευρο), κρέας, χόρτα, φασόλια και, ενίοτε, τους έδινε και φάρμακα (Μοναχός Δαμασκηνός Γρηγοριάτης, 4/3/2017).

Επεξεργασία κειμένου με ερωτήσεις και δημιουργικές δραστηριότητες:

- α) Αφού διαβάσουμε την ιστορία του π. Κοσμά, ας προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε κοινά στοιχεία με τη δράση των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου.
- β) Ποιες δυσκολίες είχε να αντιμετωπίσει, σύμφωνα με το κείμενο, ο π. Κοσμάς;
- γ) Τι τον βοήθησε να τις ξεπεράσει;

Βλέπουμε το Γλωσσάρι «Ιεραποστολή»:

Ας συμπληρώσουμε τον εννοιολογικό χάρτη με θέμα την Ιεραποστολή:

Σωστό - Λάθος:

1. Οι Κύριλλος και Μεθόδιος κατάγονταν από την Αθήνα.	Σ	Λ
2. Ο Πατριάρχης Φώτιος καταδίκασε τον Κύριλλο και τον Μεθόδιο.	Σ	Λ
3. Οι Μοραβοί δεν είχαν δικό τους αλφάβητο.	Σ	Λ
4. Υπάρχουν μόνο τρεις ιερές γλώσσες, σύμφωνα με τον Κύριλλο.	Σ	Λ

8. Η λατρευτική ζωή της Εκκλησίας

Κοινότητα, λατρεία, Λειτουργία, Ευχαριστία

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε το ερώτημα:

- Γιατί η λατρεία της Εκκλησίας είναι σημαντική για τη ζωή των πιστών;

Ποιο είναι το κατάλληλο μέρος:

Για να παρακολουθήσουν οι άνθρωποι μια θεατρική παράσταση:

.....

Για να παρακολουθήσουν έναν ποδοσφαιρικό αγώνα:

.....

Για να παρακολουθήσουν μια κινηματογραφική ταινία:

.....

Για να προσευχηθούν όλοι μαζί στον Θεό:

.....

Πάντα να χαίρεστε, ασταμάτητα να προσεύχεστε, για όλα να ευχαριστείτε (Επιστολή Αποστόλου Παύλου, Α΄ Προς Θεσσαλονικείς 5, 16-18).

Ας σημειώσουμε ποιο από τα τρία στοιχεία που αναφέρει ο Απόστολος Παύλος ταιριάζει στις παρακάτω φωτογραφίες:

Το σχέδιο της Θείας Οικονομίας (Πρόνοιας) του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπου πέρασε από τρεις φάσεις: Στην πρώτη φάση εντάσσουμε την Παλαιά Διαθήκη, στη δεύτερη φάση τον ερχομό του Ιησού Χριστού στον κόσμο, άρα την Καινή Διαθήκη, και στην τρίτη φάση την ίδρυση της Εκκλησίας την ημέρα της Πεντηκοστής. Σε κάθε φάση, απαραίτητη προϋπόθεση υπήρξε η ελεύθερη συγκατάθεση του ανθρώπου και η συνεργασία του με τη θεία βούληση.

Για όλες αυτές τις δωρεές του Θεού, το βασικό ζητούμενο των πιστών στη Θεία Λειτουργία είναι η δοξολογία και η ευχαριστία προς Αυτόν. Ο χώρος όπου τελείται η χριστιανική λατρεία ονομάζεται ναός –από το αρχαίο ρήμα ναίω, που σημαίνει «κατοικώ»– αλλά και εκκλησία, διότι εκεί συγκεντρώνονται οι πιστοί και γίνεται η σύναξη της χριστιανικής κοινότητας. Αυτή η συγκέντρωση, το «όλοι μαζί», αποτελεί βασικό στοιχείο της λατρείας, καθώς από την αρχή οι Χριστιανοί ήταν ένας ζωντανός και ενεργός οργανισμός, που ενωνόταν σε έναν ιερό χώρο με σημείο αναφοράς την κοινή τους πίστη στον Ιησού Χριστό Και όλοι μαζί κοινωνούσαν από το κοινό ποτήριο το Σώμα και το Αίμα του Χριστού.

Με τις ακολουθίες της Εκκλησίας εκφράζεται η εμπιστοσύνη και η αγάπη των πιστών προς τον Θεό. Με τις ευχές και τους ύμνους που ψάλλουν οι ψάλτες, ως εκπρόσωποι του λαού, εκφράζεται η πίστη των Ορθοδόξων. Στο περιεχόμενο όλων των ύμνων βρίσκουμε τα δόγματα της Εκκλησίας που προέκυψαν από τις αποφάσεις των Οικουμενικών Συνόδων, καθώς επίσης το κήρυγμα και το έργο του Χριστού, τα ιερά Του Πάθη και την Ανάστασή Του.

Η Θεία Λειτουργία αποκαλείται και «Μυστήριο της Ευχαριστίας», καθώς σε αυτό συγκεφαλαιώνεται το παρελθόν, το παρόν, το μέλλον και η Βασιλεία του Θεού. Η Ευχαριστία αποτελεί το αποκορύφωμα της ζωής του πιστού, διότι αυτός συνειδητοποιεί ότι τα πάντα γύρω του είναι δώρα του Θεού προς τον άνθρωπο.

Βλέπουμε την εικόνα της σύναξης πιστών:

Ο ιερέυς: Η Χάρη του Παντοκράτορος Θεού Πατέρα και η Αγάπη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος να είναι με όλους μας.

Ας ευχαριστήσουμε τον Κύριο.

Ο λαός: Είναι άξιο και δίκαιο.

Ο ιερέυς: Είναι πράγματι άξιο και δίκαιο πριν από όλα και πάνω από όλα να ανυμνούμε Σε τον Θεό, που είσαι πράγματι ο μόνος υπαρκτός Θεός, που υπάρχεις πριν από όλα όσα έχουν γεννηθεί, από τον οποίο κάθε γένος πάνω στη γη και στον ουρανό έχει πάρει το όνομά του: αξίζει να δοξάζουμε Εσένα που δεν έχεις γεννηθεί ποτέ και από κανέναν, που δεν έχεις αρχή, που δε βασιλεύει κανείς βασιλεύς πάνω Σου, που δεν ασκεί κανείς εξουσία πάνω Σου, που δεν έχεις ανάγκη κανενός, Εσένα που χαρίζεις κάθε αγαθό, Εσένα που είσαι ανώτερος από κάθε αιτία και γνώση, Εσένα που πάντοτε βρίσκεσαι στον ίδιο τόπο, δηλαδή παντού, και είσαι αναλλοίωτος, από τον οποίο όλα, σαν από κάποια αφητηρία, δημιουργήθηκαν και ήλθαν στη ζωή... (Ευχή της Αναφοράς που διαβάζεται κατά τη Θεία Λειτουργία μέσα στην Αγία Τράπεζα)

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Τι συναισθήματα εκφράζει ο υμνογράφος μέσα από την Ευχή της Αναφοράς;

.....
.....

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Με θέμα: «Χριστιανός της Κυριακής». Συζητάμε σε δυάδες. Καταγράφουμε τις ιδέες μας. Συζητάμε στην τάξη.

Ευχαριστία είναι η εμπειρία του παραδείσου (π. Αλέξανδρος Σμέμαν)
Με τη δοξολογία διαλύεται ο άνθρωπος από ευγνωμοσύνη, παλαβώνει με την καλή έννοια, πανηγυρίζει τα πάντα (Άγιος Παΐσιος)

1. Πώς καταλαβαίνετε τις παραπάνω φράσεις;

.....
.....

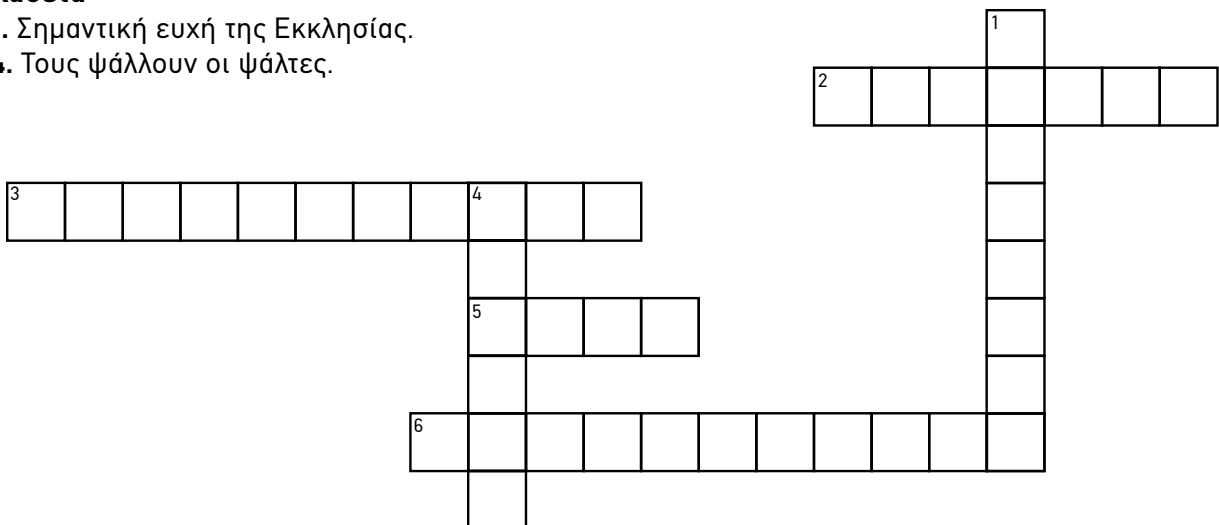
2. Ας λύσουμε το σταυρόλεξο:

Οριζόντια

2. Η θεία οικονομία του Θεού λέγεται και ...
3. Με τις εκκλησιαστικές ακολουθίες εκφράζεται η ... προς τον Θεό.
5. Ο χώρος που τελείται η χριστιανική λατρεία.
6. Η Θεία Λειτουργία αποκαλείται και «Μυστήριο της ...».

Κάθετα

1. Σημαντική ευχή της Εκκλησίας.
4. Τους ψάλλουν οι ψάλτες.

Άσκηση Σωστό - Λάθος με θέμα τη συμμετοχή των πιστών στη ζωή της Εκκλησίας:

9. Γιορτάζουμε τη ζωή μέσα από τους εορταστικούς κύκλους της Εκκλησίας

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Γιατί είναι σημαντικός ο λειτουργικός χρόνος και οι εορτές στον χώρο της Εκκλησίας;
- Ποια είναι η επίδραση των γιορτών στην παράδοση και τον ελληνικό πολιτισμό;

Α) Γιορτάζοντας στην Εκκλησία

Δεσποτικές και Θεομητορικές γιορτές, σταθερές και κινητές γιορτές

Την επόμενη εβδομάδα έχετε την ονομαστική σας εορτή! Τελικά, θα κάνετε το πάρτι που πάντα ονειρευόσασταν. Περιγράψτε παρακάτω τα πέντε βασικότερα στοιχεία που θα θέλατε να περιλαμβάνει αυτή η βραδιά.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Το πάρτι τελείωσε και ήταν πράγματι εκπληκτικό!

- Αλήθεια, για ποιο λόγο χαρήκατε όλοι και όλες τόσο πολύ;
- Σκεφτήκατε σε ποιους οφείλετε τη διοργάνωση της γιορτής αυτής;

Ο Δημόκριτος είπε: «βίος ανεόρταστος μακρά οδός απανδόκευτος», δηλαδή ότι η ζωή χωρίς γιορτές είναι ένας μακρύς δρόμος χωρίς πανδοχεία (σταθμούς ανάπαυσης).

Πώς καταλαβαίνετε την παραπάνω ρήση του Δημόκριτου;

Η Ζωή στην Εκκλησία είναι γιορτή

Ο άνθρωπος από τη φύση του, ως εικόνα του Θεού, είναι προορισμένος να εορτάζει για να θυμάται τον Θεό. Έτσι, η χριστιανική εορτή δεν είναι μια θεωρητική και αφηρημένη κατάσταση. Απεναντίας, συνιστά την κοπιώδη πορεία του ανθρώπου να επιστρέψει στον Θεό. Γι' αυτό η χριστιανική εορτή, ως βίωμα χαράς και ευφροσύνης, δεν είναι δυνατόν να κατανοηθεί έξω από τη δοξολογία των έργων του Θεού και την εμπειρία της θείας δόξας, έξω από τη νέα πραγματικότητα που δημιούργησαν στον κόσμο τα γεγονότα της Θείας Οικονομίας, της ενανθρώπισης του Χριστού, του Σταυρού, του Πάθους και της Ανάστασής Του.

Οι εορτές της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι **εβδομαδιαίες και ετήσιες**:

Στις **εβδομαδιαίες** εορτές η σημαντικότερη, βεβαίως, είναι η Κυριακή, η ημέρα του Κυρίου, κατά την οποία τελείται η Θεία Λειτουργία και ονομάζεται «μικρό Πάσχα» λόγω του αναστάσιμου χαρακτήρα της. Τις υπόλοιπες ημέρες της εβδομάδας η Εκκλησία τιμάει τη Δευτέρα τους αγγέλους, την Τρίτη τον άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, την Τετάρτη τον Σταυρό του Χριστού, την Πέμπτη τους Αποστόλους και τον άγιο Νικόλαο, την Παρασκευή τα Πάθη του Χριστού και το Σάββατο τους μάρτυρες και τους κεκοιμημένους.

Οι **ετήσιες** εορτές χωρίζονται στις Δεσποτικές –προς τιμήν του Δεσπότη Χριστού– στις Θεομητορικές –προς τιμήν της Θεοτόκου– και στις εορτές των αγίων.

Δεσποτικές εορτές:

- Τα Θεοφάνεια (7 Ιανουαρίου)
- Η Υπαπαντή του Χριστού (2 Φεβρουαρίου)
- Η Ανάσταση του Χριστού
- Η Ανάληψη του Χριστού
- Η Πεντηκοστή
- Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος (6 Αυγούστου)
- Η Υψωσις του Τιμίου Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου)
- Η Γέννηση του Χριστού (25 Δεκεμβρίου)

Θεομητορικές εορτές:

- Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου (25 Μαρτίου)
- Της Ζωοδόχου Πηγής (Παρασκευή της Διακαινισμού)
- Η Κατάθεση της Τιμίας Εσθήτος της Θεοτόκου (2 Ιουλίου)
- Η Κοίμηση της Θεοτόκου (15 Αυγούστου)
- Το Γενέσιον της Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου)
- Η Αγία Σκέπη της Θεοτόκου (28 Οκτωβρίου)
- Τα Εισόδια της Θεοτόκου (21 Νοεμβρίου)
- Η Σύναξη της Θεοτόκου (26 Δεκεμβρίου)

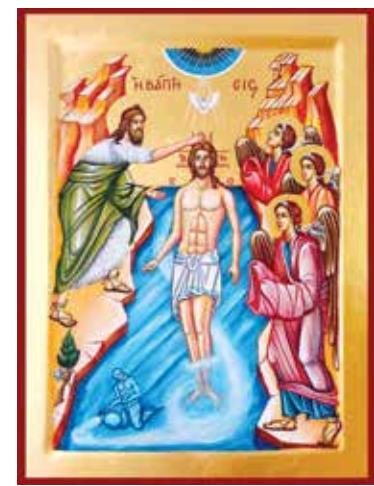
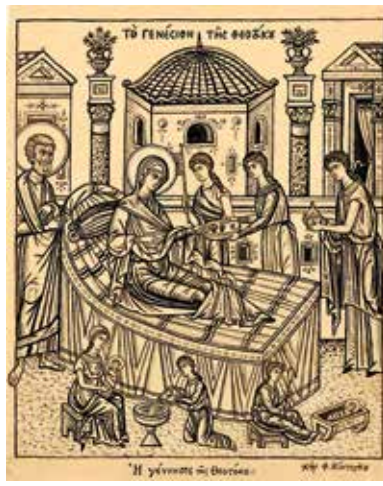
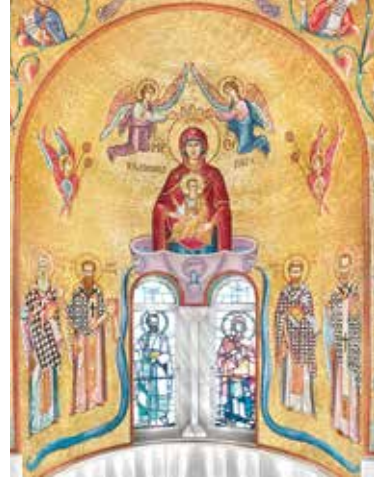
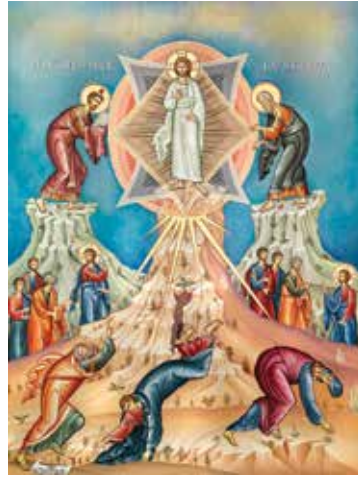
Βρες τον τίτλο που ταιριάζει: Σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, γράφουμε κάτω από την εικόνα το όνομα της εορτής που θα βρούμε στον παρακάτω πίνακα:

Άκουστε εδώ το Απολυτίκιο των Εισοδίων της Θεοτόκου

- Τα Θεοφάνεια
- Η Ανάσταση του Χριστού
- Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος
- Η Γέννηση του Χριστού
- Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου
- Της Ζωοδόχου Πηγής
- Η Κοίμηση της Θεοτόκου
- Το Γενέσιον της Θεοτόκου
- Η Αγία Σκέπη της Θεοτόκου
- Τα Εισόδια της Θεοτόκου

Οι Δεσποτικές εορτές διαιρούνται σε δύο είδη: τις **σταθερές** και τις **κινητές**. Στις σταθερές εορτές ανήκουν τα Χριστούγεννα που τα εορτάζουμε πάντα στις 25 Δεκεμβρίου και με βάση αυτήν την εορτή έχουμε κι άλλες ακίνητες εορτές, όπως την Υπαπαντή και τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Η ημερομηνία των κινητών εορτών καθορίζεται με βάση την ημερομηνία εορτασμού του Πάσχα, η οποία μεταβάλλεται από χρόνο σε χρόνο.

Συμμετέχοντας ο Χριστιανός στους παραπάνω λειτουργικούς κύκλους, βιώνει σε κάθε στιγμή της ζωής του το μυστήριο της Εκκλησίας, που δεν είναι άλλο από την κοινωνία του με τον Θεό.

Άγιοι Πάντες
ζωγραφικό αντίγραφο Τριανταφυλλιάς Βάσσου

Ας συμπληρώσουμε τον εννοιολογικό χάρτη με θέμα τις χριστιανικές εορτές:

1. **Γέφυρες μάθησης μέσω διαδικτύου:** Ας διερευνήσουμε διαδικτυακά εορτές σε άλλες θρησκευτικές κοινότητες και πολιτισμούς. Μπορούμε να οργανώσουμε μια παρουσίαση στην τάξη μας.

2. Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας δημιουργήσουμε ένα ηλεκτρονικό βιβλίο με εικόνες από τις Δεσποτικές και Θεομητορικές γιορτές.

Ας συμπληρώσουμε στον πίνακα τέσσερις Δεσποτικές εορτές και τέσσερις Θεομητορικές εορτές που γνωρίζουμε:

ΔΕΣΠΟΤΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ	ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με θέμα τις Δεσποτικές και Θεομητορικές εορτές:

Β) Θρησκευτικά ήθη και έθιμα στον ελληνικό πολιτισμό

Παραδόσεις, κεντητική, ζωγραφική, ξυλογλυπτική

Βρες τον τίτλο που ταιριάζει:

Σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, ας βάλουμε έναν τίτλο που ταιριάζει στις φωτογραφίες:

Βλέπω - Ισχυρίζομαι - Αναρωτιέμαι:

- A. Τι βλέπουμε στις φωτογραφίες;
- B. Τι πιστεύουμε ότι αναπαριστούν;
- Γ. Τι θέλουμε να μάθουμε για τις φωτογραφίες;

Η ανάγκη του ανθρώπου για σχέση με το υπερφυσικό οδήγησε στη δημιουργία δύο διαστάσεων της θρησκευτικής πραγματικότητας: της επίσημης θέσης της Εκκλησίας και της λαϊκής αντίληψης για αυτήν. Εστιάζοντας στη λαϊκή θρησκευτικότητα, κατανοούμε ότι, ανά τους αιώνες, ο λαός έχει εκφράσει την πίστη και την ευσέβειά του προς τον Θεό με διάφορες μορφές πολιτισμού. Κάποιες από αυτές τις μορφές είναι:

- τα δημοτικά τραγούδια, και
- οι τέχνες (όπως η ζωγραφική, η γλυπτική / ξυλογλυπτική, η μουσική...), μέσα από τις οποίες οι άνθρωποι εκφράζουν τον πόνο, την αγωνία, τα αδιέξοδα, την ελπίδα και τη δοξολογία τους.

Βέβαια, κάθε τόπος έχει την ιδιαιτερότητά του, τη λαϊκή θρησκευτικότητά του. Μάλιστα, στις πόλεις, οι ανάγκες των ανθρώπων εκφράζονται με μεγαλύτερη νοσταλγία για τον τόπο καταγωγής και περισσότερη διάθεση για διατήρηση των ηθών και εθίμων.

Ας καταγράψουμε κάποιες συνήθειες ή έθιμα του τόπου μας που συνδέονται με θρησκευτικά γεγονότα και πρόσωπα:

.....

.....

Θα σου πω μια ιστορία: Περιγράψω στους/στις συμμαθητές/τριές μου τις εντυπώσεις και τις εμπειρίες μου από τη συμμετοχή μου στο πανηγύρι του χωριού μου.

1. Ας εντοπίσουμε τις λέξεις με θέμα την παράδοση:

2. Ας φτιάξουμε το παζλ με θέμα τα κάλαντα:

3. Πρότζεκτ: Αφού χωριστούμε σε οκτώ ομάδες, ας ερευνήσουμε και ας παρουσιάσουμε στην τάξη μας τα παρακάτω έθιμα που πηγάζουν από τη λαϊκή θρησκευτικότητα:

1. Λεωνίδιο Αρκαδίας: Ανάσταση με αερόστατα	5. Το κάψιμο του Ιούδα
2. Καλαμάτα: Ο σαϊτοπόλεμος	6. Κρηνίδες Καβάλας: Η μάχη του τσουγκρίσματος
3. Αγρίνιο: Ο χαλκονοπόλεμος	7. Ελευθερές: Τα παραδοσιακά «Μαζίδια»
4. Τουρλάδες Καλαβρύτων: Αγώνας δρόμου με έπαθλο την «κουλούρα»	8. Χίος: Ρουκετοπόλεμος

4. Σωστό - Λάθος:

1. Οι εορτές της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι εβδομαδιαίες και μηνιαίες.	Σ	Λ
2. Μέσω των τεχνών οι άνθρωποι εκφράζουν τον πόνο, την αγωνία, την ελπίδα.	Σ	Λ
3. Οι Δεσποτικές εορτές διαιρούνται σε σταθερές και κινητές.	Σ	Λ
4. Ο άνθρωπος από τη φύση του είναι προορισμένος να εορτάζει.	Σ	Λ

Μπάμπης Πυλαρινός - Η γιορτή

10. Εκκλησία, Τέχνη και Πολιτισμός

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πώς έχει επηρεάσει τον παγκόσμιο πολιτισμό ο Χριστιανισμός;
- Τι θέση έχουν οι εικόνες στη λατρεία, την τέχνη και τη ζωή των Χριστιανών;

Α) Η ομορφιά μάς οδηγεί

Πολιτιστική κληρονομιά, τέχνη, πολιτισμός

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας φέρουμε στον νου μας ο καθένας/η καθεμία μας το τελευταίο έργο τέχνης που δημιουργήσαμε. Μπορεί να ήταν κάποια εργασία από το μάθημα των Καλλιτεχνικών. Ας σκεφτούμε απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι θέμα είχε;
- Τι μας επηρέασε στο να το δημιουργήσουμε με τον τρόπο που το δημιουργήσαμε;
- Αν ο εκπαιδευτικός δε μας είχε θέσει συγκεκριμένο θέμα εργασίας για να δημιουργήσουμε, ποιο θέμα θα επιλέγαμε εμείς; Για ποιον λόγο;

Ας μοιραστούμε τις σκέψεις μας με τον/τη διπλανό/ή μας και, στη συνέχεια, με το σύνολο της τάξης.

Βλέπω – Ισχυρίζομαι – Αναρωτιέμαι:

1. Τι παρατηρούμε στις εικόνες;
2. Τι πιστεύουμε ότι αναπαριστούν;
3. Τι θέλουμε να μάθουμε για τις εικόνες;

Άγαλμα Σωτήρος Χριστού, Ρίο Ντε Τζανέιρο, Βραζιλία

Σαλβαντόρ Νταλί
Ο Χριστός του Ιωάννη στον Σταυρό, 1951
Πινακοθήκη Κέλβινγκροουβ
Γλασκώβη, Σκωτία

Αν και τα παραπάνω έργα τέχνης αφορούν αναπαραστατικές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική), ο Χριστιανισμός έχει επηρεάσει όλες τις μορφές της τέχνης και του πολιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Πολλοί καλλιτέχνες, όντας οι ίδιοι Χριστιανοί, δημιούργησαν σπουδαία έργα με θεματολογία χριστιανική, έτσι ώστε να εκφράσουν τις βαθύτερες ανησυχίες και τα πιστεύω τους. Αλλά και καλλιτέχνες που δεν ασπάζονται απαραίτητα τον Χριστιανισμό, νιώθοντας συγκίνηση με τα χριστιανικά ιερά κείμενα και την ιστορία του Χριστιανισμού, δημιούργησαν έργα τα οποία έχουν χριστιανικό περιεχόμενο. Η Αγία Γραφή, ως ένα κείμενο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, επηρέασε και συνεχίζει και επηρεάζει ανθρώπους σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης. Τα έργα που είναι επηρεασμένα από τον Χριστό και τον Χριστιανισμό είναι πάρα πολλά. Εδώ παραθέτουμε μόνο μερικά έργα από κάποιες μορφές τέχνης:

Ποίηση

Τάσος Λειβαδίτης, *Ποιήματα*

Ο αδελφός Ιησούς (απόσπασμα)

Πιστεύω στα διστακτικά αδέξια βήματα των ταπεινών και στον Χριστό που διασχίζει την Ιστορία...

Ευαγγελισμός

Ήταν βέβαια πάντα λίγο παράξενος, έμεινε στο διπλανό δωμάτιο, όμως εκείνη τη νύχτα βγήκε στο δρόμο κρατώντας μια λάμπα «Τι γυρεύεις;», του λέω. «Τη Θεοτόκο», μού λέει –στην ακατάληπτη γλώσσα εκείνων που δίνουν νόημα σε μια εποχή.

Η γέννηση

Ένα άλλο βράδυ τον άκουσα να κλαίει δίπλα.

Χτύπησα την πόρτα και μπήκα.

Μου 'δειξε πάνω στο κομοδίνο ένα μικρό ξύλινο σταυρό.

«Είδες -μου λέει- γεννήθηκε η ευσπλαχνία!

Έσκυψα τότε το κεφάλι κι έκλαψα κι εγώ.

Γιατί θα περνούσαν αιώνες και αιώνες και δε θα 'χαμε να πούμε τίποτα ωραιότερο απ' αυτό.

Κινηματογράφος

Μια κρυφή ζωή (A hidden life - 2019) – Σκηνοθεσία: Terrence Malick

Ο Φραντς Γιέγκερστετερ και η γυναίκα του, η Φάνι, ζούσαν ήσυχα σε ένα όμορφο ορεινό χωριό της Αυστρίας. Όμως, ξέσπασε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Φραντς έπρεπε να υπηρετήσει στον στρατό. Ως βαθιά θρησκευόμενος Χριστιανός, δεν μπορεί να υποστηρίξει το ναζιστικό καθεστώς. Παρά τις πιέσεις που δέχεται από το περιβάλλον του, παραμένει ακλόνητος, υποστηρίζοντας τις πεποιθήσεις του. Η απόφασή του αυτή δημιουργεί πολλά προβλήματα τόσο στον ίδιο όσο και στην οικογένειά του.

Θέατρο - Πεζός λόγος

Οι Άθλιοι του Βίκτωρος Ουγκώ

Πολλά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας έχουν μεταφερθεί στο θέατρο. Κάποια από αυτά έχουν διασκευαστεί σε μουσικοχορευτικές παραστάσεις με μεγάλη επιτυχία. Μια τέτοια περίπτωση είναι και «Οι Άθλιοι» του Βίκτωρος Ουγκώ. Η θεατρική μεταφορά του έργου παιζόταν συνεχόμενα στο Λονδίνο, σε θέατρα του West End, από το 1985 μέχρι το 2019, αριθμώντας πάνω από 13.000 παραστάσεις. Μάλιστα, οι παραστάσεις συνεχίζονται μέχρι και σήμερα! Ένα από τα κεντρικά θέματα αυτής της παράστασης, με την τόσο μεγάλη απήχηση παγκοσμίως, είναι και η συγχώρεση –θεμέλιος λίθος στη διδασκαλία του Ιησού Χριστού. Πρώτα βλέπουμε τη συγχώρεση στο πρόσωπο του Επισκόπου Μυριήλ, ο οποίος φιλοξενεί τον Γιάννη Αγιάνη κι εκείνος τον κλέβει. Ο Επίσκοπος τον συγχωρεί και τον ωθεί, με τον τρόπο αυτό, στη μεταμόρφωση. Η συγχώρεση φαίνεται και στο πρόσωπο του

κεντρικού ήρωα Γιάννη Αγιάνη, καθώς μέσα στο μυθιστόρημα διαρκώς συγχωρεί τον Ιαβέρη, που τον καταδιώκει καθόλη τη διάρκεια του έργου.

Μουσική

Ο Μεσσίας του Georg Friedrich Händel

Ο Μεσσίας έχει περιγραφεί ως «ένα σχόλιο για τη Γέννηση, τα Πάθη, την Ανάσταση και την Ανάληψη [του Ιησού Χριστού]», ξεκινώντας από τις υποσχέσεις του Θεού, όπως ειπώθηκαν από τους Προφήτες, και τελειώνοντας με τη δόξα του Χριστού στον ουρανό. Πρόκειται για ένα από τα πιο διάσημα ορατόρια (μεγάλης κλίμακας μουσική σύνθεση για ορχήστρα, σόλο φωνές και χορωδία), το οποίο συντέθηκε το 1741 από τον Georg Friedrich Händel.

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

1. Ποιες αξίες του Χριστιανισμού διακρίνετε στα παραπάνω έργα;
2. Πιστεύετε ότι οι δημιουργοί είναι Χριστιανοί;
3. Θα μπορούσαν να έχουν δημιουργήσει τα παραπάνω έργα καλλιτέχνες άλλης θρησκείας ή άθεοι;

Ιστο-εξερεύνηση: Ας χωριστούμε σε ομάδες. Καθε ομάδα επιλέγει μια μορφή τέχνης (ποίηση, πεζός λόγος, θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, εικαστικές τέχνες). Στη συνέχεια, εντοπίζει -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- ένα έργο τέχνης, το οποίο να είναι επηρεασμένο από τον Χριστιανισμό. Το παρουσιάζει στην τάξη. Συμπληρώνουμε τις απαντήσεις των συμμαθητών/συμμαθητριών μας στον παρακάτω πίνακα.

Είδος τέχνης	Τίτλος έργου	Δημιουργός	Πώς συνδέεται με τον Χριστιανισμό
Ποίηση			
Πεζός λόγος			
Μουσική			
Εικαστικές τέχνες			
Θέατρο			
Κινηματογράφος			

Εναλλακτική δραστηριότητα

Βιβλιο-εξερεύνηση: Ας χωριστούμε σε ομάδες. Κάθε ομάδα ανατρέχει στα σχολικά βιβλία της Γλώσσας, της Ιστορίας και των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και αναζητά κείμενα ή εικόνες τα οποία σχετίζονται με τον Χριστιανισμό.

Συμπλήρωση κενών: παγκόσμιο, κληρονομιάς, μορφές τέχνης, Αγία Γραφή, πολιτισμού, χριστιανικό, Χριστιανισμό

Η _____ ως ένα κείμενο της παγκόσμιας πολιτιστικής _____ επηρέασε και συνεχίζει και επηρεάζει ανθρώπους σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης.

Ο Χριστιανισμός έχει επηρεάσει όλες τις _____ και του _____, σε ένα _____ επίπεδο

Πολλοί καλλιτέχνες που δεν ασπάζονται τον _____, δημιούργησαν έργα τέχνης με _____ περιεχόμενο.

B) Η εικόνα στη ζωή του Χριστιανού (Α΄ Μέρος)

Αγιογραφία, ζωγραφική, επιρροή, προσευχή

Παρατηρούμε τις εικόνες.

Συμφωνώ – Διαφωνώ:

1. Η εικόνα στην εποχή μας παίζει πολύ σημαντικό ρόλο.
2. Η εικόνα στη δική μας ζωή παίζει πολύ σημαντικό ρόλο.
3. Η εικόνα έπαιζε πάντα σημαντικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων.
4. Η φωτογραφία κάποιου μας δίνει πολλά στοιχεία για τη ζωή του.

Κωνσταντίνος Γιωτάκης
Αγία Αικατερίνη (αριστερά)

Φαγιούμ (νεκρικό πορτρέτο) γυναίκας
ζωγραφισμένο σε ύφασμα με προσθήκες
από γύψο και φύλλα χρυσού (Αίγυπτος,
3ος αι. μ.Χ.). Η νεκρή εικονίζεται με το
αιγυπτιακό σύμβολο της ζωής Ankh στο
αριστερό χέρι. Μουσείο Μπενάκη (δεξιά)

Ομοιότητες – Διαφορές:

Παρατηρούμε τις παραπάνω εικόνες. Καταγράφουμε τις ομοιότητες και τις διαφορές.

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Καταγράφουμε συναισθήματα που δημιουργούνται στον θεατή:

1.
2.
3.
4.
5.

Οι εικόνες παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη ζωή του Χριστιανού:

1. Οι Χριστιανοί βλέποντας μια εικόνα μαθαίνουν πολλά για την πίστη τους, τη ζωή του Χριστού και των αγίων. Μάλιστα, στις εποχές που υπήρχε μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων ανθρώπων, οι εικόνες λειτουργούσαν σαν «τα βιβλία των αγραμμάτων». Βλέποντάς τες, οι πιστοί ήταν σαν διαβάζουν ολόκληρα βιβλία!
2. Οι εικόνες δημιουργούν ένα περιβάλλον προσευχής για τους πιστούς. Ο πιστός μπαίνοντας σε έναν χριστιανικό ναό νιώθει ότι μπαίνει σε μια άλλη πραγματικότητα: την πραγματικότητα του Παραδείσου! Στις εικόνες δεν υπάρχει ταραχή, ούτε στενοχώρια. Στα πρόσωπα του Χριστού και των αγίων διαφαίνεται η ελπίδα και η αγάπη.
3. Οι εικόνες του Χριστού και της Παναγίας θυμίζουν στον πιστό τη θεμελιώδη εμπειρία της Εκκλησίας: ότι ο Θεός έγινε άνθρωπος και άρα μπορούμε να τον ζωγραφίζουμε. Ζωγραφίζουμε Εκείνον που είδαμε και ακουμπήσαμε με τα χέρια μας, τον Ιησού Χριστό.

Βλάσιος Τσοτσώνης, Η βάπτιση της οικογένειας του δεσμοφύλακα, Ι.Ν. Αγίας Λυδίας Φιλίππων

Βλάσιος Τσοτσώνης, Η βάπτιση της Αγίας Λυδίας της Φιλιππησίας, Ι.Ν. Αγίας Λυδίας Φιλίππων

Κωνσταντίνος Γιωτάκης, Η Χριστού Γέννηση
Ι.Ν. Μεταμορφώσεως Μοσχάτου

Βλάσιος Τσοτσώνης, Η έγερσις του Λαζάρου
Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου Χαλανδρίου

Μετατροπή έργου τέχνης σε κείμενο:

Τι πληροφορίες αντλούμε από τις παραπάνω εικόνες;

Σε ομάδες φτιάχνουμε μια ιστορία για την κάθε μία εικόνα.

Σκοπός είναι να χρησιμοποιήσουμε όλα τα στοιχεία που μας δίνουν οι εικόνες. Έπειτα, αναζητούμε στην Καινή Διαθήκη τις διηγήσεις που αναλογούν στις εικόνες και τις συγκρίνουμε με την ιστορία που φτιάξαμε.

A. Η Γέννηση του Χριστού (Μτ. 1,18 – 2,13 και Λκ. 2, 1 – 20)

B. Η Έγερση του Λαζάρου (Ιω. 11, 1-44)

Γ. Η βάπτισμα της οικογένειας του δεσμοφύλακα (Πράξεις Αποστόλων 16, 33)

Δ. Η βάπτισμα της αγίας Λυδίας της Φιλιππησίας (Πράξεις Αποστόλων 16, 14-15)

Δημιουργία κολλάζ – αφίσας: Ας δημιουργήσουμε σε ομάδες ένα κολλάζ ή μια αφίσα με θέμα «Οι εικόνες της Εκκλησίας στη ζωή των πιστών». Μπορούμε να φέρουμε στην τάξη φωτογραφίες με πιστούς και εικόνες και με αυτές να συνθέσουμε το κολλάζ ή την αφίσα μας.

Επίλεξε το σωστό:

1. Οι εικόνες είναι για τους πιστούς:

- α. τα βιβλία των γραμματισμένων.
- β. τα βιβλία των αγραμμάτων.
- γ. τα κόμιξ των αδυνάτων.

2. Οι εικόνες δημιουργούν για τους πιστούς:

- α. περιβάλλον προσευχής.
- β. αίσθημα φόβου.
- γ. διάθεση απαισιοδοξίας.

3. Οι εικόνες θυμίζουν στους πιστούς:

- α. την ώρα που πρέπει να προσευχηθούν.
- β. πότε πρέπει να νηστεύουν.
- γ. ότι ο Θεός έγινε άνθρωπος.

Γ) Η εικόνα στη ζωή του Χριστιανού (Β΄ Μέρος)

Δημιουργός, ύλη, τιμή, προσκύνηση

Ρόλος στον τοίχο:

Παρατηρείτε ότι ένα συγγενικό σας πρόσωπο έχει στο σπίτι του ένα εικονοστάσι, δηλαδή μια γωνία γεμάτη εικόνες. Επίσης, κουβαλάει πάντοτε μαζί του μια μικρή εικονίτσα και έχει εικόνες στο γραφείο που δουλεύει. Τι ρόλο νομίζετε ότι παίζουν οι εικόνες στη ζωή του;

Σχεδιάζουμε στον πίνακα το περίγραμμα αυτού του ανθρώπου. Εντός του σχεδιαγράμματος ας γράψουμε συναισθήματα και σκέψεις που νομίζουμε ότι έχει για τις εικόνες και εκτός ας γράψουμε συναισθήματα που έχουμε εμείς για αυτές.

Ωδή ζ' του κανόνα της Κυριακής της Ορθοδοξίας

Πρωτότυπο κείμενο

Πρὸς τὸ πρωτότυπον φέρει, φησὶ Βασίλειος, τιμὴ ἢ τῆς εἰκόνος· διὰ τοῦτο ἐν σχέσει, τιμῶντες τὰς Εἰκόνας, Σωτῆρος Χριστοῦ, τῶν Ἁγίων ἀπάντων τε, ἵνα αὐτῶν δεδραγμένοι, μήποτε νῦν, δυσσεβείᾳ ὑπαχθείημεν.

Απόδοση στα Νέα Ελληνικά

Καθὼς διδάσκει ὁ Μέγας Βασίλειος, ἡ τιμὴ τῶν πιστῶν πρὸς τὴν εἰκόνα ἀπευθύνεται στὸ πρωτότυπο (πὺ ἀυτὴ εἰκονίζει). Γι' αὐτὸ τιμούμε καὶ προσκυνούμε τὶς εἰκόνας πὺ μας φέρνουν πὺ κοντὰ στὸν Σωτῆρα Χριστὸ καὶ σε ὅλους τοὺς ἁγίους, ὡστε –μένοντας δεμένοι με αὐτοὺς– νὰ μὴν παρασυρδοῦμε ποτέ ξανά στὴν ἀσέβεια.

Επεξεργασία κειμένου με ερωτήσεις:

Τι ρόλο παίζουν οι εικόνες στην ζωή ενός Χριστιανού;
Ποιο είναι το «πρωτότυπο», στο οποίο αποδίδεται η τιμή;

Ας χωριστούμε σε ομάδες 3-4 μαθητών. Θα μελετήσουμε τα παρακάτω κείμενα. Καθένας/καθεμιά από την ομάδα προσεγγίζει ένα από τα κείμενα, υπογραμμίζοντας λέξεις – κλειδιά που αφορούν τη θέση των εικόνων στη ζωή ενός Χριστιανού. Συνοψίζει το περιεχόμενο του κειμένου σε μία πρόταση. Έπειτα, ως ειδικός/ειδική, θα παρουσιάσει το κείμενό του/της στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Στο τέλος, κάνουμε συζήτηση στο σύνολο της τάξης για όσα έμαθε η κάθε ομάδα:

Στα παλιά τα χρόνια ο Θεός, ο ασώματος και απεριγράφτος, δεν απεικονιζόταν καθόλου. Τώρα όμως που ο Θεός εμφανίστηκε με σάρκα και έζησε ανάμεσα στους ανθρώπους, ζωγραφίζω την εικόνα Του, όπως την είδα στο πρόσωπο του Ιησού. Δε λατρεύω την ύλη, αλλά τον δημιουργό της ύλης. Αυτόν που για χάρη μου έγινε ύλη και καταδέχτηκε να κατοικήσει στην ύλη και μέσω αυτής κατεργάστηκε τη σωτηρία μου. Δε θα πάψω να σέβομαι την ύλη, την αγιασμένη με τη σάρκωση του Κυρίου, που έγινε αιτία της σωτηρίας μου.

(Ιωάννης Δαμασκηνός, Λόγος προς τους αποβαλλομένους τας σεπτάς και αγίας εικόνας).

Βλέπουμε το κείμενο με τον Κανόνα της Κυριακής της Ορθοδοξίας:

Τι περισσότερο χρειαζόμαστε ως φωτεινό παράδειγμα, ώστε να αποδειχθεί ότι οι εικόνες αποτελούν βιβλία για τους αγράμματους και ότι δεν παύουν, αν και δεν έχουν φωνή, να κηρύττουν την τιμή των αγίων και έτσι να μας διδάσκουν αλλά και να αγιάζουν την όρασή μας; Δεν έχω χρήματα για βιβλία ή δεν έχω χρόνο για ανάγνωση; Μπαίνω στην Εκκλησία, το κοινό για όλους μας ιατρείο, και εκεί η εικόνα σαν λουλούδι ή σαν πολύχρωμο λιβάδι ελκύει τα μάτια μου κι έτσι, χωρίς να το καταλάβω, με οδηγεί στην αγιότητα.

(Ιωάννης Δαμασκηνός, Λόγος προς τους αποβαλλομένους τας σεπτάς και αγίας εικόνας).

Αγιος Ιωάννης Δαμασκηνός
Έργο Παναγιώτη Κόλλια

Αντιλογίες: Οι εικόνες στην Εκκλησία τι ρόλο παίζουν; Πιστεύετε ότι οι Χριστιανοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες;

Εφημερίδα τοίχου – Τίτλοι:

Ας σκεφτούμε έναν τίτλο που θα βάζαμε σε ένα άρθρο που θα δημοσιεύαμε στο περιοδικό *Η εικόνα στη ζωή των Χριστιανών*. Σε ένα μεγάλο χαρτόνι θα καταγράψουμε όλους τους τίτλους και θα το κρεμάσουμε στον πίνακα της τάξης.

Σωστό - Λάθος:

1. Μόνο η τέχνη της ζωγραφικής επηρεάστηκε από τον Χριστιανισμό.	Σ	Λ
2. Οι εικόνες είναι «τα βιβλία των γραμμάτων».	Σ	Λ
3. Όταν οι Χριστιανοί προσκυνούν μια εικόνα, προσκυνούν τα υλικά από τα οποία αυτή φτιάχτηκε.	Σ	Λ
4. Στις εικόνες οι Χριστιανοί ζωγραφίζουν τον αόρατο Θεό.	Σ	Λ
5. Ο ανθρώπινος πολιτισμός δεν επηρεάστηκε από τον Χριστιανισμό.	Σ	Λ
6. Όταν προσκυνούν οι Χριστιανοί μια εικόνα, η τιμή πηγαίνει προς το πρωτότυπο (δηλαδή στο πρόσωπο που εικονίζεται) .	Σ	Λ

Σωστό - Λάθος με θέμα την εικόνα στη ζωή του Χριστιανού:

11. Η Εκκλησία για την πίστη και το Έθνος

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε το ερώτημα:

- Ποια η συνεισφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας και των Νεομαρτύρων στη διατήρηση της πίστης και στη διαμόρφωση της ταυτότητας των Νεοελλήνων;

Α) Εκκλησία και νεομάρτυρες

Εξισλαμισμός, παιδομάζωμα, αγία Φιλοθέη, άγιος Νικόδημος Αγιορείτης

Ιδεοθύελλα: Ποια συναισθήματα είχατε, όταν, μετά από τη βοήθεια των φίλων σας, αντιμετωπίσατε με επιτυχία κάποια δυσκολία στη ζωή σας;

Ας παρατηρήσουμε την εικόνα:

- A. Τι βλέπετε;
- B. Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;
- Γ. Τι σκέψεις κάνετε για το γεγονός που απεικονίζεται;

Η Ρωμανία κι αν επέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλα
(Πάρθεν η Ρωμανία, Ποντιακό τραγούδι)

Όταν το 1453 η Κωνσταντινούπολη κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς, δε χάθηκε ταυτόχρονα και το πνεύμα του Ελληνισμού της. Η Πόλη και ο ρωμαϊκός πολιτισμός της συνέχιζαν να ζουν. Η νέα αυτοκρατορία των Οθωμανών, κατακτώντας τα εδάφη του Βυζαντίου, έγινε ένα πολυεθνικό κράτος. Για να διατηρηθεί η αρμονία και να ελέγχονται αποτελεσματικά τα αχανή εδάφη, παραχωρήθηκαν προνόμια στους υπόδουλους λαούς. Η Εκκλησία υπήρξε ένας φορέας που ήδη είχε καλή οργάνωση μέσω των μητροπόλεων και κεντρική διοίκηση υπό το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Έτσι, το οργανωμένο δίκτυο της Εκκλησίας χρησιμοποιήθηκε από τους Οθωμανούς, ώστε να εξασφαλίζουν τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των υπόδουλων υπηκόων τους. Ο Πατριάρχης κατέστη πλέον και Εθνάρχης του Γένους, δηλαδή εθνικός και εκκλησιαστικός ηγέτης των Ορθοδόξων.

Ένα από τα πιο σκληρά μέτρα που εφάρμοσαν οι Οθωμανοί κατακτητές, για να επιβάλουν την κυριαρχία τους, ήταν το παιδομάζωμα. Έπαιρναν, δηλαδή, παιδιά από τις οικογένειές τους με τη βία και τα έστελναν για μακροχρόνια στρατιωτική και θρησκευτική εκπαίδευση στην πίστη του Ισλάμ, με σκοπό να στελεχώσουν το στρατιωτικό σώμα των Γενίτσαρων. Οι Οθωμανοί εφάρμοζαν και τους εξισλαμισμούς, δηλαδή την επιβολή της ισλαμικής θρησκείας στους υπόδουλους Χριστιανούς. Έτσι, πολλοί εξαναγκάζονταν να αλλάξουν πίστη, ενώ άλλοι, που αρνούνταν, υφίσταντο βασανιστήρια, ακόμη και θάνατο. Αυτοί οι Χριστιανοί ονομάστηκαν Νεομάρτυρες. Με τη θυσία και το παράδειγμά τους, ενίσχυσαν το φρόνημα των υπόδουλων Ελλήνων και συνέβαλαν στη διατήρηση της χριστιανικής

νικής πίστης κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Μάλιστα, ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης συνέλεξε σε έναν μεγάλο τόμο όλους τους βίους αυτών των μαρτύρων και τον εξέδωσε υπό τον τίτλο: «Νέον Μαρτυρολόγιον».

Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης

Ο άγιος Νικόδημος γεννήθηκε στη Νάξο το 1749. Φοίτησε αρχικά στη Σχολή του Αγίου Γεωργίου στη Νάξο και στη συνέχεια πήγε στη Σμύρνη για ανώτερες σπουδές στην περίφημη Ευαγγελική Σχολή. Έγινε μοναχός στη Μονή Διονυσίου του Αγίου Όρους και στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής του ασχολήθηκε με τη συγγραφή βιβλίων και με την ενίσχυση του ορθόδοξου φρονήματος του υπόδουλου Ελληνισμού.

Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης
Έργο Παναγιώτη Κόλλια, 2013
Ίδρυμα Κόκκορη
Παραεκκλήσιο Αγ. Ιωάννη Προδρόμου

Η Κυρά των Αθηνών

Η αγία Φιλοθέη γεννήθηκε το έτος 1522 και καταγόταν από την αρχοντική οικογένεια των Μπενιζέλων. Ίδρυσε το μοναστήρι του Αγίου Ανδρέα στην Αθήνα το 1571. Σε αυτό εγκαταβιούσαν περίπου 150 μοναχές, ανάμεσα στις οποίες και μερικές εκχριστιανισμένες Μουσουλμάνες, αλλά και Κύπριοι που είχαν απαχθεί για να πουληθούν ως σκλάβοι στην Αθήνα μετά την κατάκτηση της Κύπρου από τους Οθωμανούς (1571). Η αγία Φιλοθέη, παρά τις αντιδράσεις των Τούρκων, οικοδόμησε διάφορα φιλανθρωπικά ιδρύματα, θεραπευτήρια, ορφανοτροφεία. Δίδασκε με τα λόγια και με τη ζωή της. Στήριζε τους πονεμένους υπόδουλους Έλληνες με έργα και με την προσευχή της. Ιδιαίτερες ήταν οι φροντίδες της για να σώσει τις νέες Ελληνίδες από τον εξισλαμισμό ή την αρπαγή τους από τον κατακτητή. Η Φιλοθέη βοηθούσε και κοπέλες που είχαν πουληθεί στους Τούρκους ως σκλάβες. Όταν κάποιοι «αγοραστές» πληροφορήθηκαν ότι η Φιλοθέη φυγάδευε τις σκλάβες, πήγαν στο μοναστήρι, τη συνέλαβαν και την οδήγησαν στον Πασά. Εκείνος απείλησε ότι θα την αποκεφαλίζει, αν δεν αλλαξοπιστήσει. Αργά το βράδυ εισέβαλαν στο μοναστήρι εξαγριωμένοι Τούρκοι που τη χτύπησαν, τη βασάνισαν και την εγκατέλειψαν σε ημιθανή κατάσταση. Οι μοναχές που έτρεξαν να τη βοηθήσουν, τη μετέφεραν σε μια κρύπτη στην Καλογρέζα, όπου απεβίωσε λόγω των τραυμάτων της. Το έργο της ξεπέρασε τα όρια της Αθήνας και έγινε γνωστό σε όλη την Ελλάδα.

Βλέπουμε την εικόνα της Αγίας Φιλοθέης της Αθηναίας:

Αγία Φιλοθέη, έργο Νότας Κόλλια
I.N. Μεταμ. Σωτήρος, Χαλάνδρι, 2017

Στην περιοχή του σημερινού Ψυχικού στην Αθήνα, η αγία Φιλοθέη άνοιξε ένα πηγάδι, για να ξεκουράζονται οι κατάκοποι αγρότες που δούλευαν ώρες κάτω από τον ζεστό ήλιο, σε μια περιοχή όπου το νερό ήταν λιγιστό. Από το ψυχικό αυτό της μοναχής Φιλοθέης πήρε η περιοχή το όνομά της. Αλλά και η περιοχή της Καλογρέζας πήρε το όνομά της από τη μονή που ίδρυσε εκεί η αγία Φιλοθέη, τη μονή της Καλογραίας, όπως την αποκαλούσαν οι Αθηναίοι (διασκευή από τον ιστότοπο της Ιεράς Μονής Αγίας Φιλοθέης).

Το σπίτι όπου μεγάλωσε η αγία Φιλοθέη, το αρχοντικό Μπενιζέλου στην Πλάκα, όπως είναι σήμερα. Θεωρείται το παλαιότερο σπίτι στην Αθήνα.

1. Καρέκλα των αποκαλύψεων:

Μια μαθήτριά υποδύεται τον ρόλο της αγίας Φιλοθέης. Δέχεται ερωτήσεις από τους άλλους μαθητές σχετικά με τα γεγονότα, τις πράξεις, τα κίνητρα, τις αντιλήψεις, τα συναισθήματα, τις αξίες της κ.ά. Οι ερωτώντες μπορούν, επίσης, να μπουν σε ρόλο (π.χ. οι συγχωριανοί).

2. Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας προσπαθήσουμε να βρούμε έργα ζωγράφων και λαϊκές ζωγραφιές που σχετίζονται με πρόσωπα και γεγονότα της Τουρκοκρατίας και ας τα παρουσιάσουμε στην τάξη.

Το Πάσχα σε έργο του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου
Μουσείο Θεόφιλου, Βαρειά, Λέσβος

Δελτίο εξόδου:

Απαντάμε με συντομία σε όσες από τις παρακάτω ερωτήσεις επιθυμούμε:

- Κάτι καινούργιο που έμαθα
- Αμφιβάλλω ακόμα για
- Ένα πράγμα που μου κέντρισε το ενδιαφέρον και θα ήθελα να το μελετήσω με περισσότερες λεπτομέρειες στο μέλλον

Η Αγία Φιλοθέη στην τέχνη της Ορθόδοξης Εκκλησίας (συλλογή εικόνων):

Β) Η Εκκλησία ως διδάσκαλος του γένους

Άγιο Όρος, Άγιος Κοσμάς Αιτωλός, Γεννάδιος Σχολάριος, Πατριαρχική Σχολή

Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο:

Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας η Εκκλησία κατόρθωσε να επιβιώσει. Και όσο η Εκκλησία επιβίωνε, το Έθνος δεν μπορούσε να πεθάνει (Στήβεν Ράνσιμαν, Ιστορικός - Βυζαντινολόγος)

Τέκνα μου αγαπητά εν Χριστώ, διατηρήσατε γενναίως και ατρομήτως την ιεράν ημών θρησκείαν και την γλώσσαν των πατέρων, διότι αμφοτέρα ταύτα χαρακτηρίζουσι την φιλότιμην ημών πατρίδα και άνευ τούτων το έθνος ημών καταστρέφεται (άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός).

- Πώς καταλαβαίνετε τις παραπάνω φράσεις;
- Τι σας κάνει εντύπωση;

Παρατηρήστε τον πίνακα:

- Τι βλέπετε;
- Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;
- Τι σκέψεις κάνετε για το γεγονός που απεικονίζεται;

Μη σκιάζεστε στα σκότη! Η λευτεριά σαν της αυγής το φεγγοβόλο αστέρι της νύχτας το ξημέρωμα θα φέρει. (στίχοι από το ποίημα «το κρυφό σχολειό» του Ιωάννη Πολέμη).

Έργο Νικολάου Γύζη (1886)
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

Κατά τα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς, η ορθόδοξη πίστη ήταν αυτή που διαφοροποιούσε τον Έλληνα από τον κατακτητή. Έτσι, για τους υπόδουλους, η πίστη στον Χριστό ήταν το πλαίσιο μέσα στο οποίο εκφραζόταν η εθνική τους συνείδηση. Η Εκκλησία διαφύλαξε την ορθόδοξη πίστη, την ελληνική γλώσσα, την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα. Χάρη στην ευφυΐα πολλών εκκλησιαστικών ανδρών κατοχυρώθηκαν από τους κατακτητές εκείνα τα προνόμια, τα οποία τους επέτρεψαν, εν μέσω πολλών κινδύνων και θυσιών, να προφυλάξουν το ελληνικό έθνος από τις βαριές συνέπειες της δουλείας.

Σημαντικός σταθμός για την ενίσχυση του ελληνικού φρονήματος υπήρξε η ενέργεια της Εκκλησίας να ιδρύσει στην Κωνσταντινούπολη την Πατριαρχική Σχολή το 1454, μια πρωτοβουλία του Πατριάρχη Γενναδίου Σχολαρίου. Αργότερα, το 1593, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιερεμίας Β΄ ο Τρανός συγκάλεσε Σύνοδο η οποία αποφάσισε να ιδρυθούν ελληνικά σχολεία στο υπόδουλο έθνος και οι Μητροπολίτες να φροντίσουν να υποστηρίξουν με όλες τις δυνάμεις τους την παιδεία στις επαρχίες τους, ακόμη και κρυφά από τις τουρκικές αρχές. Βεβαίως, τα πρώτα βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν ως σχολικά ήταν τα λειτουργικά κείμενα της Εκκλησίας, μέσα από τα οποία οι μαθητές μάθαιναν τα ελληνικά γράμματα. Αργότερα, χάρη στη χρηματοδότηση εθνικών ευεργετών, ιδρύθηκαν πολλά σχολεία, κυρίως σε μεγάλες

πόλεις, όπως η Σμύρνη, η Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα και η Αθήνα. Ιδρύθηκαν σχολές και σε πνευματικά κέντρα, όπως στο Άγιο Όρος (Αθωνιάδα Σχολή), στην Πάτμο (Πατριάδα Σχολή), στη Δημητσάνα, στη Χίο και αλλού. Σημαντική ήταν και η πρωτοβουλία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Λούκαρη, ο οποίος το 1627 έφερε τυπογραφείο στην Κωνσταντινούπολη για την εκτύπωση νέων συγγραμμάτων, κάτι που βοήθησε πολύ στην ανάπτυξη του ζήλου για τα γράμματα και την παιδεία.

Κατά την περίοδο αυτή, πολλές εξέχουσες εκκλησιαστικές προσωπικότητες -όπως ο Ευγένιος Βούλγαρης, ο Ηλίας Μηνιάτης, ο Μακάριος Νοταράς, ο Νικηφόρος Θεοτόκης και άλλοι- έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διάδοση και διατήρηση του ελληνικού πνεύματος.

Ένας από τους σημαντικότερους δασκάλους του Γένους υπήρξε ο **άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός** (1714-1779). Από το 1749 ζούσε ως μοναχός στο Άγιο Όρος. Το 1759 εγκατέλειψε το μοναστήρι του και ξεκίνησε τις περιόδεις του, με σκοπό να αντιμετωπίσει τον εξισλαμισμό των Χριστιανών. Σε είκοσι χρόνια ιεραποστολικής δράσης πραγματοποίησε τέσσερις μεγάλες περιόδεις σε διάφορες περιοχές του Ελληνισμού, από την Κωνσταντινούπολη ως την Πελοπόννησο και από τα νησιά του Αιγαίου ως την Ήπειρο. Κύριο μέλημά του ήταν να να ιδρύσει όχι μόνο ναούς αλλά και σχολεία, γιατί θεωρούσε το σχολείο θεμέλιο για τη θρησκευτική και ηθική αναγέννηση των Ελλήνων. «Καλύτερον, αδελφέ μου, να έχης ελληνικόν σχολείον εις την χώρα σου, παρά να έχης βρύσες και ποτάμια» τόνιζε. Από μια επιστολή του πληροφορούμαστε ότι ίδρυσε 10 Ελληνικά (δευτεροβάθμια) σχολεία για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και 200 δημοτικά σχολεία. Τελικά, οι Τούρκοι τον συνέλαβαν και τον εκτέλεσαν.

Άγιος Κοσμάς Αιτωλός
Έργο Βλάσιου Τσοτσώνη
Μεγάλο Μετέωρο

1. Πρότζεκτ: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας αναλάβουμε να ερευνήσουμε και να συγκεντρώσουμε πληροφορίες για μία μονή του Αγίου Όρους ανά ομάδα. Στη συνέχεια, ας δημιουργήσουμε με το υλικό που συλλέξαμε μια παρουσίαση για κάθε μοναστήρι. Μπορούμε να την αναρτήσουμε και στην ιστοσελίδα του σχολείου μας.

2. Ιστο-εξερεύνηση: Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας ας αναζητήσουμε στο διαδίκτυο ή σε εγκυκλοπαίδειες πληροφορίες για τις εξέχουσες εκκλησιαστικές προσωπικότητες που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της πίστης και της παιδείας κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας.

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων από Μονές του Αγίου Όρους:

Σωστό - Λάθος:

1. Ο Πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρης αντέδρασε στη δημιουργία τυπογραφείου.	Σ	Λ
2. Ο άγιος Κοσμάς είχε ως μέλημά του να ιδρυθούν σχολεία και ναοί στην Ελλάδα.	Σ	Λ
3. Η Ορθοδοξία ήταν αυτή που διαφοροποιούσε τους Έλληνες από τους Τούρκους.	Σ	Λ
4. Στις μητροπόλεις του υπόδουλου ελληνισμού δεν ιδρύθηκαν σχολεία, διότι οι άνθρωποι φοβούνταν τους κατακτητές.	Σ	Λ

Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός (συλλογή εικόνων):

12. Η Ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο

Πατριαρχείο, οικουμένη, ενότητα, Σύνοδος Κρήτης

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πού βρίσκονται στον παγκόσμιο χάρτη οι Ορθόδοξες Εκκλησίες;
- Ποιος ο ρόλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου σήμερα;
- Πώς η Αγία και Πανορθόδοξη Σύνοδος της Κρήτης καταδεικνύει την καθολικότητα της Εκκλησίας;

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

- Έχετε ζήσει εκτός Ελλάδας;
- Έχετε συγγενείς που ζουν εκτός Ελλάδας;
- Τι είναι αυτό που συνδέει τους Έλληνες μεταξύ τους, όταν βρίσκονται εκτός Ελλάδας;

Παρακάτω παρουσιάζονται εικόνες από μερικές κοινότητες ορθόδοξων Χριστιανών στον κόσμο.

Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας
στην Κεντρική Αφρική

Ο Μητροπολίτης Χονγκ Κονγκ

Ο Πατριάρχης Ρουμανίας

Ο Πατριάρχης Αντιοχείας
στην Αριζόνα

Εκκλησία στη Γιούτα των ΗΠΑ

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης
στην Ίμβρο

Ο Πατριάρχης Σερβίας στο Βελιγράδι

- Τι συνδέει τις παραπάνω κοινότητες μεταξύ τους;
- Τι συνδέει τις παραπάνω κοινότητες με άλλες κοινότητες Ορθόδοξων Χριστιανών;
- Πιστεύετε ότι υπάρχουν κάποια πρόσωπα, τα οποία μπορεί να παίζουν σημαντικό ρόλο στη σύνδεση των κοινοτήτων;

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης

Ο Επίσκοπος της Κωνσταντινούπολης φέρει τον τίτλο του Οικουμενικού Πατριάρχη*. Ο ρόλος του είναι συνδεδεμένος με τη διαφύλαξη της ενότητας της Εκκλησίας αλλά και τη δημιουργία προϋποθέσεων διαλόγου μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών σε όλη τη Γη. Παράλληλα, η γνώμη του έχει μεγάλη σημασία για σύγχρονα προβλήματα -όπως η οικολογική κρίση, το προσφυγικό, οι πόλεμοι ανά την υφήλιο, ενώ είναι υπεύθυνος και για τον συντονισμό του διαλόγου των Ορθόδοξων με τις άλλες ομολογίες (Ρωμαιοκαθολικοί, Προτεστάντες, Αγγλικανοί). Μάλιστα, ο ρόλος του Οικουμενικού Πατριάρχη ήταν πολύ σημαντικός για τη σύγκληση της Μεγάλης Συνόδου των Ορθόδοξων που έλαβε χώρα στην Κρήτη το 2016.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης

Από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Κρήτης – 2016

Στο ερώτημα «και ποιος είναι ο πλησίον μου;» ο Χριστός απάντησε με την παραβολή του καλού Σαμαρείτη (Λκ. 10, 25-37). Και έτσι δίδαξε την κατάλυση κάθε είδους έχθρας και προκατάληψης. Η Ορθόδοξη Εκκλησία ομολογεί ότι κάθε άνθρωπος -ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας, φυλής, φύλου, εθνικότητας, γλώσσας- έχει δημιουργηθεί κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση Θεού και απολαμβάνει ίσα δικαιώματα στην κοινωνία. Συνεπώς προς την πίστη αυτή, η Ορθόδοξη Εκκλησία δε δέχεται τις διακρίσεις για κανένα από τους προαναφερθέντες λόγους, εφόσον αυτές προϋποθέτουν αξιολογική διαφορά μεταξύ των ανθρώπων.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, καθώς επιτελεί τη σωτήρια αποστολή της στον κόσμο, μεριμνά εμπράκτως για όλους τους ανθρώπους που χρειάζονται βοήθεια, εκείνους που πεινάνε, τους άπορους, τους ασθενείς, τους αναπήρους, τους υπερήλικες, τους διωκόμενους, τους αιχμαλώτους, τους φυλακισμένους, τους άστεγους, τα ορφανά, τα θύματα των καταστροφών και των πολεμικών συγκρούσεων, της εμπορίας ανθρώπων και των συγχρόνων μορφών δουλείας. Οι προσπάθειες της Ορθόδοξης Εκκλησίας για την καταπολέμηση της φτώχειας και της κοινωνικής αδικίας αποτελούν έκφραση της πίστεως και διακονία του Κυρίου, ο οποίος ταύτισε τον Εαυτό του με κάθε άνθρωπο, ιδίως προς εκείνους που βρίσκονται σε ανάγκη: «Σας βεβαιώνω πως, αφού τα κάνετε αυτά για έναν από τους άσημους αδερφούς μου, τα κάνετε για μένα» (Μτ. 25', 40). Σε αυτήν την πολύπτυχη κοινωνική προσφορά και βοήθεια, η Εκκλησία μπορεί να συνεργάζεται με διάφορους σχετικούς κοινωνικούς φορείς (Διασκευή από το κείμενο «Η Αποστολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας εις τον σύγχρονον κόσμο» που υπογράφηκε στο πλαίσιο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου - Πεντηκοστή 2016).

Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος

Υπογράμμιση κειμένου: Ας χωριστούμε σε ομάδες. Ας διαβάσουμε τις παραπάνω πηγές από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο που πραγματοποιήθηκε το 2016 στην Κρήτη και ας υπογραμμίσουμε τα σημεία του κειμένου τα οποία δηλώνουν την καθολικότητα και την οικουμενικότητα της Εκκλησίας (ότι, δηλαδή, η Εκκλησία απευθύνεται σε όλο τον κόσμο και σε όλα τα έθνη της Γης).

Από ομιλίες του Οικουμενικού Πατριάρχη:

Για εμάς που είμαστε Χριστιανοί, το να αγαπάμε τον πλησίον μας δεν είναι προτίμηση, σύσταση, ούτε καν επιλογή, αλλά είναι εντολή (από την ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη το 2019 στο Παγκόσμιο Φόρουμ για τους Πρόσφυγες).

Οι κάτοικοι της Λαμπεντούζα, της Λέσβου, αλλά και των υπολοίπων φιλόξενων νησιών και περιοχών της Μεσογείου, ανοίγουν τα σπίτια τους και την καρδιά τους στους αδελφούς μας και μιμούνται κατ' αυτόν τον τρόπο το παράδειγμα των Αγίων της Εκκλησίας μας (απόσπασμα από συνέντευξη του Οικουμενικού Πατριάρχη, 5/04/2016).

Σήμερα, όπως λέγεται, εκτυλίσσεται ένας τρίτος παγκόσμιος πόλεμος εναντίον της φύσης. Οι επιπτώσεις της οικολογικής κρίσης αγγίζουν την ποιότητα της ζωής μας αλλά και την ίδια την επιβίωσή μας στον πλανήτη Γη. Η κλιματική αλλαγή δεν αποτελεί πλέον μελλοντικό σενάριο αλλά μια επώδυνη, απτή πραγματικότητα. Η ίδια η ζωή της Εκκλησίας, η Πίστη, η Θεία Λατρεία, η Θεία Ευχαριστία, ο μοναχισμός και η ασκητική ζωή, η φιλανθρωπία, ο κοινοτικός τρόπος του βίου, η εκκλησιαστική τέχνη, όλα αυτά έχουν οικο-φιλική υφή και αναφορά. Είναι εφαρμοσμένη οικολογία (Πατριάρχης Βαρθολομαίος για κλιματική αλλαγή: Η Ορθοδοξία ήταν ανέκαθεν η «πράσινη εκκλησία», 22/6/2023).

Ας χωριστούμε σε ομάδες 2-3 μαθητών.

1. Σκέψου – Συζήτησε – Μοιράσου: Με βάση τα παραπάνω κείμενα, σε ποια προβλήματα της κοινωνίας μας αναφέρεται ο Οικουμενικός Πατριάρχης;

2. Επιστολές: Ας γράψουμε ένα γράμμα στον Πατριάρχη, εκφράζοντας τις απορίες μας για τις απόψεις του σχετικά με τα προβλήματα αυτά. Στο γράμμα μπορούμε να του θέσουμε ερωτήσεις και για άλλα προβλήματα που απασχολούν τον κόσμο.

3. Τι είναι αυτό που θα μας ένωνε με τους φίλους μας, όσο μακριά κι αν βρισκόμασταν από εκείνους;

.....
.....

Βλέπουμε το ινφογράφημα που αφορά την Ορθοδοξία στον κόσμο:

Ας συμπληρώσουμε τα κενά:

πόλεμοι, οικολογική κρίση, προσφυγικό πρόβλημα, όλους, Οικουμενικός Πατριάρχης

1. Ο Επίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως λέγεται και _____
2. Κάποια από τα θέματα με τα οποία ασχολείται ο Επίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως είναι και η _____, το _____, και οι _____.
3. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος του 2016 επεσήμανε ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία μεριμνά για _____ τους ανθρώπους που χρειάζονται βοήθεια

Δημιουργία αφίσας: Ας χωριστούμε σε ομάδες 2 ατόμων. Ας δημιουργήσουμε μια αφίσα για κάθε μία Εκκλησία από τις παρακάτω:

Η αφίσα μπορεί να περιλαμβάνει φωτογραφίες της Εκκλησίας, των ανθρώπων που την απαρτίζουν, της πόλης όπου εδρεύει, καθώς και πληροφορίες για τον προκαθήμενό της (τον επικεφαλής) και το έτος ίδρυσής της.

**Βλέπουμε τον
διαδραστικό
χάρτη που
αφορά τις
Ορθόδοξες
Εκκλησίες:**

Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως	Πατριαρχείο Γεωργίας	Εκκλησία της Αλβανίας
Πατριαρχείο Αλεξανδρείας	Πατριαρχείο Βουλγαρίας	Εκκλησία της Πολωνίας
Πατριαρχείο Αντιοχείας	Πατριαρχείο Ρουμανίας	Εκκλησία της Τσεχίας και της Σλοβακίας
Πατριαρχείο Ιεροσολύμων	Εκκλησία της Κύπρου	Εκκλησία της Ουκρανίας
Πατριαρχείο Ρωσίας	Εκκλησία της Ελλάδος	

Ας λύσουμε το ηλεκτρονικό σταυρόλεξο με θέμα τα Πατριαρχεία:

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ με δραστηριότητες και δημιουργικές εργασίες

Δημιουργία ταινίας: Αφού χωριστείτε σε ομάδες, επιλέξτε έναν από τους Τρεις Ιεράρχες, για να κά-
νετε ένα βίντεο-αφιέρωμα στη ζωή και το έργο του. Παρουσιάστε τις δημιουργίες σας στην τάξη σας
και - με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας- «ανεβάστε» τες στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

B

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Βασιλεία του Θεού (Μεταμόρφωση – Εσχατολογία)

Στο Β΄ Θεματικό Πεδίο θα εξετάσουμε την παρουσία της Εκκλησίας στον κόσμο και την απήχηση του μηνύματός της στην οικουμένη. Επιπλέον, θα αντιληφθούμε τη θεραπευτική της δύναμη που ανακαινίζει τον κόσμο και τον μεταμορφώνει σε «Βασιλεία του Θεού».

Ταυτόχρονα, θα γνωρίσουμε πώς τα Μυστήρια της Εκκλησίας (Βάπτισμα, Χρίσμα, Γάμος, Μετάνοια, Ιεροσύνη, Θεία Ευχαριστία) προσφέρουν τη δυνατότητα στον άνθρωπο να γίνει μέτοχος αυτής της Βασιλείας.

Ακολουθώντας, θα εντοπίσουμε τον τρόπο με τον οποίον η Εκκλησία πιστεύει ότι θα τελειωθεί/ολοκληρωθεί ο κόσμος καθώς και την ελπίδα της για το μέλλον.

13. Μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου: Ελπίδα και όραμα

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Συνδέεται το όραμα της Εκκλησίας για τη Βασιλεία του Θεού* με την ελπίδα του ανθρώπου για έναν καλύτερο κόσμο;
- Φανερώνεται η Βασιλεία του Θεού στη Μεταμόρφωση του Χριστού;

Α) Με μια ελπίδα και ένα όραμα στην καρδιά

Επιστολή προς Διόνητον, δικαιώματα, ελευθερία, ισότητα

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας παρατηρήσουμε τις φωτογραφίες.

- Οι άνθρωποι σε αυτές, για ποια ζητήματα αγωνίζονται;
- Ας συζητήσουμε αν πιστεύουμε ότι μετά από αυτές τις ενέργειες, οι άνθρωποι κατάφεραν να αλλάξουν τον κόσμο;
- Τι είναι αυτό που άλλαξε και σε ποιο βαθμό;

Μάρτιν Λούθερ Κινγκ

Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ

Άρθρο 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι όσον αφορά την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματά τους. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας.

ΟΗΕ

Άρθρο 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

Είστε, λοιπόν, όλοι παιδιά του Θεού, αφού πιστεύετε στον Ιησού Χριστό. Κι αυτό, γιατί όσοι βαπτιστήκατε στο όνομα του Χριστού, έχετε ντυθεί τον Χριστό. Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άνδρας και γυναίκα. Όλοι είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό (Επιστολή Απόστολου Παύλου προς Γαλάτας, 3, 26-28).

Ο Θεός, λοιπόν, αδελφοί μου, σας κάλεσε για να ζείτε ελεύθεροι. Μόνο να μη γίνει η ελευθερία αφορμή για αμαρτωλή διαγωγή, αλλά με αγάπη να υπηρετείτε ο ένας τον άλλο (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Γαλάτας 5, 13).

*Κωνσταντίνος Γιωτάκης, Πεντηκοστή
I.N. Κοιμήσεως Θεοτόκου Αλίμου*

...Ο [σύγχρονος] πολιτισμός δεν μπορεί να ερμηνευθεί χωρίς τη χριστιανική παράδοση, όπως βέβαια αυτή διαμορφώθηκε και διαδόθηκε στον δυτικό χριστιανικό κόσμο. Χαρακτηριστική είναι η διακήρυξη της ελευθερίας, της ισότητας και της αξιοπρέπειας των ανθρώπων και η αναγνώριση των αναφαίρετων δικαιωμάτων τους. Οι θέσεις αυτές, που προβάλλονται ως υψηλές κατακτήσεις του πολιτισμένου κόσμου, έχουν τις ρίζες τους στη μακραίωνη χριστιανική παράδοση... (Μαντζαρίδης, 2013, σ. 241-242).

Υπογράμμιση κειμένου: Στα παραπάνω κείμενα, ας βρούμε λέξεις ή φράσεις με το ίδιο νόημα και ας τις υπογραμμίσουμε. Στη συνέχεια, ας καταγράψουμε τις αξίες που κυριαρχούν στα κείμενα αυτά.

.....

.....

Ας συζητήσουμε: Σε τι βαθμό πιστεύουμε ότι έχουν επηρεάσει τα κείμενα της Αγίας Γραφής τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Βρέθηκε μια επιστολή η οποία απευθυνόταν σε κάποιον επιφανή άνδρα της αρχαιότητας, τον Διόγνητο. Στην επιστολή αυτή περιγράφεται η ζωή των Χριστιανών των πρώτων αιώνων.

Οι Χριστιανοί, λοιπόν, δεν ξεχωρίζουν από τους άλλους ανθρώπους στη γλώσσα ομιλίας, ούτε στις συνήθειες. Ούτε κατοικούν σε δικές τους ξεχωριστές πόλεις, ούτε χρησιμοποιούν κάποια γλωσσική διάλεκτο διαφορετική, ούτε ζουν με "περίεργο" τρόπο! Δεν έχουν επινοήσει κάποιο "παράξενο" τρόπο ζωής στηριγμένοι στην ανθρώπινη περιέργεια, ούτε είναι δάσκαλοι κάποιας ανθρώπινης διδασκαλίας. Κατοικούν σε ελληνικές ή βαρβαρικές πόλεις, όπου τυχαίνει να ζει ο καθένας, και διαβιούν με τις τοπικές συνήθειες και τον τρόπο ενδυμασίας και τροφής του κάθε τόπου, ενώ συγχρόνως γίνεται φανερή η θαυμαστή και αξιοπρόσεκτη συμπεριφορά τους.... Αγαπούν τους πάντες, έστω κι αν διώκονται από όλους. Αγνοούνται και κατακρίνονται από πολλούς, φονεύονται, αλλά η μνήμη τους είναι ζωντανή σε όλους. Γίνονται φτωχοί, επειδή το θέλουν, και έτσι γινόμαστε "πλούσιοι" όλοι. Στερούνται σχεδόν τα πάντα, αλλά δίνουν σε όλους. Περιφρονούνται από τους ανθρώπους, αλλά γίνεται δόξα γι' αυτούς η

περιφρόνηση. Συκοφαντούνται, αλλά στο τέλος πάντα δικαιώνονται. Οι άλλοι τους χλευάζουν και εκείνοι τους ευλογούν. Οι άλλοι τους βρίζουν και εκείνοι τους τιμούν. Ενώ κάνουν το καλό, τιμωρούνται ως κακοί· όταν όμως τιμωρούνται, χαίρονται, γιατί έτσι αποκτούν την “έν Χριστώ” ζωή... Ζουν στη δική τους ο καθένας πατρίδα αλλά ως πάροικοι (προσωρινοί κάτοικοι δηλαδή). Μετέχουν σε όλα τα κοινά ως πολίτες και υπομένουν τα πάντα, όμως σαν να ήσαν ξένοι. Η ξενιτειά είναι πατρίδα τους και η πατρίδα τους ξενιτειά (Επιστολή προς Διόγνητον, Διασκευή).

Συμφωνώ – Διαφωνώ: Με βάση το παραπάνω κείμενο που μιλάει για τη ζωή των πρώτων Χριστιανών (μέχρι τον 3ο αιώνα μ.Χ.), ας εκφράσουμε τη συμφωνία μας ή τη διαφωνία μας με τις παρακάτω προτάσεις.

1. Οι Χριστιανοί ζουν μόνο σε δικές τους πόλεις.
2. Οι Χριστιανοί δεν επικοινωνούν με τους άλλους ανθρώπους.
3. Οι Χριστιανοί είναι διαφορετικοί από τους άλλους ανθρώπους.
4. Οι Χριστιανοί προσπαθούν να αλλάξουν τον κόσμο.
5. Ένας Χριστιανός μόνος του μπορεί να αλλάξει τον κόσμο.
6. Πολλοί Χριστιανοί μαζί μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.

Αντιλογίες:

Ας υποθέσουμε ότι ένας γνωστός μας μάς λέει ότι το μήνυμα του Χριστού και η Εκκλησία δεν έφεραν καμία αλλαγή στον κόσμο. Έχει δίκιο ή άδικο; Δύο μαθητές ας αναλάβουν να υποστηρίξουν τη μία ή την άλλη άποψη με επιχειρήματα. Οι υπόλοιποι μαθητές ας ψηφίσουν ποιο από τα επιχειρήματα είναι το πιο πειστικό.

Σωστό - Λάθος:

1. Ένας Χριστιανός ελπίζει στην αλλαγή του κόσμου.	Σ	Λ
2. Ένας Χριστιανός αγωνίζεται πρώτα για να αλλάξει τον εαυτό του και μετά για να αλλάξει τους άλλους.	Σ	Λ
3. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως διατυπώνονται από τον ΟΗΕ, έχουν επηρεαστεί από το μήνυμα του Χριστιανισμού.	Σ	Λ
4. Το όραμα των Χριστιανών για τη Βασιλεία των Ουρανών, όπου βασιλεύει η ισότητα και η αδελφосύνη, επηρέασε και τους μη Χριστιανούς.	Σ	Λ
5. Από τα κείμενα των πρώτων αιώνων του Χριστιανισμού φαίνεται ότι οι Χριστιανοί αγωνίζονταν, για να δημιουργήσουν δικές τους πόλεις, μακριά από τους άλλους ανθρώπους.	Σ	Λ

Τέσσερις γωνίες: Για να αλλάξει ο κόσμος πρέπει να...

Βάζουμε στον έναν τοίχο της αίθουσας ένα χαρτί με τη φράση «αλλάζω τον εαυτό μου» και στον άλλο τοίχο της αίθουσας ένα χαρτί με τη φράση «αλλάζω τους άλλους».

Ας απαντήσουμε στο ερώτημα: Για να αλλάξουμε τον κόσμο, τι χρειάζεται να αλλάξουμε; **Τον εαυτό μας ή τους άλλους ανθρώπους;**

Ας σταθούμε στον τοίχο που ταιριάζει με την απάντηση που δίνουμε στο ερώτημα. Θα συζητήσουμε με τους συμμαθητές μας για ποιον λόγο σταθήκαμε στο συγκεκριμένο σημείο.

Β) Μεταμορφώνοντας τους ανθρώπους

Αισιοδοξία, Βασιλεία Θεού, ειρήνη, αλληλεγγύη

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Θα μπορούσε να κυριαρχεί ειρήνη – γαλήνη...

...σε όλο τον κόσμο;	ΕΥΚΟΛΟ	ΕΦΙΚΤΟ	ΔΥΣΚΟΛΟ	ΑΚΑΤΟΡΘΩΤΟ
...στη χώρα μας;	ΕΥΚΟΛΟ	ΕΦΙΚΤΟ	ΔΥΣΚΟΛΟ	ΑΚΑΤΟΡΘΩΤΟ
...στη γειτονιά μας;	ΕΥΚΟΛΟ	ΕΦΙΚΤΟ	ΔΥΣΚΟΛΟ	ΑΚΑΤΟΡΘΩΤΟ
...στην οικογένειά μας;	ΕΥΚΟΛΟ	ΕΦΙΚΤΟ	ΔΥΣΚΟΛΟ	ΑΚΑΤΟΡΘΩΤΟ
...στις σχέσεις μας;	ΕΥΚΟΛΟ	ΕΦΙΚΤΟ	ΔΥΣΚΟΛΟ	ΑΚΑΤΟΡΘΩΤΟ
...μέσα μας;	ΕΥΚΟΛΟ	ΕΦΙΚΤΟ	ΔΥΣΚΟΛΟ	ΑΚΑΤΟΡΘΩΤΟ

Ας κυκλώσουμε ό,τι από τα παραπάνω πιστεύουμε πως ισχύει και ας σκεφτούμε τι είναι αυτό που κάνει εύκολο ή δύσκολο το να υπάρχει ειρήνη και γαλήνη σε κάθε τομέα της ζωής μας

Ας το συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και στη συνέχεια με όλη την τάξη.

Σύγκριση κειμένου με έναν μετασχηματισμό του:

Ας υπογραμμίσουμε στο κείμενο ποια στοιχεία της διήγησης για τη Μεταμόρφωση μπορούμε να εντοπίσουμε στην εικόνα της Μεταμόρφωσης δίπλα.

Οκτώ περίπου μέρες ύστερα από τότε που ο Ιησούς είπε αυτά τα λόγια, πήρε τον Πέτρο, τον Ιωάννη και τον Ιάκωβο κι ανέβηκε στο όρος Θαβώρ να προσευχηθεί. Την ώρα που προσευχόταν, η όψη του προσώπου του έγινε διαφορετική και τα ρούχα του άσπρα κι αστραφτερά. Ξαφνικά, δύο άντρες άρχισαν να μιλούν μαζί του: ήταν ο Μωυσής κι ο Ηλίας, οι οποίοι παρουσιάστηκαν με λαμπρότητα και μιλούσαν για τον θάνατό του στην Ιερουσαλήμ, με τον οποίο θα εκπλήρωνε την αποστολή του. Ο Πέτρος και οι σύντροφοί του είχαν πέσει σε ύπνο βαρύ. Όταν ξύπνησαν, είδαν τη λαμπρότητά του και τους δύο άντρες που στέκονταν δίπλα του. Την ώρα που αυτοί αποχωρίζονταν από τον Ιησού, ο Πέτρος Του είπε: «Διδάσκαλε, ωραία είναι να μείνουμε εδώ· να φτιάξουμε τρεις σκηνές: μία για σένα, μία για τον Μωυσή και μία για τον Ηλία» –δεν ήξερε τι έλεγε. Ενώ τα έλεγε αυτά, ήρθε ένα σύννεφο και τους σκέπασε. Οι μαθητές, καθώς βρέθηκαν μέσα στο σύννεφο, φοβήθηκαν. Μέσα απ' το σύννεφο ακούστηκε μια φωνή που έλεγε: «Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός· Αυτόν ν' ακούτε». Αφού ακούστηκε η φωνή αυτή, βρέθηκε ο Ιησούς μόνος. Αυτοί δε μίλησαν καθόλου και τις μέρες εκείνες δεν είπαν σε κανέναν τίποτε γι' αυτά που είδαν (Λκ. 9, 28-36).

Θεοφάνης ο Έλληνας
Μεταμόρφωση, 15ος αιώνας
Ιερά Μονή Σινά, Αίγυπτος

Ο Απόστολος Πέτρος και οι άλλοι μαθητές βίωσαν αυτό το συγκλονιστικό γεγονός, παίρνοντας δύναμη και ενίσχυση στην πίστη τους εν όψει των παθών του Δασκάλου τους. Παρ' όλα αυτά, ο Απόστολος Πέτρος, όταν συλλαμβάνουν τον Χριστό, αρνείται ότι είναι μαθητής Του. Μετανιώνει γι' αυτό και έτσι αξιώνεται να ζήσει και την Ανάσταση του Κυρίου του. Μετά την Πεντηκοστή, όλες αυτές τις εμπειρίες Θεού που το Άγιο Πνεύμα έδωσε στον Απόστολο Πέτρο, τον μεταμορφώνουν από έναν απλό ψαρά σε

έναν δάσκαλο της Οικουμένης. Η παρουσία του Χριστού στη ζωή μερικών απλών ανθρώπων -ψαράδων και τελώνων (δηλαδή φοροεισπρακτόρων) της Παλαιστίνης- και η βαθιά αλλαγή και μεταμόρφωσή τους, αλλάζει, τελικά, και όλη την οικουμένη.

Τα σημεία της **Βασιλείας του Θεού** -η αγάπη, η ειρήνη, η αλληλεγγύη, το νοιάξιμο για τους καταφρονεμένους αυτού του κόσμου, ο σεβασμός προς τους αδυνάτους, η ελευθερία- μεταδίδονται σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο. Η ελευθερία, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και η ποιότητα ζωής, που απολαμβάνει ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων του σύγχρονου κόσμου, σχετίζονται με αυτήν την αλλαγή που ξεκίνησαν μερικοί μαθητές του Χριστού.

Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις:

1. Ποιες ανθρώπινες αξίες εντοπίζουμε στο κείμενο; Ας τις υπογραμμίσουμε.
2. Οι περισσότεροι μαθητές του Χριστού υπέστησαν βασανιστήρια και πέθαναν με μαρτυρικό τρόπο. Τι ρόλο έπαιξε η προσωπική τους εμπειρία από τον Χριστό στον ζήλο και στην επιθυμία τους να διαδώσουν το κήρυγμα του Ευαγγελίου σε όλον τον γνωστό τότε κόσμο; Ας το συζητήσουμε στην τάξη.

Raphael, Μεταμόρφωση, 16ος αιώνας
Πινακοθήκη Βατικανού, Βατικανό

Ας σκεφτούμε, με βάση την εμπειρία μας, σε ποιο βαθμό οι σημερινοί άνθρωποι της Εκκλησίας θα μπορούσαν να έχουν στη ζωή τους τα «σημεία της Βασιλείας του Θεού»:

Αγάπη	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Ειρήνη	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Αλληλεγγύη	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Σεβασμός για τους αδυνάτους	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Νοιάξιμο για τους καταφρονεμένους	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Ελευθερία	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ

Ας δικαιολογήσουμε τις απαντήσεις μας με συζήτηση στην τάξη.

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε το θέμα της φιλανθρωπίας στις μέρες μας. Πολλοί οργανισμοί, που δεν έχουν σχέση με την Εκκλησία, προσφέρουν φιλανθρωπικό έργο. Ας απαντήσουμε στα ερωτήματα:

- Πιστεύετε ότι η ενότητα και η αγάπη των πρώτων Χριστιανών συνέβαλαν στην ανάπτυξη της φιλανθρωπίας στον κόσμο;
- Έχουν εμπνευστεί οι άνθρωποι και οι οργανισμοί από τη φιλανθρωπία της Εκκλησίας;
- Η εσωτερική μεταμόρφωση των Χριστιανών έχει μεταμορφώσει θετικά τη δράση των φιλανθρωπικών οργανισμών στον σύγχρονο κόσμο;

Παζλ με την εικόνα της Μεταμόρφωσης

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων
με θέμα τη Μεταμόρφωση
του Χριστού:

14. Θεία Ευχαριστία – Γεύση Θεού

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Με ποιον τρόπο η Θεία Ευχαριστία μάς ενώνει με τον Θεό και μεταξύ μας;
- Πώς συνδέεται η Θεία Λειτουργία με τη ζωή του Χριστού;

Α) Η θεία Ευχαριστία ενώνει τον Θεό και τους ανθρώπους

Προσφορά, αγάπη, Μυστικός Δείπνος, Σώμα και Αίμα Χριστού

Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο: Ας σχολιάσουμε στην τάξη τις παρακάτω εκφράσεις:

- Λαός ενωμένος ποτέ νικημένος (σύνθημα από τραγούδι στη Χιλή της δεκαετίας του 1970).
- Η ισχύς εν τη ενώσει (Αίσωπος, 620-560 π.Χ., αρχαίος μυθοποιός).
- Μία μέλισσα μέλι ου ποιεί (αρχαιοελληνική παροιμία).
- Όλοι για έναν και ένας για όλους (Αλέξανδρος Δουμάς, 1802-1870, Γάλλος συγγραφέας).
- Μαζευτήκαμε οκτώ-εννιά, τα παιδιά μου, κάτι ξαδέλφια, κάτι ανίψια και, μαζί με το αλογό μου, εμείς οι τρελοί ήμασταν δέκα (Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, 1770-1843, ήρωας του 1821).

Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας ενεργοποιεί την ενότητα όλης της Εκκλησίας και συγχρόνως τρέφει διαρκώς τα μέλη της ως την Ανάσταση. Είναι Μυστήριο κατεξοχήν επαναλαμβανόμενο και θεμελιωμένο στα λόγια του Χριστού κατά τον Μυστικό Δείπνο. Την παράδοση αυτή της Εκκλησίας, μας υπενθυμίζει και ο Απόστολος Παύλος στην Α΄ Προς Κορινθίους Επιστολή. «Η τέλεση είναι μια συνεχής "ανάμνηση" και "καταγγελία" του θανάτου του Χριστού "μέχρι να έλθει πάλι"». Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας είναι θυσία, μέσο αθανασίας και φάρμακο, όπως λέει ο άγιος Ιγνάτιος και συνάμα κρίκος που ενώνει και δίνει ζωή σε όλα τα μέλη της Εκκλησίας. Κάνει τα μέλη της Εκκλησίας ενεργά και κινητικά προς την αγαθότητα (διασκευή από το βιβλίο *Δογματική και Συμβολική Θεολογία* του Ν. Ματσούκα).

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Τι είναι αυτό που ενώνει τους Χριστιανούς;

Είναι διαφορετική η ενότητα της Εκκλησίας σε σχέση με την ενότητα που έχουν οι υπόλοιπες ομάδες ανθρώπων στην κοινωνία;

Εστίαση στην Θεία Ευχαριστία

Επεξεργασία κειμένων με ερωτήσεις και δημιουργικές δραστηριότητες:

Ακολουθούν κείμενα σχετικά με την ευχαριστιακή σύναξη. Ας συντάξουμε έναν κατάλογο με άγνωστες λέξεις και ας προσπαθήσουμε να δώσουμε ερμηνεία σε αυτές.

Οι άνθρωποι, από τα αρχαία χρόνια, πίστευαν ότι για να συνδεθούν με τον Θεό πρέπει να θυσιάσουν κάποιο αγαθό -είτε καρπούς της γης, είτε ζώα, είτε, στα πολύ παλιά χρόνια, ακόμη και άλλους ανθρώπους. Ο Χριστός, με τη δική Του θυσία, βάζει τέλος σε όλες τις άλλες θυσίες. Το μόνο που απαιτεί από τους ανθρώπους να θυσιάσουν είναι ο εγωισμός τους. Στη Βασιλεία του Θεού δεν υπάρχει εγωισμός και οι πολίτες της Βασιλείας του Θεού, οι Χριστιανοί, ενώνονται μεταξύ τους με τον σύνδεσμο της ανιδιοτελούς προσφοράς και της αγάπης. Αλλά όλα αυτά ο Χριστός δεν τα διδάσκει στους μαθητές Του θεωρητικά ή συμβολικά. Ο Χριστός καλεί τους μαθητές σε ένα δείπνο, πριν να σταυρωθεί: στον Μυστικό Δείπνο. Εκεί τους παραδίδει τη λατρευτική πράξη που ονομάζεται Θεία Ευχαριστία.

Ας δούμε τη διήγηση αυτού του δείπνου από το Ευαγγέλιο.

Όταν ήρθε η ώρα του δείπνου, ο Ιησούς κάθισε στο τραπέζι μαζί με τους δώδεκα Αποστόλους. Ύστερα πήρε ψωμί και, αφού έκανε ευχαριστήρια προσευχή, το κομμάτισε και τους το έδωσε λέγοντας: «Αυτό είναι το σώμα μου, που παραδίνεται για χάρη σας· αυτό που κάνω τώρα, να το κάνετε σε ανάμνησή μου». Το ίδιο, μετά το δείπνο, πήρε και το ποτήρι, λέγοντας: «Αυτό το ποτήρι είναι η νέα διαθήκη, που επισφραγίζεται με το αίμα μου, το οποίο χύνεται για χάρη σας» (Ακ. 22, 14 και 19-20).

Οι Χριστιανοί, από τότε μέχρι σήμερα, τελούν το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας σε ανάμνηση του Χριστού. Στην Εκκλησία, οι πιστοί φέρνουν ως δώρα προϊόντα του καθημερινού τους μόχθου: το ψωμί και το κρασί. Η χάρη του Θεού και η προσευχή της Εκκλησίας αγιάζουν αυτά τα προϊόντα, τον μόχθο των ανθρώπων, και τα μεταβάλλουν σε Σώμα και Αίμα Χριστού. Αυτά τα δώρα δεν τα κρατάει ο καθένας για τον εαυτό του, αλλά οι Χριστιανοί τα μοιράζονται ο ένας με τον άλλο. Οι Χριστιανοί έχουν μια κοινή πίστη: κοινωνώντας το Σώμα και το Αίμα του Χριστού πιστεύουν ότι κοινωνούν όχι κάτι φθαρτό, κάτι το οποίο μπορεί να τους μεταφέρει ασθένειες, αλλά κάτι αθάνατο. Έτσι, κάθε φορά που κοινωνούν, νιώθουν ότι ζουν ένα θαύμα. Γι' αυτό, ήδη από την πρώτη Εκκλησία, η Θεία Κοινωνία χαρακτηρίζεται ως «φάρμακο αθανασίας». Οι Χριστιανοί δεν ακούν απλώς τα λόγια του Χριστού, αλλά κοινωνούν τον ίδιο τον Χριστό.

Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Ο Μυστικός Δείπνος, 1495-1498
Μοναστήρι Σαντ' Αμπρότζιο, Μιλάνο, Ιταλία

Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας έχει κεντρική θέση στη ζωή ενός Χριστιανού. Αν για έναν Χριστιανό το Βάπτισμα είναι η γέννησή του μέσα στην Εκκλησία, το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας είναι η τροφή του. Χωρίς αυτήν την τροφή ο Χριστιανός δεν μπορεί να ζήσει. Γιατί, όμως, είναι σημαντική η Θεία Ευχαριστία; Κάποιες απαντήσεις μπορούμε να αντλήσουμε από τα κείμενα που προηγήθηκαν αλλά και από την παράδοση της Εκκλησίας.

Με βάση το παραπάνω κείμενο, ας γράψουμε σε κάθε ακτίνα του ήλιου έναν λόγο για τον οποίο η Θεία Ευχαριστία ενώνει τους Χριστιανούς.

Μελέτη περίπτωσης:

Ας μελετήσουμε την παρακάτω περίπτωση, απαντώντας τις ερωτήσεις και συζητώντας στην τάξη: Κάνουμε την υπόθεση ότι είσαι ενεργό μέλος της Εκκλησίας και συμμετέχεις κάθε Κυριακή στη Θεία Λειτουργία. Παρατηρείς ότι οι πιστοί κάθε Κυριακή, μετά τη Θεία Λειτουργία, φεύγουν αμέσως από την Εκκλησία και μεταξύ τους δε γνωρίζονται καλά. Η Εκκλησία διαθέτει πολλές αίθουσες και εγκαταστάσεις, οι οποίες όμως δε χρησιμοποιούνται. Δε γίνεται καμία δράση εκτός από τη Θεία Λειτουργία της Κυριακής. Ο ιερέας της Εκκλησίας είναι καινούργιος και θέλει τη γνώμη των ενοριτών. Ζητάει και τη δική σου γνώμη. Τι δράσεις θα πρότεινες στον ιερέα να οργανώσει στην Εκκλησία;

.....
.....

Ποιον σκοπό θα είχαν οι δράσεις αυτές;

.....

Λέξεις, σκέψεις στη σειρά: Ας διατυπώσουμε σε ένα χαρτί τη γνώμη ή τη σκέψη μας για το θέμα: «Στιγμές που νιώθω ενότητα με τους/τις φίλους/ες μου». Τα χαρτιά στερεώνονται με μανταλάκια σε ένα κορδόνι/σχοινί που έχει κρεμαστεί στην τάξη.

Β) Θεία Λειτουργία – η ζωή με τον Χριστό

Προσκομιδή, θυσία, τίμια δώρα, «Αμνός»

Ιδεοθύελλα: Ας καταγράψουμε στον πίνακα της τάξης σημαντικά γεγονότα στη ζωή ενός ανθρώπου (από τη γέννησή του έως το τέλος της ζωής του).

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Αφού σκεφτούμε μόνοι μας, ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή και μετά με όλη την τάξη τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποιες είναι οι μεγάλες γιορτές της Χριστιανοσύνης;
2. Με ποιον τρόπο συνδέονται με κάποια σημαντικά γεγονότα από τη ζωή του Χριστού;
3. Στην Εκκλησία τι γίνεται εκείνες τις ημέρες; Μπορούμε να θυμηθούμε από προσωπική μας εμπειρία; Αν όχι, μπορούμε να αναζητήσουμε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Ας ενώσουμε τη διήγηση από τα διαφορετικά μέρη της Θείας Λειτουργίας παρακάτω με τις αντίστοιχες φωτογραφίες και τις εικόνες με τα γεγονότα της ζωής του Χριστού (βάζουμε το αντίστοιχο γράμμα στο κουτάκι δίπλα στην περιγραφή)

Προετοιμασία - Προσκομιδή

Στη Θεία Λειτουργία οι πιστοί προσφέρουν ως δώρα δύο από τα βασικά προϊόντα διατροφής του ανθρώπου. Το ψωμί και το κρασί, τον **άρτο** και τον **οίνο**. Το ψωμί δίνει στον άνθρωπο τη στοιχειώδη δύναμη για να ζήσει, ενώ το κρασί δημιουργεί ευφροσύνη.

Η πρώτη συμβολική πράξη που τελεί ο ιερέας είναι να βγάλει το κεντρικό κομμάτι από το πρόσφορο. Αυτό το κομμάτι ονομάζεται «**Αμνός**», δηλαδή αρνί, γιατί, όπως το αρνί είναι άκακο, έτσι και ο Χριστός ήταν άκακος και θυσιάστηκε για τους ανθρώπους. Η πράξη αυτή συμβολίζει τη **Γέννηση του Χριστού** από την Παρθένο Μαρία. Όπως το κομμάτι ψωμιού βγαίνει από το πρόσφορο, άρα έχουν την ίδια ουσία, έτσι και ο Χριστός γεννήθηκε από την Παρθένο Μαρία και ήταν και άνθρωπος, όπως και εκείνη. Η πράξη αυτή τελείται σε έναν χώρο μέσα στο Ιερό, ο οποίος ονομάζεται «**πρόθεση**».

Προσκομιδή

Ο Αμνός τοποθετείται πάνω στο **δισκάριο**, το ειδικό ιερό σκεύος το οποίο χρησιμοποιείται στη Θεία Λειτουργία για αυτόν τον σκοπό. Συμβολίζει τον στάβλο στον οποίο **γεννήθηκε ο Χριστός**. Στη συνέχεια, ο ιερέας, βγάζει μερίδες από το πρόσφορο για όλους τους Αγίους και μνημονεύει (δηλαδή προσεύχεται για αυτούς και τους θυμάται) τους πιστούς που είναι ζωντανοί ή είναι κεκοιμημένοι (νεκροί). Οι πιστοί, μαζί με το πρόσφορο, φέρνουν στην Εκκλησία χαρτάκια με τα ονόματα των δικών τους ανθρώπων, ζώντων και κεκοιμημένων, που θα μνημονεύσει ο ιερέας. Πάνω στο δισκάριο βρίσκεται **ενωμένη** όλη η Εκκλησία: Χριστός, Άγγελοι και Άγιοι, ζωντανοί, κεκοιμημένοι.

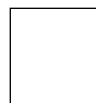
Το σκεύος το οποίο τοποθετείται **επάνω** στο δισκάριο ονομάζεται «**αστερίσκος**». Συμβολίζει τον **αστέρα** ο οποίος στάθηκε επάνω από τη φάτνη, οδηγώντας τους μάγους για να προσκυνήσουν τον Χριστό. Τα καλύμματα που μπαίνουν επάνω στο δισκάριο και στο ποτήριο συμβολίζουν τα σπάργανα, δηλαδή τα παιδικά ενδύματα με τα οποία ντύθηκε ο Χριστός.

Α' Μέρος – Λειτουργία του Λόγου

Το «**ιερό Ευαγγέλιο**» είναι το σκεύος που περιέχει τα αποσπάσματα από τα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης, τα οποία διαβάσει ο ιερέας στην Εκκλησία. Επειδή περιλαμβάνει τα λόγια του Χριστού, συμβολίζει **τον ίδιο τον Χριστό**.

Στην αρχή της Θείας Λειτουργίας ο ιερέας περιφέρει το Ευαγγέλιο στην Εκκλησία, το υψώνει και μετά το τοποθετεί στην Αγία Τράπεζα, το κεντρικό ιερό τραπέζι στο οποίο τελείται η Θεία Λειτουργία. Αυτή η περιφορά του Ευαγγελίου ονομάζεται «**πρώτη ή μικρή Είσοδος**». Η περιφορά του Ευαγγελίου συμβολίζει τον Χριστό, ο οποίος έζησε ανάμεσα στους ανθρώπους, **διδάσκοντας και θεραπεύοντας τα πλήθη**. Στην περιφορά προπορεύονται, συνήθως, στις ενορίες παιδιά τα οποία κρατούν λαμπάδες. Συμβολίζουν τους Προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης και τον Ιωάννη τον Βαπτιστή, οι οποίοι προπορεύτηκαν του Χριστού.

Μετά την **πρώτη ή μικρή Είσοδο**, ψέλνεται ο **Τρισάγιος Ύμνος**. Είναι ο ύμνος «Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός, Άγιος Αθάνατος, Ελέησον ημάς». Σύμφωνα με την παράδοση της Εκκλησίας, τον ύμνο αυτό τον ψέλνουν άγγελοι. Συμβολίζει την **ενότητα** που έχουμε οι άνθρωποι με τους αγγέλους για να υμνούμε τον Θεό.

Ο ψάλτης διαβάσει το απόσπασμα από τις Πράξεις των Αποστόλων ή τις Επιστολές τους. Συμβολίζει την **πρώτη αποστολή των μαθητών του Χριστού**, για να κηρύξουν στους ανθρώπους.

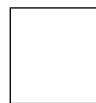

Ο ιερέας διαβάσει το απόσπασμα από το **Ευαγγέλιο**. Συμβολίζει τον ίδιο τον **Χριστό, ο οποίος διδάσκει** τους μαθητές και τα πλήθη των ανθρώπων.

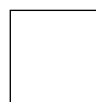

Β' Μέρος – Λειτουργία της θυσίας

Στη **δεύτερη ή Μεγάλη Είσοδο** ο ιερέας παίρνει τα τίμια Δώρα, το ψωμί και το κρασί, από την πρόθεση, στην οποία είναι τοποθετημένα, και τα περιφέρει μέσα στην Εκκλησία έτσι ώστε να καταλήξει να τα τοποθετήσει στην Αγία Τράπεζα και να καθαγιασθούν σε Σώμα και Αίμα Χριστού. Αυτή η Είσοδος συμβολίζει την πορεία του Χριστού στα Ιεροσόλυμα, για να ζήσει τα **Πάθη, τη Σταύρωση, την Ταφή και την Ανάστασή Του**.

Αφού διαβάσει μια μεγάλη ευχή (Ευχή της Αναφοράς), ο ιερέας διηγείται τα γεγονότα του **Μυστικού Δείπνου** στο οποίο συμμετείχε ο Χριστός και οι μαθητές Του, επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Χριστού «**Λάβετε, φάγετε...**» και «**Πίετε εξ αυτού πάντες...**» Από το σημείο αυτό και μετά οι συμβολισμοί περιορίζονται. Το παρελθόν γίνεται παρόν. Οι πιστοί ζούνε οι ίδιοι τον Μυστικό Δείπνο και την παρουσία του Χριστού. Δεν είναι θεατές μιας θεατρικής παράστασης. Οι πιστοί ζουν την Ανάσταση του Κυρίου τους.

Βλέπουμε το βίντεο με τα γεγονότα του Μυστικού Δείπνου:

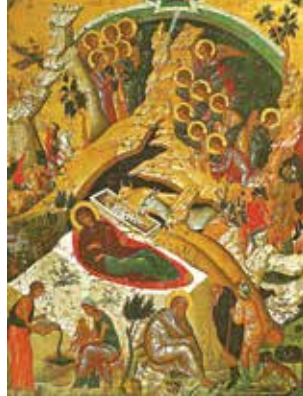

A

Μανουήλ Πανσέληνος
Χριστός Ένθρονος (λεπτομέρεια), 1290
Ι.Ν. Πρωτάτου, Άγιον Όρος

B

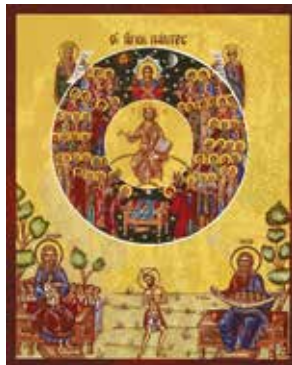
Αγνώστου
Η γέννησις του Χριστού
15ος αιώνας
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα.

Γ

Ψάλτες στην Κωνσταντινούπολη
(Αριστερά)
Αγνώστου, Αγγελικές Δυνάμεις
Μοναστήρι Sucevita, Ρουμανία
(Δεξιά)

Δ

Άγιοι Πάντες
ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου

Ε

Ψάλτες στην
Κωνσταντινούπολη
(Αριστερά)

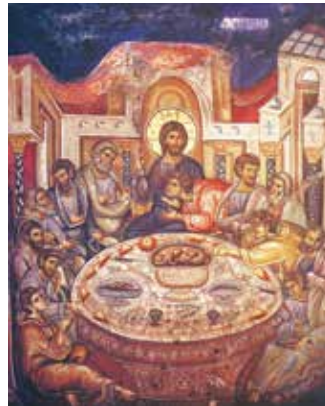
Fra Angelico
Το κήρυγμα του Απ. Πέτρου
15ος αιώνας, Μουσείο
Μπολτσίνα Φλωρεντία, Ιταλία
(Δεξιά)

ΣΤ

Fra Angelico
Επί του Όρους Ομιλία
Μοναστήρι του Αγίου Μάρκου
Φλωρεντία, Ιταλία (Δεξιά)

Ζ

Ανωνύμου
(από το εργαστήριο βυζαντινών
ζωγράφων, των λεγόμενων
Αστραπάδων)
Ο Μυστικός Δείπνος (1312) (Δεξιά)

Η

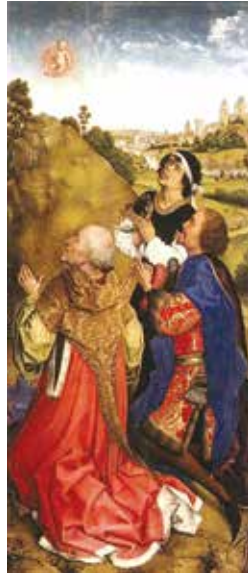
James Tissot, Ο Χριστός
διδάσκει δίπλα στη λίμνη
(1886-1896)

Θ

Φράγκο Κατελάνο (1548)
Η Γέννηση του Χριστού
(λεπτομέρεια)
Μονή Βαρλαάμ Μετεώρων

Ι

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων
με θέμα τη Θεία Λειτουργία:

Ας συμπληρώσουμε
τον διαδραστικό χάρτη
με θέμα τη Θεία Ευχαριστία:

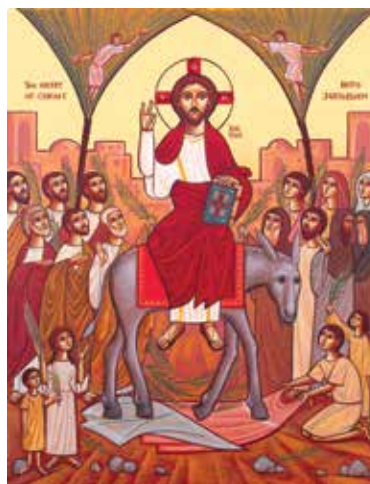

Rogier Van Der Weyden
Το τρίπτυχο της Γέννησης
(λεπτομέρεια), 15ος αιώνας
Μουσείο Άμπεγκ, Ελβετία
(Δεξιά)

ΙΑ

Kirollos Kilada
Είσοδος στα Ιεροσόλυμα

Μελέτη Περίπτωσης: Σε ομάδες ας μελετήσουμε την παρακάτω περίπτωση και ας απαντήσουμε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Ένας γνωστός σου από την Αφρική έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Θέλοντας να γνωρίσει τον τρόπο ζωής των Ελλήνων, ενδιαφέρεται να μάθει για τον Θεό στον οποίο πιστεύουν. Η μόνη μέρα που μπορείτε να συναντηθείτε είναι η Κυριακή το πρωί. Έτσι, αποφασίζεις να πάτε μαζί στην Εκκλησία.

- Ποια σημεία της Θείας Λειτουργίας θα του πεις να προσέξει και για ποιον λόγο;
- Τι πληροφορίες πιστεύεις ότι θα πάρει για τη ζωή του Χριστού;

Συμφωνώ – Διαφωνώ:

1. Ένας ορθόδοξος Χριστιανός μαθαίνει για τον Χριστό μόνο διαβάζοντας την Αγία Γραφή.
2. Στη Θεία Λειτουργία, όλα όσα τελούμε έχουν κάποιο συγκεκριμένο νόημα.
3. Μέσα από τη Θεία Λειτουργία ένας Χριστιανός μαθαίνει πολλά πράγματα και για τη ζωή του Χριστού.
4. Για έναν Χριστιανό, η συμμετοχή στη Θεία Λειτουργία είναι μόνο μια αναπαράσταση του τι έγινε στο παρελθόν.
5. Η Θεία Λειτουργία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως ένα θέατρο, στο οποίο βλέπουμε τη ζωή του Χριστού.

Ας συμπληρώσουμε τα κενά με θέμα τη Θεία Ευχαριστία:

Άσκηση πολλαπλών επιλογών με θέμα τη Θεία Λειτουργία:

Επιτόπια μελέτη ζητήματος:

Ας επισκεφθούμε την Εκκλησία που βρίσκεται κοντά στο σχολείο μας και ας ζητήσουμε από τον ιερέα να τελήσει τη Θεία Λειτουργία. Κατά τη διάρκειά της, θα προσπαθήσουμε να αναγνωρίσουμε τα σημεία που έχουμε μελετήσει στο μάθημα και να δημιουργήσουμε μια λίστα με τα πιο βασικά.

Βλέπουμε την εικόνα με θέμα τη Θεία Κοινωνία:

Βλέπουμε την εικόνα «Μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης»:

15. Βάπτισμα – το καλωσόρισμα σε έναν καινούργιο κόσμο

Φώτιση, δωρεά, ένταξη, κοινότητα

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Με ποιον τρόπο οι Χριστιανοί υποδέχονται τα νέα μέλη στην κοινότητά τους;
- Τι είναι το Χρίσμα;
- Ποιοι είναι οι βαθύτεροι συμβολισμοί του Βαπτίσματος και του Χρίσματος στη ζωή των μελών της Εκκλησίας;

Ας θυμηθεί ο καθένας/η καθεμιά από εμάς την πρώτη μέρα που πήγε:

- στο Γυμνάσιο.
- σε κάποια εξωσχολική δραστηριότητα.
- μια βόλτα με την παρέα του/της.

Ας καταγράψει τα συναισθήματα που είχε

Αρνητικά	Θετικά

Ας γράψει ο καθένας/η καθεμιά μας τι τον είχε βοηθήσει να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες;

.....

.....

Ας γράψει ο καθένας/η καθεμιά μας μια κοινότητα/ομάδα ανθρώπων στην οποία ανήκει

.....

Ποια χαρακτηριστικά στοιχεία ενώνουν αυτήν την κοινότητα/ομάδα ανθρώπων;

.....

Ας δούμε τις παρακάτω εικόνες και ας σκεφτούμε:

Σε ποια κοινότητα εντάσσονται τα πρόσωπα;

.....

.....

Ποιο Μυστήριο τελείται;

.....

Ας εντοπίσουμε ομοιότητες και διαφορές στις παραπάνω φωτογραφίες

Ομοιότητες	Διαφορές

Ευχή πριν από το Βάπτισμα

Δέσποτα, Κύριε ο Θεός μας, προσκάλεσε τον/την δούλο/δούλη σου..... στο άγιο Φώτισμα· αξίωσε τον/την να λάβει τη μεγάλη αυτή χάρη του αγίου Βαπτίσματος· Πάρε από πάνω του/της κάθε τί το παλιό· κάνε τον/την καινούργιο άνθρωπο, άξιο/άξια για την αιώνια ζωή· και γέμισέ τον/την με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος· για να μπορέσει να ενωθεί με τον Χριστό· ώστε να μην είναι πια ένα παιδί, που το γέννησε ένα ανθρώπινο σώμα, αλλά υιός/θυγατέρα της Βασιλείας Σου.
(Μικρό Ευχολόγιο, Αποστολική Διακονία, απόδοση στη Νέα Ελληνική)

Τους πρώτους 4 αιώνες μ.Χ. οι άνθρωποι που βαπτίζονταν ήταν ενήλικες. Μετά τον 5ο αιώνα μ.Χ. καθιερώθηκε η συνήθεια οι γονείς να βαπτίζουν τα παιδιά τους, όταν είναι νήπια – ο λεγόμενος **νηπιοβαπτισμός**.

Βάπτισμα – Ένταξη στην Εκκλησία

Ο νέος Χριστιανός με το βάπτισμά του εντάσσεται στην Εκκλησία. Αφήνει τις μέχρι τότε συνήθειές του, τον τρόπο ζωής του και εντάσσεται σε έναν νέο κόσμο «που, επειδή όλα είναι ενωμένα με τον Χριστό, είναι ενωμένα και μεταξύ τους και συνιστούν μία οικογένεια, ένα σώμα, μία κοινότητα. Αυτή η καινούργια ενότητα, που αποκαλύπτει στους νεοφώτιστους η κοινότητα με την οποία ενώθηκαν, δεν περιορίζεται μόνο στους ανθρώπους. Αφήνοντας οι νεοφώτιστοι τον κόσμο πίσω από τις πόρτες του ναού, βρίσκουν τον ίδιο κόσμο, αλλά αγνισμένο (δηλαδή καθαρό και άγιο), μεταμορφωμένο, γεμάτο ξανά με θεία ομορφιά και νόημα, εικόνα της Βασιλείας του Θεού» (π. Αλέξανδρος Σμέμαν, *Εξ ύδατος και πνεύματος*, σ. 167).

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη, τι σημαίνει ότι οι νεοφώτιστοι (δηλαδή αυτοί που μόλις βαπτίστηκαν) βρίσκουν τον ίδιο κόσμο, τον οποίο άφησαν πίσω τους, «αγνισμένο και μεταμορφωμένο»; Η Εκκλησία είναι, τελικά, ίδια με τον υπόλοιπο κόσμο ή διαφορετική;

Χρίσμα – Δωρεές του Αγίου Πνεύματος

Αφού ο Χριστιανός ενταχθεί στη χριστιανική κοινότητα με το Βάπτισμα, αμέσως μετά συμμετέχει στο Μυστήριο του Χρίσματος. Σε αυτό λαμβάνει τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος. Μερικές από αυτές, όπως αναφέρει και ο Απόστολος Παύλος στην Επιστολή του προς Γαλάτας (5, 22 και 5, 23) είναι:

- η α _ _ _ η
- η χ _ _ _
- η ε _ ρ _ _ _ στην ψυχή
- η μ _ κρ _ θ _ μ _ _
- η κ _ λ _ σ _ _ _
- η αγ _ θ _ σ _ ν _
- η π _ _ _ _
- η πρ _ _ τ _ _ _ , και
- η εγκ _ _ τ _ _ _ .

Για να συμπληρώσουμε τα κενά παραπάνω, ας ανατρέξουμε στην Προς Γαλάτας Επιστολή του Αποστόλου Παύλου.

Όσα λαμβάνει ο Χριστιανός μέσω του Μυστηρίου του Χρίσματος καλείται να τα ενεργοποιήσει στη ζωή του, σύμφωνα με τις επιλογές του και τον τρόπο ζωής που θα ακολουθήσει.

Παρακάτω βλέπουμε τους συμβολισμούς του Βαπτίσματος και του Χρίσματος.

Συμβολισμοί Βαπτίσματος – Χρίσματος

Ο/Η ανάδοχος (ο νονός / η νονά)

Η λέξη ανάδοχος προέρχεται από το ρήμα «αναδέχομαι», που σημαίνει αναλαμβάνω, γίνομαι εγγυητής. Από την πρώτη Εκκλησία, ο/η ανάδοχος ήταν ένα πρόσωπο που συνέδεε τον άνθρωπο, που προσερχόταν για να γίνει Χριστιανός, με τη χριστιανική κοινότητα. Αποτελούσε τον εγγυητή της πίστης του βαπτιζόμενου και του ήθους του, αλλά στεκόταν και ως συμπαραστάτης του στη διάρκεια της τέλεσης του Μυστηρίου του Βαπτίσματος. Ταυτόχρονα, ήταν διδάσκαλος του βαπτιζόμενου στα θέματα της πίστης.

Ομολογία πίστεως

Ο ιερέας, εκπροσωπώντας την εκκλησιαστική κοινότητα, περιμένει τον προσερχόμενο για το βάπτισμα στην είσοδο του ναού. Εκεί τελείται μια σύντομη ακολουθία από προσευχές και λατρευτικές πράξεις.

Πρόκειται για την Ακολουθία της Κατήχησης. Αφού ο ιερέας διαβάσει ορισμένες ευχές στον προσερχόμενο για να βαπτιστεί (τους λεγόμενους «αφορκισμούς»), του απευθύνει κάποιες ερωτήσεις για το αν επιθυμεί να αρνηθεί το κακό από τη ζωή του και αντίστοιχα αν επιθυμεί να συνταχθεί με τον Χριστό. Ο διάλογος τελειώνει με τον βαπτιζόμενο ή τον/την ανάδοχο, ως εκπρόσωπο του βαπτιζόμενου, να διαβάζει το Σύμβολο της Πίστεως.

Αλειψη με έλαιο

Στην αρχαία εποχή, οι άνθρωποι πριν αθληθούν, πριν παλέψουν, αλείφονταν με λάδι. Την πρακτική αυτήν τη χρησιμοποιεί και η Εκκλησία. Πριν βαπτιστεί κάποιος Χριστιανός, αλείφεται με αγιασμένο λάδι. Και ποιος είναι εκείνος που τον αλείφει; Ένας ήδη Χριστιανός: ο/η ανάδοχος.

Τριπλή κατάδυση

Η κίνηση του ανθρώπου να βυθιστεί στο νερό είναι συσχετισμένη με την εικόνα ενός ανθρώπου ο οποίος, όταν πεθαίνει, μπαίνει μέσα στη Γη. Το βάπτισμα των Χριστιανών γίνεται στο όνομα του Χριστού, που σημαίνει ότι συμμετέχουν στον θάνατό Του. Ταυτόχρονα, όμως, ο άνθρωπος, όταν βαπτίζεται, δε μένει κάτω από το νερό, αλλά βγαίνει από αυτό. Αυτό σημαίνει ότι οι Χριστιανοί συμμετέχουν όχι μόνο στον θάνατο του Χριστού, αλλά και στην Ανάστασή Του.

Μύρο - Χρίσμα

Κάθε Μυστήριο έχει ένα υλικό στοιχείο. Το υλικό στοιχείο του Μυστηρίου του Χρίσματος είναι ένα άρωμα, το «Άγιο Μύρο». Πρόκειται για ένα άρωμα που παρασκευάζεται και αγιάζεται σε μια ειδική τελετή, η οποία λαμβάνει χώρα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Κωνσταντινούπολη κάθε δέκα περίπου χρόνια. Το Άγιο Μύρο παρασκευάζεται από 57 διαφορετικά αρώματα και έλαια και στέλνεται σε όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες της οικουμένης.

Ένδυση με λευκά ρούχα

Τα λευκά ρούχα συμβολίζουν τον ίδιο τον Χριστό. Τα πρώτα ρούχα που φορά ο βαπτισμένος είναι λευκά και είναι σαν να έχει ντυθεί τον ίδιο τον Χριστό. Στη συνέχεια, οι ψάλτες και το εκκλησίασμα ψέλνουν το «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε, Χριστόν ενεδύσασθε» (όσοι βαφτισθήκατε στο όνομα του Χριστού, ντυθήκατε τον Χριστό), μια έκφραση του Αποστόλου Παύλου που την απευθύνει προς τους Γαλάτας, θέλοντας να τονίσει τη σημασία του Βαπτίσματος για τη σύνδεση του κάθε ανθρώπου με τον Θεό.

Λαμπάδα

Το φως της λαμπάδας συμβολίζει τον Χριστό. Ο Χριστός για την Εκκλησία είναι το φως το αληθινό, το οποίο αγιάζει κάθε άνθρωπο που έρχεται στον κόσμο.

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων
με θέμα το Βάπτισμα και το Χρίσμα

Άσκηση Αντιστοίχισης: Τα παρακάτω κείμενα συμπληρώνουν τους συμβολισμούς που μόλις διαβάσαμε. Ας τα αντιστοιχίσουμε με τους συμβολισμούς των σελίδων 104-106, βάζοντας το γράμμα του κάθε κειμένου στο κενό που υπάρχει μετά από κάθε συμβολισμό.

A

Τα λευκά ρούχα του ανθρώπου που μόλις βαπτίστηκε συμβολίζουν την αγνότητα και την καθαρότητα με την οποία αρχίζει τη νέα του ζωή μέσα στην Εκκλησία.

B

Τι σημαίνει «συμμετέχω στον θάνατο και στην Ανάσταση του Χριστού;» Σημαίνει ότι, εφόσον γίνομαι Χριστιανός, είμαι αποφασισμένος να δώσω ακόμη και τη ζωή μου για την αγάπη μου προς τους άλλους ανθρώπους. Σημαίνει ότι προτιμώ να αδικηθώ παρά να αδικήσω. Αυτή η επιλογή μου με κάνει συμμετόχο και της Ανάστασης του Χριστού.

Γ

Στις μέρες μας, που, ως επί το πλείστον, οι Χριστιανοί όταν βαπτίζονται είναι νήπια, ο ανάδοχος έχει ως ρόλο το να παιδαγωγήσει το παιδί στη χριστιανική πίστη, ενώ σε κάποια σημεία του Μυστηρίου μιλάει για λογαριασμό του βαπτιζόμενου (όπως, για παράδειγμα, όταν διαβάζει το Σύμβολο της Πίστεως).

Δ

Ταυτόχρονα, θυμίζει στους βαπτισμένους και αυτό που έχει αφήσει σαν εντολή-προτροπή ο Χριστός σε όλους τους μαθητές Του: να λάμπει το «φως της ψυχής τους» σε όλους τους ανθρώπους γύρω τους, ώστε να δούν τα καλά τους έργα και με αυτόν τον τρόπο να πιστέψουν αληθινά σε Εκείνον.

E

Η σημασία του για την Εκκλησία είναι διπλή:

A) το άρωμα αυτό συμβολίζει τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος στη ζωή μας. Για την Εκκλησία, κάθε τι όμορφο και αληθινό που συμβαίνει στον άνθρωπο είναι αποτέλεσμα των δωρεών του Αγίου Πνεύματος.
B) το Άγιο Μύρο εκφράζει την ενότητά μας με τις υπόλοιπες κατά τόπους Εκκλησίες σε όλον τον κόσμο –όλες οι Ορθόδοξες Εκκλησίες μοιράζονται το ίδιο ακριβώς μύρο που παρασκευάζεται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

ΣΤ

Η πράξη αυτή έχει έναν βαθύ συμβολισμό. Η Εκκλησία δίνει ένα ισχυρό μήνυμα σε εκείνον που βαπτίζεται: η βάπτισή του δεν αποτελεί ένα βόλεμα. Δε σημαίνει, δηλαδή, ότι με το που βαπτίστηκε κατέκτησε τον Παράδεισο. Αντιθέτως, το βάπτισμα είναι η αρχή ενός έντονου πνευματικού αγώνα, η έναρξη της άθλησης του Χριστιανού.

Ζ

Αυτή η σύντομη ακολουθία πριν το βάπτισμα έχει ιδιαίτερη σημασία. Για να γίνει κάποιος μέλος της Εκκλησίας, πρέπει να είναι αποφασισμένος ότι αφήνει πίσω του τον μέχρι τότε τρόπο ζωής του, με τις όποιες αστοχίες / κακές συνήθειες μπορεί να είχε, και ότι αποκτά έναν εντελώς καινούργιο τρόπο για να ζει. Αυτό το ομολογεί ενώπιον όλης της Εκκλησίας.

1. Μελέτη περίπτωσης: Ας μελετήσουμε την παρακάτω περίπτωση, προσπαθώντας να απαντήσουμε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Μια φίλη σας δεν είναι Χριστιανή. Σας λέει ότι θα ήθελε να γίνει μέλος της Εκκλησίας. Εσείς πώς θα τη συμβουλευάτε; Τι θα πρέπει να κάνει για να γίνει Χριστιανή και να ενταχθεί στη χριστιανική κοινότητα;

.....

Ο ιερέας της ενορίας σας, σας αναθέτει να περιγράψετε στη φίλη σας κάποια βασικά στοιχεία του μυστηρίου του Βαπτίσματος. Ποια θα επιλέγατε να της περιγράψετε και γιατί;

.....

2. Μαθητές σε ρόλο: Α) Δύο μαθητές/τριες ας αναλάβουν να αναπαραστήσουν τον διάλογο μεταξύ των δύο φίλων για το Βάπτισμα.

Β) Ένας άλλος μαθητής/Μια άλλη μαθήτρια θα αναλάβει τον ρόλο του/της νονού/νονάς και θα εξηγήσει στην τάξη τα στάδια του Βαπτίσματος.

Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενών για το Βάπτισμα εδώ:

Ας συμπληρώσουμε τον διαδραστικό - εννοιολογικό χάρτη με θέμα τη Βάπτισμα και το Χρίσμα:

16. Το μυστήριο της αγάπης

Ένωση, Γάμος, στέφανα, ζευγάρι

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πώς εκφράζεται η ένωση και η αγάπη στην ακολουθία του Γάμου;
- Τι αξία έχει το Μυστήριο του Γάμου στην εποχή μας;

- Να ζήσετε και να ευτυχήσετε!
- Να ασπρίσετε μαζί!
- Καλούς απογόνους!
- Να είσατε για πάντα μαζί!
- Χωρίς ρύζι δε ριζώνει καμία σχέση (λαϊκή έκφραση).

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή και μετά με όλη την τάξη:

1. Ποια είναι η γνώμη μας για τις παραπάνω προτάσεις;
2. Έχει νόημα στις μέρες μας κάποιος να παντρευτεί;
3. Η τήρηση των εθίμων βοηθά μια σχέση;

Ας θυμηθούμε ανθρώπους δικούς μας που ήταν ή είναι παντρεμένοι. Σε ομάδες, ας γράψουμε και ας μοιραστούμε τι νομίζουμε ότι βοήθησε τη σχέση τους και τι δεν τη βοήθησε.

Παράγοντες που βοήθησαν τη σχέση	Παράγοντες που δε βοήθησαν τη σχέση

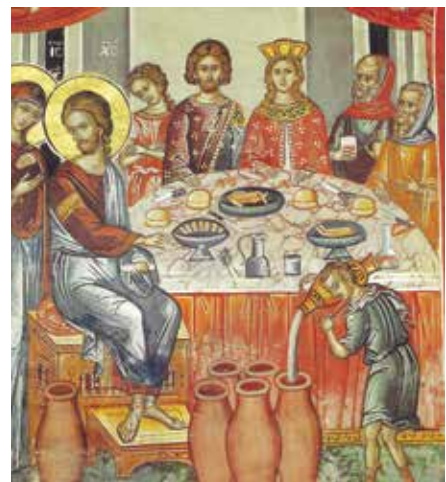

1. Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα:

Αρχή – Μέση – Τέλος:

Ποια ιστορία μπορεί να υπάρχει πίσω από αυτόν τον πίνακα; Ας δημιουργήσουμε σε ομαδοσυνεργασία μια φανταστική ιστορία και ας αποφασίσουμε εάν θα τη βάλουμε στην αρχή, στη μέση ή στο τέλος. Θα παρουσιάσουμε την ιστορία μας στο σύνολο της τάξης.

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Ο Χριστός βοηθάει τους ανθρώπους να παραμείνουν μαζί;

Τοιχογραφία άγνωστου αγιογράφου στη Μονή Μεγάλου Μετεώρου (1552)

Μελέτη Περίπτωσης: Υποθέτουμε ότι έχουμε στα χέρια μας το φυλλάδιο μιας Μητρόπολης που εξηγεί τους συμβολισμούς της τελετής του Γάμου που πραγματοποιείται στην Εκκλησία. Ας εντοπίσουμε ποια στοιχεία του Γάμου θα μπορούσαν να εμπνεύσουν το ζευγάρι στην ένωση και στην αγαπητική σχέση. Ας τα υπογραμμίσουμε στο κείμενο και ας τα συζητήσουμε στην τάξη.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ:

Οι βέρες

Στην αρχαία εποχή, ο άνδρας έδινε το δαχτυλίδι στη σύζυγό του, το οποίο δήλωνε την εξουσία της μέσα στο σπίτι. Η ανταλλαγή των δαχτυλιδιών συμβολίζει την αγάπη και την πίστη του ενός για τον άλλον.

Τα στέφανα

Οι νυμφευόμενοι στεφανώνονται από την Εκκλησία για τον αγώνα τους να κρατήσουν την σχέση τους ακέραιη και να την προσφέρουν για να ευλογηθεί μέσα από το Μυστήριο του Γάμου.

Το τραπέζι

...μπροστά στο ζευγάρι συμβολίζει την Αγία Τράπεζα. Επάνω του βρίσκεται το Ευαγγέλιο, το οποίο δηλώνει ότι σε αυτό παρίσταται ο Χριστός.

Η θέση των μελλόνυμφων

Το ζευγάρι στέκεται όρθιο, ο ένας δίπλα στον άλλο, συμβολίζοντας την ισοτιμία των δύο φύλων.

Οι λαμπάδες

...συμβολίζουν το φως του Χριστού που λαμβάνουν οι νεόνυμφοι, φως που θα φωτίζει τον δρόμο τους στη μελλοντική ζωή τους.

Οι παράνυμφοι

...(κουμπάροι) είναι οι μάρτυρες του Μυστηρίου, οι οποίοι εγγυώνται την ενότητα του ζευγαριού.

Η ένωση των χεριών

...του ζευγαριού από τον ιερέα συμβολίζει την ένωσή τους από τον Χριστό.

Το κοινό ποτήριο

...αποτελεί κατάλοιπο εκείνης της εποχής όπου ο Γάμος τελείτο κατά τη διάρκεια της Θ. Λειτουργίας, όταν το ζευγάρι μετείχε στη Θεία Ευχαριστία. Οι νεόνυμφοι, πίνοντας συμβολικά από το ίδιο ποτήρι, υπόσχονται ότι από τη στιγμή εκείνη θα μοιράζονται τα πάντα, χαρές και λύπες.

Ο χορός του Ησαΐα

Το Μυστήριο ολοκληρώνεται με έναν συμβολικό χορό. Ο ιερέας μαζί με το ζευγάρι κινείται τρεις φορές γύρω από το τραπέζι. Αυτός ο κύκλος συμβολίζει την αιωνιότητα, δηλαδή το αιώνιο ταξίδι των συζύγων που αρχίζει με την κοινή τους ζωή. Η Εκκλησία με αυτόν τον χορό εκδηλώνει τη χαρά της για την ένωση δύο ανθρώπων.

Υπογράμμιση κειμένου: Ας υπογραμμίσουμε στο παρακάτω κείμενο λέξεις ή φράσεις που εκφράζουν την ευχή της Εκκλησίας για την ενότητα των συζύγων.

Ευχή Ένωσης Χεριών από την Ακολουθία του Γάμου:

Ο Θεός ο άγιος, Εσύ που έπλασες από το «χώμα» τον άνθρωπο και από την «πλευρά» του έφτιαξες τη γυναίκα και τους άρμοσες σε συζυγία αλληλοβοηθείας, αφού έτσι άρεσε στην πανσοφία σου, να μην είναι μόνος ο άνθρωπος στη Γη, Εσύ, και τώρα Κύριε με το δικό Σου χέρι, συνάρμοσε τα χέρια των δούλων Σου (...) και (...), αφού από Εσένα δίδεται στον άνδρα η γυναίκα του. Δώσε να πορεύονται με ταυτότητα γνώμης· στεφάνωσέ τους να γίνουν σάρκα μία· χάρισέ τους «καρπό κοιλίας» και απόλαυση παιδιών, γιατί δική σου είναι η ισχύς και η δύναμη και η δόξα του Πατρός και του Υιού και του αγίου Πνεύματος, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων (απόδοση στη Νέα Ελληνική από το Μικρό Ευχολόγιο, σ. 112-113).

«Οι άνδρες να αγαπάτε τις γυναίκες σας, όπως ο Χριστός αγάπησε την Εκκλησία και πρόσφερε τη ζωή του γι' αυτήν. Ήθελε έτσι να την εξαγιάσει, καθαρίζοντάς την με το λουτρό του βαπτίσματος και με τον λόγο, ώστε να την έχει ως νύφη την Εκκλησία με όλη της τη λαμπρότητα, την καθαρότητα και την αγιότητα, χωρίς ψεγάδι ή ελάττωμα ή κάτι παρόμοιο. Έτσι και οι άνδρες οφείλουν να αγαπούν τις γυναίκες τους, όπως αγαπούν το ίδιο τους το σώμα. Όποιος αγαπάει τη γυναίκα του, αγαπάει τον εαυτό του... Σ' αυτά τα λόγια κρύβεται ένα μεγάλο μυστήριο, που εγώ σας λέω ότι αναφέρεται στη σχέση Χριστού και Εκκλησίας. Αλλά κι εσείς, ο καθένας ν' αγαπάει τη γυναίκα του, όπως αγαπάει τον εαυτό του, και η γυναίκα να σέβεται τον άντρα της» (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Εφεσίους 5, 25-32).

Κάρτες: Ας επιλέξουμε από το παραπάνω κείμενο κάποια φράση που να μας εκφράζει, για να την αφιερώσουμε σε ένα συγγενικό ζευγάρι που παντρεύεται. Χρησιμοποιώντας τη φράση που επιλέξαμε, δημιουργούμε μια ευχετήρια κάρτα Γάμου. Στην ευχετήρια κάρτα να τονίζεται η σημασία του Γάμου στην εποχή μας

Διαδραστική εικόνα του Μυστηρίου του Γάμου:

1. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας σκεφτούμε τι θα μπορούσε να κάνει κάποιος στην εποχή μας, για να έχει έναν αρμονικό Γάμο. Θα μπορούσαμε να συμβουλευτούμε και το παρακάτω κείμενο: «Όταν υπάρχει ομόνοια και ειρήνη και σύνδεσμος αγάπης μεταξύ γυναικός και ανδρός, εκεί συρρέουν όλα τα αγαθά, και το ανδρόγυνο δεν κινδυνεύει από καμμιά επιβουλή, γιατί περιβάλλεται από ένα μεγάλο και ακατανίκητο τείχος, που είναι η κατά Θεόν ομόνοια» (Ιωάννου Χρυσοστόμου, PG 53, 360).

Βλέπουμε την εικόνα του Γάμου στην Κανά:

Άσκηση Σωστό - Λάθος με θέμα τον Γάμο:

17. Αλλαγή του νου

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Με ποιον τρόπο οι Χριστιανοί αλλάζουν τον τρόπο που σκέπτονται και που ζουν;
- Πώς προσδιορίζεται η έννοια της συγχώρεσης μέσα από τα παραδείγματα του Χριστού και των αγίων;
- Τι ρόλο παίζει η συγχώρεση στη ζωή των Χριστιανών και στη συνύπαρξη των ανθρώπων;

Α) Μετάνοια – Αλλαγή τρόπου ζωής

Συγχώρεση, εξομολόγηση, ευγνωμοσύνη, αναγνώριση

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας θυμηθούμε μια μεγάλη αλλαγή που έχουμε κάνει στη συμπεριφορά μας στο παρελθόν. Ας τη μοιραστούμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

Συμπεριφορά πριν την αλλαγή	Συμπεριφορά μετά την αλλαγή

- Τι ήταν αυτό που μας οδήγησε στην αλλαγή;
- Η αλλαγή ήταν θετική ή αρνητική;

Βλέπω – Ισχυρίζομαι – Αναρωτιέμαι:

1. Τι παρατηρώ στην εικόνα;
2. Τι πιστεύω ότι αναπαριστά;
3. Τι θέλω να μάθω για την εικόνα;

Έργο Γεωργίου Κόρδη

Πώς αλλάζουν τρόπο ζωής οι Χριστιανοί;

Όταν οι Χριστιανοί αναγνωρίζουν τα σφάλματά τους και αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο ζουν/υπάρχουν, η λέξη την οποία συνήθως χρησιμοποιούμε είναι ότι **μετανοούν**. Η αλλαγή του τρόπου ζωής, έτσι ώστε να ομοιωθεί με τον τρόπο ζωής που διδάσκει ο Χριστός, είναι η **Μετάνοια**. Μπορεί να συμβεί μία φορά στον άνθρωπο ή μπορεί να είναι μια διαδικασία που συμβαίνει σε όλη τη διάρκεια της ζωής του Χριστιανού (για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα).

Ο Δρόμος της Μετάνοιας

Η μετάνοια δεν είναι, όπως νομίζουμε, μια νομική διαδικασία, που απαλλάσσει τον άνθρωπο από κάποια συναισθήματα ενοχής. Ούτε είναι μια εξομολόγηση που γίνεται τυπικά πριν τις μεγάλες γιορτές ή μια εξομολόγηση που γίνεται εξαιτίας σκληρών ψυχολογικών συνθηκών ή συναισθηματικής φόρτισης. Η στάση του ασώτου υιού (βλ. την παραβολή στην Α' Γυμνασίου) δείχνει κάτι άλλο. Ο άσωτος υιός, αφού έχει απομακρυνθεί από την θαλπωρή του πλούσιου πατρικού του σπιτιού και έχει ξοδέψει όλη του την περιουσία, έχει καταλήξει σε έναν αχυρώνα, να τρέφεται με την τροφή των ζώων. Σε εκείνο το σημείο θυμάται τον πλούτο της αγάπης του πατρικού του σπιτιού. Μετανοεί για την απομάκρυνση από το πατρικό σπίτι.

Domenico Tintoretto, Η μετανιωμένη Μαρία Μαγδαληνή (1617-1621) Galleria Doria-Pamphilj, Ρώμη

Όπως το λέει και η λέξη, μετάνοια (μετά – νοώ) σημαίνει ολοκληρωτική αλλαγή ζωής, την άρνηση με όλη μας την καρδιά της αμαρτίας, την αλλαγή νοοτροπίας. Δηλαδή, να νιώσουμε με όλη μας την ύπαρξη ότι ο δρόμος που ακολουθούμε δεν οδηγεί πουθενά, και να θελήσουμε να επιστρέψουμε στην αγάπη του πατρικού μας σπιτιού. Να αισθανθούμε ότι ζούμε σε έναν αχυρώνα, έξω από το σπίτι του πατέρα μας, και να πούμε: «Πού πάμε; Τρελαθήκαμε; Εδώ ο πατέρας μας έχει παλάτι και 'μεις καθόμαστε στον βούρκο;» Κι, έπειτα, ν' αποφασίσουμε να γυρίσουμε, να ξαναμπούμε στο πατρικό σπίτι, να συμφιλιωθούμε με τον Θεό – Πατέρα και με τους αδελφούς μας (Μητροπολίτης Αργολίδος Νεκτάριος, *Επιστροφή*, σ. 23).

Υπογράμμιση κειμένου και συμπλήρωση κενών: Στο παραπάνω κείμενο ας υπογραμμίσουμε λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν τι είναι και τι δεν είναι μετάνοια. Έπειτα, σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, ας συμπληρώσουμε τον παρακάτω πίνακα.

Μετάνοια	
Τι είναι	Τι δεν είναι

Αντιλογίες: «Οι άνθρωποι δεν αλλάζουν με τίποτα. Παραμένουν ίδιοι για πάντα».

Ας αναζητήσουμε επιχειρήματα υπέρ ή κατά αυτής της άποψης και ας κάνουμε διάλογο. Για να στηρίξουμε τις θέσεις μας, θα χρησιμοποιήσουμε παραδείγματα από την καθημερινή μας ζωή ή την ιστορία της ανθρωπότητας.

Φτιάξε μια ιστορία: Ας δημιουργήσουμε μια μικρή ιστορία με θέμα τη μετάνοια. Στην ιστορία θα πρέπει, οπωσδήποτε, ένας από τους ήρωες να λέει τη φράση: «Μετανιώνω πολύ για αυτό που έκανα...».

Β) Συγχώρεση – Ένας Παράδεισος

Συμφιλίωση, Άγιος Διονύσιος, Κολοκοτρώνης, αλλαγή

Με λόγια που ανατριχιάζουν και συγκινούν μίλησε ο Γάλλος δημοσιογράφος για τα γεγονότα στο Μπατακλάν (τρομοκρατική επίθεση που έλαβε χώρα το 2015 στη Γαλλία, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους 90 άνθρωποι). Ο Antoine Leiris απευθύνεται στους Τζιχαντιστές και συγκλονίζει: «Δε θα σας χαρίσω το μίσος μου. Την Παρασκευή το βράδυ, μου κλέψατε ένα εξαιρετικό ον. Μου κλέψατε την αγάπη της ζωής μου, τη μητέρα του γιου μου. Αλλά δε θα έχετε το μίσος μου. Δεν ξέρω καν ποιο είστε και ούτε με ενδιαφέρει να μάθω, γιατί στην πραγματικότητα είστε νεκρές ψυχές. Αν αυτός ο θεός, για χάρη του οποίου σκοτώνετε αδιάκριτα, σας έκανε κατ' εικόνα του, κάθε σφαίρα στο σώμα της γυναίκας μου θα ήταν μια ευλογία στην καρδιά της. Έτσι λοιπόν, δε θα σας κάνω αυτό το δώρο, να σας μισήσω. Αυτό είναι που διακαώς ζητάτε, αλλά η απάντηση στο μίσος με θυμό θα ήταν παράδοση στην ίδια άγνοια που έκανε κι εσάς έτσι όπως είστε. Θέλετε να φοβηθώ, να κοιτώ τους συμπολίτες μου καχύποπτα, να θυσιάσω την ελευθερία μου για την ασφάλεια μου. Χάσατε. Εγώ θα συνεχίσω να παίζω το ίδιο παιχνίδι.

Την είδα (τη γυναίκα μου) το πρωί. Επιτέλους... μετά από μέρες αναμονής. Ήταν τόσο όμορφη, όσο και την Παρασκευή το βράδυ που έφυγε για να πάει στο Bataclan, τόσο όμορφη όσο όταν την πρωτοείδα και την ερωτεύτηκα σαν τρελός, πριν από 12 χρόνια. Βέβαια και είμαι συγκλονισμένος από τον χαμό της, μπορώ να σας αναγνωρίσω αυτήν τη μικρή νίκη, αλλά θα έχει σύντομη διάρκεια. Ξέρω ότι η γυναίκα μου θα είναι δίπλα μας κάθε μέρα, και ότι θα ξαναβρεθούμε σε έναν παράδεισο ελεύθερων ψυχών, όπου εσείς δε θα έχετε ποτέ πρόσβαση. Είμαστε δύο (εγώ και ο γιος μου), αλλά είμαστε πιο δυνατοί από όλους τους στρατούς του κόσμου. Δεν έχω άλλο χρόνο να θυσιάσω για εσάς. Πρέπει να πάω να δω τον Μελβίλ, ο οποίος, όπου να 'ναι, θα ξυπνήσει από τον ύπνο του. Είναι 17 μηνών και θα συνεχίζει να τρώει το γλυκό του, όπως όλες τις άλλες μέρες. Έπειτα, θα πάμε να παίξουμε, όπως όλες τις άλλες μέρες, και αυτό το μικρό αγόρι θα σας αναγκάζει να έρχεστε αντιμέτωποι με το γεγονός ότι είναι ευτυχισμένο κι ελεύθερο. Όχι, δε θα έχετε ούτε το δικό του μίσος» (Η συγκλονιστική επιστολή Γάλλου δημοσιογράφου που έχασε τη γυναίκα του στο Μπατακλάν 17/11/2015).

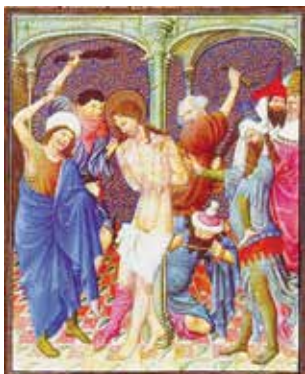

Φωτογραφία από το Μπατακλάν

Επιστολές: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας γράψουμε ένα γράμμα στον Antoine Leiris, εκφράζοντας τα συναισθήματα που μας δημιουργεί η διήγηση αυτών που έζησε.

Ας βρούμε έναν τίτλο για το κάθε ένα από τα έργα τέχνης. Ας συζητήσουμε στην τάξη τι μπορεί να αισθανόταν ο Χριστός για εκείνους που τον χτυπούσαν και τον πλήγγωναν.

Λεπτομέρειες εικονογράφησης από το χειρόγραφο *Belles Heures* του Jean de France (1405-1408/9)

Λεπτομέρεια από έργο στην Αγία Τράπεζα του Αγίου Σουλπικίου, Diest, Βέλγιο

Πίνακας ανώνυμου καλλιτέχνη στο Μουσείο Σκωτσέζικης Μονής, Βιέννη

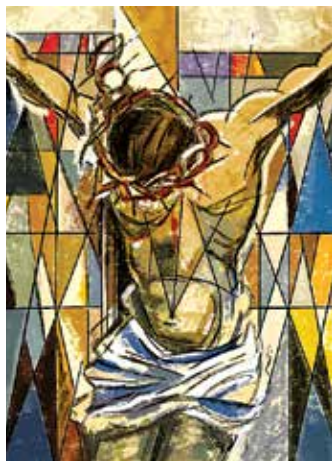
Ο Χριστός, όταν βρέθηκε επάνω στον Σταυρό, αφού είχε υποστεί την προδοσία από τον μαθητή Του, το μίσος των ομοεθνών Του και τους εμπαιγμούς και τις κοροϊδίες των Ρωμαίων στρατιωτών, απευθύνθηκε στον Πατέρα Του και του είπε:

«Πάτερ άφες αυτοίς, ου γαρ οίδασι τι ποιούσι», δηλαδή:

«Πατέρα, συγχώρησέ τους, δεν ξέρουν τι κάνουν».

Το αίτημα του Χριστού για συγχώρεση είναι η απάντηση στην ανθρώπινη κακία. Αυτός ο λόγος είναι έμπρακτη εφαρμογή και επικύρωση του μοναδικού στον κόσμο κηρύγματος της γνήσιας αγάπης προς όλους, ακόμα και προς τους εχθρούς. Είναι δέηση και συγχρόνως ικεσία, επίκληση με το ελαφρυντικό της αγνοίας υπέρ των διωκτών Του, που αντηχεί από τότε σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης. Από τον λόγο αυτόν εμπνέονται οι χιλιάδες των Μαρτύρων που, στο διάβα των αιώνων, θέλησαν να μιμηθούν τον Αρχηγό και Τελειωτή της πίστεώς τους, δείχνοντας πως μπορούν να νικούν το κακό με το καλό, τη μοχθηρία με την αγάπη, το συμφέρον με την ανιδιοτέλεια.

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με θέμα τα Πάθη του Χριστού:

Ο άγιος Διονύσιος της Ζακύνθου

Ένας από τους αμέτρητους ανθρώπους που εμπνεύστηκαν από το παράδειγμα του Χριστού ήταν και ο άγιος Διονύσιος, ο οποίος έζησε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στη Ζάκυνθο. Οι ζακυνθινές οικογένειες Σιγούρου, από την οποία καταγόταν ο άγιος, και Μονδίνου είχαν πολλά χρόνια θανάσιμη έχθρα μεταξύ τους, που συχνά οδηγούσε σε αιματηρές συμπλοκές. Σε μια από αυτές δολοφονήθηκε ο αδελφός του αγίου Διονυσίου. Χωρίς να το ξέρει, ο φονιάς κατέφυγε κυνηγημένος στη Μονή, όπουμόναζε ο άγιος. Δε γνώριζε ποιος ήταν και του εξομολογήθηκε τι είχε κάνει.

Πώς θα αντιδρούσαμε στη θέση του; Τι θα κάναμε, εάν συναντούσαμε έναν άνθρωπο που μας έχει στενοχωρήσει με κάποιον τρόπο;

Roy de Maistre, Σταύρωση, 1958

Διλήμματα: Ας συλλογιστούμε τι θα συμβουλευάμε τον άγιο Διονύσιο να πράξει.

Να αφήσει τον φονιά να φύγει ή να τον παραδώσει στις αρχές;

Θα χωριστούμε σε δύο ομάδες, θα συζητήσουμε και θα απαντήσουμε τα παρακάτω ερωτήματα, ανάλογα με την απόφασή μας:

1. Ποιοι θα επηρεαστούν;
2. Παραβιάζονται οι κανόνες;
3. Μπορεί να μοιραστεί την απόφασή του με τους δικούς του ανθρώπους;
4. Η απόφασή του σέβεται τα δικαιώματα, τα πιστεύω και τις ελευθερίες των άλλων ανθρώπων;
5. Η απόφασή του αντιμετωπίζει το πρόβλημα ή απλώς το καλύπτει;
7. Αντιμετωπίζουν συνέπειες οι υπόλοιποι άνθρωποι;

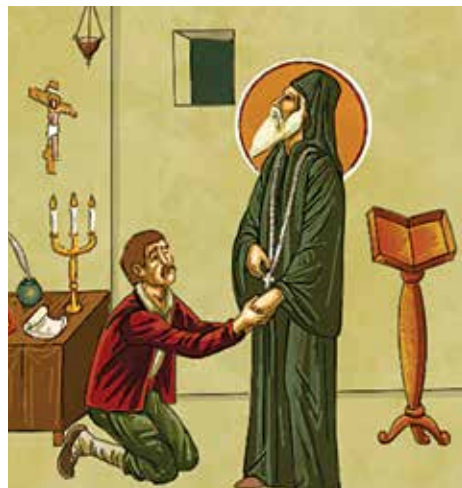
Έπειτα, ας διαβάσουμε τη συνέχεια της ιστορίας:

Τότε, ο άγιος Διονύσιος όχι μόνο δεν τον παρέδωσε στις αρχές, όχι μόνο δεν του επιτέθηκε, αλλά τον έκρυψε για λίγες ημέρες και μετά τον φυγάδευσε! Όταν οι συγγενείς του σκοτωμένου και του αγίου, καθώς και τα όργανα της εξουσίας, ήλθαν στο μοναστήρι και ρωτούσαν για τον φονιά, ο άγιος Διονύσιος απάντησε πως δεν τον είχε δει και πως δεν ήξερε τίποτε.

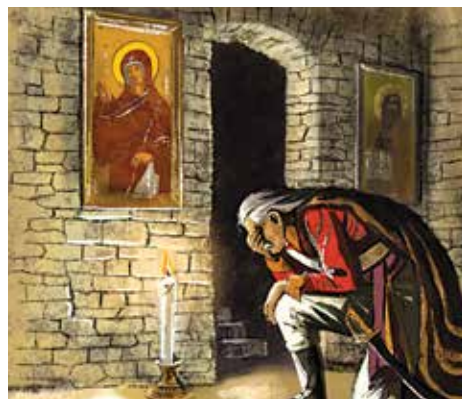
Ο Κολοκοτρώνης και η συγχώρεση

Η βαθιά πίστη του Κολοκοτρώνη τον έκανε πάντα να συγχωρεί. Όπως εξιστορεί και ο Π. Σούτσος, «κατά τα τελευταία έτη της ζωής του υπήρξε απλός, αθώος και ήπιος, ως βρέφος ... Φιλιότανε με τους παλιούς εχθρούς του και με κάθε άνθρωπο που είχε ψυχραθεί». Όμως, πάντα ήταν πραγματικά ανεξίκακος. Κάποτε, πολλά χρόνια πριν, τον είχε πλησιάσει αυτός που είχε σκοτώσει τον αδελφό του, εκτελώντας εντολή των Τούρκων. Πίστευε, ίσως, ότι ο Γέρος του Μοριά δε θα τον αναγνώριζε. Ήταν, μάλιστα, τόσο το θράσος του που, φορώντας τον ολόχρυσο ντουλαμά* του θύματος, τόλμησε να του ζητήσει και μια χάρη. Ο Κολοκοτρώνης αναστέναξε βαθιά. Άλλος θα όρμαγε πάνω του να τον σκοτώσει. Αυτός, όμως, έκανε το αντίθετο. Τον δέχθηκε με την καλοσύνη και την ταπεινότητα που του υπαγόρευε το μεγαλείο της γενναίας ψυχής του. Δεν τον εξυπηρέτησε μόνο, αλλά τον κράτησε φιλόξενα και για βραδινό φαγητό.

Στο ίδιο τραπέζι έκατσε κι η μάνα του. Μόλις αναγνώρισε τον χρυσοκέντητο επενδύτη του δολοφονημένου παιδιού της, ξέσπασε σε κλάματα. Μέσα στη δίκαιά της αγανάκτηση, τα έβαλε με τον Στρατηγό. «Πώς βάζεις στο τραπέζι μας τον φονιά του αδελφού σου;» του είπε, μέσα από τα αναφιλητά της. Αμέσως, όμως, πήρε μια αληθινά χριστιανική απάντηση από το στόμα του μεγαλόψυχου γιου της: «Σώπασε, μάνα, εγώ τον συγχώρεσα, και αυτό το τραπέζωμα είναι το καλύτερο μνημόσυνο για τον μακαρίτη τον αδελφό μου!». Μην μπορώντας να κρατηθεί άλλο πια, ξέσπασε κι εκείνος σε κλάματα (Πολίτης, χ.χ.).

*Ο άγιος Διονύσιος συγχωρεί τον δολοφόνο του αδελφού του
Ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου*

*Ο Θ. Κολοκοτρώνης προσευχόμενος
Ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου*

Ας εντοπίσουμε ομοιότητες και διαφορές στα κείμενα με τον άγιο Διονύσιο και τον Κολοκοτρώνη

Ομοιότητες	Διαφορές

Το να σφάλεις είναι ανθρώπινο, το να συγχωρείς θεϊκό (Alexander Pope, 18ος αιώνας).

Γράφω ένα γράμμα: Ας γράψουμε ένα γράμμα σε κάποιον/α υποθετικό/ή φίλο/φίλη μας, με τον/την οποίο/α έχουμε τσακωθεί, για να του/της ζητήσουμε συγγνώμη.

Ας συμπληρώσουμε τον διαδραστικό - εννοιολογικό χάρτη με θέμα τη μετάνοια και τη συγχώρηση:

Σωστό - Λάθος με θέμα τη συγχώρηση:

18. Διακονία στην Εκκλησία: Ιεροσύνη

Αφιέρωση, ηγεσία, κλήρος, καλός ποιμένας

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Για ποια χαρακτηριστικά πρέπει να διακρίνεται ένας κληρικός, σύμφωνα με την Αγία Γραφή;
- Είναι η ιεροσύνη εξουσία ή διακονία;

Μέγας Αλέξανδρος

Ο Μέγας Αλέξανδρος (356-323 π.Χ.) αφού είχε κατακτήσει σχεδόν όλη την οικουμένη, καθώς επέστρεφε από τις Ινδίες στη Βαβυλώνα, εισήλθε στην έρημο της Γεδρωσίας και άρχισε να τη διασχίζει. Εκεί, ίσως, βρέθηκε στην πιο δύσκολη στιγμή της εκστρατείας του. Αφού είχε προχωρήσει βαθιά μέσα στην έρημο, το στράτευμά του μαστιζόταν από έλλειψη τροφής και νερού. Κάποιοι στρατιώτες κατάφεραν και βρήκαν μια ελάχιστη ποσότητα νερού, την οποία έβαλαν μέσα σε ένα κράνος και αμέσως έτρεξαν να την προσφέρουν στον βασιλιά τους, τον Αλέξανδρο, σαν ένα σπουδαίο λάφυρο. Όταν, όμως, ο Αλέξανδρος πήρε στα χέρια του το κράνος με το νερό, δεν το ήπια, όπως θα περίμεναν όλοι. Αντίθετα! Το σήκωσε ψηλά, ώστε να το βλέπει όλο το στράτευμα, και το έριξε κάτω! Η πράξη αυτή του Αλεξάνδρου εμπύχωσε τους στρατιώτες, ώστε, όπως σχολιάζει ο Αρριανός, ήταν σαν να ήπιαν όλοι από εκείνο το κράνος και έτσι να ξεδιψάσε το στράτευμα! Στην πράξη, ο Αλέξανδρος, με την κίνηση του αυτή, είχε ξεδιψάσει τις ψυχές των στρατιωτών και τους είχε αναπτρώσει το ηθικό, δίνοντάς τους δύναμη και κουράγιο να αντέξουν τις απάνθρωπες κακουχίες.

Η ιστορία αυτή αναδεικνύει το ήθος που θα πρέπει να χαρακτηρίζει τον ηγέτη. Δεν μπορούσε ο Αλέξανδρος να δεχτεί να πειι μόνος αυτός νερό (κι ας ήταν ο βασιλιάς της οικουμένης) την ίδια στιγμή που οι στρατιώτες του αφανίζονταν από τη δίψα, την πείνα και τις κακουχίες!

Ρόλος στον τοίχο – Α΄ μέρος

Ας ζωγραφίσουμε στον πίνακα το περίγραμμα ενός ανθρώπου. Έπειτα, ας σκεφτούμε και ας γράψουμε έξω από το περίγραμμα τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο ηγέτης μιας ομάδας ανθρώπων.

Ας χωριστούμε σε ομάδες 3-4 ατόμων. Οι μισές ομάδες θα ασχοληθούν με τα κείμενα Α΄ και Β΄. Οι υπόλοιπες θα ασχοληθούν με το κείμενο Γ΄. Οι ομάδες θα κάνουν τις αντίστοιχες δραστηριότητες των κειμένων και, στη συνέχεια, θα μοιραστούμε στην τάξη τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων.

ΚΕΙΜΕΝΑ Α΄ ΚΑΙ Β΄ (από τα Ευαγγέλια)

Κείμενο Α΄

Εγώ είμαι ο καλός ποιμένας*: ο καλός ποιμένας θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των προβάτων. Ο μισθωτός όμως, που δεν είναι ο βοσκός και δεν είναι δικά του τα πρόβατα, όταν βλέπει τον λύκο να έρχεται, αφήνει τα πρόβατα και φεύγει. Έτσι, ο λύκος τ΄ αρπάζει και τα διασκορπίζει. Ο μισθωτός φεύγει, γιατί είναι μισθωτός, και τα πρόβατα δεν είναι δικά του. Εγώ είμαι ο καλός βοσκός (Ιω. 10, 11-15).

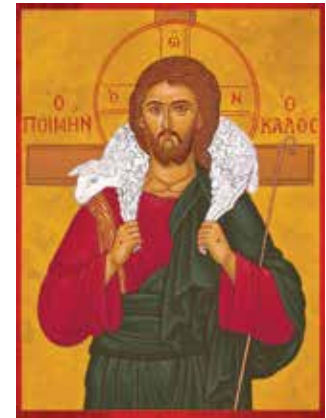
Κείμενο Β´

Ποιος από σας, αν έχει εκατό πρόβατα και χάσει ένα απ' αυτά, δε θα εγκαταλείψει τα ενενήντα εννιά στην έρημο, για να ψάξει για το χαμένο, ώσπου να το βρει; Κι όταν το βρει, το βάζει χαρούμενος στους ώμους του, έρχεται στο σπίτι και προσκαλεί τους φίλους και τους γείτονες και τους λέει: «χαρείτε μαζί μου, γιατί βρήκα το πρόβατό μου που είχε χαθεί» (Λκ. 15, 4-5).

Δραστηριότητα Α´ και Β´ κειμένων: Μετασχηματισμός κειμένου σε τέχνη:

Ας διαβάσουμε τα παραπάνω αποσπάσματα από τα Ευαγγέλια και ας παρατηρήσουμε πώς αυτά οπτικοποιούνται στη διπλανή εικόνα. Θα υπογραμμίσουμε τους στίχους και τις λέξεις από τα Ευαγγέλια που γίνονται εικόνα. Ας γράψουμε τα στοιχεία που διδάσκει ο Χριστός ότι πρέπει να έχει ένας καλός ηγέτης:

.....
.....

Ο Καλός Ποιμήν
ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου

Κείμενο Γ´

Πριν από τη γιορτή του Πάσχα, ξέροντας ο Ιησούς πως ήρθε η καθορισμένη γι' αυτόν ώρα να φύγει από τούτο τον κόσμο και να πάει στον Πατέρα, έδειξε την αγάπη του ως το τέλος σ' αυτούς που μέσα σ' αυτόν τον κόσμο τού ανήκαν και τους αγαπούσε. [...] Σηκώνεται, λοιπόν, από το τραπέζι που δεινούσαν, βγάζει το ιμάτιό του, παίρνει μια πετσέτα και τη ζώνεται· έπειτα βάζει νερό στη λεκάνη κι αρχίζει να πλένει τα πόδια των μαθητών και να τα σκουπίζει με την πετσέτα που είχε ζωστεί. Φτάνει λοιπόν και στον Σίμωνα Πέτρο· αυτός του λέει: «Εσύ, Κύριε, θα μου πλύνεις τα πόδια;» «Αυτό που κάνω εγώ», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «εσύ, δεν το καταλαβαίνεις τώρα· θα το καταλάβεις, όμως, αργότερα». Του λέει ο Πέτρος: «Ποτέ δε θα σ' αφήσω να μου πλύνεις τα πόδια». «Αν δε σε πλύνω», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «δεν έχεις θέση κοντά μου». Του λέει τότε ο Σίμων Πέτρος: «Αν είναι έτσι, Κύριε, όχι μόνο τα πόδια να μου πλύνεις αλλά και τα χέρια και το κεφάλι». Όταν τους έπλυνε τα πόδια, φόρεσε το ιμάτιό του, πήρε πάλι τη θέση του στο τραπέζι και τους είπε: «Καταλαβαίνετε τι έκανα σ' εσάς; Εσείς με φωνάζετε "Διδάσκαλε" και "Κύριε", και σωστά το λέτε, γιατί είμαι. Αν, λοιπόν, εγώ ο Κύριος κι ο Διδάσκαλος σάς έπλυνα τα πόδια, έχετε κι εσείς την υποχρέωση να πλένετε ο ένας τα πόδια του άλλου. Σας έδωσα το παράδειγμα, για να κάνετε κι εσείς, όπως έκανα εγώ» (Ιω. 13, 1-17).

Δραστηριότητα Γ´ κειμένου:

Μετασχηματισμός κειμένου σε τέχνη:

Ας διαβάσουμε το παραπάνω απόσπασμα από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη που αναφέρεται στον «Ιερό Νιπηήρα» και ας παρατηρήσουμε πώς αυτό οπτικοποιείται στην αντίστοιχη εικόνα. Θα υπογραμμίσουμε τους στίχους και τις λέξεις από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη που γίνονται εικόνα. Ας γράψουμε ποια στοιχεία έχει ο Χριστός ως «ηγέτης» των μαθητών.

.....
.....
.....
.....

Κωνσταντίνος Γιωτάκης, Ο Νιπηήρας
Ι.Ν. Αγίας Κυριακής Ν. Σμύρνης

Διακονία = προσφορά με διάθεση αγάπης

Κείμενο Δ´

Γιατί ο επίσκοπος, ως διαχειριστής του Θεού, πρέπει να είναι αδιάβλητος· να μην είναι υπεροπτικός, ευέξαπτος, μέθυσος, φιλόνομος, και να μην επιδιώκει αθέμιτα κέρδη. Αντίθετα, πρέπει να είναι φιλόξενος, ν´ αγαπάει το καλό, να είναι συνετός, δίκαιος, ευσεβής, να κυριαρχεί στον εαυτό του· να είναι προσηλωμένος στο κήρυγμα που συμφωνεί με τη διδαχή που μας παραδόθηκε, και, συνεπώς, είναι αξιόπιστο. Έτσι, ο επίσκοπος θα μπορεί και να καθοδηγεί σύμφωνα με τη σωστή διδασκαλία και να ελέγχει όσους είναι αντίθετοι σ´ αυτήν (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Τίτον 1, 7-9).

Ρόλος στον τοίχο Β´ μέρος (συνέχεια δραστηριότητας)

Διαβάζουμε το παραπάνω κείμενο. Με βάση αυτό και τα κείμενα Α´, Β´, Γ´ συνεχίζουμε το περίγραμμα του ηγέτη που είχαμε φτιάξει στην αρχή του κεφαλαίου. Γράφουμε μέσα στο περίγραμμα τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο ηγέτης μιας ομάδας ανθρώπων με βάση τα κείμενα της Καινής Διαθήκης. Συγκρίνουμε τα χαρακτηριστικά εκτός και εντός περιγράμματος.

Στην πρώτη Εκκλησία εκείνοι που θα διακονούσαν την Εκκλησία επιλέγονταν με κλήρωση, γι´ αυτό και ονομάζονταν «κλήρος».

Από την εποχή των Αποστόλων μέχρι και στις μέρες μας, οι Χριστιανικές κοινότητες αποτελούνται από τον λαό και τους ηγέτες του. Στην Εκκλησία οι ηγέτες δεν είναι εξουσιαστές, αλλά τα πρόσωπα που διακονούν, υπηρετούν δηλαδή, τον λαό. Αυτά τα πρόσωπα ονομάζονται **κλήρος**. Σε γενικές γραμμές, το έργο τους είναι να τελούν τη Θεία Ευχαριστία και τα υπόλοιπα Μυστήρια (λειτουργοί), να διδάσκουν τον λόγο του Θεού (διδάσκαλοι) και να φροντίζουν για την πνευματική προκοπή των πιστών (ποιμένες). Κάποιοι ιερείς, εκτός από το σημαντικό πνευματικό τους έργο, επιτελούν και αξιόλογο κοινωνικό έργο. Ο ιερέας δεν είναι «αντιπρόσωπος του Θεού στη Γη». Σύμφωνα με τη διδασκαλία της Εκκλησίας, ο Θεός δε χρειάζεται αντιπροσώπους, ούτε μεσάζοντες. Ο άνθρωπος, με την προσευχή του (όταν φυσικά βγαίνει από την καρδιά του), επικοινωνεί απευθείας μαζί Του.

Στην πραγματικότητα, το αντίθετο συμβαίνει: Ο ιερέας είναι εκπρόσωπος των ανθρώπων προς τον Θεό. Κλήρος και λαός λειτουργούν ως ενιαίο σώμα, το σώμα της Εκκλησίας, του οποίου η κεφαλή είναι ο Χριστός.

Ας φτιάξουμε το παζλ του Καλού Ποιμένα:

Ιστο-εξερεύνηση: Ας εντοπίσουμε στο κείμενο ποιο είναι το έργο των κληρικών και ας γράψουμε τις κατηγορίες έργου που περιγράφονται. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας ας αναζητήσουμε παραδείγματα κληρικών με σημαντικό έργο και ας τα παρουσιάσουμε στην τάξη.

Κληρικοί

Επίσκοπος: Είναι ο άνθρωπος που ως τύπος / εικόνα του Χριστού, τελεί τα Μυστήρια. Υπό την ευθύνη του βρίσκονται οι Εκκλησίες μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής. Ο Επίσκοπος είναι εκείνος που **χειροτονεί** (καθιστά κληρικούς) τα πρόσωπα στην Εκκλησία, έτσι ώστε να γίνουν Επίσκοποι, Πρεσβύτεροι και Διάκονοι.

Πρεσβύτερος: Είναι εκείνος που τελεί τα Μυστήρια στην Εκκλησία, εξ ονόματος του Επισκόπου, όταν ο Επίσκοπος δεν μπορεί να είναι παρών. Η πλειοψηφία των ιερέων ανήκει σε αυτόν τον βαθμό ιεροσύνης.

Διάκονος: Είναι ο πρώτος βαθμός της ιεροσύνης. Ο Διάκονος έχει βοηθητικό ρόλο στην τέλεση των Μυστηρίων.

Φωτογραφία Επισκόπου και πρεσβυτέρων (αριστερά), Φωτογραφία Επισκόπου (μέση), Φωτογραφία Διακόνου (δεξιά)

Ποια χαρακτηριστικά, από αυτά που γράψαμε εντός του περιγράμματος της άσκησης «Ρόλος στον τοίχο», πρέπει να έχει ο Επίσκοπος και ποια ο Διάκονος;

Επίσκοπος

Διάκονος

Από τον εκκλησιαστικό τύπο:

Τη Δευτέρα 13 Φεβρουαρίου 2017, τελέσθηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου πανηγυρική Πατριαρχική Θεία Λειτουργία. Στο τέλος της Θείας Ευχαριστίας, ο Προκαθήμενος του Αλεξανδρινού Θρόνου χειροθέτησε την Κατηχήτρια γερόντισσα Θεανώ, από τα πρώτα στελέχη της Ιεραποστολής στο Κολουέζι, σε «Διακόνισσα της Ιεραποστολής» της Ιεράς Μητροπόλεως Κατάνγκα, και ανέγνωσε την ευχή εις εισερχομένους «εις διακονίαν εκκλησιαστικήν» σε τρεις Μοναχές και δύο Κατηχήτριες, προκειμένου να εξυπηρετήσουν το ιεραποστολικό έργο της Ιεράς Μητροπόλεως, κυρίως στα Μυστήρια της Βαπτίσεως ενηλίκων και του Γάμου, καθώς και στον κατηχητικό τομέα της τοπικής Εκκλησίας. Σημειώνεται πως είναι η πρώτη φορά στην ιστορία της Ιεραποστολής στην Αφρική που πραγματοποιούνται ανάλογες χειροθεσίες (Στα ονομαστήριά του ο Αλεξανδρινός Προκαθήμενος χειροθέτησε για πρώτη φορά «Διακόνισσες της Ιεραποστολής» 17/2/2017).

Φωτογραφίες Πατριάρχη Αλεξανδρείας και Διακονισσών

Διακόνισσες είναι γυναίκες που ανήκουν στον κλήρο. Είχαν ρόλο βοηθητικό στις βαπτίσεις και στη Θεία Λειτουργία αλλά και στο κοινωνικό έργο. Είναι θεσμός που ατόνησε μετά τον 15ο αιώνα, αλλά δεν καταργήθηκε.

Σχόλιο θεολόγων για την παραπάνω είδηση

Η αναβίωση της γυναικείας διακονίας δεν αποτελεί καινοτομία, όπως μερικοί θα ήθελαν να μας κάνουν να πιστέψουμε, αλλά **εκ νέου ενεργοποίηση μιας ζωντανής και αποτελεσματικής παραδοσιακής διακονίας**, προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία σε εξειδικευμένες γυναίκες να προσφέρουν στην υπηρεσία του λαού του Θεού στην εποχή μας τα μοναδικά και ειδικά χαρίσματα, ως χειροτονημένοι και εξουσιοδοτημένοι εκπαιδευτές, ευαγγελιστές, ιεροκήρυκες, σύμβουλοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.ά. (Καλύβας κ.ά., 17/11/2017).

1. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Οι γυναίκες μπορούν να έχουν ενεργό ρόλο στη ζωή της Εκκλησίας;

2. Επιτόπια μελέτη ζητήματος: Ας επισκεφθούμε την Εκκλησία που είναι κοντά στο σχολείο μας. Ας αναζητήσουμε τον ιερέα της Εκκλησίας και ας του πάρουμε συνέντευξη, ρωτώντας τον σχετικά με την διακονία του, την απόφασή του να χειροτονηθεί, τις δυσκολίες και τα οφέλη που μπορεί να έχει.

Δημιουργία αφίσας: Ας δημιουργήσουμε μια αφίσα για την Ιεροσύνη. Θα έχουμε φωτογραφίες από ιερείς με σημαντική προσφορά στην τοπική μας κοινωνία αλλά και αιογραφίες με αγίους ιερείς. Κάτω από κάθε φωτογραφία θα γράψουμε μερικές πληροφορίες για κάθε ιερέα. Θα μπορούσαμε στο κέντρο της αφίσας να βάλουμε την εικόνα του Χριστού ως «Μέγα Αρχιερέα».

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής που αφορούν τους κληρικούς:

19. Ελπίζοντας στην αγάπη του Θεού

Παράδεισος, κόλαση, Δευτέρα παρουσία, Αποκάλυψη

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πώς αναγνωρίζεται η ελπίδα και η προσδοκία των Χριστιανών για την πρόνοια και αγάπη του Θεού;
- Ποια είναι η θεολογική σημασία των όρων «Παράδεισος» και «Κόλαση»;
- Τι σημαίνει «Δευτέρα Παρουσία»;

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας παρατηρήσουμε τις εικόνες.

Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη:

Τι συναισθήματα φαίνεται να κυριαρχούν στα εικονιζόμενα πρόσωπα;

Τι νομίζουμε ότι περιμένουν;

Η προσευχή που μας παρέδωσε ο Χριστός – η Κυριακή προσευχή

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου*
ἔλθέτω ἡ βασιλεία σου*
γενηθήτω τὸ θέλημά σου
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς*
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον*
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Πονηροῦ.

Ἔστι Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας* ἀμήν

Υπογράμμιση κειμένου: Ας υπογραμμίσουμε την πρόταση από την Κυριακή Προσευχή που δηλώνει την προσμονή των Χριστιανών να συναντηθούν με τον Θεό.

Το τελευταίο βιβλίο της Αγία Γραφής είναι η **Αποκάλυψη του Ιωάννου**. Σε αυτό το βιβλίο ο μαθητής του Χριστού, Ευαγγελιστής Ιωάννης, χρησιμοποιεί διάφορες εικόνες και σύμβολα, για να περιγράψει την προσμονή των ανθρώπων για τη συνάντησή τους με τον Χριστό.

Νικόλαος Γύζης
Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἐρχεται (1899-1900)
Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα

«Κι είδα την άγια πόλη, τη νέα Ιερουσαλήμ, να κατεβαίνει από τον ουρανό, από τον Θεό, έτοιμη σαν τη νύφη που στολισμένη περιμένει τον άντρα της. Άκουσα και μια δυνατή φωνή απ' τον ουρανό να λέει: "Τώρα πια η κατοικία του Θεού είναι μαζί με τους ανθρώπους. Θα κατοικήσει μαζί τους, κι αυτοί θ' αποτελούν τον λαό του. Ο ίδιος ο Θεός θα είναι μαζί τους. Θα διώξει κάθε δάκρυ από τα μάτια τους, κι ο θάνατος δε θα υπάρχει πια· ούτε πένθος ούτε κλάμα ούτε πόνος θα υπάρχει πια, γιατί τα παλιά πέρασαν"» (Αποκάλυψη 21, 2-4).

Υπογράμμιση κειμένου: Ας υπογραμμίσουμε τις λέξεις ή φράσεις από το απόσπασμα της Αποκαλύψεως που δηλώνουν την προσμονή των Χριστιανών να συναντηθούν με τον Θεό.

Ας γράψουμε ποια χαρακτηριστικά θα έχει ο νέος κόσμος τον οποίον προσμένουν οι Χριστιανοί, σύμφωνα με την Αποκάλυψη.

.....

.....

Βλέπω – Ισχυρίζομαι – Αναρωτιέμαι:

1. Τι παρατηρώ στην εικόνα του Michelangelo στη σελίδα 124;
2. Τι ισχυρίζομαι ότι αναπαριστά;
3. Τι θέλω να μάθω για την εικόνα;

Παζλ με την εικόνα της τελικής κρίσης:

Δευτέρα Παρουσία:

Οι Χριστιανοί ελπίζουν και αναμένουν τον δεύτερο ερχομό του Χριστού στη Γη: η παρουσία Του θα κρίνει τους ανθρώπους. Η δεύτερη έλευση του Χριστού στη Γη ονομάζεται **Δευτέρα Παρουσία του Χριστού**. Ο Χριστός δεν είπε συγκεκριμένα πότε και τι ακριβώς θα γίνει, αλλά χρησιμοποίησε συμβολικές εικόνες (παραβολή της κρίσεως, παραβολή των δέκα παρθένων), κυρίως για να επισημάνει στους ανθρώπους ότι δε θα τους εγκαταλείψει ποτέ και γι' αυτό καλούνται διαρκώς να είναι έτοιμοι για να Τον υποδεχθούν. Οι Χριστιανοί ελπίζουν ότι ο κόσμος δε θα καταστραφεί, αλλά με τη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού θα ανακαινισθεί και ο άνθρωπος θα αποκτήσει ζωή αιώνια.

Αν κάποιος σας πει "να εδώ είναι ο Μεσσίας" ή "να εκεί είναι", μην τον πιστέψετε. Γιατί θα εμφανιστούν μεσσίες και ψευδοπροφήτες, που θα κάνουν μεγάλα και φοβερά θαύματα, για να σας παραπλανήσουν. [...] Γιατί ο Υιός του ανθρώπου θα έλθει τόσο φανερά, όπως η αστραπή που βγαίνει στην ανατολή και φαίνεται ως τη δύση (Μτ. 24, 22 και 27).

Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός γράφει:

- *Γιατί τι είναι κόλαση παρά η στέρηση εκείνου που σφοδρά επιθυμεί κανείς; Κατά την αναλογία λοιπόν του πόθου, όσοι ποθούν τον Θεό ευφραίνονται και όσοι ποθούν την αμαρτία κολάζονται [...]* (Κατά Μανιχαίων, PG 94,1573AB).
- *Και στην αιωνιότητα ο Θεός παρέχει σ' όλους τα αγαθά, γιατί είναι πηγή των αγαθών αναβλύζοντας σ' όλους την αγαθότητα, ενώ ο καθένας, καταπώς έκανε δεκτικό τον εαυτό του, μετέχει στο αγαθό [...]* (Κατά Μανιχαίων, PG 94,1569B).

Παράδεισος και Κόλαση: Για την Ορθόδοξη Εκκλησία ο Παράδεισος δεν είναι η μετά τον θάνατο ανταμοιβή του Θεού για όσους είναι πιστοί. Αντίστοιχα, η Κόλαση δεν είναι η τιμωρία του Θεού, όπως πολλές φορές νομίζει ο κόσμος. Σύμφωνα με τους Πατέρες της Εκκλησίας, Κόλαση και Παράδεισος ως

Michelangelo, Η τελική κρίση, 16ος αιώνας
Καπέλα Σιξτίνα, Βατικανό

«τόποι» δεν υπάρχουν. Ο Παράδεισος και η Κόλαση σχετίζονται με το πόσο δεκτικός είναι ο άνθρωπος στη σχέση του με τον Θεό και άρα και με τους άλλους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του.

Δηλαδή, όσο ο άνθρωπος συμ-μετέχει στις ενέργειες του Θεού (αγάπη, δημιουργία, κοινωνία, συγχωρητικότητα), ζει στον Παράδεισο. Όσο ο άνθρωπος δε συμ-μετέχει σε αυτές τις ενέργειες, ζει στην Κόλαση. Σύμφωνα με την Εκκλησία, ο Παράδεισος και η Κόλαση μπορούν να βιώνονται από τους ανθρώπους ακόμη και πριν πεθάνουν. Για παράδειγμα, αν ένας άνθρωπος αγαπάει αληθινά τους ανθρώπους γύρω του, παίρνει μια μικρή γεύση Παράδεισου. Αν ένας άνθρωπος μισεί τους ανθρώπους γύρω του, παίρνει μια μικρή γεύση της Κόλασης.

Ρόλος στον τοίχο: Τι χαρακτηριστικά πιστεύουμε ότι θα έχει κάποιος άνθρωπος που ζει στον Παράδεισο με βάση το παραπάνω κείμενο; Τι χαρακτηριστικά θα έχει κάποιος που ζει στην Κόλαση; Ας φτιάξουμε δύο περιγράμματα στον τοίχο, έναν για τον Παράδεισο και έναν για την Κόλαση, καταγράφοντας μέσα στο καθένα τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά.

Θα σου πω μια ιστορία που έχω ακούσει: Κάποτε ένας απλός άνθρωπος παρακαλούσε τον Θεό να του δείξει πώς είναι ο Παράδεισος και η Κόλαση. Ένα βράδυ, λοιπόν, στον ύπνο του άκουσε μια φωνή να του λέει: «Έλα, να σου δείξω την Κόλαση». Βρέθηκε τότε σε ένα δωμάτιο, όπου πολλοί άνθρωποι κάθονταν γύρω από ένα τραπέζι και στη μέση ήταν μια κατσαρόλα γεμάτη φαγητό. Όλοι όμως οι άνθρωποι ήταν πεινασμένοι, γιατί δεν μπορούσαν να φάνε. Στα χέρια τους κρατούσαν από μια πολύ μακριά κουτάλα. Έπαιρναν από την κατσαρόλα το φαγητό, αλλά δεν μπορούσαν να φέρουν την κουτάλα στο στόμα τους. Γι' αυτό άλλοι γκρίνιαζαν, άλλοι φώναζαν, άλλοι έκλαιγαν. Μετά, άκουσε την ίδια φωνή να του λέει: «Έλα τώρα να σου δείξω και τον Παράδεισο». Βρέθηκε τότε σε ένα άλλο δωμάτιο όπου πολλοί άνθρωποι κάθονταν γύρω από ένα τραπέζι ίδιο με το προηγούμενο και στη μέση ήταν πάλι μια κατσαρόλα με φαγητό και είχαν τις ίδιες μακριές κουτάλες. Όλοι όμως ήταν χορτάτοι και χαρούμενοι, γιατί ο καθένας έπαιρνε με την κουτάλα του φαγητό από την κατσαρόλα και τάρζε τον άλλον. Κατάλαβες τώρα κι εσύ πώς μπορείς να ζεις, ήδη από αυτήν τη ζωή, τον Παράδεισο; Όποιος κάνει το καλό, αγάλλεται, διότι αμοίβεται με θεϊκή παρηγοριά. Όποιος κάνει το κακό, υποφέρει και κάνει τον επίγειο παράδεισο, επίγεια κόλαση. Έχεις αγάπη, καλωσύνη; Είσαι άγγελος και, όπου πας ή σταθείς, μεταφέρεις τον Παράδεισο. Έχεις πάθη, κακία; Έχεις μέσα σου τον διάβολο και, όπου πας ή σταθείς, μεταφέρεις την Κόλαση. Από εδώ αρχίζουμε να ζούμε τον Παράδεισο ή την Κόλαση (Αγίου Παϊσίου, Λόγοι, τ. Ε', Ι., σ. 48).

1. Μετατροπή κειμένου σε έργο τέχνης: Ας χωριστούμε σε ομάδες. Θα αναπαραστήσουμε με παντομίμα την Κόλαση και τον Παράδεισο με βάση το παραπάνω κείμενο.

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Τι σχέση έχουν με τον εαυτό τους και με τους άλλους ανθρώπους αυτοί που βρίσκονται στην Κόλαση και στον Παράδεισο;

3. Λέξεις, σκέψεις στη σειρά: Ας γράψουμε σε ένα χαρτί μια στιγμή από τη ζωή μας που τη νιώσαμε ως «μια στιγμή Παραδείσου». Τα χαρτιά στερεώνονται με μανταλάκια σε ένα κορδόνι/σχοινί που έχει κρεμαστεί στην τάξη.

Βλέπουμε το βίντεο με τίτλο «**Ιδού ο Νυμφίος έρχεται**»:

Συμπλήρωση κενών: Παρουσία, κόλαση, συμβολικές, τιμωρία, παράδεισος, δεκτικός, ανταμοιβή, (κάποιες λέξεις χρησιμοποιούνται δύο φορές)

Για τους Χριστιανούς ο _____ δεν είναι μια μετά θάνατον _____ για όσους είναι πιστοί.

Η _____ δεν είναι _____ του Θεού για όσους δεν ακούν το θέλημά του. Ο _____ και η _____ δεν είναι τόποι αλλά σχετίζονται με το πόσο _____ είναι ο άνθρωπος στη σχέση του με τον Θεό. Η δεύτερη έλευση του Χριστού στη Γη ονομάζεται Δευτέρα _____. Ο Χριστός δεν είπε συγκεκριμένα πότε και τι ακριβώς θα γίνει, αλλά χρησιμοποίησε _____ εικόνες.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Β΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ με δραστηριότητες και δημιουργικές εργασίες

Δημιουργία ταινίας: Αφού χωριστείτε σε ομάδες, επιλέξτε ένα από τα Μυστήρια της Εκκλησίας για να κάνετε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας- ένα βίντεο. Παρουσιάστε τις δημιουργίες σας στην τάξη σας και «ανεβάστε» τες στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Χριστιανική ζωή

Στο Γ΄ Θεματικό Πεδίο θα συζητήσουμε πώς εφαρμόζεται το ευαγγελικό μήνυμα στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων και ποια οφείλει να είναι η στάση των Χριστιανών απέναντι σε σημαντικά κοινωνικά ζητήματα. Καθώς ο εκκλησιαστικός λόγος δεν είναι σύνολο τυπικών διατάξεων ή ηθικών νόμων, θα αφουγκραστούμε τη σημασία της σχέσης Θεός - άνθρωπος - συνάνθρωπος και θα ορίσουμε τις βασικές συντεταγμένες αυτής της σχέσης (αγάπη, σεβασμός, ελευθερία, χαρά, ευχαριστία).

Τέλος, θα προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε το χριστιανικό ήθος, ως έκφραση αληθινής ζωής, και θα ερμηνεύσουμε κάθε θετική ή αρνητική πλευρά του ανθρώπινου βίου ως άσκηση και πνευματικό αγώνα.

Θεμέλιο της χριστιανικής ζωής είναι η Ανάσταση του Χριστού που σημαίνει και Ανάσταση του ανθρώπου.

20. Αξίζει να ζούμε

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πώς από την πίστη στον Θεό πηγάζει η χαρά;
- Με ποιον τρόπο η σχέση των ανθρώπων με τον Θεό τούς οδηγεί να σέβονται τη διαφορετικότητα των άλλων και να αγωνίζονται για την απάλειψη της βίας και της μισαλλοδοξίας στην καθημερινή τους ζωή;
- Πώς απαντά η Εκκλησία σε προκλήσεις της σύγχρονης επιστήμης και βιοηθικής;
- Πώς βιώνει ο άνθρωπος τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος στην πράξη;

A) Ο Θεός είναι χαρά

Διόγνητον επιστολή, δικαιώματα, ελευθερία, ισότητα

Συμφωνώ – Διαφωνώ με τα παρακάτω αποφθέγματα:

Ας ορίσουμε τον έναν τοίχο της τάξης ως **Διαφωνώ** και τον άλλον τοίχο της τάξης ως **Συμφωνώ**. Για την κάθε πρόταση παρακάτω, ανάλογα με τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του καθενός, ας τοποθετηθούμε μέσα στην τάξη.

- Η χαρά μπορεί να είναι πραγματική μόνο αν οι άνθρωποι θεωρούν τη ζωή τους ως υπηρεσία και έχουν ένα συγκεκριμένο αντικείμενο στη ζωή έξω από τον εαυτό τους και την προσωπική τους ευτυχία (Λέων Τολστόι).
- Αν υπήρχε σήμερα στον κόσμο ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που επιθυμούσαν τη δική τους ευτυχία περισσότερο από ό,τι τη δυστυχία των άλλων, θα μπορούσαμε να έχουμε έναν παράδεισο σε λίγα χρόνια (Μπέρτραντ Ράσελ).
- Στον άνθρωπο αρέσει να λείει τα προβλήματά του, αλλά όχι τις χαρές του. Αν τις μετρούσατε όπως θα έπρεπε, θα βλέπατε ότι υπάρχει αρκετή ευτυχία (Φιόντορ Ντοστογιέφσκι).
- Υπάρχει μόνο ένας δρόμος για την ευτυχία και αυτός είναι να σταματήσουμε να ανησυχούμε για πράγματα που είναι πέρα από τη δύναμη της θέλησής μας (Επίκτητος).
- Οι δύο εχθροί της ευτυχίας είναι ο πόνος και η πλήξη (Άρθουρ Σοπενχάουερ).
- Η αγάπη μεταμορφώνει ακόμα και τη θυσία σε χαρά (Βίκτωρ Ουγκώ).

Βλέπω, Ισχυρίζομαι, Αναρωτιέμαι: Ας απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Τι παρατηρούμε στα παρακάτω πρόσωπα;
2. Τα πρόσωπα στις φωτογραφίες τι σχέση μπορεί να έχουν με τον Θεό;
3. Θα ισχυριζόσασταν ότι είναι χαρούμενα;
4. Τι θα θέλατε να μάθετε γι' αυτά;

Άγιος Ευμένιος
ο νέος (Σαριδάκης)

Άγιος Ιάκωβος
ο εν Ευβοία

Άγιος Παΐσιος

Αγία Μαρία
Σκομπτσόβα

Άγιος Πορφύριος
ο Κausοκαλυβίτης

Ο άγιος Πορφύριος ο Κausοκαλυβίτης λέει:

• Ο Χριστός είναι η χαρά, το φως το αληθινό, η ευτυχία. Ο Χριστός είναι η ελπίδα μας. Η σχέση με τον Χριστό είναι αγάπη, είναι έρωτας, είναι ενθουσιασμός, είναι λαχτάρα του θείου. Ο Χριστός είναι το παν. Αυτός είναι η αγάπη μας, Αυτός ο έρωτάς μας. Είναι έρωτας αναφαίρετος ο έρωτας του Χριστού. Από κει πηγάζει η χαρά. Η χαρά είναι ο ίδιος ο Χριστός. Είναι μια χαρά, που σε κάνει άλλο άνθρωπο. Είναι μια πνευματική τρέλα, αλλά εν Χριστώ. Σε μεθάει σαν το κρασί το ανόθευτο, αυτό το κρασί το πνευματικό. [...] Ο πνευματικός οίνος είναι άκρατος, ανόθευτος, πολύ δυνατός κι όταν τον πίνεις, σε μεθάει. Αυτή η θεία μέθη είναι δώρο του Θεού που δίδεται στους «καθαρούς τη καρδιά» (Μτ. 5, 8).

• Όσο μπορείτε να νηστεύετε, όσες μετάνοιες μπορείτε να κάνετε, όσες αγρυπνίες θέλετε ν' απολαμβάνετε, αλλά να είστε χαρούμενοι. Να έχετε τη χαρά του Χριστού. Είναι η χαρά που διαρκεί αιώνια, που έχει αιώνια ευφροσύνη. Είναι χαρά του Κυρίου μας, που δίνει την ασφαλή γαλήνη [...] Η χαρά η πασίχαρη, που ξεπερνά κάθε χαρά. Ο Χριστός θέλει κι ευχαριστείται να σκορπάει τη χαρά, να πλουτίζει τους πιστούς Του με χαρά (Άγιος Πορφύριος, *Βίος και Λόγοι*, σ. 235).

**Δοξαστικό Όρθρου
Αναστάσεως (ύμνος που
ψάλλεται στην πρωινή
αναστάσιμη ακολουθία)**

Πρωτότυπο κείμενο

Ἄναστάσεως ἡμέρα καί
λαμπρυνδῶμεν τῇ πανηγύρει
καί ἀλλήλους περιπτυσώμεθα.
Εἶπωμεν, ἀδελφοί,
καί τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς
συγχωρήσωμεν πάντα
τῇ Ἄναστάσει
καί οὕτω βοήσωμεν
Χριστός Ἄνέστη ἐκ νεκρῶν
θανάτῳ θάνατον πατήσας
καί τοῖς ἐν τοῖς μνήμασιν
ζωήν χαρισάμενος.

**Ας ακούσουμε
το δοξαστικό του Πάσχα
«Αναστάσεως ημέρα»:**

Απόδοση στη Νέα Ελληνική

Σήμερα είναι η μέρα της Ανάστασης, ας λάμψουμε από χαρά γι' αυτό το πανηγύρι και ας αγκαλιαστούμε με τους άλλους. Ας πούμε, αδέρφια, όσους μας μισούν, συγχωρεμένα όλα να 'ναι για χάρη της Ανάστασης. Κι αφού έτσι κάνουμε, τότε ας φωνάξουμε χαρούμενα μ' όλη μας την ψυχή. Ο Χριστός αναστήθηκε! Με τον δικό Του θάνατο νίκησε κάθε θάνατο. Και ζωή αιώνια χάρισε σε εκείνους που στα μνήματα βρίσκονταν.

Όπως με αγάπησε ο Πατέρας, έτσι σας αγάπησα κι εγώ· μείνετε πιστοί στην αγάπη μου. Και θα μείνετε πιστοί στην αγάπη μου, αν τηρήσετε τις εντολές μου, όπως εγώ τήρησα τις εντολές του Πατέρα μου και γι' αυτό μένω πιστός στην αγάπη του. Σας τα είπα αυτά, ώστε η χαρά η δική μου να είναι μέσα σας, κι η χαρά σας να είναι ολοκληρωμένη (Ιω. 15, 9-11).

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με θέμα φράσεις σύγχρονων αγίων για τη χαρά της ζωής:

1. Υπογράμμιση κειμένου: Ας υπογραμμίσουμε και ας μετρήσουμε πόσες λέξεις έχουν τα παραπάνω κείμενα που υποδηλώνουν χαρά.

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Τι είναι αυτό που δίνει χαρά στους Χριστιανούς, σύμφωνα με τα παραπάνω κείμενα;

Μελέτη περίπτωσης: Ένας φίλος σου σου λέει ότι ακούει συχνά ότι ο Χριστιανισμός είναι μια θρησκεία που καταπιέζει τους ανθρώπους. Κάνε μια καταγραφή των επιχειρημάτων, με τα οποία θα μπορούσες να αντικρούσεις αυτήν την άποψη.

.....
.....
.....

Ιστορία με εικόνες: Σε ομάδες, ας συνθέσουμε με φωτογραφίες, σχέδια και ζωγραφιές μια ιστορία χαράς. Η ιστορία δε θα έχει καθόλου λόγια, θα έχει μόνο εικόνες. Θα την παρουσιάσουμε και θα τη συζητήσουμε στην τάξη μας.

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με σύγχρονους αγίους:

Β) Η ομορφιά είναι στο διαφορετικό

Σεβασμός, βία, διαφορετικότητα, αποδοχή

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας παρατηρήσουμε τις εικόνες και στη συνέχεια ας σκεφτούμε, ας συζητήσουμε και ας μοιραστούμε τις σκέψεις μας με όλη την τάξη, επάνω στις ερωτήσεις:

- Ποιες είναι οι βασικές αιτίες της βίας και της μισαλλοδοξίας στις σύγχρονες κοινωνίες;
- Γιατί οι άνθρωποι στρέφονται ο ένας ενάντια στον άλλον;
- Η διαφορετικότητα είναι αιτία βίας στην κοινωνία μας;
- Τι ονομάζουμε διαφορετικό;

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

- Πόσο διαφορετικοί είναι μεταξύ τους οι άνθρωποι στις εικόνες;
- Τι νομίζετε ότι συνδέει τους ανθρώπους αυτούς μεταξύ τους;

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με θέμα τις διαφορετικές ορθόδοξες κοινότητες:

Ο Χριστός μοιάζει με το σώμα, που ενώ είναι ένα, έχει πολλά μέλη· και όλα τα μέλη του ενός σώματος, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα σώμα. Κι εμείς όλοι, είτε Ιουδαίοι είτε μη Ιουδαίοι, είτε δούλοι είτε ελεύθεροι, γίναμε με το βάπτισμα διά του ενός Πνεύματος ένα σώμα, και όλοι ποτιστήκαμε από ένα και το αυτό Πνεύμα. Γιατί, βέβαια, το σώμα δεν αποτελείται από ένα μέλος αλλά από πολλά. Αν έλεγε το πόδι: «Εγώ δεν είμαι χέρι, άρα δεν ανήκω στο σώμα», θα έπαυε μολαταύτα να ανήκει στο σώμα; Κι αν έλεγε το αυτί: «Εγώ δεν είμαι μάτι, άρα δεν ανήκω στο σώμα», θα έπαυε μολαταύτα να ανήκει στο σώμα; Αν όλο το σώμα δεν ήταν παρά ένα μάτι, πώς θα μπορούσε κανείς ν' ακούσει; Αν όλο το σώμα δεν ήταν παρά ένα αυτί, πώς θα μπορούσαμε να οσφρανθούμε; Αν όλα ήταν ένα μονάχα μέλος, θα υπήρχε πουθενά το σώμα; Ενώ τώρα υπάρχουν πολλά μέλη, αλλά ένα μόνο σώμα. Και δεν μπορεί να πει το μάτι στο χέρι: «Εγώ δεν έχω την ανάγκη σου», ούτε το κεφάλι στα πόδια: «Δε σας χρειάζομαι». Αντίθετα, τα μέλη του σώματος που φαίνονται να είναι τα πιο αδύναμα, αυτά είναι τα πιο αναγκαία· κι εκείνα τα μέλη του σώματος που τα έχουμε σε λιγότερη υπόληψη, αυτά τα περιποιούμαστε περισσότερο (Επιστολή Αποστόλου Παύλου Α΄ προς Κορινθίους 12, 12-23).

1. Υπογράμμιση κειμένου: Ας υπογραμμίσουμε και ας καταγράψουμε παρακάτω τα μέλη του σώματος που αναφέρονται στο παραπάνω κείμενο;

.....
.....

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Για ποιον λόγο ο Απόστολος Παύλος χρησιμοποιεί το ανθρώπινο σώμα για να παρομοιάσει την Εκκλησία; Τι ρόλο παίζει σε ένα σώμα το κάθε μέλος; Τι θέλει να πει με αυτό ο Απόστολος Παύλος για τα διαφορετικά μέλη της Εκκλησίας;

1. Ιστο-εξερεύνηση: Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας αναζητούμε στο διαδίκτυο ιδρύματα της Εκκλησίας που περιθάλπουν και υποστηρίζουν ανθρώπους οι οποίοι, επειδή είναι διαφορετικοί, υφίστανται απομόνωση ή/και βία. Επιλέγουμε ένα ίδρυμα και το παρουσιάζουμε στην τάξη μας.

2. Λέξεις, σκέψεις στη σειρά: Ας διατυπώσουμε σε ένα χαρτί τις σκέψεις μας για το θέμα: «Τι είναι αυτό που με ενώνει με τους άλλους;». Τα χαρτιά στερεώνονται με μανταλάκια σε ένα κορδόνι / σχοινί που έχει κρεμαστεί στην τάξη.

Δημιουργία αφίσας: Ας φτιάξουμε μια αφίσα με χριστιανικά μηνύματα υπέρ της διαφορετικότητας και ενάντια στη βία και τη μισαλλοδοξία.

Γ) Η αξία της ζωής

Ευγονική, ανθρώπινο πρόσωπο, διαφορετικότητα, ποικιλία

«Ο πόλεμος», εισηγήθηκε ο Αδόλφος Χίτλερ, «είναι η καλύτερη περίοδος για την εξάλειψη όσων πάσχουν από ανιάτες ασθένειες». Υπολογίζεται ότι από το 1940 έως το 1945 δολοφονήθηκαν περίπου 200.000 άτομα με αναπηρίες (Η δολοφονία των αναπήρων, λήμμα στην *Εγκυκλοπαίδεια Ολοκαυτώματος*).

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Πώς θα αισθανόσουν αν είχες κάποια αναπηρία και ζούσες την εποχή όπου σε συγκεκριμένα μέρη του πλανήτη η αναπηρία δε γινόταν αποδεκτή από την κοινωνία; Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

«Η φύση ποτέ δεν επαναλαμβάνεται επακριβώς. Πολύ δε περισσότερο, δεν υπάρχουν απολύτως ίδιες επαναλήψεις στους ανθρώπους. Η (πνευματική) καρδιά κάθε ανθρώπου πλάσθηκε από τον Θεό μοναδική. Είναι η καρδιά ενός συγκεκριμένου προσώπου και επομένως είναι ανεπανάληπτη» (Άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ, *Οψόμεθα τον Θεό καθώς εστί*, σ. 133).

Άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ

Ας ακούσουμε κείμενο του αγίου Σωφρονίου:

Διλήμματα: Αν κάποιος σας έλεγε να κάνετε μια πρωτοποριακή θεραπεία για να βελτιώσετε κάποια χαρακτηριστικά σας (τη μυϊκή σας δύναμη, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, για παράδειγμα, ή τυχόν ασθένειες), γνωρίζοντας ότι τα αποτελέσματά της θα κληροδοτηθούν και στους απογόνους σας, θα δεχόσασταν;

Για να διατυπώσουμε τα επιχειρήματά μας μπορούμε να αντλήσουμε ιδέες από το παραπάνω κείμενο του Αγίου Σωφρονίου καθώς και από τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποιοι επηρεάζονται;
2. Παραβαίνετε νόμους ή κανόνες;
3. Μπορείτε να μοιραστείτε την απόφασή σας με την οικογένεια ή τους φίλους σας;
4. Η απόφαση αυτή αντιμετωπίζει το πρόβλημα ή το καλύπτει μόνο;
5. Η απόφασή σας σέβεται τα δικαιώματα, τα πιστεύω και τις ελευθερίες των άλλων;
6. Υπάρχουν συνέπειες; Αν ναι, για ποιους/ες;
7. Θα υπήρχε κάποιος κίνδυνος εάν την ίδια διαδικασία την ακολουθούσαν όλοι;
8. Τι συνέπειες θα είχε για την ανθρωπότητα η επιλογή ίδιων χαρακτηριστικών στους απογόνους;
9. Είναι συμβατό με τα θρησκευτικά πιστεύω ενός Χριστιανού;

Επεξεργασία κειμένων με καθοδηγητικές ερωτήσεις:

Ευγονική

Ο όρος **ευγονική** εισάγεται για πρώτη φορά το 1883 από τον ιατρό και μαθηματικό Francis Galton, εξάδελφο του Δαρβίνου. Ευγονική (ευ+ γόνος) είναι **η προσπάθεια της επιστήμης να βελτιώσει τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου με βάση τους νόμους της βιολογίας και της κληρονομικότητας**. Στόχος της είναι η φυσική, η διανοητική και η ηθική αναβάθμιση του ανθρώπινου είδους.

Η ευγονική αναπτύσσεται σε δύο βασικούς άξονες:

- Αρνητική ευγονική, η οποία επιδιώκει τη μείωση ή και εξάλειψη ανεπιθύμητων γνωρισμάτων (π.χ. ασθενειών).
- Θετική ευγονική, η οποία στοχεύει στη βελτίωση των χαρακτηριστικών ενός οργανισμού ή ενός είδους, ώστε να γίνει πιο δυνατό, πιο ευφυές κ.λπ.

Ερωτήσεις:

1. Ποιος είναι ο σκοπός της ευγονικής;
2. Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι βοηθάει την ανθρωπότητα;

Με την εξέλιξη της ευγονικής, οι γονείς θα μπορούν να επιλέγουν τα σωματικά και πνευματικά χαρακτηριστικά που θα ήθελαν να έχουν τα παιδιά τους. Όμως, η δυνατότητα καθορισμού όχι μόνο των εξωτερικών αλλά και των εσωτερικών –πνευματικών χαρακτηριστικών, που οι γονείς θα μπορούσαν να επιβάλουν στα αγέννητα παιδιά τους και στους απογόνους τους, καταπατά την ελευθερία του ανθρώπου. Με τέτοιες διαδικασίες τα παιδιά θα κληρονομούν γνωρίσματα, τα οποία δεν θα μπορούν να απορρίψουν. Όταν, μάλιστα, η γέννηση ενός παιδιού επιδιώκεται για την ικανοποίηση των επιδιώξεων των γονέων, τότε παραβιάζεται η θεμελιώδης αρχή της ανιδιοτελούς αγάπης.

Ερωτήσεις:

3. Σε τι βαθμό οι άνθρωποι έχουμε το δικαίωμα να καθορίζουμε τα χαρακτηριστικά των απογόνων μας;
4. Αν πρόκειται για καλό σκοπό (π.χ. θεραπεία ανίατων ασθενειών) δικαιολογείται περισσότερο ο καθορισμός των χαρακτηριστικών των απογόνων;

Η εκκλησιαστική διδασκαλία –σεβόμενη τη φυσική ποικιλία των ανθρώπων, τις ατέλειες αλλά και τις αναπηρίες– διδάσκει ότι η αξία του κάθε ανθρώπινου προσώπου κρύβεται όχι στο “είναι” (στο ποιος είναι εξαρχής, δηλαδή), αλλά στο “γίνεσθαι” (στο πώς εξελίσσεται κάποιος), στην πορεία προς το καθ’ ομοίωση (την ομοίωση) με τον Θεό. Θεωρεί, επίσης, ως στόχο του κάθε ανθρώπου το να γίνει ολοκληρωμένος και πλήρης. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται κάθε ρατσιστική διάκριση, στην οποία μπορεί να οδηγήσει κάποιες φορές η ευγονική. Η εκκλησιαστική διδασκαλία δίνει πάντα προτεραιότητα στο ανθρώπινο πρόσωπο (διασκευή από το κείμενο του Γ. Κατσιμίγκα, Η Ευγονική υπό το πρίσμα της Ορθόδοξης Διδασκαλίας).

Ερωτήσεις:

5. Τι είναι σημαντικό για την Εκκλησία στο θέμα της ευγονικής;
6. Τι προσπαθεί να προστατέψει η Εκκλησία;
7. Θα μπορούσαν κάποια κράτη να εκμεταλλευτούν αυτές τις δυνατότητες και να δημιουργήσουν «παντοδύναμους πολίτες»;

Αντιλογίες: Ο άνθρωπος επιλέγει απολύτως ελεύθερα, χωρίς να επηρεάζεται από κληρονομικούς παράγοντες (DNA και γονίδια), τον τρόπο με τον οποίο ζει τη ζωή του.

1. Συμφωνώ – Διαφωνώ:

1. Με την ευγονική είναι πολύ πιθανόν να μειωθεί η διαφορετικότητα στο ανθρώπινο είδος.
2. Η ευγονική έχει μόνο θετικά αποτελέσματα για το ανθρώπινο είδος.
3. Η ευγονική είναι μιας μορφής καταπίεση για το ανθρώπινο είδος.
4. Οι κοινωνίες μας θα είναι λιγότερο ανεκτικές στο διαφορετικό αν υιοθετήσουμε πρακτικές ευγονικής.
5. Η παρέμβαση στο DNA του ανθρώπου θα έπρεπε να απαγορευτεί.

Δ) Χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος

Γνώση, πίστη, ελπίδα, θείος έρωτας

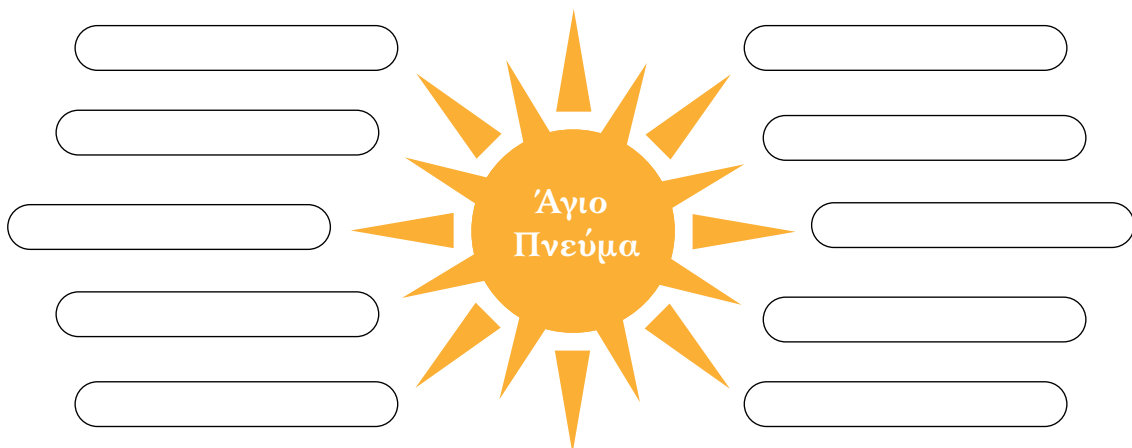
Ας φέρουμε στον νου μας χαρίσματα –είτε πνευματικά είτε σωματικά– που μπορεί να έχει κάποιος άνθρωπος και ας τα καταγράψουμε.

Στη συνέχεια, θα τα μοιραστούμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

Υπάρχουν διάφορα είδη χαρισμάτων, αλλά είναι ένα και το ίδιο Πνεύμα που τα χορηγεί. Στον καθένα δωρίζεται η φανέρωση του Αγίου Πνεύματος για το συμφέρον όλων. Στον ένα το Πνεύμα δίνει το χάρισμα να μιλάει με θεία σοφία, σ' έναν άλλο το ίδιο Πνεύμα δίνει το χάρισμα να μιλάει με θεία γνώση. Σε άλλον το ίδιο Πνεύμα δίνει ξεχωριστή δύναμη πίστεως, σε άλλον το ίδιο αυτό Πνεύμα δίνει τη δύναμη της θεραπείας ασθενειών. Σε άλλον το Πνεύμα δίνει τη δύναμη να κάνει θαύματα, σ' έναν άλλο, το δώρο να μεταβιβάζει μηνύματα από τον Θεό. Σε άλλον, το δώρο να διακρίνει τα ψεύτικα πνεύματα από το αληθινό Πνεύμα, σε άλλον τη δυνατότητα να λαλεί διάφορα είδη γλωσσών, και σε άλλον την ικανότητα να εξηγεί αυτές τις γλώσσες. Ο ζήλος σας, μάλιστα, πρέπει να στρέφεται προς τα σημαντικότερα χαρίσματα. Θα μείνουν τελικά για πάντα αυτά τα τρία: η πίστη, η ελπίδα κι η αγάπη. Και απ' αυτά, το πιο σπουδαίο είναι η αγάπη (Επιστολή Αποστόλου Παύλου Α' προς Κορινθίους 12, 4-10, 31 & 13, 13).

Ας συμπληρώσουμε το σχήμα με τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Θα γράψουμε με κεφαλαία γράμματα και θα χρωματίσουμε αυτά που ο Απόστολος Παύλος θεωρεί ως τα πιο σημαντικά.

Πίστη

Εάν επιθυμείς να σου δώσει ο Θεός γρήγορα καρδιακή πίστη στην προσευχή, αγωνίσου με όλη την καρδιά σου να μιλάς και να κάνεις το κάθε τι ειλικρινώς και ουδέποτε να είσαι ψεύτικος στις δοσοληψίες σου με τους άλλους ανθρώπους. Εάν είσαι ευθύς και αληθινός με τους άλλους, τότε ο Θεός θα σου δώσει αμέσως αληθινή πίστη (Ιωάννου Κρονστάνδης, 2003).

Ελπίδα

Αν στην καρδιά δεν υπάρχει τέτοια ελπίδα, δεν είναι δυνατόν να υπάρχει και η ειρήνη. Η ελπίδα είναι εκείνη που δίνει χαρά και ειρήνη στην καρδιά. Γι' αυτήν την ελπίδα είπε ο Κύριος: «Ελάτε σ' εμένα όλοι όσοι κοπιάζετε κι είστε φορτωμένοι, κι εγώ θα σας ξεκουράσω» (Μτ, 11, 28). Ελπίζετε, δηλαδή, σ' εμένα, κι εγώ θα σας ανακουφίσω από τους κόπους και τους φόβους σας (Η ελπίδα δίνει χαρά και ειρήνη στην καρδιά. Άγιος Σεραφείμ του Σάρωφ, 18/3/2014).

Αγάπη

Άμα δοθούμε στην αγάπη του Χριστού, τότε όλα θα μεταβληθούν, όλα θα μεταστοιχειωθούν, όλα θα μεταποιηθούν, όλα θα μετουσιωθούν. Ο θυμός, η οργή, η ζήλεια, ο φθόνος, η αγανάκτηση, η κατάκριση, η αχαριστία, η μελαγχολία, η κατάθλιψη, όλα θα γίνουν αγάπη, χαρά, λαχτάρα, θεϊός έρωσ. Παράδεισος! Προσευχή είναι να πλησιάζεις το κάθε πλάσμα του Θεού με αγάπη και να ζεις με όλα, και με τ' άγρια ακόμη, εν αρμονία (Άγιος Πορφύριος, Βίος και Λόγοι, σ. 498).

Παγωμένη εικόνα: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας δημιουργήσουμε μια παγωμένη εικόνα σχετική με ένα από τα παραπάνω χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος.

Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας γράψουμε μια σύντομη ιστορία με θέμα ένα από τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος (πίστη, ελπίδα και αγάπη). Η ιστορία μας θα σχετίζεται και με τη φωτογραφία που βλέπουμε. Ας αποφασίσουμε εάν αυτό που βλέπουμε θα είναι η αρχή της ιστορίας, η μέση ή το τέλος της. Θα παρουσιάσουμε την ιστορία μας στην τάξη.

Σωστό - Λάθος:

1. Ο Θεός είναι η πηγή της χαράς για τους Χριστιανούς.	Σ	Λ
2. Ανεξάρτητα από τη σημασία που μπορεί να έχει μια επιστημονική ανακάλυψη, για τους Χριστιανούς υπέρτατη αξία παραμένει η ζωή.	Σ	Λ
3. Οι πιστοί Χριστιανοί αγωνίζονται, ώστε να έχουν στη ζωή τους πίστη, ελπίδα και αγάπη.	Σ	Λ
4. Υπάρχουν κείμενα αγίων της Εκκλησίας, τα οποία δείχνουν τη σημασία της χαράς στη ζωή ενός Χριστιανού.	Σ	Λ
5. Η χριστιανική πίστη δίνει προϋποθέσεις στον άνθρωπο, ώστε να σεβαστεί τη διαφορετικότητα του συνανθρώπου του.	Σ	Λ

21. Αξίζει να αγαπάμε

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Τι σημαίνει η αγάπη για τους Χριστιανούς;
- Πώς εφαρμόζεται στην πράξη;
- Πώς μεταφράζεται σε ζωή μέσα στην Εκκλησία;

A) Ο Θεός είναι αγάπη

Ύμνος της αγάπης, ελπίδα, φροντίδα, συγχώρεση

1. Βρες τον τίτλο που ταιριάζει: Ας βρούμε έναν τίτλο για κάθε έναν πίνακα ζωγραφικής από αυτούς που ακολουθούν.

2. Συζήτηση στην τάξη:

Ας απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πόσα είδη αγάπης διακρίνουμε στους πίνακες ζωγραφικής και στο τραγούδι;
- Ποια είδη αγάπης μπορούμε να σκεφτούμε;

Ρόμπερτ Κεμ
(β΄ μισό του 19ου αι.)

Πιερ-Ογκύστ Ρενουάρ (1895)
Musée de l'Orangerie
Παρίσι

Κνιουτ Έκβαλ
(β΄ μισό του 19ου αι.)

Γκουστάβ Κλιμτ (1907-1908)
Πινακοθήκη Μπελβεντέρε
Βιέννη, Αυστρία

Σιωπηρό ερέθισμα: «Αγαπώ, άρα υπάρχω»

Ιωάννης ο Χρυσόστομος:

«...αλλά κάποιος λένε ότι το να αγαπά κανείς προκαλεί απρεπή ηδονή. Πάψε και μη λες τέτοια λόγια, ώ άνθρωπε, γιατί τίποτε δεν είναι τόσο καθαρό όσο η ηδονή που προκαλεί η γνήσια αγάπη. Μη μου αναφέρεις, όμως, την ταπεινή και αγοραία αγάπη, που μάλλον αρρώστια είναι παρά αγάπη, αλλά εκείνη την αγάπη που ζητεί ο Παύλος» (Γεωργιάδη-Αλεξοπούλου, 13/3/2015).

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε ανά δύο και στην τάξη τα χαρακτηριστικά που νομίζουμε ότι έχει η γνήσια αγάπη.

Ο Ύμνος της Αγάπης του Αποστόλου Παύλου

Αν μπορώ να λαλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων, ακόμα και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη για τους άλλους, οι λόγοι μου ακούγονται σαν ήχος χάλκινης καμπάνας ή σαν κυμβάλου αλαλαγμός. Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα, κι όλα κατέχω τα μυστήρια, κι όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, έτσι που να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα. Κι αν ακόμα μοιράσω στους φτωχούς όλα μου τα υπάρχοντα, κι αν παραδώσω στη φωτιά το σώμα μου για να καεί, αλλά δεν έχω αγάπη, σε τίποτα δε μ' ωφελεί. Εκείνος που αγαπάει έχει μακροθυμία, έχει και καλοσύνη· εκείνος που αγαπάει δε ζηλοφθονεί· εκείνος που αγαπάει δεν κομπάζει, ούτε περηφανεύεται· είναι ευπρεπής, δεν είναι εγωιστής, ούτε ευερέθιστος· ξεχνάει το κακό που του έχουν κάνει. Δε χαίρεται για το στραβό που γίνεται, αλλά μετέχει στη χαρά για το σωστό. Εκείνος που αγαπάει, όλα τα ανέχεται· σε όλα εμπιστεύεται, για όλα ελπίζει, όλα τα υπομένει. Ποτέ η αγάπη δε θα πάψει να υπάρχει (Επιστολή Αποστόλου Παύλου Α΄ προς Κορινθίους 13, 1-8).

Βλέπουμε το βίντεο
για τον Απόστολο Παύλο:

1. Υπογράμμιση κειμένου:

Ας εντοπίσουμε στο κείμενο και ας υπογραμμίσουμε το ουσιαστικό «αγάπη» και το ρήμα «αγαπώ»

Πόσες φορές αναφέρονται;

2. Ρόλος στον τοίχο: Ας φτιάξουμε στον τοίχο το περίγραμμα κάποιου που αγαπάει, σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο. Μέσα στο περίγραμμά του ας γράψουμε τα χαρακτηριστικά εκείνου που αγαπά. Έξω από αυτό θα γράψουμε τα χαρακτηριστικά εκείνου που δεν αγαπά.

Ο Απόστολος Παύλος
Έργο του Βλασίου Τσοτσώνη
I.N. Αγίου Γεωργίου Χαλανδρίου

Από τις εφημερίδες:

Ο κ. Δημήτρης Πλουτίδης, λίγο πριν πεθάνει, μοίρασε την αμύθητη περιουσία που είχε συγκεντρώσει σε όλη του τη ζωή (πολλές φορές και μέσα από αδικίες) στους φτωχούς.

Οι σαράντα πλουσιότεροι άνθρωποι στον κόσμο δεσμεύτηκαν να δώσουν πάνω από τη μισή τους περιουσία για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Ο γνωστός influencer Μανώλης ΠικΠοκάκης ξεπέρασε τους 1.000.000 φίλους στο «φίλτραgram».

Ο Γιάννης Μελλοντόπουλος είναι το πιο ακριβοπληρωμένο μέντιουμ (προφητεύει το μέλλον) όλου του κόσμου. Με 1.000€ την επίσκεψη θα σας πει το μέλλον σας. 100% επιτυχία!

Η Μαρία Φακιδάτου έχει φτάσει σε τέτοιο σημείο αυτοσυγκέντρωσης, που μπορεί να κάθεται επάνω σε ένα κρεβάτι γεμάτο καρφιά και να μην πονάει καθόλου.

1. Ας μελετήσουμε σε ομάδες τα παραπάνω δημοσιεύματα εφημερίδων και ας απαντήσουμε στις ερωτήσεις.

1. Για ποιο λόγο γίνονται διάσημοι οι παραπάνω άνθρωποι;
2. Βάσει όσων γνωρίζουμε μέσα από τα δημοσιεύματα, πιστεύετε ότι οι άνθρωποι αυτοί ζούνε με αγάπη τη ζωή τους;
3. Αν πιστεύετε ότι δεν είναι άνθρωποι αγάπης, τι θα μπορούσε να τους κάνει να γίνουν;

Από την ιστορία της Εκκλησίας:

Ο άγιος Νικηφόρος έζησε στα χρόνια των αυτοκρατόρων Βαλεριανού (253 – 259 μ.Χ.) και Γαλλιανού (259 – 268 μ.Χ.) και καταγόταν από την Αντιόχεια.

Δυστυχώς, ένας από τους ιερείς της Εκκλησίας της Αντιόχειας, που ονομαζόταν Σαπρίκιος, έθρεφε στην ψυχή του ανεξήγητο μίσος κατά του αγίου. Ο άγιος προσευχόταν με όλη του την καρδιά προς τον Θεό, για να μαλακώσει η σκληρότητα του αδελφού του.

Όταν το έτος 257 μ.Χ. ξέσπασε μεγάλος διωγμός κατά των Χριστιανών, συνελήφθησαν πολλοί, μεταξύ των οποίων και ο Σαπρίκιος. Ο Σαπρίκιος επέλεξε να μην αρνηθεί τον Χριστό και να μαρτυρήσει για αυτόν. Μόλις ο άγιος πληροφορήθηκε το γεγονός, έτρεξε κοντά του και παρακάλεσε τον Σαπρίκιο να του δώσει τον ασπασμό και την ευλογία του, για να συγχωρεθούν. Ο Σαπρίκιος τον κοίταξε περιφρονητικά και αρνήθηκε...

2. Μελέτη περίπτωσης:

Μελετώντας την παραπάνω ιστορία, ας απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πώς νομίζετε ότι τελειώνει η παραπάνω ιστορία;
- Ήταν πιστός Χριστιανός ο ιερέας Σαπρίκιος;
- Φαίνεται να είναι άνθρωπος αγάπης;

Μετατροπή κειμένου σε έργο τέχνης: Ας μετατρέψουμε τον «Ύμνο της αγάπης» σε κάποια μορφή έργο τέχνης. Θα μπορούσε να είναι μια ζωγραφιά εμπνευσμένη από κάποιον στίχο του ύμνου, ένα ποίημα, ένα μικρό θεατρικό ή παντομίμα.

Β) Αγάπη στην πράξη

Εθελοντισμός, προσφορά, φιλανθρωπία, ενίσχυση

Μαρτυρίες ανθρώπων που συμμετέχουν σε εθελοντική οργάνωση:

- Θεοδώρα: Ποτέ δεν περισσεύει ο χρόνος... Όμως το ότι αυτήν τη στιγμή ζούμε σε δύσκολες συνθήκες οφείλεται και στο γεγονός ότι ο καθένας κοιτάζει πάντα το δικό του όφελος και δε βλέπει περισσότερο συνολικά. Αν αυτό δεν αλλάξει, θα παραμείνουμε για καιρό ακόμη σε κρίση. Και η κατάσταση δε θα αλλάξει ως διά μαγείας, αλλά με μικρές αλλαγές που θα κάνει ο καθένας.
- Σοφία: Δε μου περισσεύει ούτε χρόνος, ούτε χρήμα! Σκεφτόμουν ότι ήταν ο καλύτερος τρόπος να «μπλεχτώ» με πολλά διαφορετικά πράγματα, να γνωρίσω ανθρώπους, να δώσω και να πάρω γνώσεις, να ενημερώνω και να ενημερωθώ και -το πιο βασικό- να βοηθήσω με όποιον τρόπο μπορώ στο κοινωνικό σύνολο.
- Ολυμπία: Έγινα εθελόντρια πριν από την κρίση αλλά και τώρα ο εθελοντισμός με βοηθάει να αντιμετωπίζω την κρίση με περισσότερη ψυχραιμία και λιγότερο άγχος.
- Θανάσης: Κανένας δεν είναι τόσο φτωχός, που να μην μπορεί να προσφέρει ένα χαμόγελο στον διπλανό του! Για μένα, ακόμα κι αυτή η μικρή πράξη είναι εθελοντισμός. Δε χρειάζεται να έχεις εκατομμύρια για να προσφέρεις. Η προσφορά είναι στη διαθεση, στην όρεξη να δώσεις πράγματα, ακόμα κι από το υστέρημά σου.

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας σκεφτούμε τις απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα. Στη συνέχεια, ας τα μοιραστούμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

- Ποιο είναι το κίνητρο κάποιου, για να συμμετάσχει σε μια εθελοντική οργάνωση;
- Ποιες αξίες θα μπορούσε να πρεσβεύει μια φιλανθρωπική οργάνωση στην οποία να εργάζονται οι παραπάνω εθελοντές;
- Θα μπορούσε η αξία της αγάπης να είναι μια από αυτές;

Στις Εκκλησίες οι Χριστιανοί εφαρμόζουν έμπρακτα το μήνυμα της χριστιανικής αγάπης μέσα από την εθελοντική προσφορά και διακονία τους. Οι ενορίες συχνά οργανώνουν συσσίτια για τους άπορους, αξιοποιώντας τις δωρεές των πιστών, ενώ δεν είναι λίγοι οι Χριστιανοί οι οποίοι συμμετέχουν σε βοήθεια ασθενών, εθελοντική αιμοδοσία αλλά και επισκέψεις και υποστήριξη φυλακισμένων. Όλη αυτή η εθελοντική προσφορά στην Εκκλησία είναι η έμπρακτη εφαρμογή της αγάπης προς τον συνάνθρωπο, που δίδαξε ο Χριστός. Ένας ακόμη οργανισμός της Εκκλησίας, που προσφέρει βοήθεια στους συνανθρώπους μας, είναι και η Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ) «Αποστολή».

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ) της Εκκλησίας «Αποστολή»

Ο προορισμός της φιλανθρωπικής οργάνωσης της Εκκλησίας «Αποστολή» είναι η θεοδίδακτη αγάπη και φιλανθρωπία, δηλαδή η ενίσχυση των λιγότερο ευνοούμενων κοινωνικών ομάδων και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους, μέσω της παροχής κάθε δυνατής βοήθειας. Είναι οι ίδιες αρχές, οι οποίες μας οδηγούν στο να συνεχίζουμε αυτό το έργο και να πορευόμαστε με τα νέα δεδομένα του σήμερα αλλά με διδαχές βγαλμένες από τη διδασκαλία του Ευαγγελίου και την παράδοση της Εκκλησίας μας.

«Κανένας συνάνθρωπός μας χωρίς φαγητό, στέγη, γιατρό και φάρμακα».

«Δεν αποτελεί πρόθεσή μας να μετατραπούμε σε εργολάβους και κατασκευαστές, όμως ελπίδα μας είναι να αποτυπώσουμε ίχνη αγάπης προς τον συνάνθρωπο, ο οποίος διαβιεί υπό αντίξοες συνθήκες» (Από τον ιστότοπο της φιλανθρωπικής οργάνωσης της Εκκλησίας «Αποστολή»).

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Ιερώνυμος

Η ΜΚΟ της Εκκλησίας «Αποστολή»

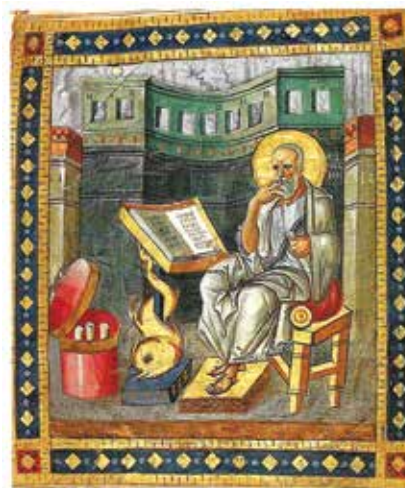
Ιστο-εξερεύνηση: Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας καταγράφουμε όσες δράσεις της ΜΚΟ «Αποστολή» μπορούμε να βρούμε στο διαδίκτυο. Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας στην τάξη και συζητάμε όλοι μαζί για τις ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις αξίες της «Αποστολής» και εκείνες άλλων φιλανθρωπικών οργανώσεων.

Βλέπουμε το infoγράφημα της ΜΚΟ «Αποστολής»:

Ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος γράφει:

- Αυτή είναι η δική μου εντολή: να αγαπάτε ο ένας τον άλλο, όπως εγώ σας αγάπησα. Κανείς δεν έχει μεγαλύτερη αγάπη, από κείνον που θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των φίλων του (Ιω. 15, 12-13).
- Σ' εσάς όμως δεν πρέπει να συμβαίνει αυτό, αλλά όποιος θέλει να γίνει μεγάλος ανάμεσά σας, πρέπει να γίνει υπηρέτης σας· κι όποιος από σας θέλει να είναι πρώτος, πρέπει να γίνει δούλος σας. Όπως κι ο Υιός του Ανθρώπου (ο Χριστός δηλαδή) δεν ήρθε για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να προσφέρει τη ζωή του λύτρο για όλους (Ιω. 20, 26-28).
- Αν κάποιος πει «αγαπώ τον Θεό», μισεί όμως τον αδερφό του, είναι ψεύτης. Γιατί, πραγματικά, αυτός που δεν αγαπάει τον αδερφό του, τον οποίο βλέπει, πώς μπορεί να αγαπάει τον Θεό, τον οποίο δε βλέπει; (Α' Επιστολή Ιωάννου 4, 20).

Ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος σε μικρογραφία χειρογράφου 10ου αιώνα που βρίσκεται στην Ι.Μ. Σταυρονικήτα Αγίου Όρους

Διακονία και εθελοντισμός

Η έννοια της διακονίας κατέχει κεντρική θέση στη χριστιανική ζωή και διδασκαλία. Η διακονία είναι πράξη ανιδιοτελούς αγάπης και θυσίας. Πρότυπό της είναι ο ίδιος ο Χριστός, που ήρθε στον κόσμο για να διακονήσει και να δώσει τη ζωή του, για να λυτρώσει πολλούς. Το έργο της Εκκλησίας είναι έργο διακονίας. Και όλα τα μέλη της Εκκλησίας, κληρικοί και λαϊκοί*, εντάσσονται αυτοδικαίως στο έργο αυτό. Άλλωστε, και η επαγγελματική εργασία του πιστού οφείλει να εντάσσεται στην ιδιότητά του ως

Χριστιανού. Η αυθεντική διακονία είναι πράξη εθελοντική· είναι πράξη ελεύθερης επιλογής. Ο Χριστός πραγματοποίησε το έργο της σωτηρίας του ανθρώπου ως εθελοντής (Μαντζαρίδης, 12/08/2018).

Επεξεργασία κειμένων με καθοδηγητικές ερωτήσεις:

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας απαντήσουμε τις ερωτήσεις:

1. Τι θα πει «διακονία» στην Εκκλησία;
2. Έχει σχέση η διακονία στην Εκκλησία με τον εθελοντισμό;
3. Ποιο κίνητρο θα είχε ένας Χριστιανός για να συμμετάσχει σε μια εθελοντική δράση της Εκκλησίας;
4. Με ποιον τρόπο οι Χριστιανοί κάνουν πράξη την αγάπη;
5. Πώς συνδέεται ο εθελοντισμός και η προσφορά στην Εκκλησία με τα κείμενα του Ιωάννου του Θεολόγου;

Στην περιοχή που μένεις, έχουν εγκατασταθεί πρόσφατα πλημμυροπαθείς από μια άλλη περιοχή της χώρας. Οι πλημμυροπαθείς αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Για ενίσχυση, έχουν απευθυνθεί στην Εκκλησία της περιοχής, η οποία προτίθεται να τους παρέχει καθημερινά γεύματα, μέχρι να μπορέσουν να ορθοποδήσουν. Οι κάτοικοι της περιοχής, ωστόσο, παρόλο που εκκλησιάζονται, δεν έχουν την πρόθεση να βοηθήσουν. Ο ιερέας της ενορίας σου απευθύνεται σε εσένα, ζητώντας τη βοήθειά σου. Θέλει να τον βοηθήσεις για να ενεργοποιηθούν οι κάτοικοι της περιοχής. Σου ζητά, λοιπόν, να γράψεις ένα κείμενο που θα τους ενημερώνει για τη δράση της Εκκλησίας σχετικά με την παροχή γευμάτων και θα τους προσκαλεί να έρθουν και να προσφέρουν εθελοντική εργασία για αυτά.

Μελέτη περίπτωσης: Σε ομάδες, ας δημιουργήσουμε το κείμενο, το οποίο θα δημοσιευτεί για την παραπάνω δράση.

Συμφωνώ – Διαφωνώ:

1. Συνήθως συμμετέχουν στις εθελοντικές δράσεις άνθρωποι που έχουν πολύ ελεύθερο χρόνο.
2. Κίνητρο για τη συμμετοχή των ανθρώπων σε εθελοντικές δράσεις είναι η ανάγκη για αυτοπροβολή.
3. Η διακονία στην Εκκλησία είναι ένα είδος έμπρακτης εφαρμογής της εντολής της αγάπης.
4. Η έννοια του εθελοντισμού δεν είναι συμβατή με τον Χριστιανισμό.
5. Εθελοντισμός και διακονία είναι λέξεις συνώνυμες.

Ας εντοπίσουμε τις λέξεις με θέμα την Αγάπη:

Ας δημιουργήσουμε σε ομάδες 2-3 μαθητών ένα ηλεκτρονικό «εικονόλεξο» του Ύμνου της Αγάπης (για κάθε φράση του Ύμνου βρίσκουμε την αντίστοιχη εικόνα/φωτογραφία). Το παρουσιάζουμε στην τάξη.

22. Η ζωή ως σχέση

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Ποιος είναι ο χρυσός κανόνας της χριστιανικής ζωής;
- Πώς πρέπει να στέκεται ο Χριστιανός απέναντι στα κοινωνικά ζητήματα;

Α) Στη θέση του άλλου

Ενσυναίσθηση, σεβασμός, Καλός Σαμαρείτης, χρυσός κανόνας του Ευαγγελίου

Ο/Η διπλανός/ή μας μάς διηγείται ένα γεγονός από τη ζωή του/της στο οποίο κλήθηκε να λάβει μια σημαντική απόφαση. Προσπαθούμε να μπούμε στη θέση του/της και να εκφράσουμε τι θα κάναμε αν βρισκόμασταν σε παρόμοια κατάσταση.

Ας παρατηρήσουμε τον πίνακα:

- Τι βλέπουμε;
- Τι νομίζουμε ότι συμβαίνει;
- Τι σκέψεις κάνουμε για το γεγονός που απεικονίζεται;

Ο χρυσός κανόνας του Ευαγγελίου:

Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς (Μτ. 7, 12).

Γιάκομπ Γιόρντενς (1616)
Μουσείο Λούβρου του Άμπου Ντάμπι

Έχουμε ακούσει τον όρο «ενσυναίσθηση». Εν, συν και αίσθηση, δηλαδή η «επέκταση» της αίσθησης ενός ανθρώπου πέρα από το προσωπικό του συναίσθημα. Η ενσυναίσθηση αφορά τη συναισθηματική ταύτιση που κάποιος βιώνει με την ψυχική κατάσταση ενός άλλου ανθρώπου. Είναι η προσπάθεια και ικανότητα να μπορεί να μπει κάποιος στη θέση του άλλου και να καταλάβει πώς νιώθει. Κατ' αυτόν τον τρόπο αυξάνει τις πιθανότητες να εισπράξει αντίστοιχη αντιμετώπιση. Όμως πολλές φορές –λόγω εγωισμού– βγάζουμε αυθαίρετα συμπεράσματα για τους άλλους βασιζόμενοι σε μεμονωμένα γεγονότα, χωρίς να διαθέτουμε επαρκή στοιχεία (εξαιρέσεις, τι έχει συμβεί σε αντίστοιχες περιπτώσεις κ.ά.).

Ας διαβάσουμε τα παρακάτω κείμενα:

Η παραβολή του Καλού Σαμαρείτη:

Κάποιος νομοδιδάσκαλος παρουσιάστηκε στον Ιησού και, για να τον φέρει σε δύσκολη θέση, του είπε: «Διδάσκαλε, τι πρέπει να κάνω για να κερδίσω την αιώνια ζωή;» Ο Ιησούς τον ρώτησε: «Ο νόμος τι γράφει;» Εκείνος απάντησε: Ν' αγαπάς τον Κύριο τον Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου και μ' όλη την ψυχή σου, μ' όλη τη δύναμή σου και μ' όλο τον νου σου· και τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου. «Πολύ σωστά

απάντησες», του είπε ο Ιησούς: «αυτό κάνε και θα ζήσεις». Εκείνος, όμως, θέλοντας να δικαιολογήσει τον εαυτό του, είπε στον Ιησού: «Και ποιος είναι ο πλησίον μου;» Πήρε τότε αφορμή ο Ιησούς και είπε: «Κάποιος άνθρωπος, κατεβαίνοντας από τα Ιεροσόλυμα για την Ιεριχώ, έπεσε πάνω σε ληστές. Αυτοί τον ξεγύμνωσαν, τον τραυμάτισαν και έφυγαν, παρατώντας τον μισοπεθαμένο. Από 'κείνο τον δρόμο έτυχε να κατεβαίνει και κάποιος ιερέας, ο οποίος τον είδε, αλλά τον προσπέρασε, χωρίς να του δώσει σημασία. Το ίδιο και κάποιος λευίτης, που περνούσε από 'κείνο το μέρος· παρ' όλο που τον είδε κι αυτός, τον προσπέρασε, χωρίς να του δώσει σημασία. Κάποιος όμως Σαμαρείτης που ταξίδευε, ήρθε προς το μέρος του, τον είδε και τον σπλαχνίστηκε. Πήγε κοντά του, άλειψε τις πληγές του με λάδι και κρασί και τις έδεσε καλά. Μάλιστα, τον ανέβασε στο δικό του ζώο, τον οδήγησε στο πανδοχείο και φρόντισε γι' αυτόν. Την άλλη μέρα, φεύγοντας, έβγαλε κι έδωσε στον πανδοχέα δύο δηνάρια και του είπε: "φρόντισέ τον, κι ό,τι παραπάνω ξοδέψεις, εγώ, όταν ξαναπεράσω, θα σε πληρώσω". Ποιος λοιπόν απ' αυτούς τους τρεις, κατά τη γνώμη σου, αποδείχτηκε "πλησίον" εκείνου που έπεσε στους ληστές;» Ο νομοδιδάσκαλος απάντησε: «Εκείνος που τον σπλαχνίστηκε». Τότε ο Ιησούς του είπε: «Πήγαίνε, και να κάνεις κι εσύ το ίδιο» (Λκ. 10, 25-37).

**Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων
με θέμα τον Καλό Σαμαρείτη:**

Ο Γερμανός συγγραφέας Erhart Kästner έγραψε τα εξής: Στα 1952 πήγα για πρώτη φορά μετά τον πόλεμο στην Αθήνα. Η γερμανική πρεσβεία, όταν άκουσε πως είχα πρόθεση να πάω στην Κρήτη, μου συνέστησε, επειδή ήταν πολύ νωρίς ακόμα και οι πληγές από τη γερμανική κατοχή ανεπούλωτες, να λέω πως είμαι Ελβετός. Αλλά εγώ τους ήξερα τους Κρήτες. Από την πρώτη στιγμή είπα πως ήμουν Γερμανός και όχι μόνο δεν κακόπαθα, αλλά ξανάζησα παντού όπου πέρασα τη θρυλική κρητική φιλοξενία. Ένα σούρουπο, καθώς ο ήλιος βασίλευε, πλησίασα το γερμανικό νεκροταφείο, έρημο με μόνο σύντροφο τις τελευταίες ηλιαχτίδες. Έκανα όμως λάθος. Υπήρχε εκεί και μια ζωντανή ψυχή, ήταν μια μαυροφορεμένη γυναίκα. Με μεγάλη μου έκπληξη την είδα να ανάβει κεριά στους τάφους των Γερμανών νεκρών του πολέμου και να πηγαίνει μεθοδικά από μνήμα σε μνήμα. Την πλησίασα και τη ρώτησα: «Είστε από εδώ»; «Μάλιστα». «Και τότε γιατί το κάνετε αυτό; Οι άνθρωποι αυτοί σκότωσαν Κρητικούς». Απαντά λοιπόν η γυναίκα: «Παιδί μου, από την προφορά σου φαίνεσαι ξένος και δε θα γνωρίζεις τι συνέβη εδώ στα '41 με '44. Ο άντρας μου σκοτώθηκε στη μάχη της Κρήτης κι έμεινα με τον μονάκριβο γιο μου. Μου τον πήραν οι Γερμανοί όμηρο στα 1943 και πέθανε σε στρατόπεδο συγκεντρώσεως, στο Σαξενχάουζεν. Δεν ξέρω πού είναι θαμμένο το παιδί μου. Ξέρω, όμως, πως όλα τούτα ήταν τα παιδιά μιας μάνας, σαν κι εμένα. Κι ανάβω στη μνήμη τους το καντήλι τους, επειδή οι μάνες τους δεν μπορούν να 'ρθουν εδώ κάτω. Σίγουρα μια άλλη μάνα θα ανάβει το καντήλι στη μνήμη του γιου μου (Ζαλμάς, 27/10/2012).

- 1. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:** Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας αναλάβει κάθε ομάδα από ένα από τα παραπάνω κείμενα, για να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα:
 - α) γιατί έχει σημασία να μπαίνουμε στη θέση του άλλου;
 - β) πόσο εύκολο είναι να κατανοήσουμε τον συνάνθρωπό μας;
 - γ) πώς αντιλαμβάνεστε την αγάπη που αγκαλιάζει όλους, ακόμη κι όσους μας αδικούν;

- 2. Περιγράψω τα συναισθήματά μου, όταν οι φίλοι/φίλες μου δείχνουν κατανόηση για κάποιες αστοχίες μου.**

Ας λύσουμε ηλεκτρονικά το σταυρόλεξο του «Καλού Σαμαρείτη»:

Β) Η ευθύνη του Χριστιανού απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα

Εκκλησία της Ελλάδας, φιλανθρωπικοί οργανισμοί, εθελοντισμός, πρόσφυγες

Ιδεοθύελλα: Τι μας έρχεται στο μυαλό, όταν ακούμε τις λέξεις «ισοτιμία», «δικαιοσύνη», «αδελφοσύνη»; Καταγράφουμε στον πίνακα σε τρεις στήλες τις απαντήσεις μας.

Ας καταγράψουμε σε ποια κοινωνικά προβλήματα έχει, κατά τη γνώμη μας, ευθύνη ένας πιστός:

.....

.....

Από τη διδασκαλία της Καινής Διαθήκης σχετικά με τον σεβασμό απέναντι στον άλλο:

Σ' εκείνον που σου ζητάει κάτι, να του το δίνεις, κι αν κάποιος θέλει να του δανείσει κάτι, μην του το αρνηθείς (Μτ. 5, 42).

Γιατί, αν συγχωρήσετε τους ανθρώπους για τα παραπτώματά τους, θα σας συγχωρήσει κι εσάς ο ουράνιος Πατέρας σας. Αν όμως δε συγχωρήσετε στους ανθρώπους τα παραπτώματά τους, ούτε κι ο Πατέρας σας θα συγχωρήσει τα δικά σας παραπτώματα (Μτ. 6, 14-15).

Ακούστε με και καταλάβετε το· τον άνθρωπο δεν τον κάνει ακάθαρτο ό,τι μπαίνει στο στόμα του, αλλά ό,τι βγαίνει απ' το στόμα του».... Τότε πήρε τον λόγο ο Πέτρος και του είπε: «Εξήγησέ μας αυτά που είπες πριν». Ο Ιησούς απάντησε: «Ούτε εσείς ακόμα δεν μπορείτε να καταλάβετε; Δεν καταλαβαίνετε πως ό,τι μπαίνει στο στόμα προέρχεται από την κοιλιά κι έπειτα αποβάλλεται στο αποχωρητήριο; Όσα όμως βγαίνουν από το στόμα προέρχονται από την καρδιά, κι αυτά είναι που κάνουν ακάθαρτο τον άνθρωπο. Γιατί από την καρδιά βγαίνουν πονηρές σκέψεις, φόνοι, μοιχειές, πορνείες, κλοπές, ψευδομαρτυρίες, βλαστήμιες. Όλα αυτά κάνουν ακάθαρτο τον άνθρωπο, ενώ το να φάει με άπλυτα χέρια δεν τον κάνει ακάθαρτο (Μτ. 15, 10-20).

Αγαπάτε αλλήλους. Όπως σας αγάπησα εγώ, να αγαπάτε κι εσείς ο ένας τον άλλο (Ιω. 13, 34).

Άλλωστε όλος ο νόμος συνοψίζεται σε μία φράση: Στο ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου (Επιστολή προς Γαλάτας 5, 14).

Να σηκώνετε ο ένας το φορτίο του άλλου, κι έτσι θα εφαρμόσετε πλήρως τον νόμο του Χριστού. Αλλήλων τα βάρη βαστάζετε (Επιστολή προς Γαλάτας 6, 2).

Η συμπεριφορά του καθενός μας να είναι αρεστή στον πλησίον, ώστε να τον βοηθάει να προκόβει στο αγαθό (Επιστολή προς Ρωμαίους 15, 2).

Όλες τις πράξεις σας να τις εμπνέει η αγάπη (Επιστολή προς Κορινθίους 16, 14).

Επεξεργασία κειμένου: Ας υπογραμμίσουμε στα ανωτέρω κείμενα σε ποια σημεία φαίνεται η ευθύνη μας απέναντι στις ανάγκες των συνανθρώπων μας.

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ

Ο πατέρας Γερβάσιος Ραπτόπουλος γεννήθηκε το 1931 και έγινε γνωστός ως «ο άγιος των φυλακισμένων». Παρά την προχωρημένη ηλικία του, μέχρι και τα τελευταία χρόνια της ζωής του επισκεπτόταν σωφρονιστικά ιδρύματα υψίστης ασφαλείας σε πολλές χώρες, προσφέροντας στήριξη και ελπίδα στους κρατούμενους.

Από το 1978, όταν ξεκίνησε τη δράση του, κατάφερε να αποφυλακίσει πάνω από 16.000 άπορους φυλακισμένους, πληρώνοντας τα πρόστιμά τους. Συγκέντρωσε και διέθεσε περισσότερα από 5.000.000 ευρώ, ποσό που προήλθε αποκλειστικά από προσφορές απλών ανθρώπων. Μέσα σε πάνω από 40 χρόνια ενεργούς προσφοράς, επισκέφθηκε φυλακές ανδρών, γυναικών και ανηλίκων, κυρίως στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές άλλες χώρες, όπως η Αίγυπτος, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Γαλλία, οι ΗΠΑ, η Ιορδανία, το Ισραήλ, η Ιταλία, η Κύπρος, η Μαδαγασκάρη, η Νέα Ζηλανδία, τα Νησιά Φίτζι, η Ουκρανία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Ρωσία. Όπως είχε δηλώσει σε μια συνέντευξη του τον Δεκέμβριο του 2014: «Πηγαίνουμε σε όλους, ανεξαρτήτως θρησκείας, φυλής ή χρώματος. Βαρυποινίτες, φονιάδες, ληστές – όλοι είναι παιδιά του Θεού που πήραν τον λάθος δρόμο, για διαφορετικό λόγο ο καθένας». Ο π. Γερβάσιος ήταν, επίσης, συγγραφέας 55 βιβλίων, εκ των οποίων τα 16 γράφτηκαν ειδικά για κρατούμενους. Τιμήθηκε πολλές φορές για το έργο του, με σημαντικότερη διάκριση τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος του Φοίνικος, που του απένειμε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κάρολος Παπούλιας. Έφυγε από τη ζωή το 2020, αφήνοντας πίσω του ένα σπουδαίο έργο ανθρωπιάς και προσφοράς (διασκευή από: Πάτερ Γερβάσιος: Ο Άγιος των Φυλακών 15/12/2014, thetoc / Έφυγε από τη ζωή ο «Άγιος των Φυλακισμένων» πατέρας Γερβάσιος, 6/3/2020).

1. Καρέκλα των αποκαλύψεων: Ένας μαθητής/μια μαθήτρια στον ρόλο του βοηθού του π. Γερβασίου. Οι συμμαθητές/ήτριές του/της διαβάζουν το παραπάνω κείμενο και του/της απευθύνουν ερωτήσεις σχετικές με το έργο που επιτελεί.

2. Βρες τον τίτλο που ταιριάζει: Σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, ας βάλουμε έναν τίτλο στις παρακάτω φωτογραφίες:

3. Ιστο-εξερεύνηση: Ας ερευνήσουμε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- διαδικτυακά το κοινωνικό έργο της Εκκλησίας της Ελλάδας. Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας επιλέξουμε να παρουσιάσουμε από μία κοινωνική δομή της.

Εναλλακτικά, μπορούμε να ιστο-εξερευνήσουμε και τους ακόλουθους οργανισμούς με ανθρωπιστική δράση:

Unicef
Διεθνής Αμνηστία

Ερυθρός Σταυρός
Φάρος του Κόσμου

Πίνακας αλληλεπίδρασης: Με αφορμή το κοινωνικό θέμα του προσφυγικού ζητήματος, ας αποτυπώσουμε προβληματισμούς και ας συνθέσουμε -μαζί με πληροφορίες, φωτογραφίες, ζωγραφιές και κείμενα- έναν πίνακα-ταμπλό, για να τον τοποθετήσουμε σε δημόσιο σημείο του σχολείου. Καλούμε τη σχολική κοινότητα να προσθέσει και να καταθέσει απόψεις και γνώμες σε αυτοκόλλητα χαρτιά.

23. Άσκηση για την αγάπη

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Τι σημαίνει η πνευματική άσκηση για τους Χριστιανούς;
- Με ποιους τρόπους η πνευματική άσκηση συμβάλλει στη μεταμόρφωση του ανθρώπου;

A) Αθλούμαστε (και πνευματικά) για να είμαστε υγιείς

Αγώνας, νηστεία, μάρτυρες, πάθη

Ας μιλήσουμε λίγο για τα αθλήματα... Ποιο είναι το αγαπημένο σας άθλημα;

.....

Ποια χαρίσματα-ικανότητες πρέπει να έχει κάποιος, για να αθλείται με επιτυχία στο συγκεκριμένο άθλημα;

.....
.....

Αντιγόνη Ντρισμαπιώτη

Ας μοιραστούμε τις απαντήσεις με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

• Δεν ισχυρίζομαι, βέβαια, ότι έφτασα ήδη στο τέρμα, ούτε ότι έγινα τέλειος. Συνεχίζω, όμως, τον αγώνα για να κερδίσω αυτό το βραβείο, για το οποίο ήδη με κέρδισε ο Ιησούς Χριστός. Αγνίζομαι να τερματίσω και προσβλέπω στο βραβείο της ουράνιας πρόσκλησης του Θεού διά του Ιησού Χριστού (Προς Φιλιππησίους 3, 12-14).

• Κι όταν κάποιος μετέχει σε αθλητικούς αγώνες, δεν παίρνει το στεφάνι της νίκης, αν δεν αγωνιστεί σύμφωνα με τους κανόνες (Προς Τιμόθεον Β' 2,5).

• Δεν ξέρετε ότι οι δρομείς στο στάδιο τρέχουν όλοι, ένας όμως παίρνει το βραβείο; Τρέχετε, λοιπόν, κι εσείς έτσι ώστε να κατακτήσετε το βραβείο. Οι αθλητές που ετοιμάζονται για τον αγώνα, υποβάλλονται σε κάθε είδους αποχή· για να λάβουν, εκείνοι ένα στεφάνι που μαραίνεται, εμείς όμως ένα αμάραντο (Προς Κορινθίους Α' 9, 24-25).

1. Υπογράμμιση κειμένου: Ας εντοπίσουμε τις λέξεις από τις παραπάνω Επιστολές του Αποστόλου Παύλου που υποδηλώνουν αγώνα και άθληση και ας τις υπογραμμίσουμε.

2. Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Ας σκεφτούμε μόνοι μας και ας συζητήσουμε μετά σε δυάδες και με όλη την τάξη σε ποιον αγώνα αναφέρεται ο Απόστολος Παύλος.

Οι μάρτυρες

Από τα πρώτα χρόνια του Χριστιανισμού, οι πιστοί αντιμετώπισαν διώξεις από Ρωμαίους αυτοκράτορες λόγω της πίστης τους στον Χριστό. Την προσπάθειά τους να παρα-

μείνουν πιστοί παρά τις πιέσεις που δέχονταν για να αλλάξουν πίστη, την χαρακτήρισαν σαν έναν αγώνα. Έτσι, εκείνοι που έμεναν μέχρι τέλους πιστοί στον Χριστιανισμό, οι μάρτυρες, χαρακτηρίζονταν ως νικητές ή ως στεφανωμένοι αθλητές.

Πνευματικός αγώνας

Μετά την επικράτηση του Χριστιανισμού στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και το σταμάτημα των διωγμών, η έννοια του αγώνα και της άθλησης συνδέθηκε με την πνευματική ζωή των πιστών. Οι πιστοί αγωνίζονται για να νικήσουν τα πάθη τους και να κυριαρχήσουν στις ορμές και στις αδυναμίες τους. Αυτός ο αγώνας ενάντια στα πάθη, στις ορμές και στις αδυναμίες ονομάζεται, στη χριστιανική ορολογία, πνευματικός. Ο πιστός μέσα από τον αγώνα του γνωρίζει καλύτερα τον εαυτό του και αγωνίζεται για να αγαπήσει αληθινά τους άλλους ανθρώπους.

Νηστεία

Όταν, για παράδειγμα, ο πιστός νηστεύει, δεν απέχει από κάποιες τροφές, γιατί είναι αμαρτωλές. Η νηστεία είναι ένας τρόπος να μάθει να ελέγχει την ορμή του: να μάθει, ξεκινώντας από την τροφή, να μην αρπάζει ό,τι βρει μπροστά του, για να μπορεί να συμβιώνει αρμονικά και με τους ανθρώπους γύρω του. Έτσι, ο πνευματικός αγώνας του Χριστιανού είναι αγώνας αληθινής αγάπης. Μέσα από τον αγώνα αγάπης, ο άνθρωπος προσεγγίζει βαθύτερα τον Θεό, ώστε να μπορέσει να απολαύσει την αγάπη του Κυρίου και να του χαριστεί από Εκείνον η θέωση.

Μετατροπή κειμένου σε έργο τέχνης:

Ας απομονώσουμε ένα απόσπασμα του κειμένου και ας το μετατρέψουμε σε σκίτσο / ζωγραφική. Εναλλακτικά, ας αναζητήσουμε -με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μας- στο διαδίκτυο, μια φωτογραφία που να το αντιπροσωπεύει.

Θρίαμβος της πίστης - Χριστιανοί μάρτυρες
την εποχή του Νέρωνα
Eugène Romain Thirion (19ος αιώνας)

Μια θεία σου πηγαίνει πολύ συχνά στην Εκκλησία. Της αρέσουν οι ψαλμωδίες και νηστεύει όλες τις ημέρες που πρέπει να νηστεύει ένας Χριστιανός. Μια φορά την είχες ρωτήσει: «Γιατί, όταν νηστεύεις, ενώ τρως ελιές, δεν τρως λάδι που προέρχεται από τις ελιές;»

Εκείνη απάντησε: «Η νηστεία δεν είναι κάποια ειδική διατροφή ή δίαιτα που κάποιες τροφές απαγορεύονται και άλλες επιτρέπονται. Δεν είναι αμαρτωλό το συστατικό που έχουν οι ελιές, ώστε να πρέπει να εξαιρεθούν μαζί με το λάδι. Η νηστεία έχει άλλο σκοπό...»

Μελέτη περίπτωσης: Ας μελετήσουμε την παραπάνω περίπτωση, απαντώντας στο ερώτημα: Τι εννοεί η θεία σου σχετικά με τον σκοπό της νηστείας;

Θετικό – Αρνητικό:

1. Η άσκηση στον Χριστιανισμό είναι μόνο σωματική.
2. Την άσκηση την κάνει ένας Χριστιανός, για να επιδείξει τις ικανότητές του στην εγκράτεια.
3. Η πνευματική άσκηση γίνεται, για να ασκηθούν οι Χριστιανοί στην αγάπη.
4. Υπάρχουν «αμαρτωλές» τροφές.

Β) Η άσκηση μάς αλλάζει

Καλοσύνη, πραότητα, υπομονή, ανάπαυση

Μίλος Τεντόγλου

Κατερίνα Στεφανίδη

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου: Στις παραπάνω εικόνες βλέπουμε κάποιους Έλληνες αθλητές πώς ήταν σε μικρή ηλικία και πώς εξελίχθηκαν. Ας συζητήσουμε σε δυάδες και με όλη την τάξη τις παρακάτω ερωτήσεις:

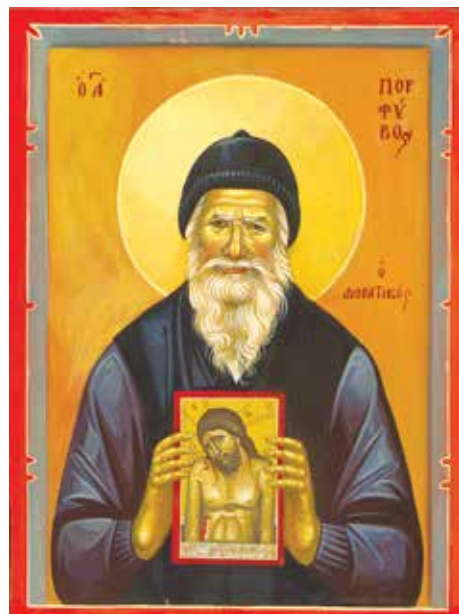
- Τι έχει αλλάξει στους αθλητές;
- Που οφείλεται η αλλαγή τους; Τι έχει μεσολαβήσει;
- Τι μπορούν να κάνουν διαφορετικά σε σχέση με την εποχή που ήταν μικροί;

Συμβουλές προς αγωνιστές Χριστιανούς:

Όλα να τα αντιμετωπίζετε με αγάπη, με καλοσύνη, με *πραότητα**, με υπομονή και με ταπεινωση. Να είστε βράχοι. Όλα να ξεσπάνε πάνω σας και, σαν τα κύματα, να γυρνάνε πίσω. Εσείς να είστε ατάραχοι. Θα πείτε: «Ε, γίνεται αυτό;» Ναι, με τη χάρη του Θεού γίνεται πάντοτε. Αντί να σας επηρεάζουν δυσμενώς, μπορούν όλα να σας κάνουνε καλό, να σας στερεώνουν στην υπομονή, στην πίστη. Διότι γυμναστική είναι για μας όλες οι αντιδράσεις του περιβάλλοντος και οι δυσκολίες γύρω μας. Γυμνάζουμε τον εαυτό μας στην υπομονή, στην καρτερία.

Παντού μπορεί να αγιάσει κανείς. Και στην Ομόνοια μπορεί να αγιάσει, αν το θέλει. Στην εργασία σας, όποια κι αν είναι, μπορείτε να γίνετε άγιοι. Με την πραότητα, την υπομονή, την αγάπη. Να βάζετε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, με ενθουσιασμό και αγάπη, προσευχή και σιωπή. Όχι να έχετε άγχος και να πονάει το στήθος σας (Άγιος Πορφύριος, *Βίος και Λόγοι*, σ. 335).

Ξενοφών Μπόκος
Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης
I.N Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μοσχάτου

Βλέπουμε την εικόνα «Πνευματικός αγώνας»:

Από το Γεροντικό (έργο με διδαχές και ιστορίες για τη ζωή των μοναχών):

- Ποτέ δεν πλάγιασα να κοιμηθώ, έχοντας δυσαρεστηθεί με κάποιον, αλλά ούτε και άφησα –όσο μπορούσα– άλλον να κοιμηθεί, έχοντας κάτι με μένα.
- Ποτέ δεν επιθύμησα ένα έργο που να ωφελεί εμένα και να βλάπτει τον διπλανό, γιατί πίστευα ότι το κέρδος του αδελφού μου είναι καρποφορία για μένα.
- Εγώ δε φοβάμαι πια τον Θεό, αλλά τον αγαπώ, γιατί η αγάπη διώχνει πέρα τον φόβο.
- Μην απαιτείς αγάπη από τον πλησίον, γιατί εκείνος που αγαπά κάποιον και δε βρίσκει ανταπόκριση, ταραζεται. Καλύτερα, εσύ δείξε την αγάπη στον πλησίον, έτσι κι εσύ νιώθεις ανάπαυση, αλλά με τον τρόπο αυτό οδηγείς σε αγάπη και τον πλησίον. (Το Μέγα Γεροντικό, Τόμος Δ΄, σσ. 237, 279 και 291).

Αντιλογίες: Ας χωριστούμε σε ομάδες λόγου και αντιλόγου. Οι ομάδες λόγου θα προσπαθήσουν να υποστηρίξουν τις παρακάτω θέσεις για τα παραπάνω κείμενα, ενώ οι ομάδες αντιλόγου τις αντίθετες θέσεις.

- Τα παραπάνω κείμενα τα απευθύνουν Χριστιανοί που βρίσκονται στην αρχή του πνευματικού τους αγώνα (δεν έχουν αγωνιστεί πολύ ενάντια στα πάθη και στις αδυναμίες τους, δηλαδή).
- Τα παραπάνω κείμενα απευθύνονται μόνο σε μοναχούς.

Ρόλοι στον τοίχο:

Τι πετυχαίνει ένας Χριστιανός που αγωνίζεται πνευματικά, με βάση τα παραπάνω κείμενα; Ας διαμορφώσουμε **2 ρόλους στον τοίχο:** Έναν με τον Χριστιανό, πριν ξεκινήσει τον πνευματικό αγώνα, και έναν με τον Χριστιανό που αγωνίζεται και προχωράει πνευματικά. Ανάμεσά τους θα γράψουμε τα χαρακτηριστικά που μπορεί να έχουν αλλάξει μέσα από την πνευματική άσκηση.

Χαρακτηριστικά που άλλαξαν:

.....
.....
.....
.....

1. Μελέτη περίπτωσης: Η φίλη σου η Μαρία σου περιγράφει τη ζωή της στο σχολείο: «Στην τάξη μου τα πράγματα δεν πάνε πολύ καλά. Δε συμφωνούμε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες μας σε πολλά πράγματα και συχνά ο ένας λέει κακίες στον άλλο. Όταν κάνουμε μια συνέλευση, πεταγόμαστε όλοι μαζί και μιλάμε ταυτόχρονα. Όλοι περιμένουν να τους συμπεριφερθεί ο άλλος με ευγένεια και καλοσύνη, αλλά κανένας δεν κάνει το πρώτο βήμα να σεβαστεί εκείνος τους άλλους. Είναι μεγάλη δυσκολία για μένα το να βρίσκομαι σε αυτήν την τάξη και νιώθω ότι μόνο ζημιώνομαι από αυτό».

Σε ομάδες 2-3 ατόμων ας απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Πιστεύετε ότι, αν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριες της Μαρίας αγωνίζονταν πνευματικά, θα υπήρχαν τα προβλήματα στην τάξη σε τέτοιο βαθμό;
2. Για ποιες αρετές θα έπρεπε να αγωνιστούν οι συμμαθητές/τριες της Μαρίας, ο καθένας/η καθεμιά προσωπικά, έτσι ώστε να μειωθούν τα προβλήματα;
3. Ας γράψουμε ένα γράμμα στη φίλη μας τη Μαρία, προσπαθώντας να της δώσουμε λίγο κουράγιο και κάνοντάς της συγκεκριμένες προτάσεις που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη ζωή της τάξης.

2. Λέξεις, σκέψεις στη σειρά: Ας διατυπώσουμε σε ένα χαρτί τη σκέψη μας για το θέμα: «Ένα θετικό χαρακτηριστικό μου, το οποίο έχω καλλιεργήσει μετά από προσωπική προσπάθεια και αγώνα». Τα χαρτιά στερεώνονται με μανταλάκια σε ένα κορδόνι / σχοινί που έχει κρεμαστεί στην τάξη.

Ανάλογη σκέψη: Ο κάθε ένας μας ας επιλέξει να παρουσιάσει ένα άθλημα που του αρέσει. Μπορεί να φέρει και μια φωτογραφία από το άθλημα. Θα σταθούμε σε έναν κύκλο και θα πούμε ο καθένας/η καθεμιά:

«Αυτό που έμαθα από την ενότητα είναι ότι η πνευματική άσκηση για τους Χριστιανούς είναι σαν το άθλημα, επειδή». Ας προσπαθήσουμε να βρούμε αναλογίες μεταξύ του αθλήματος που επιλέξαμε και του πνευματικού αγώνα των Χριστιανών.

Ας συμπληρώσουμε τον διαδραστικό χάρτη με θέμα τον πνευματικό αγώνα:

Άσκηση Σωστό - Λάθος με θέμα την πνευματική άσκηση:

24. Η Ζωή έναντι της ασθένειας και του πόνου

Συμπαράσταση, θεραπεία, ίαση, θαύμα

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε το ερωτήμα:

- Πώς αντιμετωπίζουν οι Χριστιανοί την ασθένεια, την απώλεια και τον πόνο;

Ας φέρουμε στον νου μας ο καθένας/η καθεμία για τον εαυτό του/της μια φορά που ήταν αρκετά άρρωστος/η. Ας απαντήσουμε στις ερωτήσεις:
Ποια ήταν τα συναισθήματα που νιώθατε;

.....

Υπήρξε κάποιος/α που σας συμπαράσταθηκε; Αν ναι, με ποιον τρόπο;

.....
.....

Ας μοιραστούμε τις απαντήσεις με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

Ο Χριστός δεν ήταν αδιάφορος για την ανθρώπινη ασθένεια και για τον ανθρώπινο πόνο. Αντιθέτως, πολλά από τα θαύματα που επιτέλεσε ήταν θεραπείες αρρώστων. Είτε συναντώντας τους ίδιους τους ασθενείς, είτε σπλαχνιζόμενος την αγάπη των συγγενών τους για εκείνους, ο Χριστός στέκεται διαρκώς στο πλάι του κάθε πονεμένου ανθρώπου. Δίνει ελπίδα και παρηγοριά, θεραπεύει ασθένειες σώματος και ψυχής και δείχνει τη μεγάλη του αγάπη για τον άνθρωπο.

Θεραπείες Χριστού	Ευαγγελική περικοπή
Ο εκ γενετής τυφλός	Ιω. 9,1-41
Άλλοι τυφλοί	Μτ. 9,27-31 & 20,29-34, Μκ. 8,22-26 & 10,46-52, Λκ. 18, 35-43
Η πεθερά του Πέτρου	Μτ. 8,14-17, Μκ. 1,29-31, Λκ. 4,38-39
Η συγκύπτουσα (μια γυναίκα που ήταν σκυμμένη εφ' όρου ζωής)	Λκ. 13,10-13
Ο δαιμονιζόμενος	Λκ. 4,33-37, Μκ. 1,23-28
Ο γιος του Βασιλικού	Ιω. 4,46-54
Ο υδρωπικός (άρρωστος με πρησμένη κοιλιά)	Λκ. 14,2-4
Πολλοί ασθενείς στη Γαλιλαία	Μτ. 12,15-16, Μκ.3,7-12
Ο κατεχόμενος από λεγεώνα δαιμόνων	Λκ. 8,26-39, Μκ. 5,1-20

Η αιμορροούσα (γυναίκα με ανοικτή πληγή για χρόνια)	Μτ. 9,20-22, Μκ. 5,25-34, Λκ. 8,43-48
Ο δούλος του εκατόνταρχου	Μτ. 8,5-13, Λκ. 7,2-10
Το δαιμονιζόμενο παιδί (κατά πάσα πιθανότητα έπασχε από επιληψία)	Μτ. 17,14-21, Μκ. 9,14-29, Λκ. 9,37-43
Ο άνθρωπος με το χέρι παράλυτο	Μτ. 12,9-13, Μκ. 3,1-6, Λκ. 6,6-11
Η κόρη της Χαναναίας	Μτ. 15,21-28, Μκ. 7,24-30
Ο λεπρός	Μτ. 8,2-4, Μκ. 1,40-45, Λκ. 5,12-16
Οι δέκα λεπροί	Λκ. 17,11-19
Ο κωφός δαιμονιζόμενος	Μτ. 12,22, Λκ. 11,14
Ο μογίλαλος (δεν μπορούσε να μιλήσει εύκολα)	Μκ. 7,31-36
Ο παραλυτικός στην Καπερναούμ	Μτ. 9,2-8, Μκ. 2,3-12, Λκ. 5,18-26
Ο παραλυτικός στην Βηθσεδά	Ιω. 5,2-9
Μαζικές θεραπείες	Μτ. 4,23, 8,16-17, 9,35, 12,14 14,35-36 19,1 Μκ. 1,32-34, 3,7-10, 6,54 Λκ. 4,40, 5,15, 6,17-19

Ο Χριστός σπλαχνίζεται ακόμη και τους ανθρώπους που πενθούν και ζουν την απώλεια δικού τους ανθρώπου. Ως αρχηγός της ζωής και του θανάτου ανασταίνει τρεις νεκρούς: το παιδί μιας χήρας στην πόλη Ναϊν (Λκ. 7, 11-18), την κόρη του αρχισυνάγωγου Ιάειρου (Λκ. 8, 40-56) και τον φίλο του, τον Λάζαρο (Ιω. 11, 1-57).

Μετατροπή κειμένου σε έργο τέχνης: Σε ομάδες 2-3 ατόμων ας επιλέξουμε ένα από τα θαύματα θεραπειάς που πραγματοποίησε ο Χριστός και ας εντοπίσουμε την αντίστοιχη διήγηση στην Καινή Διαθήκη. Μπορούμε να κάνουμε το Α ή το Β:

A. Θα βρούμε στο διαδίκτυο έναν πίνακα ζωγραφικής που να αποτυπώνει το θαύμα. Στην τάξη θα παρουσιάσουμε τον πίνακα ζωγραφικής και το θαύμα. Θα δημιουργήσουμε μια παγωμένη εικόνα που να αναπαριστά τον πίνακα.

ή

B. Θα ετοιμάσουμε την αφήγηση της ιστορίας και θα την παρουσιάσουμε στην τάξη σαν να ήμασταν ανταποκριτές δημοσιογράφοι εκείνης της εποχής. Ο δημοσιογράφος μπορεί να παίρνει συνέντευξη από κάποιον αυτόπτη μάρτυρα του γεγονότος.

Brent Kastler, Ο Ιησούς θεραπευτής, 2015

1. Οι πρώτοι Χριστιανοί

Στην εποχή των πρώτων Χριστιανών, οι πιστοί μαζεύονταν στο σπίτι του ασθενούς και προσεύχονταν για να θεραπευτεί, αλείφοντάς τον με έλαιο. Αυτή η πράξη αποτελεί το Μυστήριο του Ευχελαίου, που το τελούμε μέχρι και σήμερα, όταν κάποιος είναι ασθενής. Οι επιστολές Χριστιανών Πατέρων των πρώτων χρόνων του Χριστιανισμού δείχνουν τη σημασία που είχε η μέριμνα προς τους ασθενείς για την πρώτη εκκλησιαστική κοινότητα (συνήθως τους προέτρεπαν να φροντίζουν πολύ τους ασθενείς και να τους αγαπούν, όπως αγαπάνε τον Χριστό).

2. Το τέλος των διωγμών και οι πανδημίες

Ένας από τους λόγους που την εποχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η κοινωνία σταμάτησε να είναι τόσο εχθρική προς τους Χριστιανούς, ήταν λόγω της ευαίσθητης στάσης που ακολουθούσαν εκείνοι στην περίθαλψη των ασθενών. Μάλιστα, όταν ξέσπασε λοιμός (θανατηφόρα μεταδοτική αρρώστια) στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, οι Χριστιανοί έδειξαν μεγάλο ζήλο στην περίθαλψη ασθενών, ακόμη κι όταν οι ασθενείς ήταν ειδωολάτρες.

3. Οι γιατροί άγιοι

Καθόλη τη διάρκεια της ιστορίας του Χριστιανισμού υπάρχουν γιατροί – Χριστιανοί οι οποίοι προσφέρουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους στο όνομα της αγάπης του Χριστού. Αυτοί ονομάζονται Άγιοι Ανάργυροι. Γνωστοί Άγιοι Ανάργυροι είναι οι Κοσμάς και Δαμιανός, οι Παντελεήμων και Ερμόλαος και ο άγιος Λουκάς Κριμαίας.

Νικολά Πουσέν (1655)
Οι Άγιοι Πέτρος και Ιωάννης
θεραπεύουν τον παράλυτο
Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη

Ιερά Μονή Παντοκράτορος

4. Τα πρώτα «Νοσοκομεία»

Μετά την επικράτηση του Χριστιανισμού, το χριστιανικό πνεύμα διαπνέει τους θεσμούς της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Η Εκκλησία παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάπτυξη οργανισμών παροχής φροντίδας για τους ασθενείς και θέτει τα θεμέλια για τη γέννηση του σύγχρονου νοσοκομείου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ιδρύματα, όπως η Βασιλειάδα του Μεγάλου Βασιλείου και το Νοσοκομείο της Μονής Παντοκράτορος. Τα παραδείγματα αυτά εμπνέουν και συντελούν στην ανάπτυξη και άλλων δομών παροχής φροντίδας στους ασθενείς στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Το Νοσοκομείο της Μονής Παντοκράτορος στην Κωνσταντινούπολη, του οποίου σώζεται το «Τυπικό» (δηλαδή, οι κανόνες λειτουργίας), αποδεικνύει την ευαισθησία των Χριστιανών σε ζητήματα υγειονομικής περίθαλψης και διαθέτει δομές που προσεγγίζουν τη λειτουργία των σύγχρονων νοσοκομείων.

Ανάλυση κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις:

1. Με ποιον τρόπο ο Χριστιανισμός έχει συμβάλει στην ανάπτυξη της ευαισθησίας της ανθρωπότητας σε θέματα συμπαράστασης στους ασθενείς;
2. Ποιο από τα παραπάνω ιστορικά στοιχεία θα χρησιμοποιούσατε για να απαντήσετε στο παραπάνω ερώτημα;
3. Ποιο θεωρείτε πιο σημαντικό;

Η μοναδική στην Ελλάδα περίπτωση παροχής ανακουφιστικής φροντίδας – Το Ίδρυμα «Γαλιλαία»

Η ΓΑΛΙΛΑΙΑ είναι μια Πρότυπη Μονάδα Ανακουφιστικής Φροντίδας, η μοναδική στη χώρα μας που προσφέρει δωρεάν ολοκληρωμένες υπηρεσίες Ανακουφιστικής Φροντίδας* σε ασθενείς με καρκίνο (τελικού σταδίου) και ασθενείς με νόσο του κινητικού νευρώνα (ALS) μέσω εξειδικευμένης διεπιστημονικής προσέγγισης. Η Ανακουφιστική Φροντίδα δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας στον ασθενή, καθώς γνωρίζει και νιώθει ότι έχει συνοδοιπόρους στη νόσο ανθρώπους που, με πολλή αγάπη και εξειδικευμένη γνώση, θα τον στηρίξουν και θα τον βοηθήσουν να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες, τις ανησυχίες και τους φόβους του (από τον ιστότοπο του ιδρύματος «Γαλιλαία»).

Ανακουφιστική Φροντίδα Γαλιλαία

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας σκεφτούμε μερικές απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιες θα ήταν οι δυσκολίες που θα αντιμετώπιζε κάποιος που θα εργαζόταν εθελοντικά σε μια τέτοια δομή;
- Η χριστιανική του πίστη θα έπαιζε κάποιο ρόλο στην αντιμετώπιση των δυσκολιών του;

Θετικό – Αρνητικό:

1. Ένας Χριστιανός πρέπει να ασχολείται μόνο με πνευματικά ζητήματα.
2. Ένας Χριστιανός παλεύει σε όλη του τη ζωή να ξεπεράσει τα προβλήματα που του προκαλεί το σώμα του.
3. Η ασθένεια είναι αποτέλεσμα της αμαρτίας και γι' αυτό, ως Χριστιανοί, δεν μπορούμε να βοηθήσουμε τους ασθενείς να ξεπεράσουν την αμαρτία τους.
4. Ένας Χριστιανός αγωνίζεται μόνο για τη σωτηρία της ψυχής του.
5. Δείγμα μεγάλης αγάπης είναι η φροντίδα και η περίθαλψη των ασθενών.
6. Αν κάποιος Χριστιανός ασχολείται με τη θεραπεία του σώματος, δείχνει ότι είναι κατώτερου πνευματικού επιπέδου.
7. Για τη χριστιανική πίστη την ασθένεια τη στέλνει ο Θεός στον άνθρωπο, γι' αυτό πρέπει ο άνθρωπος να την αποδέχεται, χωρίς να προσπαθεί να θεραπευτεί.

Ας κάνουμε την αντιστοίχιση που αφορά θαύματα του Χριστού:

Βλέπουμε την εικόνα της Μονής Παντοκράτορος:

Ας συμπληρώσουμε ηλεκτρονικά τα κενά με θέμα την ασθένεια:

25. Νίκη επί του θανάτου

Σε αυτήν τη θεματική ενότητα θα διερευνήσουμε τα ερωτήματα:

- Πώς αντιμετωπίζουν οι Χριστιανοί τον θάνατο;
- Πώς τον υπερβαίνουν και τι σημαίνει η Ανάσταση του Χριστού γι' αυτούς;

Α) Ο θάνατος ως κοίμηση στον Χριστιανισμό

Ανάσταση, μνήμη, τέλος, αιώνια ζωή

Ιδεοθύελλα: Ας καταγράψουμε στον πίνακα της τάξης τι μας έρχεται στον νου με τη λέξη «θάνατος».

Βλέπω – Ισχυρίζομαι – Αναρωτιέμαι:

1. Τι παρατηρείτε στην εικόνα;
2. Τι θεωρείτε ότι αναπαριστά;
3. Τι θέλετε να μάθετε για την εικόνα;

Κοίμηση και όχι θάνατος

Ο Χριστός με τον θάνατό Του νίκησε τον θάνατο και ο διάβολος, με το όπλο με το οποίο νόμιζε ότι θα νικήσει τον Χριστό, με το ίδιο υπέστη τη δική του πανωλεθρία. Από θάνατος φοβερός που ήταν και για τους αγίους ακόμη –όχι μόνο της Παλαιάς Διαθήκης, αλλά και της Καινής– μετατράπηκε σε ύπνο. Γι' αυτό και λέγεται μετάβαση, μετάσταση, κοίμηση. Επιπλέον, τα μέρη της ταφής των νεκρών δε λέγονται πλέον νεκροταφεία, αλλά κοιμητήρια.

Κοίμηση της Θεοτόκου
Ι. Μονή Βαρλαάμ Μετεώρων

Σε παλιότερες εποχές, όταν οι Χριστιανοί μιλούσαν για τον θάνατο ως μια γέννηση στην αιώνια ζωή, δεν τον αντιλαμβάνονταν ως τέλος, ως μια έσχατη (τελευταία) ήττα, αλλά ως μια αρχή. Θεωρούσαν τη ζωή ως άνοδο προς την αιωνιότητα και τον θάνατο ως την πύλη που ανοίγει και μας αφήνει να εισέλθουμε σ' αυτήν. Αυτό, μάλιστα, εξηγεί και το γιατί, τόσο συχνά, οι πρώτοι Χριστιανοί συνήθιζαν να υπενθυμίζουν ο ένας στον άλλο τον θάνατο με φράσεις όπως «έχε μνήμη θανάτου». Όταν αναφέρονται αυτές οι λέξεις στον σύγχρονο άνθρωπο, η αντίδρασή του είναι συνήθως η απόρριψη και η αποστροφή. Σημαίνουν μήπως πως οποιεδήποτε βρούμε μια χαρά, θα πρέπει αμέσως να συνειδητοποιούμε ότι αυτή θα έχει ένα τέλος; Όχι, δεν αισθάνονταν έτσι οι πρώτοι Χριστιανοί. Αυτό που αισθάνονταν είναι ότι ο θάνατος αποτελεί μια αποφασιστική στιγμή, όταν όσα μπορούμε να κάνουμε πάνω στη Γη φθάνουν σε ένα τέλος. Πρέπει, λοιπόν, να βιαστούμε να επιτύχουμε πάνω στη Γη όσα μπορούμε να επιτύχουμε. Η μνήμη του

θανάτου αποτελεί, κατά έναν παράδοξο τρόπο, έναν σκοπό για να επιτύχουμε στη ζωή, για να γίνουμε το αληθινό πρόσωπο που κληθήκαμε από τον Θεό να γίνουμε, για να γίνουμε όσο το δυνατόν καλύτερα μια εικόνα του Θεού χωρίς παραμορφώσεις (Αντώνιος Μπλουμ, *Θάνατος και Απώλεια*).

Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις:

Σε ομάδες 2-3 ατόμων ας απαντήσουμε στις ερωτήσεις:

1. Με ποιον τρόπο προσεγγίζουν οι Χριστιανοί τον θάνατο;
2. Πιστεύετε ότι οι άνθρωποι στις μέρες μας φοβούνται τον θάνατο ή όχι;
3. Γιατί είναι σημαντικό για έναν Χριστιανό να έχει «μνήμη θανάτου»;

Ο Κυπριανός Παπαϊωάννου, ο 23χρονος φοιτητής από την Κύπρο που έχασε τη ζωή του στο τραγικό δυστύχημα στα Τέμπη, κηδεύτηκε πρόσφατα στο Αυγόρου της Μεγαλονήσου. Η εξόδιος ακολουθία τελέστηκε στον Ιερό Ναό Αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Η οικογένεια, αντί για στεφάνια, ζήτησε να προσφερθούν εισφορές για την αποπεράτωση των έργων συντήρησης του ναού, ενώ κάλεσε όσους θα παρευρίσκονταν να φορούν λευκά ρούχα – σύμβολο ελπίδας και πίστης στην Ανάσταση. Μια φωτογραφία από την κηδεία έκανε τον γύρο του διαδικτύου, προκαλώντας εντύπωση: συγγενείς και φίλοι ποζάρουν χαμογελαστοί δίπλα από το φέρετρο του Κυπριανού. Πολλοί αναρωτήθηκαν πώς είναι δυνατόν να φαίνονται χαρούμενοι σε μια τόσο οδυνηρή στιγμή. Η απάντηση βρίσκεται στην πίστη τους. Για την οικογένεια του Κυπριανού, ο θάνατος δεν είναι τέλος, αλλά πέρασμα στην αιώνια ζωή,

στη συνάντηση με τον Θεό. Στον επικήδειο λόγο του, ο πατέρας του Κυπριανού -ιερέας ο ίδιος- είπε με βαθιά συγκίνηση: «Το μόνο που μπορούμε να υποσχεθούμε σε κάποιον είναι ότι θα είμαστε δίπλα του. Όμως πότε και πώς, αυτό το γνωρίζει μόνο ο Παντοκράτορας Κύριος. Τώρα, παιδί μου, ο Θεός είναι δίπλα σου – δίπλα στη δοξασμένη σορό σου και στην ψυχή σου, που ακτινοβολεί φως. Η Αγία Μαρίνα, οι Άγιοι Απόστολοι, ο Απόστολος

Βαρνάβας και η μάνα όλων μας, η Παναγία, θα είναι κοντά σου, λεβέντη μου».

Η οικογένεια του Κυπριανού είναι βαθιά θρησκευόμενη. Ο πατέρας του, από την πρώτη στιγμή, δήλωσε πως συγχωρεί όσους ευθύνονται για την τραγωδία.

«Τους συγχωρώ, για να βρει παρηγοριά η ψυχή μου και η ψυχή του παιδιού μου. Υπήρξε μια στιγμή που ένιωσα θυμό για τα λάθη που έγιναν. Αλλά τότε κατάλαβα πως έτσι πρόδιδα τον Κυπριανό. Αν είχαμε τσακωθεί και έφευγε τόσο ξαφνικά, δεν θα έβρισκα ποτέ γαλήνη. Καλή Ανάσταση... αυτό θα του έλεγα (διασκευή από την πηγή: Τέμπη: Γιατί χαμογελούσαν στην κηδεία του Κυπριανού Παπαϊωάννου, 9/3/2023).

Άσκηση: Ας υποθέσουμε ότι η προγιαγιά ενός καλού σας φίλου πεθαίνει (ή «κοιμάται» κατά τη χριστιανική ορολογία) σε ηλικία 99 χρονών. Την ξέρατε και την αγαπούσατε πολύ. Η προγιαγιά του ήταν πολύ πιστή Χριστιανή. Το ίδιο και ο φίλος σας, ο οποίος πηγαίνει συχνά στην Εκκλησία.

Σε ομάδες 2-3 ατόμων ας γράψουμε ένα e-mail στον φίλο μας με το οποίο θα προσπαθήσουμε να του δώσουμε ελπίδα και παρηγοριά.

Επιστολές: Ας συντάξουμε ένα γράμμα προς τον πατέρα του Κυπριανού Παπαϊωάννου, για να του πούμε σκέψεις και συναισθήματα που μας προκλήθηκαν, όταν μάθαμε για την απώλεια του γιου του.

Β) Ανάσταση Χριστού – Ανάσταση ανθρώπου

Νίκη, επιτυχία, συμφιλίωση, θείες ενέργειες

Εθνική Ομάδα Πόλο

Αντιγόνη Ντρισμαπιώτη

Μίλτος Τεντόγλου

Στέφανος Ντούσκος

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ο καθένας/η καθεμία μας ας σκεφτεί τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Τι συναισθήματα νιώθετε, όταν ένας Έλληνας/μια Ελληνίδα ή μια ελληνική ομάδα νικάει σε κάποιους αγώνες;
2. Η επιτυχία τους είναι ατομική ή αφορά όλους τους Έλληνες;
3. Νιώθετε κι εσείς νικητές;

Στη συνέχεια, ας μοιραστούμε τα συναισθήματά μας με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη.

Ζωντανές εικόνες:

Ας ακολουθήσουμε τα παρακάτω βήματα:

1. Παρατηρούμε προσεκτικά τη διπλανή εικόνα.
2. Εντοπίζουμε τα πρόσωπα που την απαρτίζουν.
3. Αναλύουμε τις εκφράσεις των προσώπων και τις κινήσεις τους.
4. Αναπαριστούμε την εικόνα (όλα τα πρόσωπα της εικόνας με εξαίρεση τον Χριστό).
5. Εκφράζουμε σκέψεις και συναισθήματα που μας δημιουργούνται κατά την αναπαράσταση.

Εις Άδου Κάθοδος, Μονή της Χώρας

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶνι χαρισάμενος

Στο κέντρο της παραπάνω εικόνας σκιρτά ο Χριστός, λάμποντας από το άκτιστο φως, Κύριος της Ζωής, γεμάτος με τον δυναμισμό του Αγίου Πνεύματος και ακτινοβολώντας θείες ενέργειες. Το πρόσωπό Του εξουσιάζει και κυριαρχεί βασιλικά ως ελευθερωτής μετά την πασχαλινή λειτουργία που έγινε στον Άδη. Είναι ντυμένος με φως, χαρακτηριστικό του δοξασμένου σώματος και σύμβολο της θείας Δόξας, της θεότητάς Του. Γι' αυτό τα ενδύματά Του είναι από μια υπερφυσική λευκότητα. Κάτω από τις συντετριμμένες πύλες του Άδη που έσπασε ο Χριστός, απεικονίζεται στο σκοτάδι του σπηλαίου ένας γέρος αναμαλλιασμένος, ή και γυμνός, δεμένος με αλυσίδες και έντρομος. Είναι ο θάνατος ή ο Σατανάς. Μέσα στο σκοτάδι είναι πεταμένα και σκορπισμένα τα κλειδιά, οι σύρτες και οι μοχλοί του βασιλείου του Άδη. Ο Χριστός επιστρέφει τροπαιούχος από τη μάχη Του με τον Άδη, κρατώντας τα πρώτα λάφυρα της νίκης. Από το ένα χέρι κρατάει τον Αδάμ και από το άλλο την Εύα. Συμβολικά, είναι σαν να κρατάει όλους τους ανθρώπους. Μας δίνει με αυτόν τον τρόπο ένα μήνυμα: η Ανάστασή Του δεν αφορά μόνο τον Ίδιο. Ο Χριστός ως Θεός και άνθρωπος πεθαίνει και ανασταίνεται. Μαζί με τον Αδάμ και την Εύα κρατάει και όλους εμάς από το χέρι και μας καλεί στη δική μας Ανάσταση. Στη δική μας νίκη έναντι της φθοράς και του θανάτου. Ταυτόχρονα, ο τρόπος με τον οποίο τους κρατά είναι σαν να τους συμφιλιώνει. Η Ανάσταση του Χριστού συμφιλιώνει και τους ανθρώπους μεταξύ τους. Συμφιλιώνει τα δύο φύλα τα οποία ήρθαν σε ρήξη με την πτώση των πρωτοπλάστων. Συμφιλιώνει τον Αδάμ και την Εύα (διασκευή από: Ιερά Μονή Πετράκη, Ερμηνεία εικόνας της Αναστάσεως Κυρίου).

Βλέπουμε τη συλλογή εικόνων με θέμα την Ανάσταση:

Σκέψου, συζήτησε, μοιράσου:

Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/ή μας και μετά με όλη την τάξη: Γιατί η νίκη του Χριστού έναντι του θανάτου είναι και νίκη του ανθρώπου έναντι του θανάτου;

Μελέτη περίπτωσης: Ένας φίλος σου σου λέει ότι η χριστιανική πίστη δε διαφέρει πολύ από την πίστη που είχαν και άλλες θρησκείες στο παρελθόν. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι και οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν στον θεό Διόνυσο, ο οποίος πεθαίνει και ξαναγεννιέται την άνοιξη ως θεός του αμπελιού και της βλάστησης αλλά και στον θεό των Φοινίκων, Άδωνη, ο οποίος, όταν κατέβαινε στον κάτω κόσμο, η φύση πάγωνε, και όταν ανέβαινε στη Γη, αυτή ξαναβλάσταινε, συμβολίζοντας τις εποχές του χρόνου. Με λίγα λόγια, η Ανάσταση του Χριστού δεν είναι κάτι καινούργιο, μιας και έχουμε και την ανάσταση του Διονύσου και του Άδωνη.

Άσκηση: Σε ομάδες 2-3 ατόμων ας σκεφτούμε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της ανάστασης των θεών των αρχαίων (Διόνυσου και Άδωνη) και του Ιησού Χριστού. Μπορούμε να αναζητήσουμε στοιχεία και στο διαδίκτυο. Τι θα απαντούσαμε στον φίλο μας, σε μια προσπάθεια να κάνουμε εποικοδομητικό διάλογο μαζί του;

Σιωπηρό ερέθισμα: «Η αγάπη νικά τον θάνατο». Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει τη φράση στον πίνακα και περιμένει τις αντιδράσεις των μαθητών. Στη συνέχεια, ανταλλάσσονται απόψεις.

Σωστό - Λάθος:

1. Ο Χριστός με τον θάνατό Του νίκησε τον θάνατο.
2. Στη γλώσσα της Εκκλησίας τα νεκροταφεία ονομάζονται κοιμητήρια.
3. Στην εικόνα της Ανάστασης ο Χριστός κρατάει τον Αβραάμ και τον Ισαάκ.
4. Η Ανάσταση του Χριστού συμφιλιώνει και τους ανθρώπους μεταξύ τους.

Σ Λ
Σ Λ
Σ Λ
Σ Λ

**Ας φτιάξουμε
το παζλ με θέμα
την εις Άδου κάθοδο:**

**Βλέπουμε
το βίντεο με τίτλο
«Μείνε κοντά μας»:**

**Βλέπουμε
την εικόνα με τίτλο
«Κενό μνημείο»:**

**Βλέπουμε
την εικόνα με τίτλο
«Ανάσταση»:**

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ με δραστηριότητες και δημιουργικές εργασίες

Πρότζεκτ: Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας μελετήσουμε τη ζωή των Χριστιανών. Η κάθε ομάδα θα μελετήσει τι έχει να προτείνει η Εκκλησία στον άνθρωπο για έναν από τους παρακάτω τομείς της ζωής του:

1. Σχέση με τον Θεό.
2. Σχέση με τον συνάνθρωπο.
3. Σχέση με τον εαυτό.
4. Σχέση με τη φθορά και τον θάνατο.
5. Σχέση με τα κοινωνικά προβλήματα.

Μπορούμε να αναζητήσουμε πληροφορίες σε δύο διαστάσεις του κάθε τομέα:

- I. Τι διδάσκει η Αγία Γραφή για τον κάθε τομέα;
- II. Τι διδάσκουν οι άγιοι της Εκκλησίας;

Θα συγκεντρώσουμε τα στοιχεία και θα ετοιμάσουμε μια μικρή παρουσίαση για την τάξη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το ταξίδι μας στον κόσμο των αρετών και της αναζήτησης τελείωσε για φέτος. Ελπίζουμε ό,τι εφόδια πήρατε και τούτη τη σχολική χρονιά να γίνουν γόνιμοι σπόροι οι οποίοι, εάν τους καλλιεργήσετε, στο μέλλον να καρποφορήσουν προς όφελός σας, ώστε να χτίσετε μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα που θα έχει φρόνηση, συνέπεια, σεβασμό, γνώση και κριτική σκέψη.

Την επόμενη σχολική χρονιά ευχόμαστε να είμαστε όλοι και όλες μαζί και να συνεχίσουμε την περιπλάνησή μας με νέες προκλήσεις και αναζητήσεις. Μα, πάνω απ' όλα, ας παραμείνουμε ενωμένοι και καλοπροαίρετοι, με στόχο να κατακτήσουμε το ύψιστο αγαθό της παιδείας. Ένα αγαθό που το μάθημα των Θρησκευτικών επιδιώκει να μας προσφέρει.

Σας ευχόμαστε καλό καλοκαίρι!

*Χάρτινο καραβάκι
Έργο Μάμμη Πυλαρινού*

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Ανακουφιστική Φροντίδα: Στόχος της είναι να προλαμβάνει και να ανακουφίζει τα συμπτώματα – ψυχικά και σωματικά – που προκαλεί μια νόσος απειλητική για τη ζωή, καθώς και να παρέχει ολοκληρωμένη φροντίδα στους ασθενείς. Δεν αντικαθιστά τη θεραπεία που ακολουθεί ο ασθενής, αλλά παρέχεται συμπληρωματικά με αυτή.

Ανάληψη του Χριστού: 40 ημέρες μετά την Ανάστασή Του ο Ιησούς αναλήφθηκε στους Ουρανοί παρουσία των μαθητών Του. Είναι Δεσποτική εορτή και θεωρείται ότι με αυτή ολοκληρώνεται το έργο του Ιησού Χριστού στη Γη.

Αραμαϊκά: Γλώσσα της Νεοβαβυλωνιακής Αυτοκρατορίας που υιόθησε στη συνέχεια και η Περσική Αυτοκρατορία. Οι Ιουδαίοι άρχισαν να την μιλούν από την εποχή που ήταν αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα τον 6ο αι. π.Χ. αντικαθιστώντας τη δική τους εβραϊκή. Τη μιλούσαν μέχρι την καταστροφή της Ιουδαίας από τους Ρωμαίους το 70 μ.Χ.

Βασιλεία του Θεού: Στην Καινή Διαθήκη την έκφραση αυτή τη χρησιμοποιεί κυρίως ο Χριστός, θέλοντας να εξηγήσει ποιος είναι ο καινούργιος κόσμος τον οποίον φέρνει πάνω στη Γη, δηλαδή η Εκκλησία Του. Η κυριαρχία του Χριστού δεν είναι σαν την κυριαρχία των ανθρώπων – βασιλέων αλλά έχει άλλα χαρακτηριστικά: σχέση αγάπης των ανθρώπων με τον Θεό, τον συνάνθρωπο, τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους.

Διάκονοι: Βοηθοί των Αποστόλων. Κύριο έργο τους ήταν η εθελοντική προσφορά τους στην Εκκλησία. Τα ονόματά τους ήταν: Στέφανος, Νικόλαος, Φίλιππος, Πρόχορος, Νικάνορας, Τίμωνας και Παρμενίωνας.

Δογματική: Το γνωστικό αντικείμενο της Θεολογίας το οποίο εξετάζει και παρουσιάζει όλες τις αλήθειες της χριστιανικής πίστης, οι οποίες αποκαλύφθηκαν από τον Ιησού Χριστό, διατηρούνται από την Εκκλησία και διδάσκονται από αυτήν.

Ειδωλολατρία: Η λατρεία ειδώλων, κατασκευασμένων ομοιωμάτων θεότητας. Κυρίως η αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή θρησκεία.

Ελληνιστική γλώσσα: Λαϊκή μορφή της αρχαίας ελληνικής γλώσσας που είχε διαδοθεί από την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου.

Εθνικοί: Με τον όρο αυτό αντιπαραβάλλεται το πιστό Έθνος του Ισραήλ με όλα τα υπόλοιπα έθνη που δεν πιστεύουν στον έναν αληθινό Θεό.

Ενορία: Η περιφέρεια που περιλαμβάνει το σύνολο των πιστών μιας περιοχής με επίκεντρο τον Ναό από τον οποίο παίρνει το όνομά της.

Θέωση: Στην Ορθόδοξη Εκκλησία σημαίνει ομοίωση με τον Θεό. Ο άνθρωπος μπορεί να ομοιάσει με τις ενέργειες του Θεού και όχι με την ουσία του, η οποία παραμένει άγνωστη για τον άνθρωπο. Έτσι, όσο οι ενέργειες του ανθρώπου ομοιάζουν με τις ενέργειες του Θεού (την αγάπη, τη μακροθυμία, την ευσπλαχνία, την αγαθότητα, την ακακία), τόσο ο άνθρωπος οδηγείται με τη χάρη του Θεού στη θέωση.

Κανόνας: Από την αρχαία λέξη «κανών», που ήταν το όργανο για τη χάραξη ευθείας γραμμής (χάρτακας). Γενικά, σημαίνει αυτό που χρησιμεύει ως μέτρο, πρότυπο, γενική αρχή.

Κατακόμβες: Ήταν υπόγειες σήραγγες που είχαν μήκος πολλών εκατοντάδων μέτρων, στις οποίες μπορούσαν οι πιστοί να κρύβονται αλλά και να θάβουν τους νεκρούς τους. Κάποιες από αυτές βρισκόταν σε εκτάσεις ευκατάστατων Χριστιανών.

Κατήχηση: Είναι η διδασκαλία της Εκκλησίας για τη χριστιανική πίστη.

Κοινοκτημοσύνη: Η κοινή χρήση όλων των υλικών αγαθών από τους πρώτους Χριστιανούς, με σκοπό κανέναν να μη στερείται τα απαραίτητα (κοινοχρησία).

Λαϊκοί: Ονομάζονται όλοι οι Χριστιανοί που δεν είναι μοναχοί ή κληρικοί.

Μεσσίας: Είναι ο σωτήρας που στέλνεται από τον Θεό για να φέρει σωτηρία και αποκατάσταση στον κόσμο. Στον Χριστιανισμό, ο Μεσσίας είναι ο Ιησούς Χριστός, ο Υιός του Θεού, που ήρθε για να λυτρώσει όλη την ανθρωπότητα από την αμαρτία.

Μωσαϊκός Νόμος: Ο νόμος του ισραηλιτικού λαού. Αναφέρεται στα πέντε πρώτα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης.

Μυστήριο: Θρησκευτική πράξη μέσα από την οποία οι πιστοί λαμβάνουν τις δωρεές του Θεού στη ζωή τους.

Ντουλαμάς: Πολύπτυχο μακρύ πανωφόρι κεντημένο με χρυσό κορδόνι.

Οικουμενικές Σύνοδοι: Ονομάστηκαν οι Σύνοδοι της Εκκλησίας, όχι μόνο επειδή σε αυτές συμμετείχαν άνθρωποι από όλη την οικουμένη, αλλά κυρίως διότι οι αποφάσεις που έλαβαν είχαν μεγάλη αποδοχή από το σώμα της Εκκλησίας.

Πατέρες της Εκκλησίας: Όσοι διακρίθηκαν για την αγιότητα και τη διδασκαλία των πιστών.

Πατριάρχης: Η αρχή (δηλαδή η αφετηρία) της πατριάς (δηλαδή της οικογένειας). Τίτλος που δόθηκε τιμητικά στους επισκόπους εκκλησιών που βρίσκονταν σε σημαντικά αστικά κέντρα του 4ου – 5ου αιώνα (όπως η Κωνσταντινούπολη) και ήταν υπεύθυνοι για τη διάδοση του Χριστιανισμού. Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ονομάζεται και Οικουμενικός Πατριάρχης.

Πεντηκοστή: (Shavuot) στα Εβραϊκά εορτάζεται σε ανάμνηση της παραλαβής των Δέκα Εντολών από τον Μωυσή στο όρος Σινά. Στη σύγχρονη εποχή η Εβραϊκή Πεντηκοστή εορτάζεται με ολονυχτίες στις Συναγωγές και κατανάλωση γαλακτοκομικών προϊόντων.

Ποιμένας: Ο βοσκός των προβάτων. Ο Χριστός χρησιμοποιεί αυτήν την εικόνα, γιατί είναι πολύ γνώριμη στους Εβραίους ακροατές Του – οι περισσότερες οικογένειες εκείνης της εποχής διέθεταν πρόβατα.

Προσήλυτοι: Ήταν οι εθνικοί που ασπάστηκαν τον Νόμο των Ιουδαίων, χωρίς όμως να προσχωρήσουν στον Ιουδαϊσμό.

72 Ιουδαίοι σοφοί (ή μετάφραση των εβδομήκοντα): Σύμφωνα με την παράδοση, περίπου το έτος 280 π.Χ., συγκεντρώθηκαν 72 Ιουδαίοι σοφοί από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου και μετέφρασαν από τα εβραϊκά στα ελληνικά τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης. Αργότερα και χάριν συντομίας, καθιερώθηκε ο αριθμός 70, κι έτσι προέκυψε η ονομασία «Μετάφραση των Εβδομήκοντα». Η μετάφραση αυτή ολοκληρώθηκε μέσα στον 3ο αιώνα π.Χ., επί βασιλείας του Πτολεμαίου Β΄ του Φιλάδελφου.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- Αμοιρίδου, Ε. (2008), *Οι διωγμοί, Οι απαρχές του Χριστιανισμού*, τ. 1. Αθήνα: Road.
- Αντωνόπουλος Νεκτάριος, Μητροπολίτης Αργολίδος, (2015), *Επιστροφή*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Ανώνυμος (2020), *Επιστολή προς Διόγνητον*, Διασκευή, Αθήνα: Αρμός.
- Αντουράκης, Γ. (1993), *Χριστιανική αρχαιολογία και επιγραφική*, Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Αυγουστίδης, π. Α. (1999), *Ποιμένας και Θεραπευτής*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Αυγουστίδης, π. Α. (2015), *Συντροφεύοντας τον άνθρωπο που νοσεί*, Αθήνα: Αρμός.
- Βουλγαράκης, Η. (2008), *Ιεραποστολή, Μεθόριος Χριστιανισμού και Ελληνισμού*, Αθήνα: Μαΐστρος.
- Βούλγαρης, Χ. (2003), *Εισαγωγή εις την Καινήν Διαθήκην*, τ. Α' και Β', Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως, *Ιστορία Εκκλησιαστική και Μυστική Θεωρία - Migne Patrologia Graeca 98*.
- Γεωργιάδη-Αλεξοπούλου Δ., 13/3/2015, *Αγαπώ άρα υπάρχω: το πενταπόσταγμα του "Άσματος Ασμάτων"*. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο της Πεμπτουσίας: <https://www.pemptousia.gr/2015/03/asma1/> στις 19/04/2025.
- Γρηγοριάτης, Δ., Μοναχός (4/3/2017), *Ο ιεραπόστολος π. Κοσμάς Γρηγοριάτης. Περιστατικά της ζωής του*. Ανακτήθηκε από <https://www.koinoniaorthodoxias.org/i-pisti-stin-eroxi-mas/o-iera-posto-los-p-kosmas-ghrighoriatis-pe/> στις 4/4/2025.
- Ζαλμάς, Ν., 27/10/2012, *Οι λαοί του κόσμου: «Όλα είναι παιδιά κάποιας μάνας»*. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Αβέρωφ: <https://averoph.wordpress.com/2012/10/27/οι-λαοί-του-κόσμου-όλα-είναι-παιδιά-κά/#more-8198> στις 19/04/2025.
- Ζαμάνη, Δ., Κόλλιας, Σ. (2021), *Χαριτωμένα Θεολογήματα*, Αθήνα: Εν Πλω.
- Ζηζιούλας, Ι. (2003), *Ελληνισμός και Χριστιανισμός. Η συνάντηση των δύο κόσμων*, Αθήνα: Αποστολική Διακονία.
- Ιωάννης Δαμασκηνός (1988), *Κατά Μανιχαίων* (μτφρ. Ν. Ματσούκας), Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Ιωάννης Κροστάνδης (2003), *Κατηχήσεις (Α) - Η εν Χριστώ ζωή μου*. Αθήνα: Ζωοδόχος Πηγή.
- Καλύβας, Α., Ντενισένκο, Ν., Κλέντος, Γ., Μουξούρης, Σ. και Ζυμάρης, Φ. (17/11/2017), *Δήλωση υποστήριξης της αναβίωσης του θεσμού των Διακονισσών από το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας*. Ανακτήθηκε από <https://publicorthodoxy.org/el/2017/11/17/δηλωση-υποστηριξης-της-αναβιωσησ-του/> στις 4/4/2025.
- Καραβιδόπουλος, Ι. (2016), *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, Θεσσαλονίκη: Ostrakon.
- Καραχάλιας, Στ., Μπράτη, Π., Πασσάκος, Δ. και Φίλιας, Γ. (2016), *Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου. Θέματα από την Ιστορία της Εκκλησίας*. Αθήνα: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.
- Κατσιμίγκας, Γ., *Η ευγονική υπό το πρίσμα της Ορθόδοξης διδασκαλίας*. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο της Εκκλησίας: https://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/commitees/pastoral/katsimigas_evgoniki.html στις 8/12/2023.
- Κόλλιας, Σ. (2016), *Αναζητώντας την αγιότητα*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κόρδης, Γ. (2002), *Ιεροτύπων*, Αθήνα: Αρμός.
- Λειβαδίτης, Τ. (2003), *Ποιήματα*, τ. 3 (6η έκδοση), Αθήνα: Κέδρος.
- Λουκάτος, Δ. (2003), *Σύγχρονα λαογραφικά*, Αθήνα: Φιλιππότης.
- Μαντζαρίδης, Γ. (2013), *Χριστιανική Ηθική*, Άγιον Όρος: Ιερά Μονή Βατοπαιδίου.
- Μαντζαρίδης, Γ. (12/08/2018), *Διακονία και εθελοντισμός*. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο της Πεμπτουσίας: <https://www.pemptousia.gr/2018/08/diakonia-ke-ethelontismos/> στις 13/04/2025.
- Ματσούκας Ν. (1988), *Δογματική και Συμβολική θεολογία* (τόμος Β'), Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π.
- Ματσούκας, Ν. (1988), *Ιωάννου Δαμασκηνού, Κατά Μανιχαίων διάλογος. Προς τους διαβάλλοντας τας αγίας εικόνας λόγοι τρεις*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς Π.
- Μεταλληνός, Γ. (2008), *Τουρκοκρατία*, Αθήνα: Ακρίτας.
- Μικρό Ευχολόγιο. (2012) εκδ. ΙΗ', Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος.
- Μπλουμ, Α. (2001), *Θάνατος και απώλεια* (μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης), Αθήνα: Εστία.
- Νικόλαος Καβάσιλας, (x.x.). *Ερμηνεία της Θείας Λειτουργίας*. Ωρωπός Αττικής: Ι. Μ. Παρακλήτου.
- Παΐσιος Αγιορείτης (2006), *Πάθη και Αρετές, Τόμος Ε'*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης: Ιερό Ησυχαστήριο Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος.
- Παπαδόπουλος, Ν. (1994), *Σύντομος εισαγωγή εις την Παλαιάν Διαθήκην*, Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Παπαδόπουλος, Σ. (1990), *Πατρολογία Β'*, Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Παπαδόπουλος, Σ. (1991), *Γρηγόριος ο Θεολόγος. Σπουδή του βίου και του έργου του*, Αθήνα: Αρμός.
- Παπαδόπουλος, Σ. (1998), *Η Εκκλησία και τα ιερά μυστήρια κατά τον ιερό Χρυσόστομο*, Αθήνα: Αποστολική Διακονία.

Παπαδόπουλος, Σ. (2008), *Η ζωή ενός Μεγάλου, Βασίλειος Καισαρείας*, Στ' έκδοση, Αθήνα: Αποστολική Διακονία.

Πολίτης, Σ., *Οι τελευταίες ημέρες του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη*. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Ελεύθερη Ζώνη: <http://www.elzoni.gr/html/ent/164/ent.30164.asp> στις 17/04/2025.

Πόποβιτς Ιουστίνος (2001), *Οσίου Σεραφείμ του Σάρωφ, Βίος*, (μτφρ. Β. Νικολακάκη), Θεσσαλονίκη: Το Περιβόλι της Παναγίας.

Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης (2015), *Βίος και Λόγοι*, Χανιά: Ι. Μ. Χρυσοπηγής.

Ρεράκης, Η. (2016), *Η ετερότητα του «άλλου» στην ελληνική παιδεία*, Θεσσαλονίκη: Δ. Σφακιανάκη.

Samasumo, P. (16/10/2022), *Eritrea: God speaks Blin, my language. He is not a foreign God*. Ανακτήθηκε από <https://www.vaticannews.va/en/africa/news/2022-10/eritrea-god-speaks-blin-my-language-he-is-not-a-foreign-god.html> στις 4/4/2025.

Σμέμαν, Α. (2009), *Ευχαριστία*, Αθήνα: Ακρίτας.

Σμέμαν, Α. (χ.χ.), *Εξ ύδατος και πνεύματος*, Αθήνα: Δόμος.

Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2013), *Χριστιανική και βυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*, Αθήνα: Παρρησία.

Σωφρόνιος Σαχάρωφ (1996), *Οψόμεθα τον Θεό καθώς εστί*, Έσσεξ: Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου.

Το Μέγα Γεροντικό, Τόμος Δ' (2007), Γυν. Ιερό Ησυχαστήριο «Το Γενέσιον της Θεοτόκου», Θεσσαλονίκη: Το Περιβόλι της Παναγίας.

Τζίμας, Στ. (23/12/2019), *Η μεγάλη δοκιμασία των χριστιανών*, εφημ. Καθημερινή. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/world/1057406/i-megali-dokimasia-ton-christianon/> στις 4/4/2025.

Φειδάς, Β. (1992), *Εκκλησιαστική Ιστορία Α'*, Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Φίλιας, Γ. (2016), *Λειτουργική*, Τόμος Β'. Αθήνα: Γρηγόρης.

Φλωρόφσκυ, π. Γ. (1999), *Το σώμα του ζώντος Χριστού. Μια ορθόδοξη ερμηνεία της Εκκλησίας*, Αθήνα: Αρμός.

Φούντας, Ι. (1991), *Η Παλαιά Διαθήκη, περιεχόμενο και θεολογία της*, Μάνδρα Αττικής.

Φουντούλης, Ι. (1991), *Απαντήσεις εις Λειτουργικές Απορίες*, Αθήνα: Αποστολική Διακονία.

Holzner, J. (2010), Παύλος, Αθήνα: Δαμασκός.

Δήλωση υποστήριξης της αναβίωσης του θεσμού των Διακονισσών από το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Public Orthodoxy: <https://publicorthodoxy.org/el/2017/11/17/δηλωση-υποστηριξης-της-αναβιωση-σ-του/> στις 19/04/2025.

Εκκλησία της Ελλάδος (4/7/2019) *Το μεγάλο φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας- Αποκαλυπτικά στοιχεία*. Ανακτήθηκε από <https://www.orthodoxianewsagency.gr/aytokefales-ekklisies/ekklisia-ellados/to-megalo-filanthropiko-ergo-tis-ekklisias-apokalyptika-stoixeia/> στις 4/4/2025.

Eritrea: God speaks Blin, my language. He is not a foreign God (16 October 2022). Ανακτήθηκε από https://www.vaticannews.va/en/africa/news/2022-10/eritrea-god-speaks-blin-my-language-he-is-not-a-foreign-god.html?utm_source=chatgpt.com και από <https://www.igoodnews.net/news/articleView.html?idxno=59548> στις 9/5/2025.

Έφυγε από τη ζωή ο «Άγιος των Φυλακισμένων» πατέρας Γερβάσιος, 6/3/2020, εφημ. Καθημερινή. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/society/1067817/efyge-apo-ti-zoi-o-agios-ton-fylakismenon-pateras-gervasios/> στις 24/4/2025.

Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος - Πεντηκοστή 2016, Η Αποστολή της Ορθόδοξου Εκκλησίας εις τον σύγχρονον κόσμο. Ανακτήθηκε από <https://holycouncil.org/mission-orthodox-church-todays-world-el> στις 4/4/2025.

Η δολοφονία των αναπήρων. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Εγκυκλοπαίδεια Ολοκαυτώματος: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/el/article/the-murder-of-people-with-disabilities> στις 19/04/2025.

Η ελπίδα δίνει χαρά και ειρήνη στην καρδιά. Άγιος Σεραφείμ του Σάρωφ. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Iconandlight: <https://iconandlight.wordpress.com/2014/03/18/η-ελπιδα-δινει-χαρα-και-ειρηνη-στην-καρ/> στις 18/04/2025.

Η συγκλονιστική επιστολή Γάλλου δημοσιογράφου που έχασε τη γυναίκα του στο Μπατακλάν (17/11/2015). Ανακτήθηκε από <https://www.must.com.cy/gr/people/news/i-sygklonistiki-epistoli-galloy-dimosiografoy-poy-exase-ti-gynaika-toy-sto-mpataklan> στις 4/4/2025.

Ιερα Μονή Πετράκη, *Η ΕΙΣ ΑΔΟΥ ΚΑΘΟΔΟΣ - ΜΟΝΗ ΧΩΡΑΣ (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ) ΑΡΧΕΣ ΙΔ' ΑΙΩΝΑ (ΑΝΩΝΥΜΟΥ) - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ*. Ανακτήθηκε από <https://www.monipetraki.gr/anastasi.htm> στις 4/4/2025.

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος. (2019). *Ομιλία στο Παγκόσμιο Φόρουμ για τους Πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://www.oikoumene.org/resources/documents/address-by-his-all-holiness-ecumenical-patriarch-bartholomew-at-the-global-refugee-forum> στις 28/01/2025.

Ο προορισμός της «Αποστολής». Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο της ΜΚΟ «Αποστολής»: <https://mkoapostoli.com> στις 19/04/2025.

Orationes de imaginibus tres – Του εν αγίοις πατρός ημών Ιωάννου του Δαμασκηνού λόγος απολογητικός προς τους διαβάλλοντας τας αγίας εικόνας. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, Ερευνητικό έργο: Δρόμοι της Πίστης - Ψηφιακή Πατρολογία. Ανακτήθηκε από <https://greekdownloads3.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/08/orationes-de-imaginibus-tres.pdf> στις 4/4/2025.

Πάτερ Γερβάσιος: Ο Άγιος των Φυλακών 15/12/2014, thetoc. Ανακτήθηκε από <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/pater-gerbasios-o-agios-twn-fulakwn/> στις 24/4/2025.

Πατριάρχης Βαρθολομαίος για κλιματική αλλαγή: Η Ορθοδοξία ήταν ανέκαθεν η «πράσινη εκκλησία», εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 22/6/2023. Ανακτήθηκε από <https://www.tanea.gr/2023/06/22/world/patriarxis-vartholomaios-gia-klimatiki-allagi-i-orthodoksia-itan-ane-kathen-i-prasini-ekklisia/> στις 4/4/2025.

Protagon Team (23/12/2015), *Η «Γέννηση» του Καραβάτζιο επέστρεψε*. Ανακτήθηκε από <https://www.protagon.gr/epikairotita/h-gennisi-tou-karavatzio-epestrepse-52409> στις 4/4/2025.

Πώς αποκτάται η καρδιακή πίστη. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Ησυχαστήριο Αγίας Τριάδος Λυθροδόνας: <https://www.isagiastriados.com/index.php/articles/paterika-keimena-2/623-πως-αποκταται-η-καρδιακη-πιστη> στις 19/04/2025.

Στα ονομαστήριά του ο Αλεξανδρινός Προκαθήμενος χειροθέτησε για πρώτη φορά «Διακόνισσες της Ιεραποστολής», 17/03/2017. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Νυχθημερόν: www.nyxthimeron.com/2017/02/blog-post_28.html στις 19/04/2025.

Στην Ταϊβάν Κινέζοι ασπάζονται την Ορθόδοξη πίστη. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο Ιεραπόστολος: <https://ierapostolos.gr/2021/05/11/στην-ταιβαν-κινεζοι-ασπαζονται-την-ορ/> στις 13/04/2025.

Συνέντευξη Οικουμενικού Πατριάρχη στην εφημερίδα Ιλ Μεσατζέρο 15/04/2016. Ανακτήθηκε από <https://www.emprosnet.gr/koinonia/82964-oi-katoikoi-lampentoyza-kai-lesvoy-mimoyntai-paradeigma-ton-agion-tis-ekklisias-mas> στις 4/4/2026.

Τέμπη: Γιατί χαμογελούσαν στην κηδεία του Κυπριανού Παπαϊωάννου - Μήνυμα για την ελπίδα της Ανάστασης. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο iefimerida <https://www.iefimerida.gr/kosmos/tempi-hamogela-kideia-kyprianoys> στις 15/03/2025.

Εκκλησία της Ελλάδας: ecclesiagreece.gr

Unicef: <https://www.unicef.org/greece/>

Διεθνής Αμνηστία: <https://www.amnesty.gr>

Ερυθρός Σταυρός: <http://www.redcross.gr>

Φάρος του Κόσμου: <https://farostoukosmou.com/el/>

Αδελφότητα Ορθόδοξου Εξωτερικής Ιεραποστολής www.ierapostoles.gr/

Ιεραποστολικός Σύνδεσμος Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: www.agioskosmas.gr/

Ιεραποστολική Στέγη Αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω: <https://ierapostolikistegi.gr/>

ΜΚΟ «Αποστολή»: mkoapostoli.com

Ελληνική Βιβλική Εταιρεία: <https://greek.bible>

Ιστότοπος Γαλιλαία: <https://galilee.gr>

Ιστότοπος Freecinema: <https://freecinema.gr/movies/a-hidden-life/>

Ιστότοπος της Ιεράς Μονής Αγίας Φιλοθέης:

<https://www.imaf.gr/index.php/el/parousiasi/iera-moni/4-o-vios-tis-agias-filothois>

Ιεραποστολική στέγη Αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω: https://ierapostolikistegi.gr

PG: Συντομογραφία του Patrologia Graeca, δηλαδή «Ελληνική Πατρολογία» (συλλογή έργων των Ελλήνων Πατέρων της Εκκλησίας και άλλων εκκλησιαστικών συγγραφέων, που περιλαμβάνει 161 τόμους).

